

Parintele TEOFIL PARAIAN

Veniti de luati bucurie

Cuprins

PREFATA	8
AFIRMAREA PERSONALĂ	9
ANATEMIZAREA	10
APROAPELE	11
ARGHIROFILIA	13
ASCULTAREA	14
ATHOS	15
ATITUDINEA	16
AVORTUL	17
BĂTRÎNII	18
BETIA	18
BINECUVÎNTĂRILE	19
BINELE FĂCUT	19
BIOENERGIA	20
BISERICA	20
BLESTEMELE, FARMECELE ȘI VRĂJILE	21
BUCURIA	23
BUNĂTATEA	24
CALENDARUL	25
CANONUL ȘI PRAVILA	25
CĂLUGĂRIA	27
CĂLUGĂRII	29
CĂSĂTORIA ALBĂ	31
CEREREA	31
CERTURILE	31
CERUL	32
CEZARUL	32
CINSTIREA	33
CIVILIZAȚIILE EXTRATERESTRE	34
CÎNTAREA	34
COPIII	35
CORNELIU ZELEA CODREANU	35
CREDINȚA	35
CREDINȚA NOASTRĂ	38
CRUCEA	40
CUMPĂTAREA	40
CURĂȚENIA ȘI SINCERITATEA	40
CURĂȚIA INIMII	41
DATORIA	41
DELICATETEA	41
DUHOVNICUL	42
DUMNEZEU	43
EPISTOLA CĂTRE FILIMON	45
EREDITATEA	46
FAMILIA	47
FAPTELE	47
FERICIREA	48
FILOCALIA	48

FIUL RISIPITOR.....	48
FOȘTII DEȚINUȚI POLITICI.....	49
FUMATUL ȘI CAFEAUA.....	50
FURTUL.....	51
GIULGIUL DIN TORINO.....	51
GÎNDUL, FAPTA ȘI VIRTUTEA.....	51
GÎNDUL LA MOARTE.....	52
GÎNDURILE.....	52
GRECO-CATOLICISMUL.....	55
IADUL.....	56
IERTAREA.....	57
IERUSALIMUL.....	57
INCINERAREA.....	57
INIMA.....	57
INTENȚIILE.....	58
INVIDIA.....	58
ISIHASMUL.....	58
ISPITELE.....	59
IUBIREA.....	59
ÎNCHISOAREA.....	63
ÎMPĂCAREA.....	63
ÎNĂLTAREA NOASTRĂ LA CER.....	63
ÎNDOIALA.....	63
ÎNDUMNEZEIREA.....	64
ÎNJURĂTURILE.....	64
ÎNSINGURAREA.....	64
ÎNTÎLNIREA CU HRISTOS.....	64
ÎNTELEGerea.....	65
ÎNVIEREA.....	65
JERTEA MÎNTUITORULUI.....	67
JUDECATĂ ȘI TRIBUNAL.....	67
MAICA DOMNULUI.....	67
MAMA.....	71
MĂNĂSTIREA.....	71
MERSUL LA BISERICĂ.....	72
METANOIA.....	73
MILOSTENIA.....	73
MÎINILE.....	74
MÎNIA.....	74
MÎNTUIREA.....	75
MULȚUMIRE.....	75
MUNCA.....	76
MUZICA.....	77
NAȘIL.....	78
NEBUNIA ÎNTRU HRISTOS.....	78
NEOISIHASMUL.....	79
NEPĂTIMIREA.....	80
NEPUTINȚA.....	81
NUNTA.....	81

<u>OAIA CEA PIERDUTĂ.....</u>	<u>82</u>
<u>OAMENII ODIHNITORI.....</u>	<u>82</u>
<u>OMUL DE EXCEPȚIE.....</u>	<u>82</u>
<u>PACEA.....</u>	<u>83</u>
<u>PASTEUR.....</u>	<u>83</u>
<u>PATERICUL EGIPTEAN.....</u>	<u>83</u>
<u>PATERICUL ROMÂNESC.....</u>	<u>84</u>
<u>PATIMILE.....</u>	<u>84</u>
<u>PĂCATELE.....</u>	<u>84</u>
<u>PĂRINȚII TRUPEȘTI.....</u>	<u>86</u>
<u>PĂRINTELE SERAFIM POPESCU.....</u>	<u>86</u>
<u>PELERINAJELE.....</u>	<u>87</u>
<u>PLĂCERILE.....</u>	<u>88</u>
<u>PLICTISEALA.....</u>	<u>88</u>
<u>POCĂINȚA.....</u>	<u>88</u>
<u>POEZIA MISTICĂ.....</u>	<u>90</u>
<u>PORUNCILE DUMNEZEIEȘTI.....</u>	<u>91</u>
<u>POSTUL.....</u>	<u>91</u>
<u>PREDICA.....</u>	<u>92</u>
<u>PREOȚIA.....</u>	<u>92</u>
<u>PREZICEREA.....</u>	<u>93</u>
<u>PRIETENIA.....</u>	<u>93</u>
<u>PRIVIREA.....</u>	<u>95</u>
<u>PSALMI.....</u>	<u>95</u>
<u>PSHIOTERAPIA.....</u>	<u>95</u>
<u>PUSTIA.....</u>	<u>96</u>
<u>RADIESTEZIA.....</u>	<u>96</u>
<u>RAIUL.....</u>	<u>96</u>
<u>RĂUTATEA.....</u>	<u>98</u>
<u>RECUNOȘȚINȚA.....</u>	<u>98</u>
<u>REÎNCARNAREA.....</u>	<u>98</u>
<u>REÎNVIEREA NEAMULUI.....</u>	<u>98</u>
<u>RÎSUL.....</u>	<u>99</u>
<u>ROMÂNII.....</u>	<u>100</u>
<u>RUGĂCIUNEA.....</u>	<u>101</u>
<u>RUGĂCIUNEA LUI IISUS.....</u>	<u>107</u>
<u>SĂRUTUL.....</u>	<u>109</u>
<u>SCARA PĂRINTELUI TEOFIL.....</u>	<u>110</u>
<u>SCRIPTURA.....</u>	<u>110</u>
<u>SECTARI.....</u>	<u>112</u>
<u>SEXUALITATEA.....</u>	<u>113</u>
<u>SFINTELE SLUJBE.....</u>	<u>116</u>
<u>SFINȚII.....</u>	<u>117</u>
<u>SFÎNȚA EUHARISTIE.....</u>	<u>117</u>
<u>SFÎNȚA EVANGHELIE.....</u>	<u>119</u>
<u>SFÎNȚA LITURGHIE.....</u>	<u>120</u>
<u>SFÎNȚA TREIME.....</u>	<u>122</u>
<u>SFÎNTUL MARE MUCENIC PANTELIMON.....</u>	<u>122</u>
<u>SINUCIGAȘII.....</u>	<u>123</u>

<u>SMERENIA</u>	<u>123</u>
<u>SOCRII</u>	<u>125</u>
<u>SOMNUL</u>	<u>126</u>
<u>SPOVEDANIA</u>	<u>127</u>
<u>STILIȘTII</u>	<u>128</u>
<u>STUDIUL</u>	<u>128</u>
<u>SUFERINȚA</u>	<u>129</u>
<u>SUTAȘUL DIN CAPERNAUM</u>	<u>131</u>
<u>TĂCEREA</u>	<u>131</u>
<u>TEATRELE ȘI SPECTACOLELE</u>	<u>131</u>
<u>TELEVIZORUL</u>	<u>132</u>
<u>TENTATIILE</u>	<u>132</u>
<u>TIMPUL LIBER</u>	<u>133</u>
<u>TINERETEĂ</u>	<u>133</u>
<u>TÎLHARUL ȘI MAGDALENA</u>	<u>135</u>
<u>TRANSPLANTUL DE ORGANE</u>	<u>136</u>
<u>UCENICUL</u>	<u>136</u>
<u>URCUȘUL DUHOVNICESC</u>	<u>136</u>
<u>URMAREA LUI HRISTOS</u>	<u>138</u>
<u>VADIM TUDOR</u>	<u>138</u>
<u>VEDEREA</u>	<u>138</u>
<u>VIATA</u>	<u>139</u>
<u>VIATA SPIRITUALĂ</u>	<u>139</u>
<u>VIZITA PAPEI</u>	<u>140</u>
<u>VOCATIA MONAHALĂ</u>	<u>141</u>
<u>VORBELE RELE</u>	<u>141</u>
<u>YOGA</u>	<u>142</u>
<u>CELE MAI FRUMOASE CUVINTE ALE PĂRINTELUI ARSENIE BOCA EXPLICATE DE</u>	
<u>PĂRINTELE TEOFIL</u>	<u>143</u>
<u>PROGRAM DE ANGAJARE ÎNTR-O VIAȚĂ DUHOVNICEASCĂ AUTENTICĂ</u>	<u>147</u>
<u>MĂRTURISIRI</u>	<u>149</u>
<u>Postfață la cartea intitulată „Veniți de luați bucurie”</u>	<u>160</u>

PREFATA

In toamna anului 1996 am ramas la Sambata doua saptamini cu rostul de a-l ajuta pe Parintele sa pregateasca pentru tipar cartea Lumini de gand. Atunci am bagat de seama, si bineinteles si de-atunci incoace, ca Sfantia Sa, asemenea Parintilor din Filocalie sau Pateric, are sentinte scurte, care se pot invata foarte usor - "Intai e datoria si dupa aceea bucuria"; "Ce faci te face"; "In prietenie e ca si in vasele comunicante: fiecare ofera si fiecare primeste. Primeste ce i se da si ofera ceea ce are"; "Batrinii pacatuiesc in doua feluri: cu ura si cu gura"; "Viata nu se traieste prin comparatie" s.a. Am auzit si am "cules" zilnic astfel de cuvante, pentru ca zilnic veneau credinciosi dupa un cuvant de folos.

Intrarupeam lucrul de fiecare data cind pelerinii bateau la usa chiliei, iar Parintele, cu un temperament tipic ardelenesc, le spunea raspicat si fara menajamente ce avea de spus, dar cu delicatete in acelasi timp.

De pilda, imi aduc aminte ca intr-o zi au venit doi tineri casatoriti cu un pomelnic. Parintele i-a intrebat, asa cum face cu multi, daca duminica merg la biserica. Apoi acestia, oarecum nedumeriti, au replicat: "Nu suntem noi asa de batrini ca sa mergem la biserica!". Si-atunci Parintele a exclamat: "Doamne, inmulteste batrinii!". Mi-a placut tare mult raspunsul acesta! (La fel ca el mai sunt multe altele in paginile care urmeaza).

Dupa sederea de la Sambata din '96 si pina in ziua de azi am observat ca zicerile Parintelui Teofil circula, ca multi credinciosi le stiu. Le-au invatat din predici, carti, articole sau interviuri, din convorbiri private sau scrisori, din inregistrari audio sau video, dar mai ales din mult asteptate conferinte, "de la care oamenii ies ca din biserica, bucurosi si multumiti".

Din toate aceste locuri am ales pentru cartea de fata cuvantele care au o expresivitate proprie celebrelor apoftegme din Pateric. Deci *Veniti de luati bucurie* este o carte construita in Editura dintr-o suita de fragmente scrise intr-un limbaj aforistic ce reprezinta sinteza gandirii Parintelui Teofil.

Structura de dictionar pe care o propunem ofera cititorului - spre deosebire de celelalte surse mai sus pomenite - posibilitatea de a afla imediat ce anume il intereseaza din gandirea unuia dintre cei mai cautati duhovnici din Romania.

Prima parte, intitulata "O sinteza a gandirii Parintelui Teofil in 750 de capete", aduna laolalta acele teme care apar frecvent in rostirea dansului, dar si unele subiecte rare, cum ar fi "Fostii detinuti politici" sau "Sexualitatea". Cea de-a doua parte cuprinde scoiliile Parintelui Teofil la cele mai frumoase cuvante ale Parintelui Arsenie Boca (cuvante pe care Parintele Teofil le popularizeaza cu timp si fara timp), iar partea a treia "Programul de angajare intr-o viata duhovniceasca autentica". Ultima parte, a patra, este una autobiografica. Am numit-o "Marturisiri". Este o selectie cu totul speciala deoarece - dincolo de "reconstituirea" pe scurt a vietii Parintelui, datorita careia cititorul poate afla intimplari frumoase si de multe ori amuzante despre trecerea prin viata a Sfintiei Sale - ea dezvaluie ganduri putin cunoscute, alese din corespondenta cu cei apropiati.

Functia acestor fermecatoare pagini este evidenta. Ele ni-l descopera pe autor indeosebi ca lucrator al bucuriei. (Sunt convins ca multe fragmente va vor face sa râdeti cu pofta). Din acest punct de vedere cartea poate fi considerata un indreptar practic pentru cel ce cauta pocainta cu bucurie. Iata de ce titlul ales de Parintele Teofil este foarte potrivit. Deci, impreuna cu prietenii mei de la Editura Teognost, zic si eu "Veniti de luati bucurie!", caci secretul bucuriei la care ne cheama Parintele Teofil se afla in aceasta carte.

Ioan Gansca

O SINTEZĂ A GÎNDIRII PĂRINTELUI TEOFIL ÎN 750 DE CAPETE

AFIRMAREA PERSONALĂ

Părinții filocalici așează la loc de cinste virtutea smereniei numind-o mama virtuților, sau rădăcina tuturor virtuților. Dar oamenii de astăzi se luptă uneori din răspuțeri pentru afirmarea personală în diferite domenii, într-un cuvânt, în viață. Vă rugăm să ne spuneți cum se poate realiza echilibrul dintre smerenie și afirmarea propriei personalități?

Eu totdeauna am fost pentru o afirmare a omului, da' nu de dragul afirmării, ci de dragul realizării lucrurilor pozitive. Deci, de câte ori dorește cineva să realizeze un lucru pozitiv, esențial și bun, poate să se afirme făcând lucrul respectiv. Dar de fapt nu el se afirmă, ci îl afirmă Dumnezeu, prin osteneala pe care o face el. Pentru că a fi smerit nu înseamnă să faci de teamă să nu fii smerit, ci înseamnă să faci orice, dar conștient că nu faci din puterea ta. Deci omul care e pus să conducă, de pildă, numai dacă conduce poate să fie smerit în limitele rosturilor lui. Nu înseamnă că nu mai poate să conducă pe ceilalți pentru că el trebuie să fie smerit. Nu trebuie să-ți găsești un loc anume pentru smerenie, ci o modalitate de a face ceea ce trebuie să faci, rămânând totuși smerit. De pildă, la noi la mănăstire a trăit cândva un părinte care vreme de 16 ani a fost starețul nostru, Părintele Ioan Dinu, și el zicea că: „Smerit e omul acela care își ține locul”, pentru că dacă tu nu îți ții locul nici cel de lângă tine nu știe unde îi este locul. De pildă, mă duc la slujbă și nu îmi țin locul care mi l-a dat biserica, atunci cel de lângă mine nu știe unde-i locul lui. Și atunci înseamnă că și în viața de toate zilele, dacă îți ții locul și dacă-ți afirmi puterea și voința, nu în detrimentul altuia, nici cu scop de mândrie, ci în dorința de-ați desfășura calitățile pe care ți le-a dat Dumnezeu, nu este nici un pericol în sensul că prin aceasta scazi în smerenie.

Dumnezeu îl primește pe om în starea pe care i-a dat-o și în starea pe care a realizat-o omul pe temeiul firii lui. Eu, cum sunt un om mai comunicativ, nu mă gândesc că o să zică Dumnezeu de ce am fost comunicativ! Sau dacă ar fi cineva retras, nu o să zică Dumnezeu de ce a fost retras, dacă așa este firea lui, dacă așa este chipul lui de viețuire și așa este temelia existenței lui.

E, de fapt, cred eu, o mare greșeală să socotești că nu trebuie să ai în vedere urmărirea binelui personal; important este să urmărești binele personal, fără să stingherești pe cineva din apropierea ta, adică să nu cauți mai mult binele tău decât binele altuia, dar, în orice caz, să urmezi și binele tău. Vasile Militaru are o zicere, o vorbă cu tâlc, care are următorul cuprins: „Barba fratelui vreodată, de saprinde, sări și-l scapă, însă, mai întâi de toate, barba ta so uzi cu apă”. Adică nu poți să faci abstracție de tine însuși, chiar dacă se pune și problema, în anumite împrejurări, a lepădării de sine ca să poți împlini binele pentru altul sau ca să poți împlini porunca lui Dumnezeu.

În momentul în care teai hotărât pentru o cale, să nu mai consideri că mai există pentru tine și o altă cale, iar calea pe care ți-o alegi, să o alegi cu entuziasmul cuvenit, adică să nu te căsătorești cu probabilitate, nici să te faci călugăr cu probabilitate, ci să fii sigur că asta ție calea și atunci nu se mai discută posibilitatea unei alte căi sau că Dumnezeu ar fi avut un alt plan pentru tine. Noi nu știm sigur ce vrea Dumnezeu cu noi, dar știm ce putem face noi într-o condiție sau alta.

Mântuirea se face prin Dumnezeu. Noi degeaba vrem să facem niște lucruri extraordinare. Ceea ce trebuie să facem noi este să ne lăsăm în mâinile lui Dumnezeu și apoi lucrează Dumnezeu ca un Sfânt, cum știe, cu fiecare dintre noi; și dacă vrea Dumnezeu să ne afirme ne afirmă, și dacă nu vrea Dumnezeu să ne afirme degeaba vrem să ne afirmăm noi.

Să ne gândim că Domnul Hristos după ce l-a dat putere slăbănogului, n-a căutat să fie cunoscut, să se afirme ca vindecător, ci S-a retras din mulțime, încât omul acela nu mai știa cine l-a ajutat. E pentru noi un îndemn la smerenie.

ANATEMIZAREA

În **Pateric** se spune despre Avva Macarie că sa făcut „dumnezeu pământesc”, deoarece trecea cu vederea toate greșelile și neregulile celorlalți. Cum se împacă acest lucru cu necesitatea de a anatemiza pe incestuos, cum zice Sfântul Apostol Pavel în **Corinteni**, sau pe ereticii care sunt excluși din Biserică?

Foarte bine se împacă! Sfântul Macarie avea în vedere niște lucruri pe care le trăia el în pustie sau care nu aveau consecințe în afară. De exemplu, ai văzut pe unul că a furat. Tu nu te gândești la asta, la faptul ca furat, și îi acoperi cumva păcatul, nu te interesează consecințele lui. E altceva să auzi pe cineva că spune lucruri neadevărate, care pot avea consecințe în societatea în care trăiești. Mai nou, au fost niște nereguli prin Dobrogea, la Mănăstirea Cocoșul, unde se zicea despre unul dintre călugări căi întruparea lui Dumnezeu Tatăl, altul căi întruparea lui Dumnezeu Fiul, altul căi întruparea lui Dumnezeu Duhul Sfânt, căi Sfânta Treime coborâtă acolo. Față de astfel de lucruri nu poți să fii fără siguranța de a mărturisi adevărul și să le lași așa, pentru că dacă le lași așa, se înmulțesc relele și atunci trebuie intervenit cu responsabilitatea pe care o are un conducător bisericesc sau pe care o are un stareț de mănăstire.

Or, ce a făcut Avva Macarie, putem face și noi în chestiuni care nu lezează, în general, bunul mers al vieții sociale. Dar în chestiuni care aduc urmări dezastruoase, nu poți să fii ca Avva Macarie, acolo trebuie să fii ca Sfântul Apostol Pavel! Chestiunea aceasta, cu

Avva Macarie, este foarte bine venită când e vorba de oameni răscolitori de rele. Sunt unii oameni cares puși să scoată în evidență păcatele altora, de a căuta, de a răscoli, de a scormoni, să cunoască păcatele și după aceea să le folosească. Chiar aici la noi, la mănăstire, au fost cazuri de oameni din ăștia, care au umblat cu casetofone după ei să prindă anumite informații, anumite situații, și după aceea au făcut caz de ele. Asta nu seamănă cu Avva Macarie și nici cu Sfântul Apostol Pavel, ci seamănă cu dracii!

APROAPELE

Să nu uităm niciodată de om, de omul de lângă noi, mai ales de omul de lângă noi, pentru că omul de lângă noi este pus anume ca prin el să ne înmulțim iubirea. Se spune în **Pateric** – Sfântul Antonie cel Mare are cuvântul acesta – că „de la aproapele vine și viața și moartea. Că dacă folosim pe aproapele, pe fratele, pe Dumnezeu dobândim și dacă greșim fratelui, lui Hristos greșim”, iar Cuviosul Ioan Colov spunea că: „Nimeni nu clădește o casă de la acoperiș în jos, ci de la temelie în sus”. Și întrebat fiind ce înseamnă acest cuvânt a zis: „Temelia este aproapele, ca pe el mai întâi să-l folosesc, pentru că de el atârnă toate poruncile lui Hristos”. Deci îndreptarea noastră, înaintarea noastră, depășirea de noi înșine este în măsura în care relațiile noastre cu cei din jurul nostru, cu cei apropiați ai noștri, sunt bune. E ceva extraordinar de important și de frumos! Adică să ne raportăm la omul de lângă noi. De altfel, cel mai important om din lumea aceasta pentru fiecare din noi este omul de lângă noi, aproapele nostru, vecinul nostru. Se zice că mai mult te folosești de un vecin de aproape decât de fratele de departe.

Putem să ne silim să iubim pe Dumnezeu și pe oameni cât putem noi mai mult și atunci suntem pe calea cea bună, suntem în cuprinsul fericirii, știm să ne coborâm la cel la care trebuie să ne coborâm și știm să-l ridicăm pe cel pe care trebuie să-l ridicăm. Cum se poate face aceasta o știe numai cel ce iubește.

Să știți că noi cu iubirea față de aproapele suntem foarte deficitari. Nu știu cine ar putea zice că iubește pe aproapele ca pe sine însuși, că urmărește binele aproapelui cum urmărește binele propriu. Chiar și în familie, nu totdeauna părinții sau copiii sunt dispuși să renunțe la ceva din partea lor ca să se simtă bine cei din jurul lor.

Bineînțeles că aproapele nostru poate fi cineva și foarte departe de noi spațial, dar pe carel purtăm în noi prin iubire.

Și călugărul și mireanul pot să folosească pe aproapele prin fapta bună care i se cere. Degeaba vrei să câștigi pe cineva prin ceva ce nu-ți cere el. Omul are nevoie de noi într-o anumită direcție, pentru o anumită chestiune. Dacă nu-l folosim cum își dorește, nu-l folosim deloc. Mai putem folosi pe aproapele indirect, când acela nu are trebuință de ceea ce am putea face noi pentru el, prin exemplul nostru bun și prin dragoste.

Se spune că la un om care cerșea cineva i-a dat o floare. Niciodată nu s-a așteptat omul acela ca cineva să-i dea o floare. N-a așteptat floarea, dar floarea l-a bucurat, pentru că o floare spune ceva despre cel care o dăruiește.

Sfântul Evanghelist Marcu și Sfântul Evanghelist Luca, în legătură cu slăbănogul de la Capernaum, spun că cei patru care l-au adus pe acesta în fața Domnului Iisus Hristos,

l-au adus prin acoperișul casei și l-au coborât în fața Domnului Hristos. Asta este ceea ce facem când ajutăm pe un om, îl ducem în fața Domnului Hristos prin ceea ce facem noi pentru el.

Să ne gândim că și noi avem o scăldătoare în care s-ar putea face minuni, și anume virtutea capabilă de cunoștință, fapta cea bună care se întărește în suflet și care după aceea aduce cunoștința de Dumnezeu – și cunoștința de Dumnezeu este o bucurie. Să ne gândim că așa cum noi nu avem de multe ori gând înțelept, așa alții nu ne au pe noi în ajutor când am putea să le fim omul de ajutor. Să ne gândim la el. Să ne gândim la binele pe care-l putem face și atunci darul lui Dumnezeu va fi cu noi, Maica Domnului ne va fi ocrotitoare, sfinții ne vor ajuta cu rugăciunile lor, iar Domnul nostru Iisus Hristos ne va da gândul cel bun care să ne arunce în virtutea capabilă de cunoștință, iar cunoștința cea de la Dumnezeu va fi pentru noi bucurie în toate zilele vieții noastre.

Sunt multe suferințe în această lume care au ca pricină păcatele. Noi însă nu suntem judecătorii oamenilor, ci suntem ajutătorii oamenilor. Noi trebuie să facem ce a făcut Domnul Hristos. Domnul Hristos nu l-a întrebat despre păcatele lui pe slăbănogul de la Capernaum, nici pe cel de la Vitezda. N-a discutat viața lui de mai înainte, ci a fost gata să-l ajute și l-a ajutat și pe unul și pe celălalt. Și cu aceasta ne dă un exemplu, să fim și noi binevoitori, să fim ajutători. Nu vom fi vindecători. Nu suntem în stare să ne vindecăm nici pe noi înșine. Dar avem putere de a mângâia. Avem putere de a lumina, avem putere de a mângâia pe oamenii din jurul nostru în credință, avem putere de a iubi, avem putere de a ne revărsa iubirea față de aceia care au trebuință de ajutor și pe care îi părăsesc cei mulți.

Nu ezitați unde știți că puteți ajuta cu ceva, unde știți că puteți interveni cu ceva, nu numai dând ceva din mână, ci dând ceva din inimă. Sfântul Isaac Sirul spune că atunci când îi dai cuiva ceva, veselia feței tale să fie mai mare decât darul pe care i-l dai. Să simți omul că vrei să-l ajuți, că ești alături de el, că nu-l părăsești, ci stai cu bunăvoință față de el.

Despre Maica Tereza din Calcuta se spune că era odată lângă un bolnav și curăța niște răni care miroseau urât. Ea voia să-l ajute pe omul acela care era în necaz și cineva care a trecut pe acolo i-a zis: „Eu n-aș face asta nici pentru un milion de dolari”. Și Maica Tereza a răspuns: „Nici eu, pentru un milion de dolari n-aș face, dar pentru Dumnezeu fac!”.

Asta înseamnă să ai credință, să faci ceva ce n-ai face pentru lumea asta întreagă, dar pentru Dumnezeu faci. Și dacă nu faci, să știi că ești în lipsă cu credința. Dar dacă ai credință biruiești și-l ajuți și pe altul să biruiască.

Când te lauzi și te trufești, împingi pe celălalt în jos. Tu ești ceva și el nu e nimic, sau e neînsemnat față de tine. Te scoți pe tine în sus și pe el îl apeși în jos.

Nu se poate să fim cinstitori de Dumnezeu câtă vreme nu suntem și cinstitori de oameni, mai ales cinstitori ai oamenilor lui Dumnezeu. Nu se poate să-I slujești lui Dumnezeu câtă vreme îi ocolești pe oamenii lui Dumnezeu, pe oamenii pe care Dumnezeu l-a pus să fie martorii Lui în această viață.

Având în vedere niște principii și ținând seama de niște repere, te poți modela după principiile respective și după reperele pe care le ai în vedere. Mi-aduc aminte, când

eram copil am auzit la biserică citindu-se la Apostol, din Epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani. Aveam vreo 12-13 ani atunci și am auzit cuvântul: „Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor slabi și nu nouă să plăcem. Ci fiecare să facă spre plăcerea aproapelui întru ce-i bine spre zidirea lui” (Romani 15, 1-2). Și când am auzit cuvintele acestea, le-am luat în seamă și am ajuns într-o împrejurare în care n-aș fi vrut să fac un bine pe care-l impunea situația. Mama mea pleca la câmp, tata era absent din gospodărie, parcă era-n armată, nu mai știu ce s-a-ntâmplat și trebuia să meargă mama cu cineva la lucru. Și atunci mama m-a rugat să am grijă de copiii femeii aceleia, să stau cu ei acasă și să le port de grijă și pe mine mă cam incomoda lucrul acesta. Dar mi-am adus aminte de cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Nu nouă să plăcem, ci fiecare să facă spre plăcerea aproapelui”. În felul acesta te ajută un principiu.

Cât privește raportarea la Dumnezeu, la oameni și la noi înșine, în **Mântuirea păcătoșilor** se spune: „Față de Dumnezeu să avem inimă de fiu, față de aproapele să avem inimă de mamă și față de noi înșine inimă de judecător”. Aș zice eu mai bine: minte de judecător.

Fiecare om care ne vine în față este un candidat la iubirea noastră. Pentru clipa în care ne întâlnim cu el, pentru totdeauna, omul de lângă noi este omul cel mai însemnat, este aproapele nostru și fiind aproapele nostru trebuie să fim preocupați pentru binele lui.

Un părinte de la noi de la mănăstire zicea: „Dragă, pe om dacă-l iei de bun, bun îl găsești, și dacă-l iei de rău, tot pe acela, și rău îl găsești”.

În **Pateric** se spune că un boier i-a dat unui sărac o haină, și săracul a luat haina și a vândut-o și a băut-o. Și atunci omul era îngrijorat: „Uite, eu i-am dat-o să se îmbrace și el a vândut-o și a băut-o”, și era nemulțumit și noaptea a avut un vis în care se făcea că i se arăta Domnul Hristos îmbrăcat cu haina pe care el a dat-o săracului și L-a întrebat pe binefăcător: „Cunoști haina aceasta?”. Și el a zis: „Da, Doamne, o cunosc, a mea este!”. Și Domnul Hristos a zis: „Nu te întrista, Eu o port”.

Ei, conștiința aceasta vrea Domnul Hristos să o formeze în viața oamenilor, să avem în considerație faptul că ceea ce facem pentru omul de lângă noi, pentru omul care are trebuință de ajutorul nostru, facem de fapt pentru Mântuitorul și ne va fi de folos la Judecata de Apoi.

ARGHIROFILIA

Sfântul Ioan Casian spune despre iubirea de arginți (arghirofilia) că este o patimă care nu are o temelie în firea omenească, în vreun instinct al ei, ci este ceva în afara firii. Totuși, poate că până la urmă iubirea de avere își are puterea în instinctul de conservare, pentru că mulți dintre oameni caută să aibă avere nu numai pentru a-și înmulți plăcerile sau mărirea lumească, ci dintr-un instinct de conservare, ca să aibă, cum am zice, „bani albi la zile negre”. Nu e păcat să fii econom; nu trebuie să fii risipitor. Vedem aceasta și în firea înconjurătoare; de pildă, albina adună miere pentru prezentul și viitorul stupului. Bineînțeles, cineva care are credință în Dumnezeu nu are motive să fie îngrijorat, dar totuși faptul de a avea niște economii este un fapt

binecuvântat de Dumnezeu și nu se poate socoti o lăcomie. Lăcomia este atunci când nu te mai saturezi, când vrei să ai tot mai mult și tot mai mult, când nu ești dispus să faci bine celor care au trebuințe mai mari decât tine, iar tu ai prisos mai mare. În cazul acesta patima e vădită. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Timotei, pomenește de iubirea de arginți ca despre rădăcina tuturor răutăților. Căci patimile întărindu-se în suflet sunt pricini de multe alte păcate. De exemplu, un lacom de avere va fi de multe ori și exploatare, va și fura, va aduna pe nedrept, va înșela ș.a.m.d.

ASCULTAREA

E foarte important lucrul acesta, ca cineva să-și supună mintea lui Dumnezeu. Vă spuneam cândva într-un context oarecare, că Părintele Arsenie zicea că „noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuție”.

La pescuirea minunată, așa cum o istorisește Sfântul Evanghelist Luca, pentru că în cuprinsul ei constatăm o atitudine a Sfântului Apostol Petru în care se vede supunere cu mintea față de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de fapt e începutul uceniciei Sfântului Apostol Petru. Cum? Se spune în Sfânta Evanghelie de la Luca, citim aceasta în capitolul al cincilea, că Simon și cu Andrei și cu cei împreună cu dânșii își spălau mreșile, gata să meargă spre casă, după o noapte în care n-au pescuit nimic. Și Domnul Hristos a zis, după ce i-a învățat pe oamenii adunați în jurul Lui pe țărmul mării, după ce i-a învățat din barca lui Simon, a zis: „Mână la larg și aruncați mreșile spre pescuire”; și Petru a zis atunci: „Doamne, toată noaptea ne-am trudit și nu am prins nimic, dar pentru cuvântul Tău arunc mreșile în mare” (Luca 5, 4-5). Sfântul Apostol Petru s-a supus atunci cu mintea lui Dumnezeu fără discuție.

Cine se supune cu mintea Mântuitorului nostru Iisus Hristos acela-i totdeauna biruitor. Nu se poate să nu vadă minuni în viața lui când se supune cu mintea, în înțelesul acesta că, de pildă, Domnul Hristos spune să iertăm și nu ne-ar conveni să iertăm, dar ne silim să iertăm, e o supunere cu mintea și vedem minunea liniștirii sufletului și o mare bucurie pentru noi.

Un alt text asupra căruia mă opresc adeseori este spălarea picioarelor, la Cina cea de Taină. E un lucru extraordinar, iubiți credincioși, să te gândești că Domnul Hristos este, fiți atenți, Dumnezeu care spală picioarele omului. Deci Domnul Hristos, ca Dumnezeu și om, a spălat picioarele oamenilor. E o coborâre și aceasta. E o coborâre ca să îl ridice pe om, ca să îi dea omului cinstire. În această lucrare a Mântuitorului, de coborâre până la faptul acesta de a spăla picioarele omului, Sfântul Apostol Petru a avut o ezitare. N-a mai avut atitudinea de la pescuirea minunată, nu s-a mai supus cu mintea, ci s-a împotrivit cu mintea. Și a zis: „Doamne, Tu să-mi speli mie picioarele?”. Și atunci Domnul Hristos a zis: „Ceea ce fac Eu, tu nu înțelegi acum, dar mai târziu vei înțelege”. Și Sfântul Apostol Petru, statornic în împotrivirea lui, a zis: „Niciodată n-o să-mi speli mie picioarele”. Și a spus Domnul Hristos: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine” (Ioan 13, 6-8). Cu alte cuvinte, dacă nu te lași modelat, dacă nu te lași să faci Eu ce trebuie să faci cu tine, dacă te împotrivești, nu ai parte cu Mine, te împotrivești și nu poți fi împreună cu Mine.

Nu se compensează prin ascultare lipsa de la slujbă. Nu e corect.

ATHOS

Unii dintre călugări se gândesc mereu cum ar fi să ajungă ei în Sfântul Munte, să trăiască acolo. Este un gând bun, deși nu s-ar putea zice că dacă ai ajuns la Sfântul Munte, gata, ai ajuns în cer. Tot oameni sunt și la Sfântul Munte. L-am întrebat odată pe un părinte de acolo, Părintele Dometie Trihenea, când a fost la noi la mănăstire: „Părinte, cum sunt părinții de la Sfântul Munte?”. Și a zis: „Să nu-ți închipui că la Sfântul Munte sunt oameni veniți din cer pe pământ! Sunt oameni de pe pământ... care doresc să ajungă în cer!”.

Aduc aminte acuma de un cuvânt de la Sfântul Munte, un fel de zicere, un fel de lozincă, care circulă la Sfântul Munte și anume că: „La Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, nu ca la om, și să-L respiri pe Dumnezeu cum respiri aerul”. Bineînțeles că Dumnezeu nu este ceva de respirat, dar e vorba, prin acest cuvânt, să Îl avem în vedere pe Dumnezeu, să Îl avem în conștiința noastră pe Dumnezeu cât putem de des, dacă putem de câte ori respirăm să ne și gândim la Dumnezeu, deși lucrul acesta nu-i cu puțință. Și „la Dumnezeu să ne gândim ca la Dumnezeu nu ca la om”, asta înseamnă că pe Dumnezeu să-L avem la măsurile măreției Lui, cât putem înțelege noi din măreția lui Dumnezeu. Vă puteți închipui ce păcat mare fac cei care-L înjură pe Dumnezeu, cei care-L hulesc pe Dumnezeu și care în loc să-L mărească Îl necinstesc, cât de departe sunt unii ca aceștia de a se uimi de Dumnezeu.

Eu aveam un părinte la noi la mănăstire – Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească – și zicea că atunci când a fost el la Sfântul Munte, învățat fiind cu slujbe scurtate, de pe la oraș și de pe la sat, și cu slujbe rare, când s-a dus acolo și-l ținea părintele ore întregi la rugăciune, i se părea lung, și a zis către părintele: „Tare lungă a fost slujba asta”. Și părintele a zis: „E lungă lenea ta!”.

Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, a stat la Sfântul Munte șase luni. În aceste șase luni a fost povățuit de Părintele Antipa Dinescu, care este cuprins și în **Patericul românesc**. Acolo, la Sfântul Munte, Părintele Serafim a primit o scrisoare de la Mitropolitul Nicolae Bălan, care i-a dat în grijă să meargă la Atena să se înscrie la Facultatea de Teologie, că numai așa poate să-i trimită bursă din țară. Se gândea mitropolitul că părintele o să vină și cu niște cunoștințe de limbă greacă. Părintele Serafim i-a spus Părintelui Antipa că a primit scrisoarea care-l îndemna să se ducă la Atena, la Teologie. Este interesant răspunsul Părintelui Antipa (să nu uităm că era vorba de o școală teologică, nu de o școală laică): „Mă, să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești!”.

Dacă Părintele Serafim ar fi adus numai cuvântul acesta, nu s-a dus degeaba la Sfântul Munte. Nu s-a dus degeaba pentru el, nu s-a dus degeaba pentru mine și nu s-a dus degeaba pentru toți care știu cuvântul acesta al Părintelui Antipa Dinescu: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești!”. Scazi, te învățoșezi, uiți de Dumnezeu, Îl neglijezi pe Dumnezeu! Cei care-L neglijează pe Dumnezeu sunt mai răi decât necredincioșii!

Pentru că a fost vorba de pravilă, de rânduială de rugăciune, de program de slujbă, de participarea la sfintele slujbe, tot Părintele Dometie Trihenea, când a venit vorba despre pescuit, a zis: „E mai bun peștele decât cartoafele (sic!), dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit!”. Iată un gând de la Sfântul Munte: pierzi vreme de pravilă când mergi la pescuit. Stai prea mult acolo și nu-ți împlinești datoriile

principale; nu te-ai făcut călugăr ca să pescuiești, te-ai făcut călugăr ca să-I slujești lui Dumnezeu. Dacă pescuiești și nu-ți îndeplinești datoriile pe care le ai, ai ales peștele în loc de Dumnezeu! Ai ales peștele în loc de pravilă! Deci Părintele Dometie a avut dreptate când a zis că pierzi timp de pravilă pentru pescuit.

De curând a ajuns la mine un cuvânt de la Sfântul Munte care tare mult mi-a plăcut. Cineva de acolo zice-așa: „Inima mea are intrări, dar ieșiri nu are”.

Cineva care a intrat în inima mea nu mai poate ieși. Chiar dacă vrea el să iasă, nu mai poate ieși. Să-ncurcă ... și nu mai iasă.

ATITUDINEA

Este bine să luăm atitudine deschisă pentru păcatele și fărădelegile săvârșite de frații noștri? Cum să-i muștrăm pe cei care vor să ne smintească, ce socoteală să cerem celor care ne lovesc pe la spate? Nu cred că retragerea este o soluție.

Nu se poate da o soluție pentru toate cazurile. Fiecare om trebuie să-și găsească soluția lui în împrejurările respective. Cât privește muștrarea pentru păcat, o poți face unui om care înțelege muștrarea. Părintele Arsenie Boca zicea că „muștrarea învinge, nu convinge”. Ceea ce near interesa pe noi ar fi să-i convingem, nu să-i învingem.

Oamenii nu sunt ființe stas cu care să se poată lucra pe o singură direcție. Sunt oameni pe care-i folosești lăudându-i, sunt oameni pe care-i folosești defăimându-i, sunt oameni pe care nu-i folosești vrând tu să-i folosești. Sunt cazuri și cazuri, și atunci trebuie să găsești metoda pentru omul pe care îl ai în față.

Noi vedem nelegiuirile din jurul nostru și tăcem. Vedem nelegiuirile din jurul nostru și închidem ochii. Vedem nelegiuirile din jurul nostru și n-avem curajul să spunem că nu-i bine. Vedem nelegiuirile din jurul nostru și n-avem îndrăzneala să le arătăm ca nelegiuiri. Vedem nelegiuirile din jurul nostru și ne facem că nu le vedem, că nu le știm, ca și când lucrurile acelea care se fac spre rău sunt spre bine. De ce facem noi așa? Pentru că nu suntem întăriți în bine.

Să știți că toate păcatele care se fac în jurul nostru și pe care noi le știm și pe care noi nu le înlăturăm, sau nu ne arătăm cuvântul împotriva lor, înseamnă că și noi le facem într-un fel. Și noi suntem părtași la nelegiuirile care se fac în jurul nostru și pe care noi nu le arătăm ca nelegiuiri, ci noi, cum am zice astăzi cu un cuvânt care circulă acuma, le tolerăm.

Luați aminte la Sfântul Ioan Botezătorul care a stat împotriva fărădelegii! În loc să stea în pustie, acolo unde îi era locul și acolo unde-i era rostul, s-a dus la regele Irod și i-a spus: trăiești în nelegiuire, nu faci bine! Noi nu putem face ceea ce a făcut Sfântul Ioan Botezătorul. Nici pentru cei din apropierea noastră, pentru cei din familia noastră. De multe ori lăsăm să se întâmple niște lucruri pe care știm sigur că nu le binecuvintează Dumnezeu.

Ar trebui să ne întristăm că noi nu am fost ca Sfântul Ioan Botezătorul care a spus cuvânt hotărât în fața nelegiurii. Să ne întristăm că tolerăm nelegiuirile, să ne

întristăm că ne facem părtași la nelegiuirile din jurul nostru, să ne întristăm că n-avem curajul să stăm împotriva răului, să ne întristăm că n-avem curajul să-i spunem răului pe nume ci, ca să ne meargă nouă bine, ca să n-avem vorbă, ca să n-avem confruntări, tăcem. Și tăcem cu păcat, pentru că lăsăm să se înmulțească păcatele în jurul nostru.

Sfântul Ioan Botezătorul n-a făcut așa. Și dacă îl sărbătorim cu adevărat la Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, la această sărbătoare tristă și la această sărbătoare care-i și de bucurie, dacă-l sărbătorim cu adevărat, apoi, la tristețea că i s-a tăiat capul, ar trebuie să adăugăm mai mult tristețea că nouă nu ni se taie capul pentru că pactăm, pentru că suntem de acord cu nelegiuirile din jurul nostru numai să nu ni se taie capul.

Să ne rugăm Bunului Dumnezeu să ne dea tărie sufletească să putem fi împotriva păcatului oriunde și oricând și să fim următori Sfântului Ioan Botezătorul, chiar dacă pentru acesta ni s-ar tăia capul!

AVORTUL

Părinte, se spune despre mama care moare la naștere că este martir. Medicina spune că, uneori, avortul este necesar pentru a salva mama copilului. Se naște următoarea situație: dacă femeia nu face avort și moare la naștere, respectivii medici ar spune că femeia este o sinucigașă mai degrabă, decât o martiră...

Dragă, depinde ce înțelegi prin actul respectiv. Doctorul poate să zică despre ea căi o sinucigașă, pentru că el nu știe de Dumnezeu, pe când un credincios, care știe de Dumnezeu, zice căi martiră. Acum, noi navem de unde să știm cum primește Dumnezeu o treabă din asta. Ceea ce știm este faptul că o femeie însărcinată are dreptul să se împărtășească, chiar dacă are păcate opritoare de la împărtășire. Asta înseamnă că și Biserica are în vedere posibilitatea de a muri o mamă la naștere, nu pentru că vrea ea să moară sau pentru că vor alții să fie așa, ci pentru că se poate întâmpla așa. Dar sunt și femei care fac prea multe avorturi și după aceea se întâmplă să aibă și un copil și, în cazurile acestea, este periclitată nașterea. Acum nu știu dacă în această situație este martiră.

Când eram eu student la Teologie, a murit cineva din personalul școlii, despre care se zicea că făcuse multe avorturi. Avea un băiat și totuși vroia și o fetiță. Acum, Dumnezeu știe dacă a fost martiră. Noi trebuie să le lăsăm pe toate în seama lui Dumnezeu.

Bine, dar sunt și cazuri în care medicii spun: „Sigur nașterea aceasta nu poate avea loc”.

Bine, dacă nu poate avea loc, atunci să aibă loc sarcina și să se evite nașterea, dar să nu se omoare copilul.

Deci, oricum ar fi, omorârea copilului este o crimă...

Da. Se consideră.

Și nu se justifică prin nimic?

Nu se justifică prin nimic și se justifică, totuși, prin neputința omului. Sunt atâtea femei care nu au destulă credință încât să le facă disponibile pentru martiriu. Noi nu sfătuim păcatul, dar trebuie să tratăm păcatul. Adică, dacă cineva a făcut totuși un avort, eu nu pot să spun că Dumnezeu n-l iartă, dar nici nu pot să spun cuiva să facă un avort.

BĂTRÂNII

Bătrânii păcătuiesc în două feluri: cu ura și cu gura.

Cred că ați băgat de seamă și dacă n-ați băgat de seamă sigur vă dați seama acum că cei mai distanți oameni sunt oamenii bătrâni, adică-s depărtați unii de alții. La tinerete, copiii se joacă unii cu alții, sunt aproșiți unii de alții, li-i drag unii de alții, în general vorbesc.

La bătrânețe sunt distanțările cele mari, binânteles dacă oamenii n-au trăit așa cum a vrut Dumnezeu să trăiască.

BETIA

Și acum să vă spun o glumă. Am învățat-o prin Banat. Când eram student la Teologie aveam un coleg în Măru. Și m-am dus acolo – am stat câteva zile – și zice cineva: „Mă, s-a îmbătat cutare aseară de i-o zis la cuțu cuscru”. Mi-a plăcut foarte mult expresia, pentru că arată ceva, adică ajunge să facă confuzii de nici nu mai știe ce să zică și cum să se raporteze. Asta-i degradarea pe care o aduce beția. Și i-am spus unui om de pe la Bistrița Năsăud, că mie îmi place vorba aceasta și o mai spun așa când se nimerește și mai ales când stăm la o masă. Și zice: „Părinte, știți cum se zice pe la noi? Pe la noi se zice că «S-o îmbătat cutare de i-o zis la bivol bade»”. Adică, tot n-a mai știut care-i omul și care-i animalul. Sunt niște lucruri care spun mult. Să știți că nu trebuie să învățăm neapărat numai din **Scriptură** și din **Filocalie** și din **Pateric**, că uite, putem să învățăm niște lucruri și de la oamenii care au o experiență.

BINECUVÎNTĂRILE

E un lucru extraordinar să știi că ultimul lucru pe care L-a făcut Domnul Hristos aici pe pământ pentru oameni, pentru ucenicii Săi, a fost că i-a binecuvântat și S-a înălțat binecuvântându-i.

Absolut toate binecuvântările Bisericii, câte sunt în lumea aceasta, câte sunt la Sfânta Liturghie și la celelalte sfinte slujbe, toate sunt o prelungire a binecuvântării de la Înălțarea Domnului Hristos.

Binecuvântarea lui Dumnezeu este peste toți cei vrednici de binecuvântare. Pe cine binecuvintează Dumnezeu? Ar trebui să știm cu toții pe cine. Se spune în rugăciunea Amvonului: „Cel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, și sfințești pe cei ce nădăjduiesc în Tine”. Deci cei ce aduc binecuvântare lui Dumnezeu se învrednicesc de binecuvântarea lui Dumnezeu.

La mănăstire la noi, la Sâmbăta, la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în 1971 au venit doi creștini din Germania. Cu prilejul acesta a venit vorba despre o instituție bisericească de ajutorare a epilepticilor, o instituție mare, care se numește Betel. Betel înseamnă „casa lui Dumnezeu”. E un cuvânt evreiesc pe care ei l-au luat ca denumire a casei de ajutorare de la Bielefeld. Și a venit vorba atunci, în 1971, când au fost cei doi din Germania, doi intelectuali, a venit vorba despre faptul că un părinte de la noi, Părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească, a lucrat prin 1943–44 nu știu precis când anume, dar în vremea cât a fost în Germania, a lucrat trei luni de zile în instituția aceasta Betel, la ajutorarea bolnavilor, la ocrotirea bolnavilor. Și venind vorba despre asta, cei din Germania ne-au spus că la intrare la Betel e scris așa : „Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă”.

Nouă ne-au plăcut tare mult cuvintele acestea și atunci ei au scris în Cartea de Onoare a mănăstirii noastre: „Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă, doresc doi creștini din Germania tuturor celor ce-n urma lor vor vizita această mănăstire”.

Să știți că cuvintele acestea le plac tuturor celor ce știu de cuvintele acestea: pace, bucurie și binecuvântare. E ceea ce ne dă Dumnezeu la sfintele slujbe ale Bisericii noastre, la Sfânta Liturghie, binecuvântarea din care izvorăște pacea, pentru că se spune „Pace tuturor”, și din care izvorăște și bucuria pentru cei ce împlinesc poruncile lui Dumnezeu.

Să știți că Domnul Hristos vrea să ne binecuvinteze, dar nu ne poate binecuvânta decât dacă suntem acolo unde sunt binecuvântările.

BINELE FĂCUT

Sfântul Marcu Ascetul atrage atenția că, dat fiind faptul că Dumnezeu ne-a dat puterile de a face bine, orice bine pe care îl facem suntem datori cu el, nu avem niciodată un plus.

Ortodox gândind, noi nu avem niciodată un plus pe care îl dăm, pe care îl putem transfera la alții. Ci tot ce facem noi spre bine se adaugă la ceea ce suntem noi, se scrie în Cartea Vieții noastre și ne este necesar pentru că niciodată nu ne putem opri din calea binelui. Noi suntem limitați și ne oprim cumva din calea binelui prin limitele pe care le avem, prin mărginirile noastre, dar ceea ce facem noi e totdeauna ceva cu care suntem datori.

Să începem cu noi îndreptarea spre bine a vieții altora.

Important este să se facă binele în lumea aceasta, nu este important dacă eu sau altul face binele acela.

BIOENERGIA

Pe toți câți m-au întrebat dacă e bine să folosească bioenergie, le-am spus că da. Dacă el simte că-l ajută treaba asta poate să se ducă, că nu-i de la vrășmașul, îi de la Dumnezeu. Numai că eu personal n-am ajuns să mă conving că pe mine mă ajută o treabă dintr-asta. Nu m-a ajutat cu nimic până acuma.

Referitor la metodele de tratament ale unei boli, acceptați și credeți că un creștin poate apela și la tehnici neconvenționale cum ar fi homeopatia, acupunctura?

Sigur că da. Sunt totuși mijloace de întremare a ființei umane, de ce să nu poată face apel la tot ceea ce se poate face pentru binele omului? Oamenii, în general, nu sunt încă obișnuiți cu chestiunea aceasta și se pot face și multe lucruri care să-i înșele pe oameni, se pot prezenta unii care au, știu eu, practica aceasta de a ajuta pe oameni și de fapt o fac pentru bani sau pentru avantaje ale lor, nu pentru avantaje ale bolnavului. Pot fi și lucruri de felul acesta, însă, în general, acolo unde se duce omul are încredere că poate fi ajutat, se poate duce și la acupunctură, și la bioenergie, și la orice unde poate câștiga un spor de bine pentru viața lui personală, așa cum te duci la un izvor de apă termală, la izvoare de apă minerală și te poți folosi de acestea, cam așa te poți duce și la un bionergetician, dacă acela este om serios și dacă simți că îți folosește la ceva intervenția lui.

BISERICA

Biserica, înțeleasă ca locaș de închinare, este cerul cel de pe pământ. Noi credem în existența cerului celui mai presus de lume, dar știm că există și un cer pe pământ. Iar cerul cel de pe pământ este locașul lui Dumnezeu, Sfânta Biserică. Pentru că în Sfânta Biserică, în locașul închinat lui Dumnezeu, se fac lucruri cerești aici pe pământ, se fac sfintele slujbe, se face Sfânta Liturghie, și acestea sunt lucruri cerești.

M-aș bucura mult să reținem lucrul acesta, că Sfânta Biserică, privită ca locaș de închinare a lui Dumnezeu în care se fac sfintele slujbe și mai ales Sfânta Liturghie, este cerul cel de pe pământ, și nu poate ajunge cineva în cerul mai presus de lumea aceasta decât în măsura în care ia parte la slujbele dumnezeiești în cerul cel de pe pământ. Nu are ce căuta cineva în cer dacă nu merge în Sfânta Biserică.

Tot ce se face în Sfânta noastră Biserică este ca să ne pună în legătură cu Dumnezeu, ca să ne facă gânditori de Dumnezeu, ca să ne facă cinstitori de Dumnezeu, ca să ne facă purtători de Dumnezeu, ca să ne facă purtători de Hristos și purtători de Duh și să avem Sfânta Treime lucrătoare în noi. Toate lucrurile acestea se pot realiza numai în atmosfera de gând pe care ne-o dă Sfânta Biserică.

Zic eu către un tânăr: „Să te duci de acum încolo la biserică, duminică”. Zice: „Părinte, dacă ziceți dumneavoastră mă duc, dar dumneavoastră nici nu știți ce duc eu în mintea mea când mă duc în biserică, câte spurcăciuni duc eu în minte în biserică”. Și iam zis: „Cu ele cu tot dute la biserică, pentru că, dacă nu te duci la biserică, nu te poate ajuta cineva în afară de Biserică. Dar dacă te duci în biserică faci dovadă înaintea lui Dumnezeu și înaintea ta că te vrei mai bun și vrei să scapi de rele, dar ca să scapi de cele de demult trebuie să nu mai adaugi altele în vremea aceasta și atunci scapi de răutăți”.

O întrebare practică: am o fetiță de opt ani; până la șase-șapte ani stătea la toată Slujba Sfintei Liturghii, acum nu mai are răbdare. So mai iau la Slujba Sfintei Liturghii, chiar dacă mai iese din când în când din biserică, sau so las acasă? Cum să procedez?

Și într-un fel și întraltul: o mai aduci la biserică să nuși uite de biserică, o mai lași și acasă, pentru că nu are răbdare... Slujbele noastre sunt făcute pentru oameni mari, pentru oameni pricepători, pentru oameni care știu pentru ce stau acolo, pentru oameni care participă la slujbă. Nu sunt făcute pentru copii care, la măsura lor, nu înțeleg. Așa că aceia care aveți copii trebuie să vă lăsați voi după copii, nu copiii după voi, la măsura voastră. Se zice că niciodată nu poți să ceri unui copil să meargă la același pas cu un om mare. Un copil are pas de copil. Dacă vrei să mergi cu el, te lași tu după el, trebuie săi înțelegi neputința lui; nu-i ceri niște lucruri pe care nici tu nu leai făcut când erai copil și nici nu leai fi putut face.

Cum vedeți o unire între Răsărit și Apus, din punct de vedere religios?

Cred că numai Dumnezeu ne mai poate uni, că prea ne-am despărțit. Cu puterea lui Dumnezeu, da, se poate orice.

BLESTEMELE, FARMECELE ȘI VRĂJILE

Pentru a nu ajunge să poți fi blestemat trebuie să duci o viață superioară. În Deuteronom 32 se spune pe cine binecuvintează Dumnezeu și pe cine blastă. Dacă duci o viață superioară, corectă, după voia lui Dumnezeu, nu ajungi niciodată sub blestem. Dacă nu duci o viață superioară, corectă, blestemul e asupra ta și nu știu dacă te poate dezlega cineva de ceea ce trebuie să pătimești pentru păcatele tale.

Blestemele, să știți că nu au mare valoare; sunt cazuri în care se leagă și în care nu se leagă. Însă sunt anumiți preoți din cei care deschid cartea și care toate le văd prin blestem, prin vrăji, prin fermecătorii, prin...

Dumnezeu să mă ierte pentru ce spun acum. La Sfântu' Gheorghe este un preot numit Cucu. La el merge multă lume să le spună viitorul, să le spună de ce au piedicile pe

care le au, iar el spune întotdeauna că e vorba de un blestem, că e sub vrăji, că i-a făcut cineva... și-apoi eu zic: Cucu-i ca cucu. Cucu numai una știe: Cucu! Cucu! Cucu! Cucu! și gata. El numai asta știe, la toată lumea spune același lucru. Nu vă duceți, nu vă complicați viața, nu vă băgați în cap lucruri care n-au nici o importanță. Zilele trecute mi-a zis cineva că s-a dus la el și i-a spus că o să se căsătorească cu o fată al cărei nume începe cu „O”. Și s-a căsătorit cu una al cărei nume începe cu „N”.

Le mai spune oamenilor că trebuie să meargă la 3 mănăstiri, la nu știu câte biserici, să ducă lumânări, să le aprindă... ăstea-s niște înșelări ale omului, ca să credă că a făcut și el ceva. Îmi spunea cineva din Brașov: „Părinte, eu am noroc că am mașină să mă duc la 7 biserici să aprind câte o lumânare, cum mi-a zis părintele”. Și îi zic: „Păi mări, în loc să stai la o slujbă cumsecade tu te duci la 7 biserici și nu mergi la nici o slujbă”. Sunt lucruri fără valoare, e doar un fel de înșelare de sine.

Au apărut niște îndrumări de-ale Părintelui Argatu despre cum poate cineva să scape de farmece și blesteme. Cu 9 lumânări, care să le aprindă, să le așeze pe o tavă sau cărămidă, ca să se ardă de tot. Vinerea să facă rugăciunea dimineața până arde un sfert de lumânare, apoi la amiază până arde alt sfert de lumânare, seara alt sfert și noaptea la 12 până arde tot. Sunt lucruri fără valoare, fără importanță! L-am cunoscut pe Părintele Argatu, dar nu l-am cunoscut sub aspectul acesta sau poate scrierea respectivă nu e autentică. În sfârșit, Dumnezeu să-l odihnească. N-avem nimic cu el. Dar vă spun: nu vă luați după treburi din acestea. Acolo se spune de exemplu și că cineva care are un necaz să se ducă cu un pomelnic la preot, să prezinte pomelnicul cu problema pe scurt, iar preotul să scoată părticică la proscomidie și după aceea preotul să-i dea omului părticica pe care a luat-o și după 24 de ore de ajun să mănânce părticica aceea. Păi ca să te împărtășești nu-ți trebuie 24 de ore de ajun, ori împărtășania e mai mare decât părticica! În afară de aceasta, părticica pe care o scoate preotul n-are voie să o dea la nimeni, pentru că e scris ce trebuie să facă preotul cu părticicele: se amestecă în Sfântul Potir și se consumă după Liturghie. Când s-a terminat Liturghia preotul e dator să consume tot și n-are voie să dea la nimeni nimic. Deci vă rog, nu vă luați după aceste lucruri. Rugați-vă cum puteți, cum știți. Trăiți o viață așa încât să n-aibă putere vrășmașul asupra voastră.

În cărțile noastre de slujbă sunt rugăciuni de dezlegare de blestem și de dezlegare de farmece. În **Sfânta Scriptură** sunt locuri în care se spune că Dumnezeu binecuvintează pe cei ce-I slujesc Lui și că sunt sub blestem cei care nu-I slujesc Lui. Sfântul Apostol Pavel însă, în Epistola către Romani are un cuvânt care ar fi bine să-l avem cu toții în vedere și să credem în el. Sfântul Apostol zice așa: „Fiți înțelepți față de bine și nevinovați față de rău și Dumnezeu va zdrobi repede pe Satana sub picioarele voastre”. În **Viețile Sfinților** se spune că Sfântul Ciprian a avut în vedere o fecioară pe nume Iustina pe care voia să o câștige pentru el și a umblat cu niște vrăjitorii pentru a o câștiga și acestea n-au avut nici o influență. Și atunci și-a dat el seama că Iustina fecioara are o putere mai mare decât puterile negative și s-a convertit la creștinism. Toate acestea arată că oamenii au crezut de-a lungul veacurilor în niște influențe negative. Cât sunt de eficiente nu știm, dar de multe ori îți ajunge și numai gândul că ești sub blestem sau că ești sub vrăjitorii, fără altceva. Sunt însă multe lucruri care se pot explica altfel decât le explică oamenii.

Să vă spun un caz din satul meu. Bunica mea povestea o întâmplare din viața ei. Când era de vreo 10-12 ani s-a dus la o mătușe și a luat de la ea un pachetel cu unt să-l aducă acasă. Tot atunci era o cununie la biserică și în loc să se ducă direct acasă cu pachetelul s-o dus la biserică. Și copil fiind și-o uitat de pachetel și i-o căzut pachetelul

cu unt pe pragul de la cimitir, de la intrarea în curtea biseicii. Când o ieșit cei de la cununie o văzut că e ceva acolo și toată lumea o crezut că-i vorba de ceva farmece, de ceva boscoane puse acolo. Și ziceau: fiți cu grijă ca nu cumva să se atingă mireasa, să nu calce mirele, să nu calce cineva ... toată lumea o ocolit pachetul și după aceea buna s-o dus și l-o luat și s-o dus acasă cu el și l-o mâncat.

Da'apoi ce s-o întâmplat. Oamenii aceia care au fost cu cununia, mirele și mireasa, or avut foarte multe necazuri. Și eu cunosc necazuri pe care le-au avut ei. Și acuma s-or continuat necazurile cu un accident a unui strănepot al lor. Ei, dacă faci o legătură între pachet și întâmplări nu-i nici o legătură. Și totuși oamenii or tot ținut-o că atunci la nuntă s-or făcut niște vrăji.

Vine o fată de 19 ani să-i fac dezlegare de blesteme. Păi zic, tu de unde știi că ești blestemată. Păi zice, mi-o zis cutare preot că-s sub blestem. Zic, hai să-ți fac, da' acuma nu știu dacă-i crede că s-o dezlegat, că ești legată crezi!

BUCURIA

Am și eu un cuvânt care zic că e bine să-l țină minte și alții: întâi e datoria și apoi vine bucuria. Deci întâi ne facem datoria și după datorie vine bucuria!

Nu putem noi cuprinde în sufletele noastre câtă bucurie vrea Dumnezeu să ne dea.

La Cununie se spune pentru cei ce se căsătoresc, când îi binecuvintează preotul: „Dă-le lor, Doamne, bucuria pe care a avut-o Sfânta Elena când a găsit Cinstita Cruce”. Nu cunoaștem această bucurie, dar Biserica o ia ca termen de comparație pentru o bucurie adevărată, pentru o bucurie prin cruce, pentru o bucurie de familie care se realizează tot prin cruce, tot cu osteneală, tot cu durere, tot cu disciplinare.

Bucuria creștină este mai presus de bucuria firească.

Așa zice Sfântul Apostol Pavel: „Noi suntem lucrători de bucurie” (II Corinteni 1, 24). Ca să fim lucrători de bucurie trebuie să facem ceva pentru binele altora; și când facem ceva pentru binele altora facem și pentru binele nostru, pentru că nu se poate să faci ceva bun pentru altul și să nu-ți rămână și ție. Sfântul Atanasie cel Mare spune că: „Cel care unge pe altul cu arome, el mai întâi miroase frumos”, adică el este cel dintâi beneficiar al miresmelor pe care le îndreaptă către altul. Așa este și cu bucuria creștină, dacă ne putem face lucrători de bucurie, vom putea avea și noi bucurie din bucuria altora.

Nu se poate să fii un creștin bun și să nu ai parte de bucurie.

Rugăciunea nu trebuie făcută neapărat pentru bucurie, bucuria vine de la sine.

Sunt unii care cred că acesta-i rostul creștinului: să plângă. Dumnezeu să le ajute la cei care vor să plângă, să plângă, dar să știți că nu asta e atitudinea cea adevărată. Atitudinea cea adevărată este atitudinea bucuriei: „Ca bucuria Mea s-o aibă deplină întru ei”, „Acestea vi le spun ca bucuria Mea să fie deplină întru voi”. Spune Domnul Hristos – tot în Sfânta Evanghelie de la Ioan găsim cuvântul acesta, în capitolul al 16-

lea: „Voi sunteți triști iar lumea se bucură. Femeia, când e să nască, se întristează că a venit ceasul ei – deci a venit ceas de durere – dar după ce a născut copilul se bucură că s-a născut om pe lume. Și voi acum sunteți triști – erau triști ucenicii pentru suferințele Domnului Hristos – dar iarăși Mă veți vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi” (Ioan 16, 20-22). Iată atâtea și atâtea gânduri care dau bucurie, care sunt temeuri pentru bucurie, care trebuie să ne facă să ne reproșăm întristările și împuținările și întunecările câte le putem avea.

Orice bucurie care pornește din Dumnezeu e o bucurie pe care ți-o dă Dumnezeu.

Mi-aduc aminte că în casa noastră, cândva, a fost vorba de o cântare în care erau cuprinse cuvintele: „Bucurie, bucurie, vorbă frumoasă în pustie”. Parcă ar fi vrut cineva să spună, prin aceste versuri, că bucuria e ceva absent din viața omului, că e o vorbă frumoasă, dar o vorbă frumoasă degeaba, pentru că nu se realizează sau nu se prea realizează. Cine a alcătuit textul cântării respective și a spus cuvântul acesta, se vede că a privit în jur și a văzut multe necazuri în lumea aceasta și s-a gândit că oare în acest context existențial, în lumea aceasta, ar putea cineva să se bucure cu adevărat? Adevărul este că noi, cei care avem credința creștină și care avem o experiență duhovnicească, știm că bucuria e o realitate pentru cel ce crede.

Bucuria succesului poate să fie o împlinire, dar o împlinire adevărată trebuie să vină din ceva mai presus de noi.

BUNĂTATEA

E adevărat că în **Pateric** se spune, de pildă, că un părinte „din multa bunătate nu mai știa ce e răutatea”. Era așa de statornicit în bine încât nu mai putea presupune răutatea. Gândiți-vă ce deosebire mare e între părintele acela și noi. Noi ce facem? Din multă răutate nu mai putem presupune bunătatea!

Cineva care nu este bun cu toți, nu-i bun. În **Pateric** este o zicere a Sfântului Macarie: „Cu un cuvânt bun și pe cel rău îl faci bun, iar cu un cuvânt rău și pe cel bun îl faci rău”. Bineînțeles, este vorba de o răutate relativă și de o bunătate relativă, oscilantă și fluctuantă. Noi trebuie să fim totdeauna buni. Cine e și rău, nu se aseamănă cu Domnul Hristos, pentru că Domnul Hristos este totdeauna bun.

Știți că despre Sfântul Macarie se spunea că a fost „dumnezeu pământesc” (parcă te ia groaza când auzi un astfel de cuvânt în **Pateric**: dumnezeu pământesc!). De ce dumnezeu pământesc? Pentru că așa cum Dumnezeu acoperă lumea, așa acoperă și el păcatele oamenilor: pe cele pe care le vedea, ca și cum nu le-ar fi văzut, pe cele pe care le auzea, ca și când n-ar fi auzit de ele.

Așa face Domnul Hristos, așa trebuie să facem și noi! Să fim buni, să fim înțelegători, să fim milostivi, să fim iertători. Și cu asta n-am făcut totul! Mai trebuie să facem ceva: Domnul Hristos a spus despre Sine că: „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-și dea sufletul, preț de răscumpărare pentru mulți” (Matei 20, 28). Deci să fim în slujba oamenilor, în slujba altora.

Când ucenicii au vrut să-i lase pe oameni să se descurce singuri – „Dă drumul mulțimilor să se ducă să-și cumpere de mâncare” –, Domnul Hristos a zis: „N-au trebuință să se ducă; dați-le voi lor să mănânce” (Matei 14, 16) – adică întâi gândiți-vă ce puteți face voi pentru ei, nu ce poate face altul.

Dacă facem așa, dacă ne gândim ce putem face noi pentru omul de lângă noi, nu ce ar putea face altul, atunci suntem ascultători de Domnul Hristos și suntem pe calea îmbunătățirii sufletești. Fiind pe calea îmbunătățirii sufletești, suntem nu numai gânditori la Hristos, gânditori de Hristos, ci și hristofori.

CALENDARUL

Vom ajunge noi odată să avem sărbătorile, Nașterea Domnului, Paștele, împreună cu catolicii?

Crăciunul îl avem odată cu ei, cei care suntem cu calendarul îndreptat. Paștele nu le putem avea cu ei pentru că nu toți ortodocșii au primit calendarul îndreptat, și atunci ne-am despărțit noi între noi. Și atunci s-a găsit modalitatea aceasta: primim calendarul îndreptat. De ce? Pentru că nu este al Bisericii calendarul, cum zic cei care nu au primit calendarul îndreptat, și zic „sfântul calendar”. Nu au dreptate, pentru că nu Biserica a creat calendarul, așa cum nu Biserica a creat scrisul, așa cum nu Biserica a creat limbajul. Toate acestea le-a luat Biserica de la cei care le aveau atunci când a apărut Biserica. Și dacă calendarul atunci a fost neândreptat și între timp s-a reformat calendarul, Biserica nu poate să zică: eu rămân la calendarul vechi, că acela e sfânt și acesta e pângărit. Nu e așa. Sunt unii care nu judecă așa și atunci s-a ajuns la o neunire între noi ortodocșii, pentru că numai ortodocșii nu au primit calendarul îndreptat. Și atunci Crăciunul îl ținem la 25 decembrie, după calendarul îndreptat. Și cei care nu au primit calendarul îndreptat tot la 25 decembrie, numai că 25 decembrie corespunde cu 6 ianuarie. Ce să facem? Să ne vedem de cale și să facem ce putem să facem în condițiile noastre. Nu are rost să ne certăm pentru lucruri care nu sunt ale noastre.

Mitropolitul Nicolae Bălan, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că ceea ce ne unește e mai mult decât ceea ce ne desparte.

CANONUL ȘI PRAVILA

Omul, dacă calcă canonul, e vinovat, dar există și situația în care omul nu poate să-și împlinească canonul. De pildă, au venit la mine la spovedit niște femei care au fost pe la Mănăstirea Sihăstria și au primit acolo canon să mănânce luna, miercurea și vinerea fără ulei, deci post deplin. Lucrul acesta l-au primit pentru că au mâncat de dulce în post, nu știu când. Dar, ce se întâmplă: cei care le-au dat canonul ăsta – care poate că stau toată ziua la umbră – poate că n-au săpat niciodată la cucuruz să vadă cum e să sapi fără să mănânci, fără să te hrănești. „Zamă mănânci, zamă poți!”, cum zicem noi prin Ardeal. Deci, femeile au încercat să facă ceea ce li s-a spus și, bineînțeles, n-au putut să facă. Și au venit la mine și mi-au zis: „Părinte, ce ne facem, că nu ne putem săpa cucuruzul în condițiile astea!”. Și bineînțeles că eu am fost mai larg decât cei de la Sihăstria și le-am spus: „Mâncați cum se cade. Mâncați cu ulei, dar mâncați de post, totuși. După aceea vă vine puterea și vă săpați cucuruzul”.

Dați un canon pentru pierderea fecioriei?

Adică cum să dau un canon, eu personal dacă dau canon? Eu personal, sau ce învață Biserica în chestiunea aceasta?

Personal.

Dragă, mai întâi de toate canonul e necazul care vine după asta și frământarea de conștiință. Eu personal nu prea scormonesc prin subteranele oamenilor, dar bineînțeles dacă omul mărturisește, îi dau canon pentru păcate de felul acesta doi ani de zile oprire de la Sfânta Împărtășanie. Asta nu înseamnă că neapărat trebuie să treacă doi ani. Sfântul Ioan Gură de Aur are un cuvânt, în Comentariul la Epistola II către Corinteni, în care spune: „Pe mine nu mă interesează anii, ci mă interesează vindecarea. Dacă s-a vindecat, de ce să mai așteptăm să treacă anii, și dacă nu s-a vindecat, ce folos că au trecut anii?”. Trebuie să găsim modalitatea să vedem în ce măsură omul se încadrează în împlinirea datoriilor pe care le are el în fața lui Dumnezeu. Pentru că să știți că păcatele nu trebuie categorisite după un șablon, ci trebuie categorisite după felul în care se raportează oamenii cu păcat la un lucru. De pildă, la mine a venit cândva un cetățean din părțile Făgărașului, și zice către mine: „Părinte, eu am un păcat mare, mare de tot”. Și eu când am auzit așa, am zis: „Bine, dar ai putea totuși să-l spui?” Și a spus: „Da părinte, că îl știe tot satul”. Și să știți că a fost ceva grav, într-adevăr grav: „Părinte, eu am omorât pe un fiu al meu”. Într-o împrejurare în care el de fapt nu a dorit să omoare. S-a bătut cu soția lui, copilul a intrat între ei – nici nu am mai întrebat: și cum l-ai lovit? L-a lovit și a murit. Și a făcut omul nouă ani de închisoare. Și m-am gândit: a făcut nouă ani de închisoare, ce să-i mai dau eu încă nouă ani sau nu știu ce? Mai ales că nu a vrut. Zic către el – în gândul meu am zis: îl las să se împărtășească, am zis eu în gând dar nu i-am spus nimic: „La biserică mergi?” Zice: „Nu, părinte”. Și asta o știe tot satul, probabil. „Te rogi dimineața și seara?” „Nu mă prea rog”. „Postești?” „Nu!” Și am zis: „Acestea care le faci tu acum sunt mai mari decât acela care l-ai făcut, că acela l-ai făcut într-o clipă, dar acestea le faci, uite, zi de zi”. Așa că lucrurile nu pot fi gândite numai așa, că acesta-i păcatul cel mai mare. Păcatul cel mai mare e păcatul care-l faci, dacă-i vorba, păcatul în care ești.

Eu nu aplic niciodată canoanele Bisericii întocmai. Pentru desfrânare să dau 5–7 ani de oprire de la Sfânta Împărtășanie, pentru adulter să dau 14 ani. Nu. Pentru că m-am orientat după opinia Părintelui Dumitru Stăniloae, exprimată în **Dogmatica**, în legătură cu spovedania, unde spune că el ar recomanda ca preoții să nu dea mai mult de 3 ani oprire de la Sfânta Împărtășanie. Și atunci eu m-am ținut de asta. Pentru păcatele cele mai mari dau 3 ani de oprire de la Sfânta Împărtășanie. De exemplu: pentru avort, pentru ucidere aș da 3 ani. Dar, în cazul acesta, omul ar trebui să fie angajat în cele ale credinței.

Îmi spunea cineva că citește în fiecare zi o Psaltire în patru ceasuri. Păi zic: faci exerciții de citire. Asta nu înseamnă că te rogi. Hocus pocus preparatus. Asta nu-i rugăciune. Nu trebuie să fii asuprit de propriile tale rugăciuni, ci trebuie să-ți rânduiești lucrurile în așa fel încât să faci față și la celelalte îndatoriri pe care le ai.

Nu am pretenția să se roage omul ore întregi, că nu are vreme. Două categorii de oameni au vreme: pensionarii și șomerii. Da' nici ei nu se roagă.

Zicea Părintele Serafim Popescu: „Toate merg după tipic, numa-n suflet nu-i nimic”.

Dumnezeu știe neputințele omului și primește și neputințele în loc de pravilă. Aceasta nu înseamnă că nu-ți faci pravila în cazul când nu poți să ți-o faci! E ca și când ți-ai

făcut-o, dacă ajungi la neputința de a ți-o face, dar dorești totuși s-o faci. În cazul acesta, fără pravilă – ești cu pravilă!

CĂLUGĂRIA

Călugăria este elita Bisericii.

La câți ani se intră în viața monahală?

Păi unii intră de pe la 5 ani, 6 ani, de exemplu sunt maici care își aduc nepoatele la mănăstire de când sunt mici de tot și le cresc acolo. Dar acum se fac și niște abuzuri nepermise. De exemplu sunt tineri care merg la mănăstire la 15, 16 ani și imediat îi face rasofori și călugări. Nu e corect, pentru că omul nu ajunge să se verifice pe el însuși. Trebuie lăsat omul să fie verificat, pentru că sunt atâția care nu merg cu vocație monahală la mănăstire, și atunci înseamnă să incurci omul. Totuși zic eu așa acum, că vârsta la care se intră în viața monahală ar fi vârsta la care se intră în viața de familie. Deci când te poți căsători te poți și călugări, numai să știi ce faci.

În același sens, Părinte, în ce măsură încalcă cineva măsura cinstirii părinților dacă se călugărește fără voia acestora?

Călugăria, în general, nu este înțeleasă de oamenii care nu au o înclinare religioasă deosebită. Sunt puțini părinții careși doresc să fie copiii lor călugări. Nu s-ar putea zice că numai atunci poți să te faci călugăr, când părinții sunt de acord cu asta, pentru că părinții nu sunt de acord. Până la urmă acceptă o situație, dar nu o doresc și, în cazul acesta, urmând lui Dumnezeu, ai putea zice că ești pe o treaptă superioară, nu se mai pune problema cinstirii părinților, pentru că îi cinstești prin faptul că ești călugăr. A fi călugăr este o cinste ce se răsfrânge și asupra părinților. Și chiar dacă nu înțeleg lucrul acesta, ei sunt cinstiți ca părinți ai unui călugăr. Nu se face dintro răzvrătire pornirea la călugărie, nu se face dintro oponentă față de părinți, ci se face dintro apropiere față de Dumnezeu, dintro râvnă pentru Dumnezeu și, în cazul acesta, părinții nu mai trebuie să fie implicați, nu mai trebuie să fie ca o piedică.

Undeva, se spune într-un psalm: „Ascultă, fiică, și vezi și uită pe poporul tău și casa părintelui tău”. Acesta pare un cuvânt care nu s-ar potrivi cu ceea ce vrea Dumnezeu când spune: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta”, însă, când e vorba de lucruri superioare relațiilor părinți-copii, în sensul că sunt relații Dumnezeu-om, acolo, cred că nu mai e cazul să se aibă în vedere relația a doua, în loc de relația primă. Până la urma îi va liniști Dumnezeu și pe părinți și dacă nu, își vor duce greutatea pe care le-o dă, nu copilul care se duce la călugărie, ci lipsa lor de înțelegere pentru călugărie.

Părinte, cum poate fi privit regretul călugărului că nu șia îngrijit părinții pe patul de moarte, de exemplu? Ce poate cauza un astfel de regret: neîmplinirea desăvârșirii, urmărită în monahism, sau cerința obiectivă a cinstirii părinților?

Dragă, sunt atâția oameni care, fără să fie călugări nu sunt în situația de ai îngriji pe părinți pe patul de moarte. Sunt atâția oameni care nu pot săi îngrijească pe părinți la bătrânețe, fără să fie călugări. Așa încât, nu se pune problema aceasta. Dumnezeu

trebuie să găsească modalitatea de a fi îngrijiți și părinții celor care au copii călugări și care nu se mai pot îngriji de ei.

Cineva care vrea să devină călugăr este bine să trăiască acolo unde se găsește călugăria, până când ajunge să se ducă la mănăstire, adică să fie călugăr. Dacă ești student, să fii cum ar fi un călugăr-student, dacă ești muncitor, să fii cum ar fi un călugăr-muncitor, adică să-ți faci datoria în condițiile călugăriei, iar dacă va fi să ajungi la călugărie, ți-ai pregătit călugăria, iar dacă va fi să ajungi la căsătorie, ți-ai pregătit și căsătoria prin viața superioară pe care ai duso înainte de căsătorie. Important este să ajungi tu personal să simți care-ți este rostul, adică până nu ești hotărât ce ai de făcut, faci ce poți în condițiile tale.

Părinte, unii dintre tinerii de astăzi cred că a te mântui e mai ușor în călugărie decât în familie.

Nu se pune problema aceasta. Bine, cine o pune o poate pune, însă, în realitate, fiecare își merge pe calea lui. Nu se poate spune că toată lumea, ca să se mântuiască, trebuie să se călugărească. Și în mănăstiri sunt căderi și în viața comună sunt ridicări. Martiri, în general, nu fost dintre călugări, au fost dintre oameni obișnuiți. Părintele Arsenie Boca, când am venit eu pentru prima oară aici (la mănăstire), mi-a spus un cuvânt formulat așa: „Nu toți cei din lume se prăpădesc, și nu toți din mănăstire se mântuiesc”. Poți fi improvizat și în mănăstire, după cum poți fi om superior și în viața obișnuită. Important nu e stilul de viață, ci important e felul de angajare într-o viață după voia lui Dumnezeu.

Călugăria ortodoxă este o călugărie în anonim. Toți cei care se afirmă pe ei prin călugăria însăși, nu știu ce-i lepădarea de sine și nici ce este începutul cel bun. Există posibilitatea unei afirmări în călugărie și prin călugărie; aceasta însă nu duce la desăvârșire, ci la înrăutățire. Călugăria fără lepădare de sine, fără ascultare, fără smerenie nici nu există. Am putea spune că de fapt, călugăria încetează cu fiecare încălcare a voturilor monahale.

Ceea ce mă nemulțumește pe mine personal este că mulți dintre călugări nu au virtuți sociale și că nu se realizează în călugărie virtuțile sociale cum se realizează în viața de familie.

Nu poate avea liniște, nici chiar în condiții de liniște, cel ce se retrage ca să se poată afirma cu liniștea și cu pustinicia sa.

Între necălugărie și călugărie nu există o graniță.

Răutatea e o negare a călugăriei. Bunătatea e o afirmare a călugăriei. Așa că dacă le doresc ceva tuturor călugărilor, atât pentru ziua de astăzi, cât și pentru cealaltă vreme a vieții lor, le doresc din toată inima să fie buni ca să se asemene cu Bunul Dumnezeu.

Ceea ce ne lipsește nu sunt îndrumările, căci de acestea avem destule, ci ne lipsește o angajare reală, un mediu favorizant înnoirilor, o râvnă pentru mai mult și mai bine. Înnoirea monahismului nu se poate face prin dispoziții venite de sus, nici prin îndrumări date de mai-marii noștri, ci ea trebuie făcută cu mijloacele pe care le avem la mănăstirile noastre, cu oamenii capabili de mai mult și de mai bine.

Îmi vine în minte un cuvânt pe care mi l-a spus Părintele Neonil Ștefan, starețul Mănăstirii Frăsinei. Sfinția Sa ne-a spus că atunci când a fost făcut călugăr, cineva din mănăstire i-a zis: „Acuma călugăr te-ai făcut. Să vedem când te vei face om de treabă”.

Ceva asemănător am aflat din cele spuse despre Părintele Sava din Mănăstirea Dragomirna. Sfinția Sa, când venea un frate la mănăstire îl primea cu bucurie și îi spunea: „Bine ai venit frate. Prin venirea frăției tale se va înmulți rugăciunea”. Iar dacă același frate, după o vreme, își exprima dorința să se retragă din mănăstire, Părintele-i spunea: „Bine frate. Prin plecarea ta se vor împuțina ispitele”.

Părintele Serafim Popescu spunea uneori: „Aici la noi la mănăstire ar putea fi raiul pe pământ”. Replica mea la această afirmație a fost: „Da, însă cu alți oameni”. Noi la măsurile la care suntem facem mai puțin decât ar trebui făcut pentru ca să se poată realiza în cadrul mănăstirii noastre raiul pe pământ. Nu suntem capabili de rai.

CĂLUGĂRII

Cuvântul „călugăr” vine de la grecescul „kalos gheron” și înseamnă „bătrân frumos”. Bătrân frumos! Este un ideal! Să fii bătrân uneori este un avantaj, alteori este un handicap. Bătrânețea vine diferit la oameni. Unii ajung bătrâni cu cuviință, alții ajung la o bătrânețe pe care poporul o exprimă în versurile: „Bătrânețe haine grele / Ce n-aș da să scap de ele”.

Un călugăr adevărat trebuie să fie „bătrân frumos”! Fie că este la tinerețe, fie că este la bătrânețe, trebuie să aibă o frumusețe sufletească; fără să se mai împiedice în nimicurile veacului acestuia, fără să îmbătrânească și patimile lui cu el, ci să lichideze tot ce mai are de lichidat. În loc de patimi să ajungă la virtuți, să fie un om odihnitor, un om care nu a trăit degeaba, un om care aduce ceva în conștiința altora.

Ce înseamnă bătrân? Înseamnă și înțelept. Dacă ești călugăr, trebuie să fii bătrân înainte de bătrânețe, deci echilibrat, cinstit, înțelept, să ai calitățile bătrânului. Să fii ponderat mai mult decât un tânăr (poți să ai entuziasmul tânărului dacă mai ești capabil de entuziasmul tânărului). În orice caz, dacă ești bătrân de la tinerețe, adică echilibrat, ponderat, înțelept, angajat cu seriozitate, în cazul acesta ai și calitățile bătrânului, ai și capacitățile tânărului.

Mare lucru să fie un călugăr tânăr cu calități de bătrân. Încă o dată vă spun: când zic „bătrân”, nu mă gândesc că omul acela nu mai face nimic, că a ajuns la inactivitate pentru că-i bătrân și deci a încheiat socotelile cu lumea aceasta. Nu! Mă gândesc la bătrânul acela care face tot ce poate, care aduce experiența lui de o viață, concluziile lui de o viață, în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor.

Cei care sunt la tinerețe și se pregătesc de viață, trebuie să știe că bătrânețea, maturitatea, tinerețea, copilăria și toate vârstele omului sunt un dar de la Dumnezeu, la care ajung mai ales aceia care au o tinerețe curată, o tinerețe cinstită. Viața de familie așa cum a lăsat-o Dumnezeu și cum o vrea Dumnezeu, este un dar de la Dumnezeu. Dar există și posibilitatea să treci de viața de familie, mai sus. Dacă treci de viața de familie ca să ajungi la o viață superioară, fără să te oblighe cineva la aceasta, atunci trebuie să fii bătrân înainte de bătrânețe.

Un călugăr trebuie să fie un bătrân frumos, un bătrân îmbunătățit, un bătrân de care se bucură oamenii. De călugăr să te bucuri de la tinerețe până la bătrânețe. De când ești tânăr, dacă te faci călugăr, poți să fii frumos sufletește, să se bucure oamenii de existența ta cum se bucură de o floare, cum se bucură de o apă limpede, cum se bucură de un peisaj frumos, de un răsărit de soare, de un apus de soare, cum se bucură oamenii de lucrurile frumoase din jurul lor. Toate lucrurile le-a făcut Dumnezeu să fie frumoase și la văz, și la gust, și la miros. Gândiți-vă la un fagure de miere: cât este de minunat! Și miroase frumos... și dulceață are... și culoare plăcută...

Bătrânețea călugărului nu vine doar la bătrânețe, poate să fie și la tinerețe.

Un călugăr trebuie să trăiască pe pământ ca în cer. Să-și găsească timp cât mai mult pentru a sta în fața lui Dumnezeu. Nu cu cartea deschisă pe masă, cu lumânarea aprinsă, cu candela... ci cu inima deschisă pentru Dumnezeu, cu gândul la Dumnezeu.

Călugăria presupune oameni de excepție. Oameni de excepție! Omul obișnuit nu poate fi călugăr! Dacă devine călugăr, nu este călugăr deplin, este un improvizat în călugărie.

Când vrei să fii călugăr, ar fi bine să fii călugăr înainte de a fi călugăr.

În ziua când am depus voturile monahale (împreună cu încă doi candidați), mitropolitul de atunci a zis: „Voi, astăzi, ați propovăduit mai mult decât oricând în viața voastră de până acum și ați dovedit lumii, credincioșilor care au fost de față, că există și un alt mod de viață decât viața comună, a celor mulți”.

Un părinte de la Frăsinei, Neonil Ștefan, care acum este stareț, a fost cândva la noi la mănăstire și ne-a spus un lucru care mie mi-a plăcut tare mult. A spus că părintele care era stareț când s-a făcut el călugăr, i-a zis așa: „Acum călugăr te-ai făcut, să vedem când o să te faci om de treabă!”. Să știți că nu-s niște glume! Poți să ajungi improvizat pentru că ai ajuns să te faci călugăr înainte de vreme.

Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, avea o vorbă: „Unii dintre călugări nu sunt călugări, ci cuire de haine călugărești”.

Cineva zice către mine: „Părinte, și eu sunt călugăr de rasă, dar sunt fără rasă; că sunt și călugări cu rasă și nu sunt de rasă”.

Mama mea, Dumnezeu s-o odihnească, îmi spunea că o femeie de la noi, lelea Sana lui Adam, cânta iarna în șezătoare un cântec, nu i-am știut niciodată melodia, dar rețin versurile:

„Pe dealul cu strugurii

Plimbă-să călugării,

Blăstămându-și părinții:

De ce i-or călugărit,

Și nu i-or căsătorit?”.

Este un punct de vedere, o zicere, care poate fi adevărată sau nu, pentru că, în general, nu părinții îi îndrumă pe copii să se călugărească. Numai că sunt unii care se fac călugări înainte de vreme, înainte de a ști ce fac când se fac călugări și aceștia, în general, sunt improvizați și ratați.

Unii nu-s nici de mănăstire și nu-s nici de lumea asta. La mănăstire se zice că unii-s de rugă iar alții-s de fugă.

Un călugăr trist e un călugăr cu luminile stinse.

CĂSĂTORIA ALBĂ

Să știți că eu nu sunt pentru căsătoria albă. Ai putea zice că aceasta e un fel de caricatură, din punct de vedere obiectiv vorbind. Biserica noastră, poate pentru a-i îndemna pe oameni să fie cât mai abstinenți, cunoaște niște sfinți care au trăit în căsătorie albă. De exemplu Sfinții Galaction și Epistimi, care se pomenesc în 5 noiembrie. Totuși, faptul că Biserica noastră, în Slujba Cununiei, insistă asupra copiilor, în sensul că se fac cereri către Dumnezeu pentru „a vedea ei pe fiii fiilor lor”, pentru a se bucura la vederea fiilor și fiicelor lor, înseamnă că angajarea în căsătorie trebuie să fie totală, nu parțială. Și apoi, nu știu de ce să trăiești cu cineva cu titlul „sunt căsătorit” și cu o viață de necăsătorit. E bine ca fiecare să-și găsească modalitatea lui de a se încadra. Adică, dacă ești căsătorit, să fii căsătorit cum sunt toți oamenii căsătoriți, iar dacă nu vrei să fii căsătorit, să fii necăsătorit, de unul singur, și Dumnezeu să-ți ajute.

CEREREA

Dacă cerem de la Dumnezeu lucruri care nu ni se cuvin și lucruri pe care nu vrea Dumnezeu să ni le dea, pentru că nu are în plan cu noi să ni le dea, atunci nu ajungem unde trebuie.

CERTURILE

Să știți că numai oamenii răi se ceartă, oamenii buni nu se ceartă. Un bun și-un rău nu se ceartă, că cel bun cedează și cearta-i gata.

Zice că erau într-o pustie doi călugări și tare bine se înțelegeau unul cu altul. Și unul dintre ei o zis: Hai să ne certăm și noi o dată cum se ceartă oamenii din lume. Și celălalt o zis: Hai, da' eu nu mă știu certa. Și celălalt o zis: Hai, că te învăț eu. Și l-o învățat. Zice: Punem între noi o cărămidă și tu să zici: Cărămida asta-i a mea și eu o să zic: Ba nu-i a ta că-i a mea, și din asta se face început de ceartă. Și așa or făcut. Primul o zis: Cărămida asta-i a mea. Și celălalt o zis: No dacă-i a ta ia-o și te du cu ea cu tot! Și n-o mai fost nici o ceartă.

Bineînțeles că asta a fost, cum am zice noi acum, o ceartă artificială, așa ca o ceartă de scenă, de teatru. Da' cei care se ceartă nu fac scene de teatru, ci se ceartă așa cum le vine.

Mi-aduc aminte că atunci când eram copil se spunea în familie că și din pricina sărăciei, și din pricina necazurilor vin certurile. Și mi se întâmplă și acum să-mi spună oamenii că se ceartă pentru lipsurile în care trăiesc. Și eu zic întotdeauna: Bine, dar dacă vă certați, le rezolvați, treceți de lipsuri prin ceartă? Și toți mărturisesc că nu. Deci, cearta nu e un mijloc de înlăturare a răului, ci e o slăbiciune a celor care se angajează în felul acesta, pentru că nu câștigi nici un ban când te cerți, nu realizezi nici un avantaj când nu ești în limitele buneii cuviințe. Așa că oamenii trebuie să evite tot ce nu aduce nimic pozitiv, ci aduce multă nemulțumire și mult negativ în viața de toate zilele.

CERUL

Noi știm că este cer, dar nu știm ce este, spune un părinte duhovnicesc, și mai spunem că cerul este acolo unde este Hristos. Și dacă cerul este unde-I Domnul Hristos, înseamnă că cerul este pretutindenea.

Maica Domnului a fost numită și e gândită ca cer. Să ne gândim la o alcătuire de la slujba Ceasului I unde zicem: „Cum te vom numi pe tine ceea ce ești cu dar dăruită? Cer, că ai răsărit pe Soarele dreptății ...” Deci Maica Domnului e cer, credincioșii care-L primesc pe Domnul Hristos în suflet împreună cu Tatăl și cu Duhul devin cer, așa că cerul poate fi pretutindenea, poate fi în sufletul omului, poate fi undeva în univers.

Am citit cândva o carte scrisă de Lucian Blaga. Cartea se numește **Hronicul vârstelor**, și acolo el istorisește ceva din copilăria lui. Printre altele scrie că odată, mergând și privind spre cer, i se părea că cerul merge împreună cu el. E, de fapt, o senzație pe care o au mulți. Ți se pare că și Soarele merge împreună cu tine, și se pare că și Luna merge împreună cu tine. Lucian Blaga avea impresia că cerul merge împreună cu el. Și-atunci s-a gândit la ceva, că dacă cerul merge împreună cu omul, ar putea să facă să se despice cerul. Și-anume, el să meargă într-o direcție și un alt copil să meargă în cealaltă direcție și să rupă cerul să vadă ce-i în cer. E un gând de copil, dar într-un fel un gând care parcă-i mai mult decât un gând de copil – să dorești să știi ce-i în cer și să faci cumva să ajungi să găsești un loc prin care poți privi în cer.

Bineînțeles, experiența n-a reușit, pentru că cine poate despica cerul? Însă idea aceasta că cerul merge împreună cu noi este o idee extraordinară. O idee de neînchipuit de minunată. Să te gândești întotdeauna că unde ești tu acolo e și cerul.

CEZARUL

Era Mitropolitul Mladin, Dumnezeu să-l odihnească, profesor la Teologie și era vorba că va ajunge Mitropolit. Și era un inspector de culte, un împuternicit din partea statului și zicea: „Acuma dacă ajungeți Mitropolit, să spuneți: «Dați Cezarului ce e al Cezarului și lui Dumnezeu ce e a lui Dumnezeu»”. Și zice Mitropolitul: „Am să spun, dar să nu ceară nici Cezarul ce nu i se cuvine”.

CINSTIREA

Când iubești pe cineva îl și cinstești și dacă nu-l și cinstești, sigur nu-l iubești. Așa că porunca cinstirii e legată de porunca iubirii.

Domnul Hristos ne-a dat și El pildă în ce privește cinstirea de oameni. Am mai spus eu cuvântul acesta că Mântuitorul nostru este Dumnezeu care spală picioarele omului.

Nu a rămas în rânduiala Bisericii noastre spălarea picioarelor ca fapt în sine, dar duhovnicește neapărat trebuie să se întâmple. Ce înseamnă să speli picioarele cuiva? Înseamnă să te pleci înaintea lui, să te smerești înaintea lui pe de o parte, deci să-l cinstești, să-l cinstești mai presus de ceea ce ești tu însuși. Și mai înseamnă ceva: să-l cureți. De obicei oamenii sunt înclinați să scoată în evidență răutățile celor din jurul lor, răutățile aproapelui, ori Domnul Hristos ne învață să ne spălăm unii pe alții. Aceasta înseamnă că trebuie să înlăturăm necurățiile și desigur că o minte curată, o minte bună în general, nu scormonește în gunoaie, ci înlătură și spală, curățește. Așa că duhovnicește neapărat trebuie să avem în vedere porunca Mântuitorului de a ne curăți unii pe alții, de a ne smeri unii în fața altora, ca să-i cinstim pe oameni.

Ceea ce au dus femeile mirofore la mormântul Mântuitorului, ceea ce au vrut ele să ducă drept cinstire Mântuitorului, nu are preț. Nu poate fi prețuit cu nimic. De ce? Pentru că femeile și-au pus în miresmele acelea toată inima lor! Inima nu costă. Inima lor și-au pus în miresme. Și atunci cât a costat? A costat inima mironosițelor. Ori așa ceva nu se poate prețui în bani.

Putem noi să dăm ceva Domnului Hristos cum au dat femeile mirofore? Așa cum au dat ele nu putem. Dar putem să dăm dorința noastră de cinstire față de Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Care-i mirul nostru acum? Avem și noi un mir de dat? Dacă avem, care-i mirul nostru? Să ne amintim o alcătuire pe care ați auzit-o poate-n Postul Paștilor. Ea zice așa:

„Lacrimi dă-mi mie, Dumnezeule, ca oarecând femeii păcătoase, și mă învrednicește să ud preacuratele Tale picioare, care pe mine din calea rătăcirii m-au izbăvit. Și mir de bună mireasmă să aduc Ție, viață curată întru pocăință mie agonisită, ca să aud și eu glaul Tău cel dorit: credința ta te-a mântuit, mergi în pace”.

Ce-Ți aduc Doamne? Aș vrea să-Ți aduc lacrimi și n-am. Dă-mi lacrimi ca să-Ți aduc lacrimi. Aș vrea să-Ți aduc mir ca femeia păcătoasă, dar n-am. Dă-mi Tu ceea ce ar trebui să-Ți aduc. Viață curată, mirul meu este viață curată întru pocăință mie agonisită. Deci viața curată agonisită, câștigată prin pocăință, este mirul nostru!

La Slujba de la Paști zicem așa: „Să mâncăm cu mâncare adâncă și – fiți atenți – în loc de mir, cântare să aducem Stăpânului”. Deci, avem și noi un mir al nostru. Care? Cântarea. Cântarea de la slujbele noastre, de la Sfânta Liturghie. Cântarea noastră-i mirul nostru. Deci, să mâncăm dis de dimineață, să plecăm dis de dimineață, și în loc de mir, cântare să aducem Stăpânului. Acesta-i mirul nostru: viața curată și cântarea.

În Sâmbăta lăsatului sec de carne, când este Sâmbăta morților, este un cuvânt în Sinaxarul din acea zi, un cuvânt al Sfântului Atanasie cel Mare, care zice așa: „Cel ce

unge cu miresme pe altul, el mai întâi miroase frumos”. Ce înseamnă aceasta? Că orice bine pe care îl facem în lumea aceasta este un fel de mir, și dacă facem un bine pentru altul, orice bine am face pentru altul, ne rămâne și nouă, și noi rămânem de pe urma binelui făcut, rămânem îmbogățiți cu binele făcut, chiar dacă binele pe care l-am făcut nu este anume pentru noi, ci este pentru altcineva. Pentru că nu poți unge cu miresme pe cineva fără ca tu însuși să te împărtășești mai întâi de mirosul frumos al mirului.

CIVILIZAȚIILE EXTRATERESTRE

Credeți că există și alte civilizații, pe alte planete?

Nu cred nimic, pentru că nu mi s-a descoperit. N-am de unde să știu dacă există sau nu. Însă, dacă ar exista, nu m-ar deranja cu nimic treaba asta.

CÎNTAREA

În ce mod ne putem apropia de Dumnezeu și prin cântarea psaltică? Despre acest lucru se vorbește mai puțin în **Pateric**, considerându-se că este o mai slabă concentrare a minții asupra textelor liturgice.

În învățăturile Părinților duhovnicești, de exemplu în scrierile Sfântului Petru Damaschin, avem afirmația că rugăciunea gândită, rugăciunea lăuntrică este „desăvârșirea minții”, iar cântarea este „leac al neputinței”. Biserica a primit cântarea ca pe un fel de divertisment. Oamenii se simt mai bine când aud cântându-se, decât atunci când ar citi ceva sau când s-ar rosti ceva. Se simt mai bine conduși către Dumnezeu pe aripile cântării. Noi zicem că și îngerii din ceruri cântă. Știm că la Nașterea Domnului au cântat îngerii: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire...”. Însă pentru o anumită categorie de oameni, care sunt mai obișnuiți cu slujba rostită, cu slujba citită, cu rugăciunea lăuntrică, se potrivește și rugăciunea aceasta și ei ocolesc cântarea, zicând că aceia care cântă se și împrăștie mai mult. În realitate, fiecare trebuie să se folosească de mijlocul care i se potrivește lui. Noi, la mănăstire, și cântăm, și citim, și rostim, mă rog, facem cum e rânduiala, și nu zicem că atunci când cântăm ne împrăștiem și că atunci când nu cântăm ne concentrăm. În realitate, poți să te concentrezi și când cânti, dacă ții seama de text și de cântare, poți să te împrăștii și când citești, dacă nu ții seama de texte.

În **Pateric**, întradevăr, este câte un loc în care se spune (chiar la Avva Pamvo) că sa dus un frate din Pustie în Egipt și a auzit acolo cântare de psalmi și slujbe frumoase și sa întors și a zis: „Părinte, noi ne pierdem sufletul aici în Pustie, nici nu știi ce frumos cântă cei din lume!”. Și atunci părintele la apostrofat și ia spus: „Lasă, căi mai bine ce facem noi, aceia se împrăștie” etc. Sunt niște lucruri exagerate. Și în **Pateric** poți să găsești exagerări. Sunt niște lucruri exagerate pe care trebuie să le gândim în perspectiva noastră. Adică, dacă nouă ne place cântarea, și dacă ne plac slujbele cu cântare, nu pierdem nimic. Dacă vrem să avem rugăciunea lăuntrică și necântată, putem să o folosim și pe aceasta, însă în rugăciunea noastră particulară. Important este să folosim ceea ce ne stă la îndemână. Dacă Biserica a rânduit să fie slujbe cu cântare, să învățăm să cântăm și noi. Muzica psaltică e frumoasă, e cam pretențioasă,

dar e frumoasă. Noi, în Ardeal, avem și muzică bisericească ardelenască, mai puțin pretențioasă, care poate fi cântată mai ușor; fiecare regiune din țara noastră are melodiile ei bisericești... Important este să ne încadrăm în condițiile pe care le avem.

COPIII

Copiii, care-s chipul lui Dumnezeu în om, sunt mai păstrători ai chipului lui Dumnezeu în om, decât omul mare.

CORNELIU ZELEA CODREANU

Corneliu Zelea Codreanu a fost cea mai puternică personalitate românească pe care o știu eu. Nu a mai fost nimeni la nivelul lui!

CREDINȚA

Credința e cum e cultura: te ții de ea, o ai; nu te ții de ea, o pierzi și pe cea pe care o ai.

Sfântul Marcu Ascetul, în **Filocalie**, are un cuvânt care zice așa: „Cel ce primește cuvintele Cuvântului lui Dumnezeu, primește pe Dumnezeu Cuvântul”. Sfântul Marcu Ascetul are în vedere în această afirmație ceea ce a spus Domnul Hristos când a zis către ucenicii Săi: „Cel ce vă primește pe voi, pe Mine Mă primește, și cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă” (Luca 10, 16). Și pornind de la aceasta, Sfântul Marcu Ascetul zice că noi Îl primim pe Mântuitorul Iisus Hristos când primim cuvântul Lui. Dacă nu primim cuvântul Lui, atunci nu-L primim nici pe Domnul Hristos. Cine nu-L are pe Domnul Hristos ca Învățător, nu-L poate avea nici ca Mântuitor. „Cel ce vă primește pe voi – pe ucenicii Mei – Mă primește pe Mine”, pentru că voi Mă reprezentați pe Mine. „Cel ce se leapădă de voi – care Mă reprezentați pe Mine – de Mine se leapădă și de Cel care M-a trimis pe Mine”. Așa este și cu cuvântul lui Dumnezeu: cel ce primește Evanghelia, vestea cea bună a propovăduirii, Îl primește pe Mântuitorul Însuși.

Noi de obicei credem că sunt două categorii de oameni: credincioși și necredincioși. Iată că Sfântul Apostol Pavel mai introduce o categorie de oameni, „mai rău decât necredincioșii”. Deci credincioși care-și împlinesc datoriile, necredincioși care se declară necredincioși și care trăiesc viață de necredincioși, și credincioși care nu sunt credincioși și nu fac fapte de credincioși, se declară doar credincioși, și zice Sfântul Apostol Pavel că aceștia sunt mai rău decât necredincioșii.

Aveam un cunoscut în tinerețea mea care știa multe despre ale credinței și soacra lui zicea: „Știe, dar nu crede”. Adică nu e destul să știi. Ca să crezi trebuie să realizezi o stare sufletească, care, deși pornește de la informație, nu e numai informație. Părintele Arsenie Boca zicea că: „Cea mai lungă cale e calea care duce de la urechi la inimă”, adică de la informație la convingere. Când ești numai informat e prea puțin. Când ești convins, e cât trebuie. Credința înseamnă convingere.

Tare îmi place mie împrejurarea aceea istorisită în Sfânta Evanghelie de la Marcu, în legătură cu omul care a zis: „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele” (Marcu 9, 24). Domnul Hristos nu a zis: „Dacă n-ai destulă credință n-am ce-ți face! Să-ți înmulțești credința și apoi stăm de vorbă”, ci l-a ajutat cu credința câtă a avut-o! Este foarte important lucrul acesta: să ai dorința de mai mult, ca să primești învrednicirea de la Dumnezeu.

Măsura credinței este măsura vieții. Dacă vrea cineva să știe câtă credință are și cum îi este credința, cât îi este credința de lucrătoare, trebuie să se cerceteze pe sine în privința credinței și trebuie să ia aminte la viața pe care o duce, pentru că viața pe care o duce este mărturisirea credinței. Deci atâta credință avem, câtă manifestăm în viață. Dacă nu manifestăm în viață credința noastră, nu avem credință, chiar dacă mărturisim că avem credință.

Credința în Dumnezeu, împreună cu roadele ei, este așa cum este cultura. Se întărește pe măsura angajării noastre pentru ea.

Omul din vremea noastră aderă cu greu la religie; iar în cazul că aderă la religie, trăiește în ea și prin ea „numai parțial”, nu se predă pe sine total lui Hristos.

Sfântul Ioan Gură de Aur are un cuvânt la Paști, care, dacă ar fi fost singurul pe care l-ar fi spus, Sfântul Ioan Gură de Aur ar fi rămas Ioan Gură de Aur: „Toți să vă îndulciți de ospățul credinței”. Credința noastră este un ospăț, un ospăț care ni se oferă și pe care îl simțim în măsura în care suntem întăriți în credință.

Dumnezeu ne întărește pe toți să avem credință în Dumnezeu, și prin credință biruim. Să ajungem să ne dăm seama că normalul nostru este starea în care ne găsim, și în condițiile acestea ne și mântuim. Omul nu se mântuiește decât în condițiile în care trăiește.

Nu dă lumea aceasta ce poate da credința în Dumnezeu!

În măsura cunoștinței noastre de Dumnezeu, pe măsura legăturii noastre cu Dumnezeu, avem viață veșnică, avem putere de viață.

Credem și pe măsura credinței cunoaștem, și pe măsura cunoștinței iubim pe Dumnezeu, și pe măsura iubirii ajungem să fim fericiți. Cine crede în Dumnezeu Îi slujește lui Dumnezeu, și cine-I slujește lui Dumnezeu Îl cunoaște pe Dumnezeu, și cine cunoaște pe Dumnezeu, iubește pe Dumnezeu pe măsura cunoștinței, și are viață veșnică, iar viața este fericire.

Cunoștința de Dumnezeu este fericitoare de suflet.

Se spune undeva în **Pateric**: „Apropie-te de omul care se teme de Dumnezeu și te vei teme și tu de Dumnezeu”. Putem spune tot așa de bine: „Apropie-te de omul credincios și te vei face și tu credincios”, pentru că omul credincios are puterea de a împărtăși din credința lui și altora.

Un creștin adevărat trăiește în niște Paști veșnice.

Cine are putere sufletească este mai tare decât ispitele, însă față de mulți oameni sunt mai tari ispitele. De ce te asuprește un gând? Sunt oameni care sunt îngrijorați mereu ce va fi mâine sau aud de tot felul de înarmări, că este amenințată pacea lumii, se gândesc mereu ce va fi, cum va fi, ce va fi cu copiii noștri, au o zdroabă sufletească de felul acesta. De ce au oamenii astfel de zdroabe sufletești? Pentru că nu-s tari sufletește, nu au credință în Dumnezeu, n-au credința că nu se poate întâmpla nimic în lumea aceasta decât cu îngăduința lui Dumnezeu, cu știrea și cu voia Lui. Un om credincios are siguranță. De ce are siguranță? Pentru că știe că nu-i singur în această lume și că nu omul hotărăște tot ce se întâmplă în lumea aceasta, ci hotărăște Dumnezeu. Aceasta înseamnă tărie sufletească. Să poți face față ispitelor, să poți trece peste necazurile care vin, să poți rămâne senin în toate împrejurările vieții, să știi că ai putere în tine, dată de la Dumnezeu, care risipește toată răutatea și toate împleticirile pe care le aduc ispitele în viața noastră.

Credința în Dumnezeu rezolvă toate, dar nu le rezolvă în sensul că schimbă situțiile, ci schimbă pozițiile.

Cel mai mare lucru pe care-l poate da Dumnezeu omului în lumea aceasta este, după ce ne dă viața și sănătatea și câte ne mai dă Dumnezeu, este credința în Dumnezeu. Ai credință în Dumnezeu, ai siguranță, ai putere. Îți poți ridica nu numai patul tău să umbli, ci poți să-i duci și pe alții, poți să ridici și pe alții.

Nu putem ajunge la lucrurile înalte dacă nu le facem pe cele de jos, așa cum nu putem ajunge în vârful scării decât mergând din treaptă în treaptă.

Necredința și necunoștința lui Dumnezeu este cea mai grea și mai fără de leac boală a sufletului.

Se spune în **Pateric** despre unul care s-a dus într-o mănăstire și unii l-au chemat la masă și s-a dus să mănânce și el împreună cu obștea mănăstirii. Dar cineva de acolo a zis: „Cine l-a chemat pe acesta la masă? Ia dați-l afară!”. Și l-au dat afară. Și omul s-a dus. După aceea s-au gândit alții: măi, nu-i frumos să-l scoți pe om de la masă. Chemați-l iară. Și s-au dus să-l cheme. Și a venit omul și a stat la masă. Și l-au întrebat după aceea unii: „Ce-ai gândit tu în gândul tău când te-au dat afară și te-ai dus și te-au chemat înapoi și ai venit? Altul ar fi zis: ce mă chemați acuma după ce m-ați dat afară?”. Și știți ce a zis? A zis: „M-am gândit să fiu ca un câine pe care când îl alungi se duce și când îl chemi se întoarce”. Și m-a întrebat după aceea cineva: Părinte, dacă ar face cineva cu Dumneavoastră așa, așa ați face? Apăi să știți că n-am fost pus în împrejurări din acestea. Dar dacă într-adevăr am liniște în suflet și liniște realizată prin credința în Dumnezeu, așa ar trebui să fac. Iar dacă nu fac așa, înseamnă că n-am ajuns încă la măsurile la care trebuie să fii biruitor prin credință.

Dacă ajungi să fii liniștit numai în condiții de liniștire să știi că nu ești liniștit.

Creștinul trebuie să ducă o viață în Înviere.

Sfântul Marcu Ascetul spune: „Credința neclintită este un turn întărit și Hristos se face toate celui ce crede”. E un adevăr neclintit, un adevăr indiscutabil. Când Îl ai pe Hristos în suflet nu-ți mai trebuie lucrurile veacului acestuia. Mă gândesc din punct de vedere spiritual, nu că nu-ți mai trebuie hrană, îmbrăcăminte etc.

Credința în Dumnezeu este o valoare pe care dacă omul nu o are nici el nu este o valoare.

Am ascultat odată un preot vorbind la noi la mănăstire, un preot venit din străinătate, un preot romano-catolic. A ținut o mesă în pădure și am fost și câțiva dintre noi, și a vorbit în limba franceză pentru cei pe care îi avea în grijă și s-a referit la pilda cu semănătorul și mi-a rămas de atunci o idee foarte importantă. A zis că același om poate să fie uneori pământ bătătorit, alteori poate să fie pământ pietros pentru cuvântul lui Dumnezeu, alteori poate să fie pământ cu spini și alteori poate să fie pământ care reprezintă inima curată și bună. Tare mi-a plăcut mie ideea asta.

Să știți că nu-i fără importanță faptul că Biserica noastră are rânduieli ca în vreme de toamnă, când se seamănă grâul, să se citească din Sfânta Evanghelie pilda cu semănătorul. Bineînțeles că Domnul Hristos n-a vrut să le dea oamenilor o lecție de agricultură. Domnul Hristos a luat împrejurări din agricultură, din plugărie, ca să-i învețe pe oameni lucruri mai presus de lumea aceasta, să-i învețe despre un alt semănat. Că nu există numai semănatul de grâu, că nu există numai semănatul de plante, ci există și un semănat spiritual, un semănat duhovnicesc. Eu, de pildă acuma, semăn. Semăn prin cuvânt, aduc cuvântul lui Dumnezeu în inimile voastre și voi îl primiți. Unii ca pământ bătătorit, alții ca pământ pietros, alții ca pământ impresurat de spini și alții ca pământ care reprezintă inima curată și bună. Rod vor aduce aceia care primesc cuvântul cu inimă curată și bună, cu minte de copil neîmpotrivoare, cu inimă curată, primitoare. Cine e așa, are nădejde să rodească în el cuvântul lui Dumnezeu și acela are urechi de auzit și aude.

Sfântul Isaac Sirul spune că: „Casa credinței este mintea de copil și inima curată”. Și avea de unde să știe Sfântul Isaac Sirul că credința se întărește în inima curată, pentru că a citit desigur din Sfânta Evanghelie cuvântul Domnului Hristos că cei care au inimă curată și bună aceia aduc rod întru răbdare.

Mulți dintre credincioșii noștri sunt ispitiți de gândul că ar putea înainta în credință, că ar putea înainta într-o viață curată, într-o viață deosebită, dacă ar cunoaște mult. Sfântul Marcu Ascetul, însă, atrage atenția asupra faptului că cunoștința singură, cum zice Sfântul Apostol Pavel, îl îngâmă pe om, iar împlinirea cuvântului este mântuitoare. Credința nelucrătoare, „cunoștința singură îl îngâmă pe om, îndemnându-l la nelucrare, iar iubirea zidește, îndemnându-l la răbdarea tuturor”.

Se poate credință fără cultură, se poate și cultură fără credință. Însă credința fără cultură este mai bună decât cultura fără credință.

În România avem mai multă credință fără cultură sau invers?

În România este mai multă necredință și necultură!

CREDINȚA NOASTRĂ

Credința noastră creștină este credința bucuriei. Noi, credincioșii creștini, trebuie să fim oameni ai bucuriei, nu numai înmulțitori, ci și purtători de bucurie. Trebuie să avem o euforie. Bineînțeles că nu trebuie să căutăm lucrul acesta anume, dar nu se

poate să trăiești corect și să nu-ți dea Dumnezeu bucurie. Dumnezeu nu rămâne niciodată dator nimănui. Omul rămâne adeseori dator lui Dumnezeu, că nu împlinește poruncile, dar Dumnezeu nu rămâne nimănui dator. Dumnezeu ne dă bucuria, ne face purtători de bucurie.

Nu se poate să fii credincios și să nu fii bucuros.

Credința noastră este o chemare la bucuria de la Paști. Ortodoxia, taina ortodoxă, trăirea în dreapta credință este o trăire în bucurie, o trăire în bucuria nădejzii și într-o bucurie adevărată, într-o bucurie mai presus de fire. Și necredincioșii au o bucurie a lor, dar nu este de calitatea bucuriei pe care o dă credința în Dumnezeu și bucuriile credinței.

Ce se va întâmpla cu cei care sunt străini de dreapta credință?

Noi nu știm ce face Dumnezeu cu cei care nu se pot folosi de mijloacele pe care ni le-a pus la îndemână Dumnezeu. Ceea ce știm noi este că Dumnezeu poate să schimbe multe și Dumnezeu, fiind El atotputernic, poate găsi modalitatea de a-i ajuta și pe cei care n-au putut să se folosească de mijloacele Harului. Necazul cel mare este nu ce urmează după moarte, ce hotărăște Dumnezeu – pentru că Dumnezeu fiind bun, poate să-i ajute pe oameni mult mai mult, eu cred personal că or să se mântuiască mult mai mulți oameni decât gândim noi că se mântuiesc –, ci că nu se pot bucura de darurile credinței în această viață. Pentru că e un mare dar să te poți bucura de binefacerile credinței. Gândiți-vă, de pildă, ce lucru minunat este să poți să te rogi, ce lucru minunat este să poți să trăiești un eveniment prin sărbătorire. Cei necredincioși nu au aceste bucurii. Sau vă spuneam, când am vorbit odată despre disciplinarea minții prin rugăciunea de toată vremea, că am avut la Timișoara niște bucurii pe care eram sigur că numai credința în Dumnezeu le dă și fără credință nu poți avea bucurii, nu poți ajunge la calitatea bucuriilor pe care le aduce credința.

Să căutăm să fim în așa fel orientați, încât să creăm în jurul nostru o atmosferă care să impună respect și celor care altfel ar fi potrivnici.

Noi nu suntem exclusiviști. Noi ne bucurăm de tot ce-i frumos în lumea aceasta. Ne bucurăm de toate producțiile literare înălțătoare de suflet. Mă gândesc de pildă la „Mama” de Coșbuc. Le spuneam într-o cuvântare la mănăstire că așa de mult îmi place „Mama” de Coșbuc încât eu aș fi dorit, și doresc, să fi existat de la întemeierea lumii, toată lumea să se fi întâlnit cu această producție literară. Sau, în **Antologia Sanscrită** se spune, printre altele, că: „Mânia în oamenii cei buni se naște moartă, se topește; în cei cuminiți un ceas trăiește; în semidocti trăiește luni, cinci ani în proștii cei din gloată, iar în mișei viața toată”. Nu-i un cuvânt revelat, dar îi un cuvânt adevărat.

Gândiți-vă, numai câte se pot descoperi cu mijloace de cunoaștere, de mărire; de pildă, cu microscopul sau telescopul se pot descoperi niște lucruri pe care noi nu le putem cunoaște numai prin puterile noastre. Cam așa ceva este și credința noastră: un fel de telescop cu care-L vedem pe Domnul Hristos mai presus de noi.

Credința noastră e o credință a tainelor și învățătura Bisericii noastre este o învățătură de taină și de taine.

Credința noastră este o credință despovărătoare.

CRUCEA

Creștinismul e cu cruce, dar cu o cruce care aduce bucurie.

Ce înseamnă asta, să-ți iei crucea?

Înseamnă mai multe lucruri, dar între altele și aceasta: să-ți iei partea de osteneală care ține de depășirea de tine însuși, care ține de împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Să știi însă că omul care ajunge să-i devină normale virtuțile nu patimile, acela nu mai are probleme, nu mai are luptă cu el însuși, are odihnă.

Pe la noi, la mănăstire, au trecut niște călugări francezi catolici care au devenit ortodocși, și când au trecut pe la noi, catolici fiind ei, un părinte, Placide – poate ați citit cartea **Nostalgia Ortodoxiei** – a vorbit, era Duminica a treia din Postul Paștilor, Duminica Sfintei Cruci, și îmi aduc aminte clar că a spus: „Crucea este fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni”. Mi-a plăcut tare mult. Fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni. Eu am tradus cuvântarea lui pentru credincioșii care erau în biserică și chiar le-am subliniat lucrul acesta, din partea mea, că e foarte important să privim Crucea în felul acesta, ca: „Fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni”. De ce e fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni? Pentru că Dumnezeu e iubire. În **Sfânta Scriptură** a **Noului Testament**, în Epistola I Sobornicească a Sfântului Evanghelist Ioan, epistolă cu care el a însoțit Evanghelia, se afirmă de două ori că Dumnezeu este iubire.

Crucea este un fel de față a lui Dumnezeu îndreptată către oameni, pentru că Dumnezeu este iubire, și în jertfă se arată iubirea și în Cruce se arată jertfa și iubirea sau iubirea jertfitoare, deci iubirea lui Dumnezeu.

Crucea este fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni, dar nu-i numai atât, este și Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, adică biruința prin Înviere.

CUMPĂTAREA

Sunt boli de trai bun și sunt boli de trai rău. Dar boli de trai de mijloc nu sunt. Deci o viață echilibrată te scutește și de necazurile pe care le au oamenii care nu duc o viață echilibrată.

CURĂȚENIA ȘI SINCERITATEA

Un preot zicea că s-ar bucura să aibă o casă de sticlă, să vadă toată lumea ce face el. Un cuvânt îndrăzneț, un cuvânt frumos. Da, să te poți prezenta oriunde și oricând cu ceea ce ești, cu interiorul tău și cu exteriorul tău, pentru că viața din exterior este o proiectare a vieții din interior. Așa că dacă ai o așezare bună sufletească, proiectezi și în afară ceea ce ai înăuntru și e excepțional.

Unde-i sinceritate, acolo-i darul lui Dumnezeu. Dacă ești sincer îți vorbește Dumnezeu prin omul acela de la care aștepți cuvântul lui Dumnezeu.

CURĂȚIA INIMII

Domnul Hristos are nevoie de o inimă curată ca să Se descopere, atât cât poate omul să înțeleagă din ceea ce este Mântuitorul, așa încât cel dintâi lucru pe care trebuie să-l facem este să insistăm pentru curăția inimii.

DATORIA

Am și eu un cuvânt care zic că e bine să-l țină minte și alții: Întâi e datoria și apoi vine bucuria. Deci întâi ne facem datoria și după datorie vine bucuria.

Să nu așteptăm să facă Dumnezeu ceea ce trebuie să facem noi. Să ne facem și noi partea noastră în îmbunătățirea vieții noastre.

Să nu așteptăm să facă Dumnezeu decât ceea ce I se cuvine lui Dumnezeu, iar noi să ne împlinim partea noastră în mântuirea noastră.

DELICATEȚEA

Am un prieten, profesor, și e foarte delicat. Și îmi spune el mie odată: „Părinte, mă gândesc câteodată cât de delicat e Dumnezeu”. Și îmi place. Pentru că omul de obicei când gândește pe Dumnezeu pune ceva și din sufletul său în cunoștința de Dumnezeu, și mai ales sesizează niște laturi ale persoanelor dumnezeiești, cât putem noi să le cunoaștem, și după starea lui.

Trebuie să vă mai spun ceva fain! Și anume, mie mi-au plăcut totdeauna lucrurile delicate! Și din **Pateric** mi-au plăcut lucrurile de o delicatețe superioară, de o delicatețe impunătoare. Așa sunt două istorisiri care-mi plac mie foarte mult. Una în legătură cu cinstirea între ei a oamenilor. În istorisirile despre Sfântul Ilarion cel Mare, se spune că sa dus odată la Sfântul Antonie cel Mare. Și când la văzut Sfântul Antonie cel Mare pe Sfântul Ilarion, care era începător în ale duhovniciei, dar care era socotit și știa Sfântul Antonie că va fi mare, a zis către el: „Bine ai venit, Luceafărule care răsari dimineața!”. Formulă de politețe. Și să vedeți ce frumos a răspuns Cuviosul Ilarion: „Pace ție, Stâlpule de lumină care luminezi lumea!”. Pe mine mă impresionează lucrurile astea! Poate-s unii care-s ca butucul, nu-i impresionează! Dar sunt niște lucruri extraordinar de frumoase și, cu cât te apropii de ele, ai mai multă bucurie din ele... „Bine ai venit, Luceafărule care răsari dimineața!”, „Pace ție, Stâlpule de lumină care luminezi lumea!”.

O altă istorisire care îmi umple sufletul de bucurie este la Avva Macarie cel Mare. Se spune că Avva Macarie (parcă nici nu-ți vine să rostești așa ceva, dar nu se poate să nu rostești, dacă citești) sa făcut dumnezeu pământesc, și spune de ce: pentru că așa cum Dumnezeu acoperă lumea, deci ocrotește lumea, așa acoperea și el păcatele oamenilor, pe care le vedea ca și când nu lear fi văzut, și cele despre care auzea, ca și când nar fi

auzit de ele. Este coplesitor de frumos și de valoros. Pe Avva Macarie nu-l interesau păcatele oamenilor, nu iscodea păcatele oamenilor, nu scormonea în păcatele oamenilor.

DUHOVNICUL

Este bine ca cel ce învață să învețe și cu cuvântul și cu viața. Sfântul Isidor Pelusiotul spune că: „Mai bună este viața fără de cuvânt, decât cuvântul fără de viață, dar dacă acestea două se vor uni, se alcătuiește o adevărată icoană a filosofiei”.

Eu cred că un duhovnic adevărat trebuie să fie neapărat și văzător cu duhul. Dacă nu e și văzător cu duhul, e improvizat și e întrebuițat ca un fel de funcționar în chestiunea duhovniciei. Eu personal, de exemplu, nu sunt văzător cu duhul și nici nu mă consider că sunt un duhovnic bun, tocmai de aceea că nu sunt văzător cu duhul. Adică eu mă bazez pe ceea ce spune omul, nu pe ceea ce știu eu despre el. Și-ar trebui să știu eu despre el înainte de-a-mi spune el. Așa ar trebui să fie orice duhovnic, dar nu știu care-i duhovnicul acela care e la măsura aceasta.

Important este să ceri de la Dumnezeu omul care să te poată ajuta și în același timp să ceri de la Dumnezeu și smerenia de a-l asculta.

Cei mai mulți dintre credincioșii noștri nu au duhovnic. Cei care se spovedesc o singură dată pe an, în Postul Paștilor, poți să zici că nau duhovnic. Unii se spovedesc în două minute, poate nici două minute, acela poți să zici că nare duhovnic! Duhovnic are acela care se orientează, care întreabă, care știe să urmărească o chestiune, care vrea să aibă o soluție, care ține legătură cu duhovnicul. Dacă nu-i așa, nare duhovnic, are un preot la care sa spovedit și Doamneajută!

Părinte Teofil, de ce avem nevoie de un duhovnic, de un îndrumător în viață?

E bine să avem duhovnic, pentru că e bine să ne verificăm cu o conștiință străină de conștiința noastră și cu o conștiință superioară conștiinței noastre. Avem nevoie de un om străvazător, un om care poate să-și dea seama de niște situații pe care noi înșine, părtinitori fiind, nu le putem sesiza și nu le putem rezolva. Și atunci e nevoie de cineva între noi și Dumnezeu, un om al lui Dumnezeu, care să ne descopere voia lui Dumnezeu, avem nevoie de un om care să asculte mărturisirile noastre, care pentru noi înseamnă și o ușurare sufletească. Avem nevoie de un om care să știe mai bine decât noi ce trebuie să facem ca să înlăturăm din viața noastră cele rele și să ne întărim în cele bune.

Este suficient să te spovedești doar la un singur duhovnic? Ce părere aveți despre faptul de a avea mai mulți duhovnici, de a căuta un duhovnic care ți se pare cel mai bun?

E foarte greu de știut! Eu, personal, cred că nu trebuie neapărat să te spovedești la un singur duhovnic, după ce te-a pus un duhovnic pe cale bună. Vin atâția oameni la spovedit, care nu știu ce să spună, în sensul că nu-i interesează, nu iau aminte la sufletul lor. Dar sunt și oameni care trăiesc o viață superioară și nau ce spune, la drept vorbind! Pentru că lucrurile nus chiar așa, cum zic unii: „Părinte, la tot pasul

păcătui!”. Nu-i adevărat! Păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință. Și atunci, dacă totuși faci niște lucruri negative, să zicem, nu toate păcate! Păcate sunt acelea când, de exemplu, știi că nu trebuie să furi și furi. Atunci e păcat! Dar dacă faci o greșală, e altceva; de exemplu, dacă nu știi căn 29 august este zi de post și mănânci de dulce. Dacăți atrage cineva atenția: „Măi frate, fii atent că astăzi este post”, altă dată ești atent și postești. Astai greșală, nu păcat, pentru că nai urmărit tu să faci un rău.

Mai sunt unele insuficiențe, unele neputințe, întrelăsări, oamenii nau ce spune, la drept vorbind, după ce sau pus o dată pe cale bună. Și atunci, dacă vrea să primească dezlegare și să sempărtășească, se poate spovedi la orice duhovnic, numai să aibă grijă să najungă la unul mai aspru decât cel care îi e duhovnicul propriuzis. Și, în cazul acesta, nu e neapărat să te spovedești la un singur duhovnic. Eu așa am procedat totdeauna cu oamenii care au fost îndrumați de mine și care sau pus odată pe rânduială bună, le-am spus: „Poți să te spovedești la orice duhovnic; de câte ori dorești, te spovedești. Nu trebuie să vii până la mine la Sâmbăta să te spovedesc eu, după ce team pus pe cale bună”.

Un duhovnic, de exemplu, poate să fie mare – pentru cei care îl ascultă, poate să fie mic – pentru cei care nu-l ascultă, și de nimic – pentru cei care nu-l iau în considerare.

Să știți că duhovnicii îs ca doctorii. Fiecare are o altă opinie până la urmă.

Un duhovnic trebuie să aibă inimă. Dacă n-are inimă, nu-i duhovnic. Și să-l trateze pe cel care vine cum s-ar trata pe sine însuși, sau cum și-ar trata proprii lui copii, dacă are copii.

Un duhovnic trebuie să aibă inimă de părinte, inimă de frate și inimă de prieten.

Ziceam că dacă s-ar putea face un om din doi, mie mi-ar conveni foarte mult un om cu mintea Părintelui Arsenie și cu inima Părintelui Serafim.

Ati susținut ideea că ar mai trebui duhovnici buni în țara noastră dar și credincioși buni...

Credinciosul trebuie să se lase modelat, să fie și el maleabil, să asculte! Pentru că nu numai duhovnicul contează, ci și cel care-l caută. Vin să-ți ceară dezlegare de păcate și pe urmă merg și fac altele. Când ești hotărât pentru Dumnezeu, îi dă Dumnezeu duhovnicului cuvânt pe măsura râvnei tale. Dar dacă tu nu ești cum trebuie poți să te duci și la Sfântul Petru, că tot nu ai nici un folos!

DUMNEZEU

Sfântul Isaac Sirul zice că: „Încă n-a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se minunează de Dumnezeu”. Asta înseamnă că dacă cineva vorbește despre Dumnezeu și Îl cinstește pe Dumnezeu, dar nu se minunează de Dumnezeu, n-a ajuns încă să se uimească de Dumnezeu, să fie uimit de mărețiile lui Dumnezeu, încă n-a cunoscut pe Dumnezeu. Atunci e începutul cunoștinței de Dumnezeu, a adevăratei cunoștințe, când ne uimim de Dumnezeu, când Îl avem pe Dumnezeu în conștiința noastră ca mai presus de noi.

Psalmistul zice: „Cât de minunate-s lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune Le-ai făcut” (Psalmul 103). Dacă se minunează de lucrurile lui Dumnezeu, cu atât mai mult se minunează Psalmistul de Dumnezeu Însuși care le-a făcut. Pentru noi Dumnezeu nu e o abstracțiune, nu e o probabilitate, nu e o idee, nu e un Dumnezeu al filosofiei, ci este un Dumnezeu al rugăciunii, un Dumnezeu al religiei, un Dumnezeu al credinței, un Dumnezeu în fața Căruia noi stăm și ne minunăm de Dumnezeu în măsura în care Îl cunoaștem.

Dacă nu ne minunăm de Dumnezeu înseamnă că încă nu ne-am întâlnit cu Dumnezeu.

Dumnezeu e ca un râu îmbelșugat care-și varsă apele, care vine cu îmbelșugare, care îi cuprinde pe toți aceia care intră în râu, e ca lumina care n-are nici o împiedicare, se revarsă peste toată făptura, nu face nici o deosebire între buni și răi, între ce-i frumos și ce nu-i frumos; Se revarsă și scoate la iveală și ce-i frumos și ce nu-i frumos, dar n-are nici o reținere. „Bucură-te că te dăruie ca lumina prin ocheane” este o vorbă cuprinsă în **Acatistul Sfântului Calinic**. Nu numai că se dăruie lumina, dar lumina care se dăruie prin ocheane, parcă-i și mai mare prin ocheane decât este ea. Așa face Dumnezeu: Se revarsă. Se revarsă ca lumina, Se revarsă ca aerul, fără nici o împiedicare, gata să-i cuprindă pe toți. Și noi, care primim darul lui Dumnezeu, trebuie să-l ducem mai departe și să facem și noi, ca oameni, ceea ce face Dumnezeu și să fim totdeauna nemulțumiți când avem vreo reținere, când avem vreo ezitare, când avem vreo ură, când avem vreo nepăsare, atunci nu ne asemănăm cu Dumnezeu. Dumnezeu e iubire și noi trebuie să fim iubire.

Am mai spus și prin alte părți că noi nu trebuie să considerăm că Dumnezeu este sponsor, că Dumnezeu este terorist, în înțelesul că stai cu frică înaintea Lui. Dumnezeu este Tatăl nostru bun și iubitor de oameni, milostiv și iubitor de oameni, Dumnezeu care are milă și îndurări și iubire de oameni. Așa-L prezintă Sfânta noastră Biserică pe Dumnezeu, care este Tatăl nostru, care ne așteaptă, care ne primește, care aleargă spre noi. Așa-L înțelegem noi pe Dumnezeu – Tatăl nostru.

Nu știu, parcă pe mine m-a stingherit totdeauna când am auzit că Dumnezeu Se și mânie. Parcă aș vrea să fie un Dumnezeu care nu Se mânie. Că Dumnezeu pedepsește, că Dumnezeu trăznește... Totdeauna când am auzit așa ceva, mă gândeam că Dumnezeul meu e altfel. Totdeauna am avut o aderență la lucrurile acestea pozitive. Sfântul Apostol Pavel are un cuvânt care așa de mult îmi place. Zice că: „Dacă Dumnezeu L-a dat pe Fiul Său pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El?” (Romani 8, 32). E extraordinar!

Fiecare dintre noi, dacă ne judecăm pe noi înșine, dacă ne cercetăm, dacă ne analizăm, ne dăm seama că Îl înțelegem pe Dumnezeu cumva și în legătură cu ceea ce suntem noi.

În anul 1954, eram la Câmpulung Moldovenesc. Am stat acolo câtva timp cu rostul de a ajuta o familie încercată prin pierderea vederii fiicei unor părinți evlavioși. Și în timpul cât am stat la Câmpulung, am aflat un cuvânt spus de Goethe, și anume: „Așa cum este cineva așa este și Dumnezeul lui. De aceea Dumnezeu de-atâtea ori este de batjocură în această lume”. Nemțește este așa: „Wie einer ist, so ist sein Gott. Drum ist der Gott so oft zum spot”. Mi s-au împlântat în minte aceste cuvinte și le-am purtat, iată, în sufletul meu timp de 40 de ani. Le-am spus când mi s-a dat ocazia, pentru că

mi s-au părut totdeauna foarte importante. Fiecare dintre noi pune în felul cum Îl vede pe Dumnezeu câte ceva din ceea ce este el însuși.

Dumnezeul meu, Mântuitorul meu Iisus Hristos, este Mântuitorul care spală picioarele ucenicilor Săi, n-am să uit niciodată de lucrul acesta, pentru că în această perspectivă putem cunoaște măreția Mântuitorului nostru Iisus Hristos care a spus despre Sine că: „Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul preț de răscumpărare pentru noi” (Matei 20, 28).

Noi totdeauna stăm cumva la suprafața cunoștinței de Dumnezeu, că nu poate om mărginit să cuprindă nemărginitul. Cred că v-am mai spus eu că Fericitul Augustin și-a propus să scrie o carte despre Dumnezeu. Și gândindu-se el la lucrul acesta, a văzut pe malul mării, când se plimba odată, un copil care a făcut o groapă în nisip și cu un vas ducea apă din mare în groapa din nisip. Și când l-a întrebat ce face, el a zis că vrea să mute marea în groapa din nisip. Și atunci Fericitul Augustin a avut un gând: uitate, ce vrea copilul acesta să facă vreau și eu când vreau să scriu o carte despre Dumnezeu. N-am cum să scriu o carte despre Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu poate fi cuprins într-o carte. Așa este și când ne gândim la tainele mântuirii, la tainele Domnului Hristos: nu putem cuprinde nemărginitul în mărginit, oricât am vrea noi să cunoaștem, trebuie să fii nemărginit ca să cuprinzi nemărginitul.

Poți să te apropii de om fără să te apropii de Dumnezeu. Dar dacă te apropii de Dumnezeu sigur te apropii și de om, pentru că știi că omul este purtător al chipului lui Dumnezeu și din considerente de felul acesta, că știi că Dumnezeu l-a pus pe om în fața ta ca să-I slujești prin om lui Dumnezeu.

Părintele Arsenie Boca zicea că: „Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu”.

Părintele Serafim de la noi de la mănăstire zicea: „Măi frate, să știi că Dumnezeu n-are pe nimenea de pierdut!”. E o realitate. Adică Dumnezeu vrea să ne ajute, vrea să ne mântuiască. Nu poate fără noi, dar e totdeauna gata de a ne ajuta.

Dumnezeu nu are nevoie de ceea ce Îi oferim noi. Noi avem nevoie de ceea ce Îi oferim.

Fiecare dintre noi suntem, la măsurile noastre, însă trebuie să ne raportăm la Dumnezeu ca Dumnezeul nostru să devină pentru fiecare și „Dumnezeul meu”.

Părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că dacă noi facem un pas către Dumnezeu, Dumnezeu face nenumărați pași către noi. Trebuie să ne-ntâlnim undeva cu Dumnezeu, să zicem și noi ca Sfinții Apostoli: „Am văzut pe Domnul!” (Ioan 20, 25).

Dumnezeu ne-a creat ca să fim veșnic ceea ce suntem, adică să nu ne depersonalizăm.

EPISTOLA CĂTRE FILIMON

Există în Noul Testament o scriere numită Epistola către Filimon. Eu nu știu dacă v-ați oprit vreodată cu destulă atenție asupra acestei scrieri. E o scriere scurtă, o epistolă, o

scrisoare de două pagini, poate nici de două pagini, nu-mi dau seama bine, scurtă în orice caz. Scrisoarea aceasta e o scrisoare de recomandare. Cum s-a ajuns la scrisoarea aceasta? Sfântul Apostol Pavel era arestat, era închis într-o închisoare, la Roma sau la Cezareea. Cei mai mulți zic că la Roma. Și acolo la Roma, și acolo în închisoare – să nu precizăm noi ceea ce nu e precizat – alături de Sfântul Apostol Pavel se mai găsea un rob fugar, un sclav care a fugit de la stăpânul său. Sfântul Apostol Pavel îl cunoștea pe stăpânul fugarului și știa că e creștin. Și că-i creștin cumva prin influența Sfântului Apostol Pavel. Lucrurile acestea le deducem din scrisoare, din felul cum e scrisă scrisoarea. Și acolo l-a câștigat pe Onisim – așa se numea fugarul acela – pentru credința în Hristos. Foarte frumos. Dar Sfântul Apostol Pavel, după ce l-a câștigat pentru credința în Hristos, l-a îndemnat să se întoarcă la stăpânul lui din Colose, la Filimon, și să-i spună: am greșit, iartă-mă, am să rămân în continuare în casa ta, am fugit, n-am făcut bine, un fel de fiu risipitor care se întoarce la tatăl lui. Acesta era un sclav care trebuia să se întoarcă la stăpânul lui. Adică Sfântul Apostol Pavel – luați aminte – n-a zis: bine, acum ești creștin, poți să trăiești oriunde, n-ai nici o obligație, ci dimpotrivă, l-a trimis de unde a plecat. De unde a plecat cu necinste, să se pocăiască cu cinste. Dar nu l-a trimis cu mâna goală, ci cu o scrisoare de recomandare. Și scrisoarea aceasta de recomandare eu v-o pun la inimă și vă rog să o citiți, și nu odată, ci de mai multe ori și să căutați să pătrundeți înțelesurile acestei scrisori, să pătrundeți sensibilitatea care reiese din scrisoare. Sfântul Apostol Pavel i-a scris lui Onisim așa, între altele: „Sufletele sfinților se odihnesc întru tine, frate” – sfinții fiind credincioșii, creștinii. Deci ești un om care aduci în jurul tău o bucurie, o odihnă. „Sufletele sfinților se odihnesc întru tine, frate”, atunci și pe Onisim acesta pe care ți-l trimit și care a devenit sfânt între sfinți, între creștini, ar trebui să-l odihnești și pe el, adică să nu-l mustri că a plecat, să nu-l cerți, să nu-l pedepsești, ci să-l primești și să-l odihnești și pe el. Acum urmează ceva frumos, neânchipt de frumos, ca de la Dumnezeu, nu ca de la oameni. Zice Sfântul Apostol Pavel: „Ți-l trimit pe el, chiar inima mea”. Ți-l trimit pe el – ce-ți trimit? – nu un om din exteriorul meu, ci inima mea. Ori inima mea, ori el, e același lucru. Și acum urmează iar ceva frumos: „Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine”. Iubiți credincioși, e ceva neânchipt de frumos și poate nu-i frumos pentru cineva care citește întâi, și poate nu-i așa de frumos pentru cineva care citește la tinerețe, dar pentru cineva care a făcut o experiență de o viață întreagă și s-a sensibilizat pentru lucruri de felul acesta, e copleșitor de frumos. „Ți-l trimit pe el, chiar inima mea. Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine”. E extraordinar!

EREDITATEA

Când m-am dus eu la Mănăstirea de la Sâmbăta în 1942 să mă fac călugăr, aveam treisprezece ani și jumătate. Părintele Arsenie m-a luat la spovedit, am stat de vorbă, mi-aduc aminte și de amănunte, de întrebările pe care mi le-a pus, între care o întrebare care am spus-o eu de multe ori, prin care vroia să intre dincolo de mine, prin mine dincolo de mine. M-a întrebat dacă mi-a venit în gând vreodată să omor un om. Mie mi s-a părut foarte curios la vârsta aceea că m-a întrebat dacă mi-a venit în minte să omor vreun om, că nu-mi venise niciodată un gând de acesta, nici până atunci, nici de atunci încolo, dar i-am mai auzit pe oameni zicând: „Te omor, fireai...” și nu știu ce. Și nu m-am gândit decât după aceea că Părintele a vrut să vadă de unde vin, care sunt străfundurile existenței mele. De ce? Pentru că Părintele avea în gândurile lui și după aceea în afirmațiile lui, zicerea aceasta că copilul e oglina părinților, că moștenim din străfunduri de existență lucruri pozitive și negative, că fiecare dintre noi aducem o încărcătură în existența noastră.

A zis odată Părintele către unul: „Mă, tu ești sinteza harababurii din casa voastră”. Deci Părintele își dădea seama de anumite lucruri, pe care ceilalți nu le observau, sau treceau pe lângă ele, sau în orice caz nu aveau posibilitatea să le formuleze așa de fain: „Tu ești sinteza harababurii din casa voastră”. Deci, dacă vrei să știi cine ești, cercetează-te și vezi de unde ai venit!

Să știți că foarte mult contează în existența omului ereditatea lui. Și apoi se fac niște mutații. Eu, de exemplu, spun despre mine că sunt o ediție masculină a mamei mele.

Să știți că eu m-am convins că pe om nul poți schimba din ceea ce este el ca înzestrare nativă. Poți să-l ajuți, poți să intervii, dar e prea puțin ceea ce se adaugă, ceea ce poți schimba intervenind față de ceea ce este fondul biologic și fondul psihic pe care îl are omul.

E un lucru excepțional să adaugi ceva la ceea ce ești, din ceea ce faci.

FAMILIA

Știți ce carte mi-a plăcut mie și care e importantă pentru viața de familie în special? Este o carte scrisă de ultimul locțiitor de mitropolit la Blaj, până în 1948, Episcopul Ioan Suciu. A scris o carte **Mama**. Dacă citești o dată cartea aceea nu mai trebuie să citești nimic în legătură cu viața de familie. Este foarte frumos scrisă și eu aș învăța-o pe de rost, atât îmi place de mult!

În viața de familie se spune că cei doi formează un trup, și cineva observa, pe bună dreptate, că așa cum în trup există două urechi și un singur auz, doi ochi și un singur văz, două nări și un singur miros, două mâini și o singură lucrare, două picioare și un singur mers, așa trebuie să fie și în viața de familie: în doi o unitate, o unitate în diversitate.

Eu le spun de multe ori credincioșilor care vin la mine așa: „Două lucruri sunt importante în viață: sănătatea și înțelegerea. Sănătatea ne-o dă Dumnezeu și înțelegerea ne-o facem singuri”. Adică, ne ajută și Dumnezeu să ne facem înțelegerea, dar trebuie să ne silim să ne facem partea noastră în înțelegerea noastră.

FAPTELE

De multe ori vorbim despre anumite fapte ale oamenilor și le dăm o interpretare negativă, pentru că suntem noi negativi. Nu credem în bine, nu credem în binele pe care îl face altul. De pildă, Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că: „Oamenii știu căderile călugărilor, dar nu le știu și biruințele” și tot Părintele Arsenie spunea că: „Oamenii nu pot crede într-o viață superioară vieții pe care o duc ei”.

Noi trebuie să fim cu luare aminte la tot ceea ce facem, pentru că totul se întrupează în noi.

FERICIREA

Dumnezeu nu dorește ca fiii Săi să fie niște tânguitori, privitori cu fața spre trecut, ci vrea să fie niște oameni fericiți, privind spre viitor și spre veșnicie.

Cine sunt fericiți? Știți cine? Cei ce cred, cei ce cred în Dumnezeu, aceia sunt oameni fericiți. Și dacă crede cineva în Dumnezeu și nu este fericit, să știe că nu crede în Dumnezeu, sau, în orice caz, nu crede destul. Credința în Dumnezeu este izvor de fericire.

Dacă mergi pe calea fericirii, chiar și în condiții de nefericire, poți să fii fericit.

FILICALIA

Filocalia este cartea mea preferată.

Părintele Serafim Popescu de la noi de la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că: „Părintele Stăniloae, prin traducerea **Filocaliei**, a adus cerul ortodox pe pământul românesc”. E frumos și e și adevărat, pentru că există un cer ortodox, un cer de gândire ortodoxă, **Filocalia** fiind un monument de cultură ortodoxă.

Părintele Stăniloae spune că **Filocalia** trebuie citită ca **Scriptura**, revenind și aprofundând.

Cineva spunea, de pildă, că **Filocalia** este a cincea Evanghelie.

Filocalia este o colecție de cărți scrise de călugări și pentru călugări.

FIUL RISIPITOR

În pilda cu fiul risipitor se spune despre un fiu risipitor și despre un fiu nerisipitor și despre un tată primitor. Așa mult îmi place mie de acest tată primitor! Ce m-aș bucura să pot fi și eu tot așa de primitor față de cei care ajung la mine și pe care ar trebui să-i ajut mai mult decât îi pot ajuta, să am inimă de tată primitor. Eu să știți că pilda cu fiul risipitor aș numi-o mai bine pilda cu tatăl primitor. De ce? Pentru că nu învățăm atâta de la fiul risipitor – mai ales că a fost risipitor și că s-a întors la tatăl, asta-i bine să învățăm –, ci mai ales învățăm de la tatăl primitor, cât de bun a fost tatăl cu fiul risipitor. E toată Evanghelia cuprinsă aici în pilda aceasta cu fiul risipitor. Pentru că fiul risipitor îl închipuie pe omul păcătos, fiul care a rămas acasă îl închipuie pe omul drept care se încrede în dreptatea lui, iar tatăl este Dumnezeu, care e bun și primitor. E ceva extraordinar și mie îmi place să observ un lucru care nu prea îl observă mulți: când s-a întors fiul și s-a întâlnit cu tatăl și a zis: „Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău” și nu a mai zis celelalte, nu a zis tatăl său: zi de vreo sută de ori, că apoi te iert. E un lucru care trebuie observat, că noi zicem: „Doamne miluiește-mă”, „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” și ne e frică că nu am zis de destule ori și că trebuie să mai zicem, să mai zicem, să mai zicem. Să zicem, dar nu cu gândul că Dumnezeu nu ne-ar milui dacă nu am mai zice,

ci cu gândul că în felul acesta ne facem rânduială în minte, ne facem rânduială în viață. Și ziceam eu că tatăl, având inimă de tată, a lucrat cu inima de tată, a alergat înaintea lui, nu a așteptat să vadă ce face, nu l-a pus în studiu, nu a stat să vadă ce zice. De ce? Pentru că nu era cercetător științific, nu era psihiatru, nu era psiholog, ci era tată. Un tată nu poate, dacă are inima de tată, nu poate aștepta, nu poate să pună în studiu o desfășurare, ci se angajează în primire. Asta a făcut tatăl fiului risipitor, asta trebuie să facem și noi – dacă Îi slujim lui Dumnezeu – tuturor celor care au trebuință de bunătatea noastră.

FOȘTII DEȚINUȚI POLITICI

Când eram elev la liceu, în Timișoara, apărea o revistă pentru elevi intitulată **Țara visurilor noastre**. Cu mult înainte de aceasta, am auzit niște versuri, scrise de unul care, după aceea, a devenit deținut politic, poetul și scriitorul Vasile Copilu Chiatră. Și el avea o poezie care începea așa:

„Pentru țara asta de tămâie și cer,

Ce-aș mai putea, Doamne, să-ți cer?”.

Între aceste două ziceri, „Țara visurilor noastre” și „Pentru țara aceasta de tămâie și cer”, aș pune pe foștii deținuți politici, pe cei care au suferit în vreun fel oarecare și pe cei care au căutat să facă o țară a visurilor noastre, o țară de tămâie și cer.

Au fost oameni care nu s-au mulțumit cu viața comună, care au căutat să facă ceva pentru țara aceasta. S-au găsit oameni care au zis „nu”, când mulți au zis „da”, la niște gânduri, la niște concepții, la niște atitudini, din care lipsea națiunea română. Au zis „nu”, și poate că mai mult decât atât n-au putut să facă, decât să zică „nu”. Nu s-au confruntat cu cei care au zis „da”. Unii dintre ei au fugit în pustia simțită.

În comentariul la Apocalipsă al Sfântului Andrei al Cezareii se spune că în vremurile cele de pe urmă – înțelegând autorul Apocalipsa ca pe o carte a viitorului – unii dintre oameni vor fugi în pustia gândită, alții vor fugi în pustia simțită, iar alții sunt vitejii care se prezintă cu credința lor oriunde și oricând. În pustia gândită au fugit toți aceia care n-au putut spune „nu”, dar n-au zis nici „da”, ci s-au împăcat cu situația, așa cum a fost, și au căutat să salveze ce s-a putut salva, într-o vreme străină de Dumnezeu, străină de națiunea română. Au fost alții care au zis „nu”, am putea zice cu jumătate de gură, mai ales în sufletul lor, și au fugit din calea celor care au zis „da”; s-au dus dintre oameni, s-au refugiat în pustia simțită și au stat acolo cu gândul la alte vremi, pentru că altceva n-au putut să facă. (...) Dar viteji au fost numai aceia care au spus cu cuvântul „nu!” și au spus și cu viața „nu!”.

Acum se pune o întrebare, întrebare pe care ar trebui să și-o pună toți care mai sunt în viață după ce s-au întâmplat câte s-au întâmplat. Ar fi cazul să se întrebe: Cum îi cu țara visurilor noastre? Am avut un vis pentru țară? Ce am făcut, când am putut să facem ceva, și nu numai când am suferit între pereții unei închisori? Ce am făcut noi după ce am venit de acolo? Ce am salvat din ceea ce poate să fie salvat? Cu ce am contribuit ca țara aceasta să fie de tămâie și cer?

Se zicea mai demult că-i bine să mori pentru o idee. Dar dacă poți să trăiești pentru o idee, este mai mult decât să mori pentru o idee.

Mi-a spus un preot (Vasile Glodeanu îl chema, a fost și el în închisoare, ca deținut politic): „Cum m-am rugat în închisoare, nu m-am rugat niciodată”. Apoi, credința din închisoare, dacă a fost o realitate de felul acesta, trebuie adusă și în afara zidurilor închisorii. Deci, să ne întrebăm cu toții, ce am făcut ca țara aceasta să fie țara visurilor noastre? Ce am făcut ca țara noastră să fie „Țară de tămâie și cer”?

Să ne cercetăm pe noi înșine și pe cei de odinioară, care au avut atitudini mai precise și mai sigure. Să se gândească fiecare dacă le-a avut totdeauna și le au și acum! Gândiți-vă, de pildă, câți ați rupt vreun afiș cu vreo scenă pornografică? Câți ați închis televizorul când ați văzut vreo spurcăciune? Câți v-ați gândit la copiii voștri, să nu vadă dezgolirile pe care le pot vedea de multe ori chiar în propria lor familie? Că numai așa poți să zici că faci ceva cu adevărat pentru Dumnezeu, că faci ceva cu adevărat pentru țara aceasta, pe care o dorim să fie de tămâie și cer.

FUMATUL ȘI CAFEAUA

Părinte, fumatul este patimă, este păcat?

Păi, prima dată dacă fumezi o țigară, e păcat, iar dacă fumezi mai multe, e patimă. De ce? Pentru că e o practică nejustificată în existența umană. Nu-i ca și când ai mânca. Este o treabă în plus și nu poți fi și cu Dumnezeu și cu fumatul.

*La mine mai vin oameni la spovedit, oameni care spun că țin posturi, se roagă și le spun că: „Da, numai că pe acestea toate ți le și afumi”. Cel mai bine este să fii liber. Liber de orice, iar dacă ești liber de orice, ești liber și de fumat. Sunt unii care au și circumstanțe atenuante pentru fumat, de exemplu, în **Paza celor cinci simțuri** nu e foarte clară atitudinea Sfântului Nicodim Aghioritul în privința fumatului. Dar eu sunt împotriva fumatului, total!*

Dar cu cafeaua? Că astea merg amândouă...

Chestiunea cu cafeaua nu e așa de defăimătoare, în sensul că aceasta are și un efect odihnitor, să zicem. Adică, dacă nu poți trăi fără cafea, e rău că bei, dar dacă ți se oferă undeva o cafea, poți să bei, pentru că nu e ca și când ți-ar oferi o țigară. Sunt mănăstiri, de exemplu, la Sfântul Munte, unde ți se oferă un rachiu și o cafea...

Și uneori se spune că-ți pune și-o țigară!

Mă rog, dac-ți pune și-o țigară, ți-o pune numai s-o vezi!

FURTUL

Cu mâinile furi, cu mâinile să faci milostenie după ce te-ai oprit de a mai fura. Nu e destul ca cineva să nu mai fure, ci trebuie să faci ceva bun tot cu mâinile cu care a furat, pentru binele altora.

GIULGIUL DIN TORINO

Vă rugăm să ne vorbiți despre giulgiul din Torino.

Eu cred totuși că pentru noi giulgiul cel adevărat este încredințarea despre Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, nu trebuie neapărat să-l cunoaștem, să-l atingem, să vedem, să știm ce analize s-au făcut, la ce rezultate s-a ajuns, ci important este să avem noi credința în Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, ca și când am fi văzut giulgiul.

Am o îndoială în ceea ce privește giulgiul din Torino, în sensul că în Sfânta Evanghelie de la Ioan se spune că în mormânt a fost găsit giulgiul în care a fost înfășurat Domnul Hristos, dar și mahrama care a fost pe capul Mântuitorului, deci două piese. Atunci, eu personal, nu înțeleg cum se face că pe giulgiu e imprimat chipul lui Hristos, dacă pe capul Său a fost pusă o mahramă. Nu vreau să introduc o îndoială în sufletele celor care mă ascultă, dar v-am spus părerea mea personală. De fapt, noi nu căutăm dovezi materiale pentru adevărurile spirituale. Așa încât, cu giulgiu sau fără giulgiu, credința noastră e aceeași.

GÎNDUL, FAPTA ȘI VIRTUTEA

Un Sfânt al Bisericii noastre, Sfântul Maxim Mărturisitorul, tâlcuind duhovnicește cuvântul acesta: „Nu am om” (Ioan 5, 7), spune că prin cuvântul „om” trebuie să înțelegem „gând înțelept”, gândul cel înțelept. Când ai gând înțelept, ai ajutor în propria ta ființă pentru înzdrăvenire, pentru întărire, pentru împuternicire. Scăldătoarea de la Vitezda, duhovnicește, trebuie înțeleasă ca virtutea capabilă de cunoștință. Ce înseamnă aceasta? Când avem gând înțelept, gândul înțelept ne îndreptează spre fapte bune. Faptele bune, întărindu-se în noi, devin puteri sufletești, devin virtuți, întăriri. Și întărirea aduce cunoștință. Deci, gândul cel bun, gândul înțelept, omul, care este gândul înțelept, ne îndeamnă la fapte bune. Faptele bune, întărindu-se în noi devin virtuți și ne înzdrăvenesc. Și întărirea în bine, întărirea în virtute, aduce cunoștința de Dumnezeu, ne ridică mai presus de lumea aceasta, întru cunoștință. Asta ar însemna că omul întărit sufletește, omul care nu mai este slăbănog, acela este un om virtuos și un om plin de cunoștința lui Dumnezeu. Și tot Sfântul Maxim Mărturisitorul, în tâlcuirile lui, spune că: „Bărbat puternic este acela care unește făptuirea cu cunoștința”, cunoștința cu făptuirea. Deci, dacă știm niște lucruri bune și le și facem, prin acelea ne întărim și așa devenim bărbați puternici.

M-a întrebat cineva acum, de curând, cum lucrează diavolul în viața oamenilor. Foarte simplu și ușor. Îți dă niște gânduri pe care zici tu că sunt bune să le împlinești ca bune. De pildă: „Lasă-l să se distreze că doar e tânăr, că dacă nu se distrează acum

la tinerete, când să se mai distreze”. Dar dacă omul știe ce are de făcut, știe de Dumnezeu și de Maica Domnului, dacă știe de Biserică și de sfinții lui Dumnezeu, de Tainele Bisericii, de post și de tot ce este bun și frumos, nu se poate să nu aibă o viață binecuvântată de Dumnezeu.

GÎNDUL LA MOARTE

Ce importanță are gândul la moarte?

Este o metodă de îmbunătățire sufletească gândul la moarte. Sfântul Vasile cel Mare spune că adevărata filosofie este gândul la moarte care te ajută să nu păcătuiești și te ajută să nu te lipești de lumea aceasta. Tot în **Filocalie** se spune, și tot la Evagrie Ponticul pe care l-am pomenit de mai multe ori, că omul trebuie să trăiască în această lume ca și când ar trăi o mie de ani, trebuie să se angajeze în acțiune pentru viață ca și când ar trăi o mie de ani, și trebuie să fie dezlipit de lumea aceasta ca și când ar muri mâine. Datoriile sociale trebuie împlinite; e o metodă de fapt aceasta. Și Sfântul Ioan Scărarul spune că gândul la moarte – chiar are un capitol despre gândul la moarte – este important. Poate că ar fi și alte metode, tot importante, fără să te gândești la moarte, pentru că e și greu să te gândești la moarte. Pe la noi pe-acasă era o vorbă, că: „Mi-am uitat ca de moarte”. Adică cum îți uiți de moarte așa îți uiți și de niște lucruri în lumea asta.

Nu prea e firesc să te gândești la moarte pentru că omul nu e făcut spre moarte, e făcut spre viață, te poți gândi foarte bine și la viață în înțeles superior, și atunci nu trebuie neapărat să te gândești la moarte.

Sfântul Ioan Scărarul zice că să te închipui în sicriu, mort, ca și când ai fi mort. Apoi eu mă pot închipui în sicriu, dar viu. Mort nu mă pot închipui! Mă închipui că sunt culcat în sicriu cu fața în sus și că nu mișc și îi aud pe ăștia din jurul meu că ori mă laudă, ori mă hulesc, ce știu eu ce mi-or face când voi muri...

Se spune în **Pateric** că un părinte a zis: „Eu am murit lumii”, și cineva zice: „Tu ai murit lumii, dar să nu uiți niciodată că diavolului viu”.

O dată o venit un părinte la noi la mănăstire și un părinte de-acolo de la noi, nu știu cum, o abătut vorba despre moarte. Și zice părintele acela: „Părinte, să știți că mie nu mi-i lăcomie să mor!”. Mi-o plăcut foarte mult expresia asta.

GÎNDURILE

Toate ale omului pornesc de la gândul omului. Nu se face nimic din viața omului care nu trece prin gând. De aceea toată grija celui care vrea să-și curățească sufletul trebuie să fie grija de a-și curăți mintea de gândurile cele rele și de toate înfățișările răului câte sunt în gând.

Aici este toată cheia vieții sufletești și toată cheia curățirii sufletești, și anume, să-ți faci rânduială în minte. Cine își face rânduială în minte își face rânduială în viață.

Ar trebui să ne îmbogățim mintea cu cât mai multe gânduri plăcute lui Dumnezeu, cu gândurile care se potrivesc cu voia lui Dumnezeu. Și astfel de gânduri găsim în primul rând în **Sfânta Scriptură**, apoi găsim în cărțile de îndrumare duhovnicească, dar mai ales și mai întâi în sfintele slujbe. Așa că e de mare importanță să luăm parte la sfintele slujbe și e de mare importanță să învățăm texte de la sfintele slujbe, ca să ni se îmbunătățească gândirea și ca să avem o comoară de gânduri bune, care după aceea izvorăsc din inima noastră.

În **Filocalia** volumul al IV-lea este o scriere care se numește „Despre Avva Filimon”. În această scriere despre Avva Filimon se spune între altele că Avva Filimon – care era un pustnic – a fost întrebat de ucenicul său: „Părinte, de ce dintre toate cărțile **Scripturii** cel mai mult citești **Psaltirea**?”. Și Cuviosul a răspuns: „Frate, așa de mult mi s-au întipărit în minte gândurile din psalmi, încât parcă eu le-aș fi făcut, parcă de la mine ar fi pornit aceste gânduri”. Așa trebuie să ajungem și noi, să ne îmbogățim cu gândurile sfinte din dumnezeieștile slujbe, din dumnezeiasca **Scriptură** și să le avem totdeauna la îndemână, ca mintea noastră, care e ca o moară și macină ce bagi pe moară, tot așa mintea noastră să primească numai gânduri bune și să aibă numai gânduri după voia lui Dumnezeu.

Sfântul Marcu Ascetul spune că: „În inima iubitoare de osteneală nu au putere gândurile cele rele, ci gândurile cele rele se sting așa cum se stinge focul în apă”. Spun părinții cei duhovnicești că: „Gândul cel rău la început este ca o furnică și dacă-l lași crește și se întărește și devine leu”, de aceea gândurile cele potrivnice se numesc și furnică-leu. Furnică pentru că apare întâi ca o furnică care poate fi strivită între degete și dacă cresc și primesc putere prin patimi nu le mai poți înlătura nici cu multă osteneală.

Toate pornesc de la gând, și cele bune și cele rele își au începutul în gând. Ridicările și căderile se fac în gând. Cheia vieții duhovnicești este disciplina minții, iar metoda de disciplinare este rugăciunea de toată vremea.

Cum putem preveni împrăștierea gândurilor în timpul rugăciunii, când aceasta a devenit obișnuință?

Împrăștierea la vremea rugăciunii se poate preveni numai prin silința de a fi neamprăștiat și când nu-i rugăciune. În **Pateric** se zice: „Călugărul care se roagă numai când se roagă, acela nicidecum nu se roagă”.

Omul nu trebuie să aștepte rugăciunea ca să nu semprăștie, ar trebui să nu se împrăștie nici când nu-i rugăciune. Împrăștierea este o chestiune care ține, în general, de viața omului. Mintea omului este în așa fel făcută, încât să nu stea la un singur lucru, statornică numai la un singur lucru. În același timp poți să te gândești și la altceva, să ai și altă impresie decât cea principală și, în cazul acesta, important este să te concentrezi pe cuvintele pe care le spui și să nu te sperii dacă se întâmplă și altceva (faptul, de exemplu, căți vin gânduri care te împrăștie nu trebuie să te preocupe decât în înțelesul acesta, că să fii mai silitor, pentru a se împrăștia gândurile).

În **Pateric** se spune că la Avva Pimen sa dus un frate și a zis: „Ce să fac, părinte, cămi vin tot felul de gânduri rele în minte”. Și Avva Pimen a răspuns: „Oprește vântul! (bătea vântul). Întinde brațele și pieptul și oprește vântul!”. Și el a zis: „Nu pot să opresc vântul!”. Și părintele a continuat: „Așa cum nu poți opri vântul, așa nu poți opri gândurile rele! Dar altceva poți să faci, și anume, cu un gând bun să înlături gândul cel rău!”. Deci, statornicirea în gânduri bune va duce la înlăturarea gândurilor celor rele.

Temelia vieții spirituale este gândul, de aceea în viața religioasă esențialul este disciplina lăuntrică, disciplina de gând.

Este foarte important să știm că gândurile noastre le mai știe cineva: le știe Dumnezeu, le știe Domnul Hristos, care e Dumnezeu adevărat și om adevărat. Domnul Hristos are în vedere gândurile noastre.

Având în vedere faptul că prin mintea noastră trec tot felul de gânduri, și bune și rele, și frumoase și urâte, este important să fim cu luareaminte la gânduri, să gândim frumos. De ce? Pentru că, dacă gândim frumos și numai frumos, atunci trăim frumos și numai frumos, și dacă gândim frumos și trăim frumos, suntem fericiți.

Criteriul ca să știi dacă un gând este bun sau este rău, este acesta: dacă poți arăta un gând, dacă îl poți scoate la iveală oriunde și oricând, poți să știi că este bun, iar dacă poți să-l spui numai la unii iar la alții nu-l poți spune, că te jenează, să știi că acela nu-i gând bun.

Suntem doar niște oameni păcătoși care de multe ori suntem biruiți, de multe ori suntem doborâți de un gând. Suntem mai slabi decât gândurile care vin în mintea noastră, așa suntem de păcătoși și așa suntem de slabi încât ne biruiesc niște gânduri.

Câte suflete sunt în lumea aceasta care sunt hărțuite de gânduri! Nu de realități, nu de gânduri din afară, ci de gândurile lor, de neînțelegerea lor, de neaducerea aminte de Dumnezeu.

Sunt unii oameni care exagerează lucrurile până în așa măsură, încât spun că în fiecare clipă omul păcătuiește. Nu-i adevărat. Chiar dacă ne vin în minte gânduri străine de rugăciune, pentru că mai ales la rugăciune se arată patimile pe care le purtăm în noi, asta nu înseamnă că gândurile străine de rugăciune sunt totdeauna gânduri pătimășe.

În **Filocalie**, în volumul I, la Evagrie Ponticul, se spune că gândurile sunt de trei feluri: gânduri îngerești, gânduri omenești și gânduri drăcești. Drăcești sunt gândurile unite cu patimile, adică acele gânduri care izvorăsc din patimi și care ne arată pătimitori. Gândurile omenești sunt gânduri care nu sunt nici bune, nici rele, ci sunt de mijloc, pentru că la apă te poți gândi și cu sete, și fără sete, la aur te poți gândi și cu lăcomie, și fără lăcomie. Cine se gândește cu gânduri indiferente are gânduri lumești, iar cine se gândește la lucrurile bune cu legătură între ele și Dumnezeu, acela are gânduri îngerești, adică se gândește la aur, de pildă, și-L slăvește pe Dumnezeu pentru metalul acesta prețios, se gândește la frumuseți din viața aceasta și-L slăvește pe Dumnezeu pentru frumoasele lucruri pe care le-a făcut El. În acest caz, omul are gânduri îngerești. Și prin gândurile obișnuite se ridică la gânduri îngerești, și prin gândurile îngerești se apropie de Dumnezeu.

Să fim cu grijă la gândurile noastre, la intențiile noastre, la pornirile noastre, și cu ajutorul lui Dumnezeu putem să ne facem rânduială în suflet; iar dacă nu suntem cu luare aminte la cele mici, ajungem la cele mari, cum zice Sfântul Marcu Ascetul, pentru că diavolul nu disprețuiește nici păcatele mici, fiindcă altfel nu poate duce la cele mari.

Cuviosul Dorotei are o comparație: că poți să smulgi din rădăcină un copac când este mic, când este ca o iarbă, dar când se întărește și-și face rădăcini, nu îl mai poți

smulge și chiar nu-l mai poți smulge nici tu, nici alții. Așa încât trebuie să fim cu grijă la începuturi.

E foarte, foarte important să ne păzim mintea, numai că pentru a ne păzi mintea trebuie să ne păzim viața întreagă, să ne păzim mai ales simțurile prin care intră în minte cele din exterior mai ales prin vedere și prin auz; și cine își păzește simțurile are tot mai puține gânduri neconforme cu voia lui Dumnezeu și, cu vremea, acestea se și sting după cuvântul din **Pateric** care zice: „De morți nu te teme, dar fugi de cei vii!”. De cei vii să fugi, adică să nu te temi de gândurile pe care le porți în minte și care cu vremea se nimicesc, dar trebuie să fugi de ceea ce influențează interiorul chiar dacă nu simțurile sunt vinovate pentru ceea ce purtăm în minte, ci ele sunt simple căi de ajungere în minte a celor din afară, iar mintea este cea care prelucrează gândurile, iar dacă mintea este pătimașă, supusă patimilor, toate le vede în raport cu patimile pe care le poartă omul în sine.

Sfântul Marcu Ascetul spune că: „Nu se înfiripă nor fără adiere de vânt și nu se naște patimă fără de gând”. Deci întâi și întâi de toate, și acesta este principiul filocalic, toate ale omului pornesc de la gândurile omului. De aceea trebuie să-ți faci rânduială în minte ca să-ți poți face rânduială în viață. Cine nu-i atent la gânduri nu poate nădăjdui într-o viață neântinată.

Tot Sfântul Marcu Ascetul spune că: „Așa cum focul nu rămâne în apă, tot așa nici gândul cel rău în inima iubitoare de osteneală”. Deci dacă ai o obsesie de răutate, un gând rău în minte care te asuprește, care se învârte mereu în minte, înseamnă că n-ai inimă iubitoare de osteneală, că n-ai ceva în suflet care să nimicească gândul cel rău, obsesia respectivă.

Mai zilele trecute, nu știu la ce slujbă eram în biserică, am constatat că am trei gânduri de-odată. Și gândul la ce se zice, și la Doamne Iisuse Hristoase, și nu știu ce mi-o venit în același timp în minte. Și-am zis: Domnule, uite, vezi, așa-i mintea. Mintea-i făcută să nu stea la un singur gând. De ce? Pentru că numai așa poate fi lucrătoare în viața de toate zilele.

La mine vin de multe ori oamenii și-mi spun că nu le stă mintea la rugăciune, nu le stă mintea la slujbă. Și-mi dau seama că-i așa, că nici a mea nu stă. Și-atuncea zic: dragă, asta nu-i păcat, asta e o neputință.

Nu sunt cugetele omului cum sunt cugetele Domnului.

GRECO-CATOLICISMUL

Viețuiești într-o mănăstire care a fost distrusă în secolul al XVIII-lea de Habsburgi pentru a promova Greco-catolicismul. Ce credeți despre actuala ofensivă Greco-catolică?

Eu personal nu găsesc rațiunea unei Biserici Greco-catolice, pentru că este o formă care nu e nici ortodoxă, nici catolică! Să luăm un caz. Ei zic că Papa e Sfântul Părinte. Sfântul Părinte ține Paștile odată cu catolicii, cu apusenii în general, iar Greco-catolicii țin odată cu ortodocșii. Acum, cum e bine, cum țin catolicii sau cum țin ei (greco-catolicii)? Iată o diferență care arată că este o situație improvizată.

Biserica Greco-catolică a fost înființată în Ardeal datorită împrejurărilor politice care au fost la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea și și-a făcut loc cu tunul, cu distrugerile, ca să n-aibă opoziție... Sunt niște lucruri pe care ni le spune istoria. Din faptul că Mănăstirea de la Sâmbăta a fost distrusă ca să li se facă loc Greco-catolicilor, să li se înlăture o piedică, rezultă că au fost niște lucruri forțate, care nu spun nimic despre credința oamenilor. După aceea au venit împrejurările din 1948, când sa desființat cu forța, respectiv sa pus Biserica greco-catolică în afara legii, iar acum a început să-și arate din nou viabilitatea, însă cu niște pretenții care sunt peste trebuință și peste cuviință. Își doresc să aibă tot ce-au avut înainte de 1948! Nu se mai poate, pentru că oamenii nu se mai întorc, nu se mai fac Greco-catolici, pentru că-și dau seama că e o formă hibridă de existență bisericească. Pe unii nu-i mai interesează, în general, și-atunci n-are rost să mai aibă ce-au avut în 1948!

Eu mă gândesc c-ar fi mai bine să fie ori ca noi, ortodocși în toate, ori cum sunt romano-catolicii în toate și să nu mai fie forma aceasta, care nu-i nici ortodoxă, nici catolică! Gândiți-vă! Papa-și face cruce de la stânga la dreapta, iar Greco-catolicii de la dreapta la stânga! Ei sunt în contradicție cu Papa, șeful lor! Poți să zici că-i o treabă rațională? Nu-i rațională! Preoții romano-catolici sunt necăsătoriți, ai ortodocșilor căsătoriți, ai Greco-catolicilor căsătoriți ca ai ortodocșilor. De ce? Înseamnă că sunt mai aproape de ortodocși decât de catolici! Sunt niște lucruri pe care nu știu dacă are vreun rost să le discutăm aici și acum, însă pentru că sa pus problema, cam în felul acesta văd eu lucrurile.

La Mănăstirea Sâmbăta a fost un călugăr în secolul al XVIII-lea, Părintele Visarion, care a scris o carte de polemică religioasă **Despre a treia Lege**. În cartea respectivă scrie așa: „Până acum au fost două Legi. Când există două Legi, e firesc să te întrebi care dintre cele două este bună. Când apare a treia Lege (cum a fost Legea greco-catolică), poți să fii sigur că nu-i bună!”, zice el. Deci, dacă dintre două, una-i bună și una nu-i bună, dacă mai apare și a treia, atunci aceea sigur nu-i bună!

Acuma vă pot spune și un banc. Un călugăr spune un banc! Merge oare? Merge, sigur că merge. Dacă-i banc bun, merge.

În Revoluția din 1848 era un grof ungur care se tot trudea să vadă care vin: unгурii, să se îmbrace în costum unгурesc, sau românii, să se îmbrace în costum românesc. Și până la urmă, când au venit unii, l-au găsit între costume. Ei, așa ceva sunt greco-catolicii, adică ceva care nu sunt nici ortodocși, nici catolici: sunt între costume!

IADUL

Iadul are loc acolo unde omul este lipsit de Dumnezeu, unde nu simte prezența lui Dumnezeu, dar unde se simte prezența lui Dumnezeu nu mai poate fi iad.

Iadul l-au creat cei care au fost vrednici de iad, mai întâi îngerii căzuți și după aceea oamenii care sunt vrednici de iad și care ajung într-o stare de iad, aceia sunt în iad, dar nu ajung undeva unde s-au creat niște condiții de iad. Condițiile de iad le creează omul și în lumea aceasta, când face rele, când e făcător de răutate, aduce în jurul lui o atmosferă neplăcută, este o atmosferă de iad, dar iadul nu există de la sine ca o realitate în care intri. Ai făcut un rău și intri acolo ca și cum ai intra în închisoare, ci

iadul este iadul tău, iadul în care ajungi, din care nu poți ieși, zbuciumul lăuntric de pe urma păcatelor, neliniștea sufletească, toate acestea sunt stări de iad cu care începe iadul aici pe pământ, așa cum începe de altfel și raiul pentru cei credincioși aici pe pământ și se continuă și dincolo de lumea aceasta.

Noi nu considerăm o spațialitate oarecare a iadului. Și până la urmă adevărul este că iadul e acolo unde e omul căzut.

IERTAREA

La noi la mănăstire a fost un părinte care a scris un fel de roman. Nu era cine știe ce, el credea că-i mare lucru. Și acolo era vorba de o fată care trebuia să-l ierte pe cineva care i-a făcut niște neazuri, și zice fata, cumva, așa, în doi peri, că: „Dumnezeu să te ierte”. Nu i-a spus că-l iartă. Și atunci eu am zis: știi de ce a zis fata aceea că nu-l iartă, sau nu i-a spus direct că-l iartă? Pentru că seamănă cu tată-său. Adică cu autorul.

Iertarea din inimă este iertarea care nu mai pomenește răul. Sfântul Isidor Pelusiotul zice: „Răul să îl scri pe apă”. Cine poate scrie pe apă? Nimeni. Asta înseamnă să nu mai iei aminte la răul pe care ți l-a făcut cineva, să fi iertător și să ierți deplin.

IERUSALIMUL

Unii dintre credincioși doresc să ajungă la Ierusalim. Dumnezeu să le ajute, să ajungă să vadă locurile pe unde a umblat Domnul Hristos. Unii nu doresc să ajungă acolo, mulțumindu-se cu ceea ce au aici. Și de fapt noi prin Sfânta Evanghelie avem tot ce este acolo.

INCINERAREA

Este admisă de Biserica Ortodoxă incinerarea morților?

Nu, deocamdată nu e admisă, dar cred că cu vremea va trebui să o admită și Biserica noastră, dat fiind faptul că sunt condițiile care sunt acum și nu mai au oamenii loc în pământ. Dar deocamdată Biserica Ortodoxă nu e pentru incinerare.

INIMA

Sfântul Grigorie Palama mărturisește că inima este singurul organ trupesc al ființei care face legătura între minte și trup. Explicați această afirmație.

Dragă, sfinții au gândit în contextul existenței lor, în limbajul în care vorbeau oamenii. Și Sfântul Isaac Sirul spune un cuvânt care e asemănător cu acesta, și anume că:

„Lacrimile sunt puse între minte și trup ca semne în trup pentru așezarea minții”. Tot așa ceva cred că gândește și Sfântul Grigorie Palama, că mintea se manifestă în sentimentele inimii.

INTENȚIILE

Dumnezeu primește și intențiile omului, nu primește numai faptele omului.

INVIDIA

Când ești nemulțumit cu binele altuia, cu progresul altuia și te întristezi pentru asta, în tine lucrează patima invidiei, patima întristării. Și se spune undeva în **Scriptură** că întristarea usucă oasele, pe când bucuria înflorește fața.

ISIHASMUL

A venit odată Mitropolitul nostru de la Sibiu, Î.P.S. Antonie, și zice către mine: „Ai vreun isihast aici în mănăstire?”. Și zic: „Nu am nici unul și nici eu nu sunt”. Zice Înalt Prea Sfințitul: „Să știi că la Sibiu sunt mulți”. Adică acum e foarte multă lume preocupată, mai ales tinerii, de isihasm. Vor să facă niște lucruri extraordinare și nu le fac pe cele obișnuite. De exemplu la biserică nu se duc, dar vor să facă pe isihastăii. Nu se poate. Întâi trebuie să faci ce fac toți și după aceea poți să faci și ce fac numai unii. Pentru isihasm trebuie să ai o structură specială, să fii ales de Dumnezeu pentru viața aceasta de unul singur, de retragere totală, să fii împlinit prin Dumnezeu. Aceștia sunt foarte puțini. Eu să știți că sunt de 70 de ani împliniți și încă nu am întâlnit nici un isihast.

ISPITELE

Ispitele fiind îndemnuri spre păcat pot duce nu numai la păcat, ci pot duce și la virtute.

Credinciosul trebuie să facă față ispitelor care îi vin. El trebuie să se pregătească spre a face față ispitelor: „Caută doctor înainte de boală și roagă-te înainte de ispită” spune Sfântul Isaac Sirul; „Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită” (Matei 26, 41).

Părinții spun că diavolul ispitește la rău pe fiecare om după înclinațiile pe care le are fiecare.

IUBIREA

Iubirea, ca poruncă, este cea mai înaltă dintre porunci, și ca virtute, este cea mai înaltă dintre virtuți.

Iubirea lui Dumnezeu față de oameni îl duce pe om în ființa lui Dumnezeu. E o modalitate de a intra, prin iubire, omul în ființa lui Dumnezeu și Dumnezeu în ființa omului.

Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, avea un cuvânt care a rămas de la el și în scris, și anume că: „Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu”. Asta vrea să spună că nu poate iubi un sfânt pe Dumnezeu, chiar cel mai mare dintre sfinți, atât de mult cât iubește Dumnezeu pe cel mai mare păcătos.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune undeva că nu faptul că omul a fost păcătos L-a adus pe Dumnezeu să Se facă om, ca să-l mântuiască pe om, ci el zice că Fiul lui Dumnezeu S-ar fi întrupat și în condiția că omul n-ar fi păcătuț. Pentru că ceea ce L-a făcut pe Dumnezeu să Se facă om este iubirea lui Dumnezeu față de om. Iubirea L-a făcut pe Dumnezeu să Se unească cu omul ca să-l ridice pe om până acolo unde e firea omenească ridicată în persoana Fiului lui Dumnezeu întrupat. Aceasta înseamnă că Dumnezeu a ales calea aceasta de a Se apropia de om, ca să-i dea posibilitate omului să se apropie de Dumnezeu. „Dumnezeu pe pământ S-a pogorât și omul la cer s-a suit” se afirmă în slujbele de la Nașterea Mântuitorului. „Dumnezeu pe pământ S-a pogorât – prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu – și omul la cer s-a suit” prin Înălțarea Fiului lui Dumnezeu. Și aceasta nu numai pentru Domnul Hristos e real, ci pentru toți credincioșii care în procesul de mântuire trebuie să se unească cu Domnul Hristos și să aibă calea aceea pe care a mers Domnul Hristos, Domnul Hristos făcându-și cale cu fiecare dintre noi către cer.

În întâia Epistolă sobornicească a Sfântului Evanghelist Ioan se spune de două ori că Dumnezeu este iubire. Dacă Dumnezeu este iubire, numai în măsura în care și omul este iubire, acesta din urmă se poate asemăna cu Dumnezeu. Dacă nu este iubire, omul nu se poate asemăna cu Dumnezeu, Care este iubire.

Ne cere Domnul Hristos să ne iubim. Păi dacă ne-am iubi cu adevărat, dacă ne-am revărsa iubirea unii față de alții s-ar lumina lumea aceasta cu lumina iubirii noastre.

Tatăl Cel din ceruri trimite ploaia peste cei drekți și peste cei nedrekti, răsare Soarele peste cei buni și peste cei răi. Noi răsărim soarele iubirii peste toți oamenii?

Vă rugăm să ne spuneți ceva despre ce înseamnă „a iubi”.

Toată lumea știe ce înseamnă „a iubi”, pentru că știi când iubești și și când nu iubești. Eu sunt dintr-un sat din care este și Lucreția Ciobanu. Lucreția Ciobanu, cântăreață de muzică populară, are între altele și o cântare în care se cuprind și următoarele cuvinte:

„Pe la poarta cui mi-i drag
Treabă n-am, și tot îmi fac.
Pe la care mi-i urât,
Am treabă și nu mă duc”.

Dacă știi lucrul acesta, știi ce înseamnă să iubești, știi ce înseamnă să nu iubești. Însă, în lămurirea acestei chestiuni și în completare, aș putea spune că „a iubi” înseamnă a împotriva, a aduce pe cel iubit în tine însuși, a nu-l lăsa în afară de tine, a-l purta în tine.

Asta înseamnă să iubești – să porți în tine, să poți spune persoanei iubite: „Nu ești numai în afară de mine, ci ești în mine, și mai ales în mine”. Fiecare lucrăm cu capacitatea noastră și trebuie să veghem asupra iubirii, pentru ca iubirea să fie cum o vrea Dumnezeu, după poruncă, și să determine alte iubiri din partea celor care răspund iubirii noastre. Există o emulație în iubire, există o angajare în iubire. Domnul Hristos l-a întregat pe Sfântul Apostol Petru: „Mă iubești tu mai mult decât aceștia?” (Ioan 21, 15). Deci Domnul Hristos vrea chiar o emulație în iubire, să iubim cât putem noi mai mult, ca să-i putem ajuta mai mult pe oameni.

Adevărul este că noi, la măsurile la care suntem, în general nu suntem nici iubitori nici urători. Stăm cumva la cota zero, adică între iubire și ură. Poate înclinați mai mult spre iubire, dar în orice caz nu la măsurile la care ni se cere să avem iubirea față de oameni. În general oamenii se manifestă spontan, adică cum le vine, după o expresie din părțile de unde sunt eu, din satul meu: „cum le țapă dinlăuntru” – așa cum îi vine, așa se manifestă. Ori în privința împlinirii poruncilor noi trebuie să avem în vedere o rânduială, și dacă avem în vedere rânduiala, atunci ne putem și disciplina prin poruncă. Porunca are rost să ne disciplineze, să ne ducă către Dumnezeu, să ne ducă în fața lui Dumnezeu, să ne apropie de Dumnezeu, și în măsura în care ne apropiem de Dumnezeu ne și asemănăm cu Dumnezeu.

Dacă iubești pe cineva, îl primești cu defecte cu tot, și dacă nu-l iubești, nici calitățile lui nu contează pentru tine.

Când iubești pe cineva, adaugi ceea ce-i lipsește și înlături ceea ce e rău adăugat la ființa lui. În general părinții sunt iubitori față de copii așa cum sunt copiii și caută să apară copiii în lumina cea mai bună posibilă, chiar și atunci când au pete, chiar și atunci când au răutăți. Asta o face iubirea, așa-i rostul iubirii.

A-l iubi pe cineva ca pe tine însuși înseamnă nu numai a-l sprijini, a-i da ceva, ci înseamnă și a căuta promovarea lui, a căuta înaintarea lui, a căuta odihna lui, să fie odihnit prin existența ta: „În jurul tău să poți să-i ferești pe toți”.

Iubești atunci când primești pe cineva în suflet, când ți-l împrăștii, când îi faci loc în inima ta. Aceasta înseamnă să-l iubești. Câtă vreme îl ții în afară de tine, câtă vreme îl ții departe de tine, câtă vreme îl respingi sau îl împingi pe cineva, câtă vreme îl marginalizezi pe cineva, câtă vreme îl ocolești, nu-l iubești. Când îl iubești, îl primești, îl faci al tău. Face parte din lumea ta de gând, face parte din inima ta, intră în cuprinsul ființei tale, intră în componența ta, face parte din tine însuși. Atunci îl iubești.

Părintele Serafim îmi zicea: „Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele”. E un lucru extraordinar! Prin urmare, Părintele Serafim nu avea nici o urmă de nemulțumire când realizam ceva, poate chiar mai bine decât Dânsul. De ce? Pentru că avea bunătate și iubire față de mine.

În măsura în care omul progresează în iubire, îi determină și pe alții să se angajeze la aceeași lucrare, formând astfel un șuvoi de iubire. Aceasta depinde de măsura în care oamenii sunt preocupați de lucruri de felul acesta, pentru că dacă nu ești preocupat, iubirea rămâne o calitate și atâta tot.

Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, mi-a spus odată cu ocazia unei spovedanii un cuvânt scurt, și anume un cuvânt de ordine: „Să te depășești și să te dăruiești”. Nu mi-a dat nici o explicație și m-am gândit eu singur că ar fi vorba despre depășirea prin credință și dăruirea prin iubire.

Putem să ne silim să iubim pe Dumnezeu și pe oameni cât putem noi mai mult și atunci suntem pe calea cea bună, suntem în cuprinsul fericirii, știm să ne coborâm la cel la care trebuie să ne coborâm și știm să-l ridicăm pe cel pe care trebuie să-l ridicăm. Cum se poate face aceasta o știe numai cel ce iubește.

Este important de știut că un om cu iubire este întotdeauna și cuviincios și politicos.

Să nu uităm niciodată de om, de omul de lângă noi, mai ales de omul de lângă noi, pentru că omul de lângă noi este pus anume ca prin el să ne înmulțim iubirea. Se spune în **Pateric** – Sfântul Antonie cel Mare are cuvântul acesta – că: „De la aproapele vine și viața și moartea. Că dacă folosim pe aproapele, pe fratele, pe Dumnezeu dobândim și dacă greșim fratelui, lui Hristos greșim”; iar Cuviosul Ioan Colov spunea că: „Nimeni nu clădește o casă de la acoperiș în jos, ci de la temelie în sus”. Și întrebând fiind ce înseamnă acest cuvânt a zis: „Temelia este aproapele, ca pe el mai întâi să-l folosesc, pentru că de el atârnă toate poruncile lui Hristos”. Deci îndreptarea noastră, înaintarea noastră, depășirea de noi înșine este în măsura în care relațiile noastre cu cei din jurul nostru, cu cei apropiați ai noștri, sunt bune.

Desăvârșirea creștină în esență constă în două lucruri: în iubire și smerenie. Sfântul Isaac Sirul spune că: „Desăvârșirea este o prăpastie de smerenie”, o smerenie nesfârșită, iar Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Coloseni zice: „Înveșmântați-vă cu iubire care este legătura desăvârșirii” (Coloseni 3, 14).

Este secetă de iubire în lumea întreagă, este secetă de iubire în viața noastră personală, este secetă de iubire în viața noastră de obște, pentru că n-am ajuns să trecem de patimi. Este multă hărțuială, este multă zdroabă în sufletele noastre, pentru că ne hărțuiesc și ne zdrobesc patimile.

Iubirea trebuie salvată, trebuie să fie mântuită, ca orice lucru pe care omul îl poate întrebuița în bine sau în rău, pentru că „ce faci te și face”, iar Sfântul Marcu Ascetul zice că: „Dacă nu faci binele pe care îl știi, n-are rost să cunoști alt bine” ca să-l faci pe acela.

Creștinismul a accentuat iubirea, a pus-o în valoare, a scos-o în evidență. Creștinismul are rostul de a salva iubirea, de a o direcționa, de a face din iubirea pătimasă – iubire virtuoaasă, iubire adevărată.

Cu cât suntem mai cuprinzători în iubire cu atât suntem mai cuprinzători în fericire. Și dacă nu iubim, atunci nu suntem binecuvântați cu fericirea care izvorăște din iubire. Iubirea este fericire. Fericirea adevărată izvorește din iubire.

Spune Sfântul Isaac Sirul în al 72-lea cuvânt al lui că: „Iubirea este pomul vieții” și, mai spune ceva minunat, zice că: „Iubirea este vinul care veselește inima omului”. Noi pomenim cuvintele acestea de fiecare dată când spunem Psalmul 103 și zicem despre vin că: „veselește inima omului”, că Dumnezeu a făcut pâinea care întărește inima omului, untdelemnul care-i luminează fața și vinul care veselește inima omului. Și ne gândim la vinul adevărat. Dar Sfântul Isaac Sirul spune că vinul care veselește inima omului este dragostea lui Dumnezeu și dragostea omului față de aproapele. Și spune Sfântul Isaac Sirul că din vinul acesta care veselește inima omului, din dragostea aceasta, au băut desfrânații și s-au rușinat, au băut păcătoșii și au uitat calea rătăcirii lor, au băut bețivii și-au început să postească, au băut bogații și-au dorit sărăcia, au băut săracii și s-au îmbogățit de nădejde, au băut cei simpli, cei neânvățați și au devenit înțelepți. Așa ceva face iubirea.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că dragostea este de trei feluri: „Dragoste după poruncă, dragoste după fire și dragoste împotriva firii”. După poruncă are iubire cel care ascultă de porunca lui Dumnezeu și pe toți îi iubește la fel și-L iubește pe Dumnezeu mai presus de orice. După fire are iubire acela care are iubirea cum o au părinții față de copii, copiii față de părinți, frații între ei. Iar iubirea împotriva firii au cei care unesc patima cu iubirea și îi iubesc numai pe aceia care le prilejuiesc împlinirea patimilor.

Să vă spun povestea cu „Epitalamul”. Am fost la Iași și am ținut o cuvântare, și cineva din sală m-a întrebat: Părinte, cum să mă manifest dacă iubesc pe cineva? Mi-am adus aminte de o poezie scrisă de Zorica Lațcu, intitulată „Te port în mine”, și ca răspuns la întrebarea: „Cum poate să-și manifeste cineva iubirea față de persoana iubită”, am răspuns cu poezia „Te port în mine”.

După ce am spus poezia aceasta, la scurtă vreme, primesc un alt bilet pe care scria: Părinte, ne-ați spus o poezie de dragoste! (Vă puteți închipui, un călugăr spune o poezie de dragoste! Îi și stă bine, nu? Eu n-am categorisit-o ca pe o poezie de dragoste și de aceea am spus-o. Da' acumă și după ce știu că-i de dragoste tot o spun.) Vă rog să ne mai spuneți vreo două. Credeau că eu mai știu. Da' n-am mai știut. Și am zis: Dragă, îmi pare rău, da' nu mai știu. După aceea m-am dus acasă și mi-am prins mintea cu studenții și-am învățat două poezii de dragoste. Și când m-am dus din nou

la Iași le-am spus: V-am rămas dator de rândul trecut cu niște poezii de dragoste. Ați spus că să vă mai spun vreo două, v-am spus una rându' trecut, acumă vă spun trei. Prima a fost cea pe care v-am spus-o și rândul trecut, „Te port în mine”, apoi „Somnoroase păsărele” și „Epitalam”.

Să salvăm și să înmulțim iubirea!

ÎNCHISOAREA

Aș vrea să rețineți ceva, și anume că cineva a spus întrebând: „De ce oare la închisori sunt mai mulți bărbați decât femeii?”. De ce într-o închisoare, în închisori în general, sunt mai mulți bărbați decât femeii? Și răspundem: pentru că la biserică sunt mai multe femeii decât bărbați.

ÎMPĂCAREA

Am un cuvânt care îmi place mie tare mult, din scrierile Sfântului Isaac Sirul, o afirmație, și anume: „Împacă-te cu tine însuși și va fi în pace cu tine și cerul și pământul”. Tare de multe ori spun eu cuvântul acesta, că-mi place: împacă-te cu tine însuși, și va fi în pace cu tine și cerul și pământul.

ÎNĂLȚAREA NOASTRĂ LA CER

Domnul Hristos S-a înălțat la cer ca înainte-mergător pentru noi! Și noi suntem candidați la Înălțarea la cer, pentru că suntem beneficiarii Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Un creștin adevărat nu trebuie să aștepte să învieze din morți. Sufletește a înviat din morți dacă este creștin adevărat. Sfântul Ioan Scărarul spune că există o înviere a sufletului înainte de Învierea cea de obște, de învierea trupului. Și aceasta este nepătimirea. Chiar așa spune Sfântul Ioan, că: „nepătimirea este învierea sufletului înainte de Învierea cea de obște”.

ÎNDOIALA

Îndoiala persistă câtă vreme credința este teoretică, nu trăită, experimentată.

ÎNDUMNEZEIREA

Ce este îndumnezeirea?

Părinții cei duhovnicești, vorbind despre apropierea omului de Dumnezeu, compară legătura omului cu Dumnezeu cu fierul încălzit în foc. Și spun că așa cum fierul încălzit în foc primește însușirile focului, are și el ceva din ceea ce este focul, tot așa și omul care are o legătură cu Dumnezeu intră în legătură cu Dumnezeu în așa fel încât Dumnezeu Se înfățișează pe Sine în om, îl îndumnezeiește. Dacă știm ce înseamnă un lucru încălzit, știm ce înseamnă și un om îndumnezeit. Adică ceva ce intră în legătură cu Dumnezeu, un om în care Dumnezeu Se manifestă. Se spune că Fiul lui Dumnezeu intrupat a îndumnezeit firea omenească. Așa, în continuare, Fiul lui Dumnezeu se intrupează în credincioși, credincioșii devenind mădulare ale trupului mistic al lui Hristos și devenind mlădițe din vița care este Hristos, primind ceva din prezența Domnului nostru Iisus Hristos. Bineînțeles că așa cum smerenia – zice Sfântul Ioan Scărarul – este un dar fără de nume pe care îl cunoaște numai cel care-l are, tot așa și îndumnezeirea este ceva mai presus de înțelegere, dar înțeles numai de acela care se îndumnezeiește, care devine participant la firea dumnezeiască, cum ar zice Sfântul Apostol Petru (II Petru 1, 4). E un lucru pe care îl urmărim dar pe care nu-l înțelegem. Îl avem în vedere, dar nu-l putem înțelege decât atunci când simțim adierea dumnezeiască în noi prin har.

ÎNJURĂTURILE

Câte unul îmi zice că înjură. Și îi zic: De ce înjuri? Păi zice, că așa îmi vine. Și eu zic: Bine, da' mie de ce nu îmi vine? Păi, zice, dumneavoastră sunteți altfel de om. Păi zic: Fii și tu altfel de om!

ÎNSINGURAREA

Însingurarea este o realitate pentru cei ce simt însingurare. Există însă și o singurătate plină, când te însingurezi ca să realizezi ceva deosebit, să poți fi cu tine însuți, să te cunoști pe tine însuți. În orice caz, singurătatea voită e diferită de singurătatea nedorită. Cineva care are o singurătate nedorită trebuie să caute o împlinire: Ori o împlinire spirituală, dacă e format sufletește, ori o împlinire socială, prin omul de lângă tine sau prin omul prin care te-ai putea împlini.

ÎNTÎLNIREA CU HRISTOS

Pentru fiecare dintre noi întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi la orice rugăciune. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi la orice citire din Sfânta Evanghelie. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi de câte ori facem un bine fratelui nostru. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi pentru fiecare dintre noi, sigur, când vom trece din această viață și când se va hotărâ locul pe care ni l-am pregătit pentru viața veșnică. În **Pateric**

este scris că: „În ce te găsește moartea, în aceea te duci”. Dacă ducem o viață frumoasă și bună și ne găsește moartea în bine, în bine ne ducem.

Domnul Hristos n-a dat întâi Pâinea, întâi a dat alte Taine. Domnul Hristos le-a dat oamenilor învățătură, n-a spus: „No, oameni buni, uite, dacă vreți să vă mântuiți, vă dau Eu cale de mântuire: vă împărtășiți cu Trupul și Sângele Meu și vă mântuiți”. Nu așa! Ci i-a învățat să fie buni, să ierte, i-a învățat să creadă, i-a învățat să se smerească, i-a învățat să aibă încredință. Adică toată Evanghelia este un fel de împărtășire, toată Evanghelia este un fel de întâmpinare a Domnului nostru Iisus Hristos și o întâmpinare a noastră pentru Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Noi de multe ori credem că suntem vinovați înaintea lui Dumnezeu pentru că nu ajungem să avem în conștiința noastră bucuria, simțământul prezenței Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nu știu dacă este așa, pentru că învrednicirea nu ne-o dăm noi, ci Dumnezeu. Nu trebuie să cerem de la noi lucruri pe care, până la urmă, nu le cere nici Dumnezeu.

ÎNTELEGHEREA

Va veni o vreme când vei înțelege ceva din ceea ce nu poți înțelege încă. Explică unui copil, de pildă, lucruri pe care le înțelege numai omul mare. Degeaba i le spui. Arată-i opere de artă, arată-i tot ce poate avea omenirea mai înalt și mai frumos și n-o să te înțeleagă. De ce? Pentru că nu e la măsurile înțelegerii. Tot așa și noi. Cine nu înțelege, să știe că nu a ajuns la măsurile înțelegerii. Trebuie să le primim pe toate prin credință, să ne plecăm cu mintea, să știm că Taina nu suferă ispitire, să ne lăsăm conduși de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de Biserica noastră. Dacă va vrea Dumnezeu să înțelegem mai mult cândva, vom înțelege, iar dacă nu, nu. Cât știm e destul, dacă știm să ne plecăm cu mintea.

Noi nu putem înțelege cât trebuie din lucrurile lui Dumnezeu. Dacă le-am înțelege, ar fi mai prejos de noi și n-am avea nici un folos din ele. Avem folos din ele, chiar din neînțelegerea lor, tocmai pentru că sunt mai presus de noi. Este mai mult să știi că un lucru e mai presus de înțelegere decât să crezi că l-ai înțeles, mai ales dacă este vorba de lucrurile lui Dumnezeu. Fieea noastră nu poate descoperi adevărurile lui Dumnezeu, ci cel mult le poate primi prin credință.

Lucrurile cerești se înțeleg cu o minte sfântă, cu o minte înduhovnicită, cu o minte mai presus de lume, cu mintea lui Hristos.

ÎNVIEREA

Când eram eu copil îmi aduc aminte – Dumnezeu să-i odihnească pe ai mei pe toți, că nu mai sunt în lumea asta – că mama mea m-a trimis la bunica mea să zic: „Hristos o înviat, mama tână!”. Și a zis că dacă zic așa, îmi dă mama tână un ou. Și așa a fost. M-am dus și am zis: „Hristos a înviat, mama tână!”. Și mama tână a zis: „Adevărat că a înviat! Hai să-ți dau un ou”. Cu asta mi-am început eu credința în Înviere, dar târziu am ajuns să-mi dau seama ce înseamnă.

Eu când eram tânăr, și mai ales când eram student la Teologie, mi-am propus să cercetez ce e scris în Evangheliile despre Învierea Domnului Hristos și să citesc în Faptele Apostolilor ceea ce au scris Sfinții Apostoli despre Învierea Domnului Hristos. Și, până la urmă, mi-am dat seama că totuși nu e convingător. Adică noi avem informație, dar convingeri nu putem avea pe baza celor citite. Și de fapt cred că nimenea nu a avut încredințarea despre Învierea Domnului Hristos pe baza celor citite din Evanghelie. De ce? Pentru că Învierea fiind mai presus de ceea ce poate aștepta cineva, nu ajunge nimenea să se încredințeze despre Înviere din informație. Nici din informația Evangheliei, nici din informația prin cuvânt, prin predică, ci ajunge să se încredințeze prin ceea ce s-au încredințat cei care au ajuns să-și spună: „Hristos a înviat”, nu ca formulă, ci ca realitate, ca mărturisire de credință, și aceia, de la început, au ajuns prin puterea lui Dumnezeu. Să știți că numai Dumnezeu ne poate încredința despre lucrurile dumnezeiești.

La Paști se spune: „Să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumina învierii și bucurați-vă zicând, luminați să-L auzim cântându-I cântare de biruință“. Când poate ajunge omul să se încredințeze despre Învierea Domnului Hristos? Când își curățește simțirile, când se face receptiv pentru Învierea cea mai presus de lume, când îl învrednicește Dumnezeu să fie încredințat, nu numai informat, despre Învierea Domnului Hristos.

Aș vrea să rețineți aceste lucruri și mai ales faptul că Învierea Domnului Hristos e mai presus de lume, că Învierea Domnului Hristos e o taină, că Învierea Domnului Hristos nu o putem înțelege și nu o putem primi ca adevăr decât în măsura în care Mântuitorul Însuși, Mântuitorul Cel înviat, ne încredințează cum l-a încredințat pe Sfântul Apostol Toma, cum l-a încredințat pe Sfântul Apostol Petru, cum i-a încredințat pe ucenicii de la Marea Tiberiadei, cum i-a încredințat pe ucenicii cu care S-a întâlnit în ziua Învierii Sale, cum i-a încredințat pe cei cinci sute care pe muntele din Galileea L-au întâmpinat pe Domnul Hristos și s-au încredințat de Învierea Lui și cum i-a încredințat pe toți oamenii care au mărturisit cu adevărat Învierea Domnului Hristos. Pentru că să știți că până la urmă toți care credem în Înviere suntem martori ai Învierii Domnului Hristos. Și suntem martori ai Învierii Domnului Hristos în măsura în care primim ca adevărat tot ceea ce ne spune Sfânta Biserică ca realitate, deci și că a înviat străbătând prin piatră, prin piatra de pe mormânt, și că a intrat prin ușile încuiate la apostoli, și că a păzit întregi pecetea și a înviat din mormânt așa cum S-a născut din Preasfânta Născătoare de Dumnezeu.

Învierea Domnului nostru Iisus Hristos nu este ceva separat de noi, ci este ceva care trebuie să se întâmple și în noi. Viața unui creștin adevărat, a unui creștin botezat și trăitor al Evangheliei este de fapt o viață în Înviere. Noi am înviat împreună cu Domnul Hristos, trăim în Înviere, suntem fiii Învierii și avem în față Înălțarea, suntem candidați ai Înălțării la cer împreună cu Domnul Hristos și așteptăm Înălțarea noastră la cer. Dar ca să ajungem la Înălțarea la cer trebuie mai întâi să ne înălțăm peste lumea aceasta, să ne înălțăm peste păcatele noastre, să nu mai admitem în viața noastră nici un fel de lucru rău și atunci înălțați fiind peste păcate, înălțându-ne prin virtuți, putem ajunge și la Înălțarea împreună cu Domnul nostru Iisus Hristos.

Ortodoxia nu este atât cu tragismul suferinței Mântuitorului, ci este cu bucuria Învierii. Când avem bucuria Învierii suntem în miezul Ortodoxiei.

Învierea lui Hristos este în centrul gândirii noastre.

Mântuitorul a vrut să punem accent mai mult pe Înviere. Și anume, în convorbirea cu cei doi (Luca și Cleopa, cf. Luca 24) care mergeau la Emaus, le-a spus: „O nepricepuților și zăbavnici cu inima a crede toate câte le-au spus proorocii, nu se cădea oare ca Hristos să pătimească și să intre întru mărirea Lui?”.

Deci noi ne întâlnim cu Hristos intrat „întru mărirea Lui”. Celor doi Mântuitorul le-a pus întrebarea: „Pentru ce sunteți triști?”. Domnul Hristos nu vrea să stăm în întristare, ci vrea să fim în bucurie!

JERTFA MÎNTUITORULUI

Noi cam facem abstracție de faptul că avem Jertfa Mântuitorului ca ajutor și pe Mântuitorul Cel ce S-a jertfit Îl avem ca ajutor. De multe ori au impresia mulți, și dintre duhovnici, că trebuie să faci nu știu ce lucruri extraordinare ca să-ți ispășești păcatele. Păi să știți că mulți își ispășesc păcatele nu pentru că le dă cineva să facă niște lucruri ca să-și ispășească păcatele, de multe ori îți dă Dumnezeu niște canoane, îți dă niște suferințe, niște necazuri. Atunci de ce să-l mai îngreuezi pe om? Mai vine cineva la mine și zice: „Părinte, ce canon îmi dați?”. Și îi zic: „Dar nu ți-a dat Dumnezeu canoane destule? Fă-le acelea pe care ți le-a dat Dumnezeu, primește-le pe acelea; ce să-ți mai dau?” Adică jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos este totdeauna pentru noi ajutoare și asta nu trebuie să uităm niciodată.

JUDECATĂ ȘI TRIBUNAL

Să știți că eu n-am fost niciodată la o judecată, nici din curiozitate. Nici în tribunal n-am intrat în toată viața mea, că am 72 de ani, din care 48 de ani de mănăstire. Era s-ajung odată, că mi-a furat unu' un ceas de mână din sertarul mesei de la mine din chilie. M-am pomenit că numi mai găsesc ceasul și vine cineva de la Miliție și zice că trebuie să dau o declarație și, după ce am dat declarația, miau zis: „Părinte, acum o să primiți citație, trebuie să vă duceți la judecată!”. Și atunci am zis: „Măi frate, eu mai binei mai dau un ceas ăluia, decât să mă duc la judecată!”.

MAICA DOMNULUI

Maica Domnului a fost și este locaș al dumnezeieștii Treimi. Așa i-a spus îngerul când Preasfânta Fecioară a întrebat la Buna Vestire: „Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu știu de bărbat?”. Ea a auzit de la înger atunci: „Duhul Sfânt Se va pogorâ peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; de aceea și Sfântul care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 34–35). Aici sunt cele trei persoane ale Sfintei Treimi care se unesc în Maica Domnului din clipa în care S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu prin umbrirea de sus a Tatălui și prin lucrarea Sfântului Duh. Deci, „Duhul Sfânt Se va pogorâ peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri – deci e vorba de Duhul Sfânt și de Tatăl – și Sfântul care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema”, e vorba de Dumnezeu Fiul. Deci Maica Domnului devine locaș al Preasfintei Treimi. Devenind locaș al Preasfintei Treimi, Maica Domnului poate să ne ajute să ni se

curățescă și mintea noastră, ca să devenim locașuri ale Preasfintei Treimi. Și locaș al Preasfintei Treimi Maica Domnului este în veșnicie: „Curățește mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al Preasfintei Treimi”. Numai dacă suntem locașuri înfrumusețate ale Preasfintei Treimi, prin mijlocirea Maicii Domnului, putem să lăudăm mărirea și mila cea nemăsurată a Maicii Domnului, noi, netrebnicii robii ei.

Maica Domnului și acum este locaș al Preasfintei Treimi. Cum? Că doar L-a născut pe Domnul Hristos. Domnul Hristos S-a despărțit de ea. Da, S-a despărțit, așa cum se desparte orice copil de mama lui, dar asta nu înseamnă că Domnul Hristos nu mai este undeva în Maica Domnului. Unde? În inima ei, că ea nu L-a purtat numai în pântecul ei, ci L-a purtat și în inima ei pe Domnul Hristos. Și de aceea Maica Domnului rămâne pentru veșnicie locaș al Preasfintei Treimi.

Maica Domnului e ca un rai. Când avem legătură cu Maica Domnului în conștiința noastră, în gândurile noastre, în simțirile noastre, e ca și când am fi intrat în rai. E o bucurie de rai de-a fi în legătură sufletească cu Maica Domnului.

Pe Maica Domnului o numim „rai cuvântător”, „rai de taină”. Bucuria din legătura cu Maica Domnului este o trăire a raiului.

Mi-aduc aminte, a fost odată la noi la mănăstire o împrejurare mai grea și mama a zis: „Apoi, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că doar tu ai unde veni”. E ceva atât de înduioșător... Vedeti ce înseamnă inima de mamă? Nu te lasă niciodată. Te lasă alții, nu te vor, te ocolesc, te resping, te marginalizează, te împing, te asupresc. Așa ceva nu poate face mama! Pot face străinii, dar cine are inimă de mamă, nu poate. „Apoi tu, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că doar tu ai unde veni...”. Dacă mama cea pământescă poate face așa ceva, gândiți-vă la Maica Domnului! Maica Domnului să ne părăsească vreodată? Se poate cumva să ne părăsească Maica Domnului? Nu se poate! De ce nu se poate? Pentru că este mamă, pentru că are inimă de mamă. Noi zicem „Maica Domnului” ca și când am zice un titlu. Or, noi trebuie să știm că Maica Domnului este mamă. Și nu este mamă numai pentru Domnul Hristos, este mamă pentru toți cei care vrem s-o avem de mamă. „Tu, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că ai unde veni”. Apoi să știți că Maica Domnului zice tot așa către noi!

Un părinte, Dumnezeu să-i ajute, poate unii îl cunoașteți, Părintele Arsenie Papacioc de la Techirghiol, are un cuvânt în **Convorbiri Duhovnicești**, anume: „Ceea ce poate Dumnezeu cu puterea, poate Maica Domnului cu rugăciunea”. Maica Domnului poate să ne ajute prin rugăciunile ei să primim binefaceri de la Dumnezeu. Puterea ei este nemărginită, pentru că rugăciunea ei este puternică și mijlocește revărsare de putere din puterea Fiului ei și Dumnezeului nostru.

Credincioșii doresc să știe multe despre Maica Domnului și până la urmă s-a ajuns și la niște plâsmuiri, niște istorisiri despre Maica Domnului care vor să umple acest gol, însă în realitate golul acesta este mai mult decât se poate spune despre Maica Domnului, mai ales de către oameni necompetenți. De exemplu **Visul Maicii Domnului** e o carte apocrifă care vrea să spună ceva despre Maica Domnului, ceva ce nu e în gândirea autentic ortodoxă. Și atunci suntem mai folosiți să avem în vedere puținele informații despre Maica Domnului, ceea ce este autentic în gândirea ortodoxă și să ne mulțumim cu puținul acela. Și puținul acela care îl găsim în Sfintele Evanghelii despre Maica Domnului de fapt ne spune mai mult despre Maica Domnului decât acel mult care până la urmă este mai mult o umplutură.

Au apărut și niște cărți cu viața Maicii Domnului care nu spun mare lucru. De ce? Pentru că Maica Domnului a fost smerită, despre Maica Domnului nu se poate spune mult. În **Scriptură** se spune puțin și în altă parte, cei care spun despre Maica Domnului ceva, sau vor să spună ceva deosebit, nu sunt competenți. N-au cum să spună. De ce? Pentru că Maica Domnului fiind smerită, n-a vrut să fie pusă în atenția oamenilor. Dorința ei a fost ca Domnul Hristos să fie pus în atenția oamenilor. La nunta din Cana Galileii a zis către slujitorii de la nuntă: „Faceți ceea ce vă va spune El” (Ioan 2, 5). Deci „vă spun și eu ceva, vă spun să faceți ce vă va spune El, nu să faceți ce vă spun eu. Eu nu vă spun, n-am eu rostul de a vă spune, ascultați-L pe El, pe Iisus”. Și așa că Maica Domnului a fost smerită până la așa măsură, încât ea nu a vorbit despre cele ale ei, despre mărețiile ei, despre nașterea ei mai presus de fire.

Acest cuvânt „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău” arată smerenia Maicii Domnului în fața voinței lui Dumnezeu, supunerea. Și asta îmi amintește de un cuvânt al Părintelui Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, cuvântul că: „Noi avem mintea care discută cu Dumnezeu în loc să se supună fără discuție”. Apoi Maica Domnului a avut mintea care s-a supus lui Dumnezeu fără discuție. „Fie mie după cuvântul tău”.

Maica Domnului n-a făcut niciodată publicitate din alegerea ei, n-a făcut niciodată publicitate din ceea ce avea numai ea și ceea ce trebuia să știe ea și nu alții, ea nu s-a afișat niciodată cu curăția ei, cu fecioria ei, nu s-a afișat niciodată cu alegerea ei, nu s-a afișat niciodată cu mărețiile ei reale, ci a trăit într-un anonim, într-o retragere totală, într-o retragere în care nu s-a pus în evidență cu nimic și nici măcar cu retragerea. Iată un exemplu al Maicii Domnului față de noi și pe care-l avem în vedere, și ar trebui să-l avem în vedere de câte ori vrem să ne punem în atenția altora, de câte ori vrem să ne înfigem în conștiința cuiva, căci în cazul acesta nu suntem pe calea Maicii Domnului.

„Faceți ceea ce vă va spune El” (Ioan 2, 5). Am putea zice că cuvântul acesta este un cuvânt veșnic și cuvântul de îndrumare al Maicii Domnului, mesajul Maicii Domnului: „Faceți ce vă va spune El”, pe El Îl vreau în lucrare, pe El Îl vreau în atenție, pe El, pe Fiul meu. „Faceți ceea ce vă va spune El” (Ioan 2, 5).

Mântuirea se face prin Dumnezeu. Noi degeaba vrem să facem niște lucruri extraordinare. Ceea ce trebuie să facem noi este să ne lăsăm în mâinile lui Dumnezeu și apoi lucrează Dumnezeu ca un Sfânt, cum știe cu fiecare dintre noi, și dacă vrea Dumnezeu să ne afirme ne afirmă, și dacă nu vrea Dumnezeu să ne afirme degeaba vrem să ne afirmăm noi.

Asta înseamnă să urmăm exemplul Maicii Domnului, să fim smeriți, adică să fim fără veleități, și mai ales fără veleități religioase. Nu zice nimeni că nu trebuie să ocupăm, ca creștini, locuri de frunte în societate, locuri de frunte în cultură, locuri de frunte chiar în conducerea oamenilor. Putem să avem astfel de locuri și să dea Dumnezeu să fie cât mai mulți creștini la locuri de frunte și la locuri din care să poată ajuta pe alții, dar lucrul de căpetenie pentru noi este să-I slujim lui Dumnezeu și să ne ridice Dumnezeu acolo unde vrea El să fim. Așa a făcut Maica Domnului. Maica Domnului parcă ar fi știut cuvântul Sfântului Isaac Sirul că: „Desăvârșirea este o prăpastie de smerenie”.

În legătură cu cele întâmplare îndată după Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu închinarea magilor, cu închinarea păstorilor, în legătură cu închinarea păstorilor, ne spune Luca în Sfânta Evanghelie că Maica Domnului păstra toate în

inima ei. Cineva, și cred că pe bună dreptate, spunea că Maica Domnului este adevăratul chip al Ortodoxiei. De ce? Pentru că a păstrat în inima ei cuvintele cele folositoare, cuvintele cele bune, le-a păstrat în inima ei. În măsura aceasta suntem ortodocși, în măsura în care, ca și Maica Domnului, păstrăm și noi cuvintele cele sfinte în inima noastră.

Să ne gândim că Maica Domnului a trăit în tăcere, dar a spus și cuvânt când a fost necesar să spună, de exemplu: „Vin nu au”, a spus și cuvânt atunci când a trebuit să spună cuvânt: „Faceți ceea ce vă va spune El”, a spus cuvânt de rugăciune când a zis: „Mărește suflete al meu pe Domnul”.

Deci Maica Domnului a și vorbit, nu numai a tăcut. Noi deducem că își ducea viața în tăcere prin faptul că Sfinții Evangheliști ne spun puține cuvinte ale Maicii Domnului. Maica Domnului a spus cuvânt și atunci când a zis: „Iată, tatăl Tău și eu îngrijorați Te căutăm”, cuvânt să zicem așa de nemulțumire, un cuvânt de neliniște și totuși l-a spus. A trebuit spus și l-a spus. Așa că dacă învățăm să tăcem, să învățăm să tăcem mai mult când trebuie să tăcem, nu să nu vorbim.

Mă gândesc că ar trebui să se gândească mulți dintre credincioșii noștri, și mai ales femeile, ar trebui să se gândească mereu la exemplul Maicii Domnului și când e vorba de îmbrăcăminte, de felul cum se îmbracă. Adică să aibă o cuviință în îmbrăcăminte gândindu-se și la Maica Domnului.

Care trebuie să fie raportul nostru cu sectele evanghelice? Avem dreptul să fim pasivi, fie cler fie laici?

E greu de spus. Cred că ceea ce trebuie să facem noi în raport cu ei ar fi aceea să avem un ascendent moral, să ne recomande viața noastră mai mult decât pe ei. Asta ar fi prima biruință. În al doilea rând putem să-i ocolim, nu ostentativ, dar să nu ne prea facem vorbă cu ei, pentru că să știți că de multe ori influențele acestea, chiar dacă nu doboară, în orice caz clatină, și nu sunt toți destul de întăriți ca să poată să facă față. Episcopul de la Vâlcea, care a fost, P.S. Iosif Gafton, a fost cândva la noi la mănăstire, și el și un frate de-al lui au fost studenți în teologie. Și au venit la vorbă acasă despre ce spun sectarii despre Maica Domnului. Și a zis că tatăl lor care era preot nu i-a lăsat să vorbească așa ceva în casa lui. Adică își dădea seama totuși că noi nu discutăm despre Maica Domnului, ci noi o cinștim pe Maica Domnului.

Se zice că un copil își căuta mama. „Nu ați văzut pe mama?” – întreba copilul. Și cineva îi spune: „Mă copile, am văzut o femeie, a trecut adineaori pe aici”. Dar zice copilul: „Eu nu caut o femeie, eu o caut pe mama”. Nici mamele noastre nu sunt o femeie ca toate femeile, ci sunt unice față de celelalte femei. Deci Maica Domnului, dacă îngerul a spus: „Binecuvântată ești tu între femei”, nu mai avem noi alt cuvânt să spunem că Maica Domnului a fost o femeie ca toate femeile, pentru că nu a fost o femeie ca toate femeile.

Înainte cu mai mulți ani, știu eu, vreo șapte, am citit o carte intitulată **Faceți ceea ce vă va spune El** (cuvinte spuse de Maica Domnului la Nunta din Cana Galileii). Autorul acestei cărți pune o problemă pe care mi-am pus-o și eu cu mai mult timp în urmă: că oamenii de astăzi sunt mai puțin cinștitori ai Maicii Domnului și se întreba din ce cauză. Și răspunsul, care mi-a plăcut foarte mult, era acesta: „Creștinismul nostru este un creștinism de idei”, fiți atenți ce frumos urmează, „și ideile n-au mamă”. Dacă Îl avem pe Domnul Hristos în cinștea cuvenită, dacă pentru noi Domnul Hristos este o

realitate, nu putem să nu fim cinstitori și ai Maicii Lui. Iar dacă pentru noi Domnul Hristos este o idee, n-avem atunci pentru ce să-I cinstim mama, pentru că ideile n-au mamă. Extraordinar de frumos prezentată chestiunea!

Cred că Maica Domnului va fi bună și cu necinstitorii ei, sau, în orice caz, va fi bună cu cei care nu o cinstesc pur și simplu, nu că au ceva împotriva Maicii Domnului, pentru că Maica Domnului e bună și o să-i înțeleagă și pe cei care sunt cuprinși de neputința aceasta a mândriei sau de păcate care nu-i lasă să înțeleagă lucrurile așa cum sunt, pentru că nu se lasă conduși de Biserică. Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că: „În mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă”. Așa că Maica Domnului o să-i înțeleagă pe cei care au avut minte strâmbă, iar noi dorim ca oamenii să aibă măcar bucuria pe care o avem noi din faptul că suntem cinstitori ai Maicii Domnului.

Nu există Ortodoxie fără Maica Domnului.

MAMA

Performanța firii este totuși situația de mamă.

Numai Dumnezeu știe dacă cineva, să zicem așa, tată fiind, poate să fie și mamă. Adică dacă poate avea inimă de mamă, tată fiind, bărbat fiind. Nu știm.

MĂNĂSTIREA

Când eram eu copil, era o întrebare de inteligență: „Ce-i între cer și pământ?”. Scormoneau oamenii prin minte: caietul, Luna, Soarele, stelele... ce le venea în gând. Și zicea cel care punea întrebarea: între cer și pământ este „și”. Bineînțeles, râdeau de vorbele acestea... Eu aș zice acum, după ce mi-a venit și mie mai multă minte, că s-ar putea zice foarte frumos și foarte adevărat, că între cer și pământ este mănăstirea. Nu-i nici în cer, nu-i nici pe pământ, ci undeva între cer și pământ. Trebuie să trăim în așa fel în mănăstire, încât să fim între cer și pământ. Să fim spre cer.

Mie-mi place să spun despre mănăstire că este „tinda raiului”, „casa lui Dumnezeu”, „poarta cerului”, și „locul împlinirilor”. Este „tinda raiului” în înțelesul că este mai aproape de rai. E mai aproape de cer decât de pământ. Dacă o mănăstire e mai aproape de pământ decât de cer, nu este în rosturile ei.

Călugării dintr-o mănăstire trebuie să fie candidați la rai. Nu numai călugării, ci toți credincioșii trebuie să fie candidați la rai. Numai că cei care duc o viață obișnuită și cu îndatoririle sociale câte sunt și cu îndatoririle de familie, nu pot să realizeze libertatea aceasta de a se gândi atât de mult la rai, cum se gândesc călugării, dar toți suntem chemați la desăvârșirea creștină. Toți trebuie să năzuim în țara lui Leru-i Ler un colț de cer, cum zice Nichifor Crainic:

„În țara lui Leru-i ler

Năzuiesc spre-un colț de cer”.

Fiecare dintre noi trebuie să avem în vedere cerul, numai că deosebirea dintre cei care nu sunt călugări și cei care sunt călugări este următoarea: cei care nu sunt călugări pot trăi pe pământ cu gândul la cer, le ajunge atâta, pe când cei care sunt în mănăstire ar trebui să trăiască pe pământ ca și în cer. Și dacă fac lucrul acesta și se silesc să-l facă și știu cum să se angajeze în lucrarea aceasta, nu se poate să nu se simtă mai aproape de rai, în „tinda raiului”.

Ai mei de acasă când le spuneam de un părinte de la noi de la mănăstire că îi bun, ziceau că: „Bun să și fie; și dacă nu-i bun, n-are treabă să stea acolo”.

Într-o mănăstire trebuie să se întâmple minuni. Nu minuni cum așteaptă oamenii în general, ci minuni cum așteaptă și vrea să le facă Dumnezeu pentru cei care sunt între cer și pământ, și anume minunea schimbării spre bine, minunea realizării unui om mai presus de obișnuit, mai presus de oamenii cei care trăiesc în lumea aceasta.

Mănăstirea noastră e o mănăstire comodă. Dacă nu poți trăi în Mănăstire la Sâmbăta, poți să nu te mai duci la nici o mănăstire!

MERSUL LA BISERICĂ

Într-o zi au bătut la ușa chiliei mele doi tineri căsătoriți. Mi-au adus un pomelnic și mi-au cerut să le fac o rugăciune. Am intrat în vorbă cu ei și, așa cum mi-am statornicit eu o rânduială, i-am întrebat dacă merg la biserică. Și atunci ei mi-au răspuns: „Nu suntem așa de bătrâni ca să mergem la biserică”. Și atunci am zis: „Doamne, înmulțește bătrânii!”.

Eu nu stau de vorbă la spovedit cu cineva care nu merge la biserică. Nu am ce vorbi. Ce să-i spun? Sunt unii care spun că nu au mai fost la biserică de ani de zile, sau că au fost anul trecut la Paști. Celor care spun că au fost la Paști le zic: „Știi de ce e așa multă lume la Paști la biserică? Că sunt și din cei ca tine, care merg numai odată pe an la slujbă”. După aceea sunt unii care zic – când îl întreb dacă merge la biserică – „Da”. Și m-am prins că unii nu merg la biserică la slujbă, ci intră în biserică și aprind o lumânare. Și acum îi întreb: „Dar la slujbă, stai la slujbă, cât stai la slujbă?” Și zice: „Părinte, mă duc și aprind o lumânare”. Și zic eu: „Și o pui să stea în locul tău și ea stă de fapt în locul ei”.

Acelora care nu merg la biserică eu de fapt le spun ce înseamnă să nu mergi la biserică și ce înseamnă să mergi la biserică. Și anume, ce înseamnă să mergi la biserică? Înseamnă să mergi în cerul cel de pe pământ, înseamnă să-i închipuiești pe Heruvimi, să aduci întreit sfântă cântare lui Dumnezeu, să cânti împreună cu îngerii „Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot”, să aduci laudă lui Dumnezeu, să cinstești pe Maica Domnului, să cinstești pe sfinți, înseamnă să ascuți cuvântul lui Dumnezeu, cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos care e mai veșnic decât cerul și pământul, înseamnă să primești binecuvântări de la sfințele slujbe prin mijlocire preotească de la Însuși Domnul Hristos. Și la urmă zic: uite, toate acestea tu nu le primești, tu nu le ai, pentru că nu mergi la biserică, toate acestea le ocolești. Omul nu are conștiința că de fapt toate lucrurile acestea se întâmplă, ci zice că nu s-a dus la biserică și atâta tot.

Nu se mai gândește ce înseamnă să te duci și ce înseamnă să nu te duci la biserică. Și eu le spun: două ore pentru Dumnezeu, pentru cineva care crede în Dumnezeu, nu e prea mult. Două ore pentru Dumnezeu, într-o săptămână, să stai înaintea lui Dumnezeu, să ai conștiința că acum ești în fața lui Dumnezeu.

Eu am un program de angajare în viața religioasă și programul începe cu frecvența la biserică. Adică să te duci la biserică în duminici și sărbători, sau cel puțin în duminici, la Sfânta Liturghie. Fără aceasta nici nu poți să consideri că cineva are o viață religioasă autentică. Unii zic: „Părinte, e drept că nu mă duc la biserică, dar să știți că eu totdeauna ascult la radio sau privesc la televizor slujba”. Și cum o ascuți, trântit pe pat, pe fotoliu? „Stau în genunchi și în picioare, părinte”. Nu te uiți la slujbă ca și când te-ai uita la meci, poate la meci te uiți cu mai mult interes. Așa că oamenii aceștia sunt superficiali.

Mi-a spus unul când am întrebat: „Ce faci tu când ar trebui să mergi la biserică și nu mergi la biserică? Ce faci acasă?”. Și a răspuns: „Mă uit la televizor”. Eu nu-s împotriva televizorului, dar sunt împotriva acelor care nu-și împlinesc datoriile și-și fac vreme totuși să se uite la televizor. Și atunci am zis către el: „Știi ce înseamnă asta? Asta înseamnă că Îl ai pe Dumnezeu în spate și televizorul în față. Du-te de acuma încolo și schimbă-le. Pune pe Dumnezeu în față și televizorul în spate”.

Să știți că eu pe aceia care nu merg la biserică nici nu-i socotesc oameni credincioși. La păgâni îi număr! Cum poți să zici că ești om credincios dacă nu mergi la biserică, unde-i cerul cel de pe pământ? Că biserica-i cerul cel de pe pământ. Cum să zici că ești om credincios dacă nu te duci în „âmpărăția lui Dumnezeu”? Pentru că Sfânta Liturghie este împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Cum poți să zici că ești credincios dacă nu-i închipui pe Heruvimi cântând întreit sfântă cântare în biserică? Cum poți să zici că ești credincios dacă nu zici împreună cu îngerii: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot?

METANOIA

Din măreția Mântuitorului nostru Iisus Hristos, din schimbările Lui la față, înțelegem în măsura în care și noi ne schimbăm la față, și noi ne transfigurăm. Dacă nu ne transfigurăm noi înșine nu putem înțelege ceva din transfigurarea Mântuitorului. La slujba de la sărbătoarea Schimbării la Față este o alcătuire care zice așa: „Munte înalt având noi inima curățită de patimi, să vedem schimbarea la față a lui Hristos care luminează mintea noastră”. Care e condiția ca Domnul Hristos să Se transfigureze în noi? Condiția este să avem în noi un munte în care Domnul Hristos să poată apărea schimbat la față, transfigurat. Care este de fapt muntele cel înalt din conștiința noastră? Este, spune Biserica, „inima curățită de patimi”, căci Dumnezeu Se descoperă inimii curățită de patimi.

MILOSTENIA

Cine nu face milostenie pentru că nu vrea s-o facă, acela nu se poate mântui.

Este bine să facem cât mai mult și în mod cât mai susținut binele de care suntem în stare. Nu înseamnă că dacă nu putem face tot ce ni se cere, să renunțăm și la ceea ce putem face, la cele pe care suntem în stare să le împlinim. În **Pateric** se spune că i s-a vorbit unui părinte despre o desfrânată care făcea milostenii și cu cât își înmulțea desfrânarea, pe atât adăuga și milostenie. Cuviosul a spus despre acea desfrânată că nu va rămâne până în sfârșit în păcatul ei. Ceva asemănător se poate spune și despre cei ce fac unele fapte bune, dar care n-au ajuns și la puterea de a ierta pe cei care le greșesc. În orice caz, nimeni să nu se bizuie pe ce face, ci să se silească să îplinească și cele cu care este dator. „Pe acestea se cădea să le faceți, iar pe acelea să nu le lăsați.” (Matei 23, 23)

Milostenia călugărului este bunătatea lui și rugăciunea, ca expresie a bunătății lui.

MÎNILE

Zice Domnul Hristos: „Pe bolnavi mâinileși vor pune și bine le va fi” (în alte traduceri: „și se vor face sănătoși”). E vorba nu de puterea de însănătoșire, pentru că nu mulți au această putere, e vorba de o mângâiere. Cu mâinile, nu numai înzdrăvenim, nu numai ajutăm; chiar dacă nu înzdrăvenim, ajutăm pe oameni, ajutăm pe bolnavi, îi ajutăm ca să se simtă mai bine „și bine le va fi”. Cu mâinile mângâiem, mâinile sunt date de Dumnezeu ca să avem noi mâinile lui Dumnezeu!

Am citit cândva, undeva, o istorisire despre un doctor, un doctor care a fost misionar prin Africa – Albert Schweitzer se numea. Acesta era doctor și africanii se bucurau de ajutorul pe carel dădea el ca doctor. Întro împrejurare ca aceasta, cineva a spus: „Tu ai mâinile lui Dumnezeu!”. Ce bine ar fi să avem și noi mâinile lui Dumnezeu, să facem ceva pentru aproapele nostru, să-l mângâiem, să-l ajutăm, să intervenim cu puterile noastre spre ajutorarea lui! Și atunci am avea mâinile lui Dumnezeu și „pe bolnavi mâinileși vor pune și bine le va fi”. Chiar dacă nu se vor face sănătoși, va fi un spor de bucurie, va fi un spor de ajutor, va fi un spor de liniște sufletească.

MÎNIA

Sfântul Ioan Casian zice că nu avem voie să ne mâniem nici pentru pricini drepte nici pentru nedrepte, pentru că mânia întunecă mintea. Așa cum beția întunecă mintea, tot așa și mânia întunecă mintea. Când ești gâlcevitor, când ești pornit, nu te mai gândești la ce ar trebui să te gândești, ci ai un fel de întunecare de minte. Și face o comparație Sfântul Ioan Casian spunând că așa cum dacă îți pui pe ochi o foiță de plumb sau de aur, e tot atâta, că tot nu vezi, tot așa și când te mâni și pentru pricini drepte și pentru pricini nedrepte, tot nu-i bine, pentru că nu ai limpezime de minte. Și soluția lui când e vorba despre mânie este aceasta: să nu te mâni nici pentru pricini drepte, nici pentru pricini nedrepte. De altfel, dacă dizolvi pricinile mâniei, la mânie nu mai ajungi. În **Antologia Sanscrită** se spune: „Mânia în oamenii cei buni se naște moartă, se topește. În cei cuminiți un ceas trăiește. În semidoct trăiește lung: cinci ani în proștii cei din gloată, iar în mișei viața toată”.

Mânia de fapt are multe chipuri, are multe manifestări. Sfântul Ioan Scărarul, scriind despre mânie în cartea sa numită **Scara**, zice așa: Să legăm mânia cu lanțurile

blândetii, s-o lovim cu îndelungă-răbdarea, s-o aducem în fața minții la judecată și la cercetare și să zicem: Spune-ne nouă, patimă nebună și nerușinată, cine este tatăl tău, cum se numește mama ta, care sunt fiii tăi, cine ți se împotrivesc și cine te nimicește cu totul?. Și mânia răspunde: Tatăl meu este îngâmfarea – adică mândria, de obicei mânia e legată cu mândria; Sfântul Marcu Ascetul în scrierea sa „Epistola către Nicolae Monahul” pe care o găsim în **Filocalie** în volumul I, spune că: „Copacul mâniei este udat la rădăcină cu apa puturoasă a mândriei”; deci totdeauna între mândrie și mânie este o legătură; bineînțeles că poate să aibă și alte pricini mânia, o să vedem îndată ce mai spune Sfântul Ioan Scărarul: zice – și mame am mai multe: iubirea de avere, iubirea de plăcere, uneori patima desfrânării și alteori patima îmbuibării”.

Trebuie să ne fie rușine când suntem porniți spre mânie. În vremea noastră se folosește o expresie care vrea să îndulcească lucrurile, și anume, nu se spune despre cineva că e rău sau mândios, ci de obicei se spune că-i nervos. Să știți că cei vechi nu știau de nervozitate, ci știau numai de mânie și de răutate.

MÎNTUIREA

Cum poate un om din societatea de astăzi să urce pe scara spre mântuire?

Cum au urcat toți oamenii care s-au mântuit! Nu există o „societate de astăzi”, fiecare a trăit societatea contemporană cu el ca „societatea de astăzi”. Mântuirea ne-o dă Domnul Hristos și se realizează în legătură cu Domnul Hristos. Mântuirea este un lucru care se poate realiza în toate generațiile de oameni, neexistând o excepție pentru o anumită generație. Generația noastră se mântuiește cum s-au mântuit toate generațiile dinaintea noastră și cum se vor mântui generațiile de după noi: prin Hristos, prin asemănarea cu Hristos, prin înnoirea minții, prin neasemănarea cu chipul acestui veac.

Să știți că noi greșim de multe ori crezând că mântuirea e la moarte. Nu-i devărat. Mântuirea e în viață. Omul știe. Așa cum știi dacă ești sănătos sau dacă ești bolnav, tot așa știi dacă ești mântuit sau nu ești mântuit.

Nu se mântuiesc călugării făcând cele ale mirenilor și nici mireni făcând cele ale călugărilor. Adică nu se mântuiesc călugării având familie, avere personală, independență. Nu se mântuiesc nici mireni așa cum se mântuiesc călugării, adică renunțând la cele ce sunt dator să le îplinească prin specificul lor și prin binecuvântarea Sfintei Biserici, care le împărtășește Sfânta Taină a Cununiei.

Personal cred că Dumnezeu va mântui mult mai mulți oameni decât credem noi că se mântuiesc.

MULȚUMIRE

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile.

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru Sfânta Evanghelie,

Pentru sfintele slujbe,

Pentru Sfânta Biserică,

Pentru Sfânta Preoție,

Pentru Sfânta Liturghie,

Pentru bucuria de a fi în legătură cu Maica Domnului.

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile Bisericii,

Să mulțumim lui Dumnezeu că ne putem întâlni în fața Lui în Sfânta Biserică,

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru Sfânta Evanghelie care-i izvor de bucurie și de nădejde,

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru slujbele noastre,

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru șuvoiul acesta de bucurie, de nădejde, de dar de la Dumnezeu, pe care Îl revarsă Dumnezeu în sfintele slujbe.

MUNCA

Am găsit undeva o expresie care mi-a plăcut foarte mult, într-o carte de predici a Părintelui Episcop Vasile Coman de la Oradea, Dumnezeu să-l odihnească. El zicea că: „Munca e rugăciunea mâinilor”. E foarte, foarte frumos: „munca este rugăciunea mâinilor”.

Sfântul Antonie cel Mare a primit îndrumarea aceasta: să îndeplinească rugăciunea cu munca. Nu i sa spus câta rugăciune să facă, nu i sa spus câta muncă să presteze, dar i sa spus să nu se bazeze numai pe rugăciune și să nu se bazeze numai pe muncă, ci să îndeplinească munca cu rugăciunea. Aceasta este, de fapt, directiva esențială din **Pateric**. Să nu te ții numai de muncă, ci, cel mai bine, este să faci și din muncă o rugăciune. Am zis că munca este rugăciunea mâinilor. Să îi dai valoare de mântuire, valoare aducătoare de mântuire muncii pe care o prestezi, pe care și prin care te disciplinezi launtric.

La mine vin oameni la spovedit și îi întreb dacă se roagă dimineața și seara, și-mi zic: „Părinte, dimineațaș grăbit și searas ostenit”. Și așa este, e o realitate. De ce? Pentru că omul nu găsește timp, nu își proporționează lucrurile în așa fel încât să aibă timp și pentru Dumnezeu. E adevărat că sunt oameni care nu pot săși găsească timp, de exemplu oamenii de la țară, care lucrează toată ziua, de dimineața până seara, cum se zice, zilumină. Sigur că nu se mai pot angaja la rugăciune cu un program mai întins și cu citiri din cărțile de rugăciuni și nu putem avea pretenția săși facă un program asemănător cu al călugărilor. Însă altceva putem să facem, și anume, săi îndemnăm ca lucrul pe care îl fac, munca pe care o prestează, să o facă cu gândul la Dumnezeu și să le fie ca un fel de rugăciune.

În **Filocalie**, în volumul I, este o scriere a Sfântului Ioan Casian intitulată: „Despre cele opt gânduri ale răutății” și acolo, în al șaselea cuvânt, „Despre trândăvie”, se spune că cineva care muncește, de obicei e luptat de un singur drac, pe când cei care nu muncesc, sunt luptați de o mulțime nenumărată de draci și că e mai ușor să te lupți cu unul decât cu mulți.

Mie cam rușine când dau mâna cu un om cu mâinile bătătorite, că n-am și eu mâinile bătătorite, că tare miaș dori așa ceva. Adică miaș dori să fiu, să mă pot încadra într-o muncă din aceasta, care face bătătură. Mai glumesc eu câteodată și zic că bătăturile mele sunt la minte.

MUZICA

Ce părere aveți de muzică, de teatru?

În ceea ce privește muzica, noi trăim într-o societate în care muzica are ponderea ei. Păcat că oamenii în general nu sunt foarte doritori de a cânta ei înșiși, cel mult ascultă muzica la casetofon, la radio, la televizor, muzica cântată de alții. Mai demult era o angajare a oamenilor, în general, pentru muzică. Nu mă gândesc numai la cei care erau angajați într-un cor, ci la cei care erau gata tot timpul să fredoneze ceva, să cânte ceva, eventual să cânte la un instrument muzical, să interpreteze o cântare, o melodie, cântând el însuși vocal și parcă în tinerețea mea era mai multă preocupare de a face muzică, nu numai de a asculta muzică. Și atunci, trăind într-o societate în care oamenilor li se oferă după preocupările care sunt, îmi pare rău că se neglijează anumite lucruri pentru că nu mai sunt la modă. Ei, aș vrea să se cânte muzică din toate domeniile, sunt foarte frumoase cântărețele italiene, sunt foarte frumoase melodiile spaniole, sunt foarte frumoase melodiile cântate de francezi. Dar aș vrea să fie un amestec așa și o preocupare de muzică bună de tot felul, de la toate popoarele care ne cunoaștem și care au valori muzicale. Când eram eu foarte tânăr se cânta foarte mult Tino Rosi. Și acum așa mult îmi place Tino Rosi! Mi-aduc aminte de tinerețea mea și îmi plăcea și atunci foarte mult. Sau acum, de exemplu, muzica de operă care-i frumoasă și e bine să se cânte. Pavaroti, de pildă, Domingo, muzică frumoasă. Am impresia că nu-i destulă preocupare de muzică din asta constructivă, adică elevată. Câteodată deschid aparatul de radio și nimeresc la câte o muzică și mă gândesc... asta-i muzică? Oare asta poate fi socotită muzică? Nu cred că-i o muzică, e ceva ce eu n-aș mai asculta și a doua oară. Dar sunt lucruri pe care le-aș asculta de mai multe ori, și a treia oară și a zecea oară; și muzică populară, și muzică cultă și muzică ușoară, muzică simfonică; mie-mi place muzica, n-am vreme de muzică, dar îmi place foarte mult.

Citeam despre Johann Sebastian Bach, într-o lucrare numită **Martori creștini**, că este considerat al cincilea evanghelist pentru mulțimea gândurilor sfinte din Evanghelie pe care le prezintă în muzica sa (Oratoriile de Crăciun și de Paști, Cantatele și Coralele sunt cu iz duhovnicesc și cu afirmații din Evanghelie). Tot ce putem acumula noi frumos din muzică, literatură, nu numai din Evanghelie, ne zidește. Este atâta literatură bună, frumoasă, care ne zidește, care ne împodobește mintea, fie că e vorba de poezii, fie că e vorba de schițe, de nuvele, de romane, lucruri care sunt bune, pe care le citești și care contribuie la formarea noastră duhovnicească!

NAȘII

Părinte Teofil, cum se aleg nașii și ce rol au ei?

Nașii în general se aleg... Hai să zicem altfel. Nașii în general nu se aleg, ci se oferă, se oferă în sensul acesta că dacă părinții au fost cununați de niște nași, fiii de obicei sunt cununați de fiii nașilor. Așa se obișnuiește și e bine când e așa. Când nu poate fi așa sau când s-ar găsi altă modalitate, atunci trebuie neapărat să fie o înțelegere ca nu cumva să fie cineva supărat că părăsești „nașii de pe curte”, cum se zice pe la noi pe la țară. În cazul când nașii n-ar vrea să fie nași, adică fiii nașilor, atunci e altceva. Dar dacă ei vor să fie și pot să fie, în cazul acesta e bine să ții seama de nași, să ai respect față de nașii părinților, ca să ai și tu în continuare nașii tăi în raport cu cei ai părinților. Dacă nu e așa, și nu e nici o supărare că nu e așa, atunci nașii ți-i alegi tot așa: după simpatia pe care o ai față de ei, după viața morală pe care o duc, după ceea ce reprezintă ei din punct de vedere religios. Pentru că chestiunea nașilor este o chestiune care ține de credință, de religie.

NEBUNIA ÎNTRU HRISTOS

Care sunt adevărații nebuni pentru Hristos? Ce e nebunia pentru Hristos?

În general creștinii erau socotiți un fel de nebuni de către păgâni și a fi creștin însemna după ei a fi nebun. Nu există o metodă de nebuneală pentru Hristos. De exemplu, pe aici pe la noi am cunoscut unul care zicea despre el că e nebun pentru Hristos, apăi eu cred că acela era chiar nebun de cum se cade. Te întâlneai cu el și-ți trântea câte o vorbă așa, pe care Domnul Hristos cred că n-o putea binecuvânta. Și atunci nu e vorba de o metodă să devii nebun pentru Hristos, chiar dacă Biserica noastră are, pe Sfântul Simeon cel Nebun pentru Hristos și pe ucenicul său în cinstire, noi credem că a fi nebun pentru Hristos înseamnă a fi dezaprobat de oamenii care nu cred în Hristos.

Credeți că ar exista nebuni întru Hristos în contemporaneitate?

Eu să știți că n-am pus niciodată temei pentru un nebun întru Hristos. Vreau să urmez unui înțelept întru Hristos, nu unui nebun, chiar dacă-i pentru Hristos. Nu-mi place stilul ăsta de a-I sluji lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel – dacă într-adevăr există un stil, dacă nu-i într-adevăr o nebunie reală, că s-ar putea întâmpla și așa – vorbește de o nebunie pentru Hristos, dar în înțelesul că cel care este nebun pentru Hristos, împlinește poruncile lui Dumnezeu fără să se gândească ce consecințe are aceasta pentru cei care nu cred și pentru cei care disprețuiesc împlinirea poruncilor lui Dumnezeu și pe care l-am socoti nebun. De exemplu, eu o dată am pățit o treabă: eram elev de liceu la Timișoara și aveam un profesor care ținea la mine și când o aflat că vreau să merg la Teologie, a zis: „Ce mă, ești nebun?”. Eu cred că n-am fost nebun, dar pentru el atunci am fost nebun. Deci el nu m-a urmat pe mine, pe nebunul de mine, ci zicea că eu sunt nebun. Eu mi-am văzut de treabă și mi-am văzut de „nebunie”, dacă asta era nebunie, dar eu n-am considerat că-i nebunie. Și n-am făcut niciodată lucruri prin care să se arate că sunt nebun. Am vrut să fiu înțelept, pentru că Dumnezeu binecuvintează înțelepciunea și nu nebunia.

NEOISIHASMUL

Neoisihasmul este o bucurie prin existența lui. El face pentru mulți ceea ce a făcut Părintele Arsenie pentru mine: pune în atenție preocupările isihaste tradiționale, la măsurile omului modern. Chiar dacă isihasmul din vremea noastră nu-i identic cu isihasmul tradițional, despre care noi știm doar din cărți, nu și din experiența celor angajați în lucrarea isihastă, moștenită de la înaintași – pentru că așa ceva, trebuie să recunoaștem că nu există – el, isihasmul modern, are meritul că atrage atenția asupra angajării în rugăciune, prin rugăciunea de toată vremea.

Neoisihasmul n-ar putea să fie înlocuit cu altceva, cel puțin deocamdată.

Cei îngrijorați de amestecuri străine de Ortodoxie, în lucrarea de înmulțire a rugăciunii propusă și susținută de isihaști, de neoisihaști, așa cum sunt ei, ar trebui să se gândească la împrejurarea aceea, istorisită în Sfânta Evanghelie, anume că, Apostolul Ioan l-a informat pe Iisus că a văzut pe unul izgonind demoni, în numele Lui, și că l-a oprit pentru că nu merge împreună cu ucenicii după Iisus. Atunci Domnul i-a spus: „Nu-l opriți, că nu e nimeni care făcând minuni în numele Meu, să poată degrabă, după aceea, să Mă grăiască de rău. Cine nu este împotriva noastră, este pentru noi” (Marcu 9, 38–40). În împrejurarea că i-ar veni cuiva în minte că „Neoisihasmul este o anomalie”, ar fi cazul să ia seama la cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Filipeni, unde citim: „Unii, negreșit, vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă; alții, însă, din bunăvoință. Unii o fac din iubire știind că stau aici (ân închisoare), pentru apărarea Evangheliei; ceilalți însă, din zavistie, vestesc pe Hristos, nu cu gânduri curate, socotind să îmi cășuneze suferința în legăturile mele. Dar ce este? Nimic altceva, decât că, în tot chipul, fie din cuvânt de fățarnicie, fie din cuvânt de adevăr, Hristos se propovăduiește, și întru aceasta mă bucur. Și mereu mă voi bucura” (Filipeni 1, 15–18). Așa e și cu neoisihasmul. Va fi având el unele deviații, dar în principal face lucru de folos, face lucru de înmulțire a rugăciunii și a îmbunătățirii sufletești, prin rugăciunea îndesită.

Amestecurile străine de gândirea creștină și de gândirea ortodoxă, în gândirea și practica neoisihastă, nu sunt esențiale, ci esențială este practica isihastă, adică rugăciunea de toată vremea, ce se face în completarea rânduielilor liturgice ale Bisericii, și, uneori, chiar în paralel cu acestea. Părintele Arsenie îmi spunea că duhovnicul lui de la Sfântul Munte (cred că era vorba de Părintele Arhimandrit Antipa Dinescu) spunea rugăciunea minții în timpul celor șapte laude, dar era atent și la cele ce se citeau la strană și intervenea când apărea vreo greșeală, vreo abatere de la text.

N-am fost și nu sunt de acord cu asociații de isihaști sau cu asociații pentru isihasm, cum e cea de la Sibiu, cu filiala ei de la Făgăraș. La Făgăraș, cel puțin nu se face nimic altceva în cadrul asociației pentru isihasm, decât că se țin niște conferințe.

Mărturisesc că nu-mi plac expresiile ca „medicină isihastă”, „psihanaliză isihastă” etc., nici nu m-am gândit vreodată că pentru înaintarea în viața duhovnicească e nevoie de „pâine harică”. Eventual, pâine harică ar putea fi socotită anafora sau pâinea binecuvântată în cadrul litiei. De pâine harică, în înțelesul de pâine coaptă la soare, n-am auzit decât de la Părintele Ghelasie (de la Frăsinei) și de la adepții lui.

E foarte greu de spus dacă există un neoisihasm românesc, și dacă există, e greu de spus unde există, cum se realizează, care sunt metodele și, în sfârșit, care sunt rezultatele și asta ar fi lucrul cel mai de căpetenie.

NEPĂTIMIREA

Nepățimirea este o stare superioară. Știți ce spune Sfântul Ioan Scărarul despre nepățimire? Spune că este învierea sufletului înainte de învierea cea de obște a trupului și mai spune că nepățimirea este cerul cel de pe pământ.

Nepățimirea are niște semne după care o putem cunoaște. Să ne gândim la următorul cuvânt din **Pateric**: Se spune că la un părinte s-a dus o fecioară care i-a spus așa: „Am învățat Vechiul și Noul Testament pe de rost”. „Și?” „Șase zile postesc și a șaptea dezleg”. Și l-a întrebat pe părintele ce mai trebuie să facă, gândindu-se că, cu ceea ce a realizat până acum, a făcut mult. Și părintele a întrebat-o așa: „Ți s-a făcut ocară ca cinstea?”. Ea a zis: „Nu”. „Ți s-a făcut lipsa ca îndestularea?”. Ea zis: „Nu”. „Ți s-a făcut paguba ca și câștigul?”. Ea a zis: „Nu”. Și atunci părintele a zis: „Du-te și pune început bun, căci cu ceea ce ai făcut încă nimic n-ai făcut”.

Despre un părinte din **Pateric** se spunea că din multa bunătate nici nu mai știa ce-i răutatea. Nu mai presupunea răutatea. Nu se mai gândea la nimic rău, din multa lui bunătate. Noi avem o altă stare sufletească. Noi din multa răutate, de multe ori, nu mai putem presupune bunătatea. Amestecăm niște lucruri rele și în lucrurile bune.

Cum putem ajunge nepățimitori? Cum putem să ne curățim de patimi? Răspunsul cel dintâi este acesta: de patimi ne curățim când ocolim pricinile patimilor. Adică degeaba vrem noi să scăpăm de patimi, dacă mergem acolo unde sunt ispite, unde sunt tentații pentru păcate. Mulți mărturisesc la spovedanie că le vin tot felul de imagini necurate în minte. De ce? Pentru că au trăit în ele, sau pentru că trăiesc în ele, se uită la lucruri necuviincioase, la filme spurcate și apoi vor să aibă limpezime în suflet. Nu se poate așa ceva.

Sfântul Moise Arapul, pe care-l pomenește Biserica noastră în 27 august, a fost cel mai iscusit dintre Părinții din pustia sketică, el care înainte a fost tâlhar. Un tâlhar ajunge sfânt! Cum ajunge un tâlhar sfânt? Cu energiile cu care a lucrat în răutate, cu acelea lucrează în bunătate.

Se spune că cineva zicea așa către Dumnezeu: „Doamne, învrednicește-mă să Te iubesc pe Tine cum am iubit altădată păcatul!”. Pentru că tot cu iubirea pe care o port în suflet am iubit și păcatul, acum aș vrea să Te iubesc pe Tine măcar așa cum am iubit păcatele de odinioară.

Nicolae Iorga spune că numai dinții bolnavi simt fierbințeala sau răceala alimentelor pe care le primesc. Dacă dintele nu-i bolnav, nu simte durere nici când bea rece, nici când bea ceva cald, pe când dacă dinții sunt bolnavi, atunci suferă. Așa-i și cu mândria. Când ești mândru nu-ți place să-ți facă cineva vreo îndreptare, ești nemulțumit și asta arată că pătimești de mândrie, dar dacă primești îndreptarea, primești ocară chiar cum ai primi cinstea, ai biruit mândria.

NEPUTINȚA

În 1965 m-am dus la Părintele Arsenie Boca cu un student de la Teologie care se pregătea pentru preoție. A zis Părintele către el – eu eram numai diacon – : „Mă, o să ajungi preot, să ai înțelegere față de neputința omenească”. Cred că Părintele i-a spus lui ca să aud eu. Nu vă puteți închipui de câte ori m-am gândit eu la cuvintele acestea: să ai înțelegere față de neputința omenească.

Poate că eu nu am ajuns la înțelegere câtă ar trebui să am, dar cuvintele acestea mi s-au împlântat în minte și le am în vedere: să ai înțelegere față de neputința omenească. Pentru că oamenii nu pot mai mult decât fac. Asta înseamnă să ne fie milă de oameni că nu pot mai mult, că dacă ar putea mai mult ar fi și mai fericiți și ar fi mântuiți și ar fi mai bine de ei.

Este o vorbă: „Sunt mai aproape dinții decât părinții”. Cu asta vreau să spun că nedesăvârșirile noastre sunt mai lucrătoare decât principiile creștine. Unde-i „crucea” pe care zice Domnul Hristos să ne-o purtăm? Dorim un creștinism fără cruce, dar așa ceva nu se poate...

Care credeți că este cea mai dăunătoare „slăbiciune” a zilelor noastre?

Mai ales indiferența! Neangajarea, dezinteresul! Am călătorit de la Iași la Galati, în tren m-a văzut lumea în reverendă și nu m-a întrebat nimic. Nimeni nu are nici o întrebare!

NUNTA

Este indicat creștinului să meargă la nuntă? Care este comportamentul pe care trebuie să-l adoptăm în astfel de situații?

Dragă, de la caz la caz! Eu, de exemplu, am fost la nuntă săptămâna trecută! N-am stat mult, da' tot am fost! M-au chemat niște tineri la o Cununie, și au zis: „Părinte, vă rugăm frumos să veniți și la masă!”. Și am zis: hai să nu le stric veselia, mai binemi stric veselia mea dacă nu moi veseli. Da' eu m-am veselit, că știam o cântare din tinerețile mele:

„Cine nu-i de veselie,

La ospăț să nu mai vie,

Că ospățui veselos,

Nu-i de omul mânios”.

M-am dus acolo și am stat la aperitive și nu am pățit nimic și nici alții nu au pățit nimic! Sunt unii cu conștiință scrupuloasă cărora tot timpul le e frică să nu facă ceva greșit, ca să nu-i bată Dumnezeu... Dacă nu vor, să nu se ducă! Nunta nu-i pomană.

Nunta e nuntă, e cu veselie, e cu muzică, cine vrea – se duce, cine nu vrea – nu! Dacă nu știi ce ai de făcut – nu te duce! Dacă știi ce ai de făcut – poți să te duci!

OAIA CEA PIERDUTĂ

Pilda cu oaia cea pierdută. Ce se spune în această pildă? Că dacă cineva, cioban fiind, păstor de oi fiind, pierde o oaie din o sută de oi, le lasă pe cele nouăzeci și nouă și se duce și o caută pe cea pierdută, și când o găsește – fiți atenți – „se bucură de ea și o pune pe umerii lui și o duce la turmă”. Sfântul Ioan Gură de Aur observă că nu o ia cu sila, nu o ia cu toiagul, ci o pune pe umerii lui și o duce la turmă. Și zice către prieteni și către vecini: „Bucurați-vă împreună cu mine, că am aflat oaia mea cea pierdută”. Și apoi adaugă o concluzie, care singură numai dacă ar exista din Evanghelie, tot ai ști Evanghelia, și anume zice așa, că: „Bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăiește – fiți atenți – mai mult decât pentru nouăzeci și nouă de drepti care nu au trebuință de pocăință” (Luca 15, 7). Parcă te iau fiorii când te gândești la astfel de lucruri. Așa a privit Domnul Hristos, cu bunătate, pe păcătoși. Nu pentru că sunt păcătoși, ci pentru că ar putea să nu mai fie păcătoși și ar putea să se întoarcă la Dumnezeu.

OAMENII ODIHNITORI

Să ne întărim în bine, ca să putem fi lucrători de bucurie pentru alții, să putem fi odihnitori.

Îmi place foarte mult cum Sfântul Apostol Pavel a scris în Epistola către Filimon: „Sufletele sfinților se odihnesc întru tine frate”; și mai departe: „Odihnește întru Domnul inima mea”. Să fim oameni odihnitori, oameni care aduc în jurul lor bucurie, care aduc mulțumire în jurul lor, care aduc liniște, care aduc împlinire.

OMUL DE EXCEPȚIE

Părinte, spuneți că în călugărie sunt cei mai mulți ratați și că în călugărie trebuie să intre oameni de excepție. Ce înseamnă om de excepție?

Înseamnă un om care nu se joacă cu viața lui, un om care știe ce-i călugăria, știe ce-a lăsat și ce-a găsit și care nu mai poate fi clintit din calea călugăriei. Adică, nu oameni cu lipsuri, pentru că în mănăstiri sunt foarte mulți oameni cu lipsuri, lipsuri fizice, psihice, oameni fără cultură, oameni care nu s-ar fi descurcat în viața comună. Or, aceștia niciodată nu vor fi niște călugări buni, vor fi niște domiciliați și niște improvizați la mănăstire. Dacă te duci prin mănăstiri și cercetezi, poți constata mulți din aceștia, care nu sunt nici de căsătorie, nici de călugărie. Aceștia nu înaintează, nu fac parte din rândul oamenilor de excepție. Un om de excepție este un om care ar fi putut face față și în căsătorie și care nu e refugiat la mănăstire.

PACEA

În cuprinsul Sfintei Liturghii credincioșii aud cuvântul „pace” de 15 ori. Este important lucrul acesta. Important pentru că dacă ne gândim că de 15 ori se zice cuvântul „pace”, înseamnă că pacea are mare însemnătate. Și pacea cea din afară – pacea cu oamenii și pacea cu Dumnezeu și pacea interioară – și pacea sufletului. Și când pomenim pacea, la toate aceste trei feluri de pace ne gândim: pacea cu Dumnezeu, cu oamenii și pacea cu noi înșine.

PASTEUR

Despre Pasteur – a fost un om foarte învățat – se spune că se mirau toți de el cât e de credincios, de practicant. El a fost catolic și cineva mirându-se i-a spus: „Cum, tu care ești atât de învățat, ești credincios ca un țaran breton?”, pentru că în Bretania erau cei mai credincioși pe atunci. El a zis: „Da, sunt învățat și sunt credincios ca un țaran breton, dar dacă aș fi mai învățat aș fi credincios ca o țarancă bretonă”.

PATERICUL EGIPTEAN

Eu socotesc **Patericul** mai cu efect, îl socotesc mai practic, mai dătător de perspectivă duhovnicească decât **Filocalia**. Din **Filocalie** trebuie să citești douăsprezece volume ca să ajungi so cuprinzi toată. Și apoi, dacă le citești, de multe ori îți rămâne puțin. La mine au venit oameni care miau spus: „Părinte, am citit volumul întâi din **Filocalie**” și când iam întrebat ceas autorii cuprinși în **Filocalie**, nau știut sămi spună nici un autor. Dacă nau știut autorii, apoi nici scrierile nu leau știut. Dacă nau știut scrierile, nau știut nici conținutul scrierilor. Deci noi nu trebuie să citim așa, numai ca să ne pomenim că am citit cutare carte, ci trebuie să citim ca să ne învățăm să câștigăm ceva, să avem povățuitori pe părinții din **Filocalie**, pe părinții din **Pateric**. Și dacăi avem ca povățuitori, atunci știm ce avem de făcut, știm cum să ocolim patimile, știm cum să înmulțim rugăciunea, știm cum să fim binevoitori față de aproapele nostru, știm cum săl slujim lui Dumnezeu în raport cu aproapele nostru, știm cum să ne luminăm mintea, știm cu ce să ne îmbogățim sufletește șiatunci nu mai avem vreme de gânduri deșarte, de gânduri necurate, de gânduri întinate, ci ne vedem de o viață superioară; viața superioară este dătătoare de liniște, dătătoare de fericire și acestai rostul **Patericului**: să ne apropie de Dumnezeu, să ne dea o perspectivă duhovnicească, să ne întărească în bine, să ne înmulțească liniștea din sufletul nostru, pentru că până la urmă **Patericul** se întemeiază tot pe învățătura Evangheliei, dar este învățătura trăită!

Majoritatea dintre părinții care sunt cuprinși în **Pateric** au avut lumini și pentru viața socială. Deci fără să fim călugări, putem să ne folosim de învățăturile călugărilor.

La noi la mănăstire, înainte cu aproape treizeci de ani, a fost trimis disciplinar un preot. Și a stat la mine în chilie o vreme, cât ia ținut canonul, pentru că era iarnă și aveam încă un pat în chilie și putea să stea foarte bine cu mine. Mă mai ajuta el cu multe, și când îi spuneam câte ceva din **Pateric**: „Părinte, uite, în **Pateric** spune așa și așa”, el îmi răspundea: „Lasă-mă cu alea din **Pateric**, că alea sunt pentru dumneatale,

că dumneatale ești călugăr”. Să știți că nu e chiar așa, multe sunt care se potrivesc pentru călugări și au un specific pentru cei care au stilul acesta de viață, dar, în realitate, sunt multe lucruri care pot fi aplicate la toate nivelurile de trăire religioasă.

Patericul este foarte, foarte orientat spre simplificarea vieții. Noi de aceea nu avem timp pentru Dumnezeu, pentru că prea ne complicăm viața, prea ne trebuie multe, prea vrem lux, prea vrem lucruri care, de fapt, nu țin de o viață duhovnicească. Toate bune și la locul lor, dar dacă pierzi vremea care i s-ar cuveni lui Dumnezeu, în loc să-ți faci datoriile, atunci nu-i bine!

PATERICUL ROMÂNESC

Există și un **Pateric românesc**, mare de tot, care ar putea fi mic de tot, că are foarte multe lucruri care nu țin de **Pateric** și de învățăturile părinților duhovnicești. Însă, în realitate, ceea ce este conținut de **Pateric** e foarte puțin față de cele opt sute de pagini, așa zice eu. O sută cincizeci, două sute de pagini ar fi tot **Patericul românesc** luat stricto sensu.

PATIMILE

Patimile, după concepția din **Pateric**, sunt dracii noștri. Nu vine împotrivorul, diavolul, de fiecare dată să-ți sugereze niște idei, ci ai înlăuntrul tău deja niște deprinderi care îți schimbă mintea spre rău.

Sunt trei pricini ale patimilor pe care le pomenește Sfântul Marcu Ascetul în Epistola către Nicolae Monahul: „Înainte a tot păcatul merg cei trei uriași care sunt neștiința, uitarea și nepăsarea”.

PĂCATELE

Părintele Cleopa zice că cel mai mare păcat este mândria. Ce părere aveți?

Păcatul cel mai mare e păcatul pe care îl ai, nu-i nici mândria, nici desfrânarea, nici hula, nici altceva, decât acela care-l ai e cel mai mare. Dacă ești mândru, ai păcatul cel mai mare, dacă ești iubitor de avere ai păcatul cel mai mare, așa că personal vorbind în raport cu păcatele personale, cel mai mare păcat e păcatul care-l ai.

Sfântul Atanasie cel Mare, într-un cuvânt al lui pe care l-am găsit citat în **Proloage**, spune că un vultur, chiar dacă e prins în cursă numai de o ghiară, tot prins este. Așa că nu cred că e cazul să ne întrebăm care este „cel mai mare păcat”, al călugărului sau al credinciosului de rând, ci să avem conștiința că orice păcat care ne stăpânește este, sau poate fi, „cel mai mare”, câtă vreme ne stăpânește.

Ar trebui să ne fie frică de păcat, căci dacă ne e frică de păcat, ocolim pricinile păcatului și dacă nu ocolim pricinile păcatului ajungem în întinare, și ajungem nu

numai în întinare, ci ajungem în deprinderi păcătoase, ajungem la patimi, ajungem la asupriri de gând, la obsesii, la lucruri de care nu mai putem scăpa ușor și poate că nici nu mai putem scăpa de multe ori, mai ales dacă îmbătrânesc relele împreună cu noi.

Păcatele sunt realități împovărătoare.

Știți că este o cântare populară care zice:

„La casa de omenie se pot veseli și-o mie,

Dar la casa de-oameni răi nu se veselesc nici ei”.

De ce? Pentru că păcatele nu aduc veselie. Păcatele nu aduc bucurie.

Se spune că înțeleptul nu greșește de două ori în aceeași greșeală, în cazul când află că a făcut o greșeală. Dacă ai făcut o greșeală și știi că-i greșeală și o recunoști că-i greșeală, n-ai nici un motiv s-o repeți. Dacă o repeți înseamnă că faci păcat, și păcatul aduce patimă, întărește răutatea din suflet.

M-am dus odată la Mănăstire la Țigănești. Și când întâlneam câte o maică pe-acolo întrebam: Cum te cheamă maică? „Filofteia păcătoasa.” Cum te cheamă maică? „Melania păcătoasa.” Cum te cheamă soră? „Ana păcătoasa.” Păi zic: „Măi, aici îi mănăstirea păcătoaselor! Ce se-ntâmplă p’aceia?! Păi voi numai păcate faceți? De ce nu faceți și bine? Atuncea ce deosebire îi între voi și între cei din lume?” Toate’s păcătoase... Mă duc la Părintele de’acolo, Părintele duhovnic, și îi zic: „Părinte, aici îi mănăstirea păcătoaselor. Să știi că eu îs om cumsecade!”

Noi trebuie să avem totuși o perspectivă biblică și patristică reală. Nu că gata, eu îs cel mai mare păcătos. Păi cel mai mare păcătos numai unul din lumea asta poate fi dacă îi vorba. Dacă unul îi cel mai mare păcătos, al doilea nu mai poate fi cel mai mare păcătos, matematic vorbind. Acuma sigur că nu te lauzi că tu ești cel sfânt. Eu nu zic că îs sfânt, da’ că îs om cumsecade tot zic!

Lucrurile nu-s așa că am tușit – am greșit, am strănutat – am făcut păcat.

Să nu ne închipuim că dacă vine cineva la spovedit și-și spune păcatele trebuie neapărat să i se ierte pentru că le-a mărturisit. Dacă rămâne în ele, și sunt destui care rămân în ele, aceia nu pot primi iertare de la Dumnezeu, de la oamenii lui Dumnezeu, de la preoții rânduți să dea iertare de păcate.

Păcatele nu se povestesc, ci se spovedesc. Să nu vă spuneți păcatele oamenilor care nu le pot purta!

Așa cum în lumea aceasta sunt corpuri solide, corpuri lichide și corpuri gazoase, adică materia se arată în trei chipuri: solid, lichid și gazos, adică cum e pământul, cum e apa și cum e aerul, tot așa și păcatele au trei forme de existență. Se arată în trei feluri. Cum? În gând, în cuvânt și în faptă.

Antim Ivireanul are o predică în care spune că sunt păcate care se fac din rea voință, sunt păcate care se fac din neputință și sunt păcate care se fac din neștiință. Și zice el,

că se iartă păcatele din neștiință și din neputință, dar nu se iartă păcatele din rea voință.

În **Pateric** este prezentat Sfântul Macarie cel Mare ca un om care s-a făcut „dumnezeu pământesc”. E o expresie care spune foarte mult și-i așa de îndrăzneată această expresie, parcă nici nu-ți vine să te gândești la ea când auzi așa ceva, anume că Sfântul Macarie s-a făcut dumnezeu pământesc. Asta înseamnă că așa cum există un Dumnezeu în cer, tot așa a fost un Dumnezeu pe pământ, Sfântul Macarie. De ce? Se spune acolo de ce. Pentru că așa cum Dumnezeu acoperă lumea, tot așa și Sfântul Macarie acoperea păcatele oamenilor, pe cele pe care le vedea ca și când nu le-ar fi văzut, și pe cele despre care auzea ca și când n-ar fi auzit de ele. De aceea s-a făcut „dumnezeu pământesc”, pentru că acoperea păcatele.

Astăzi oamenii sunt foarte porniți spre comoditate, deci au o iubire nerațională de sine. Nu sunt capabili de osteneală, nu ocolesc pricinile patimilor, afirmă niște lucruri care țin de patimi.

M-a întrebat cineva care sunt cele mai frecvente păcate. Și i-am zis că acelea făcute cu ura și cu gura.

PĂRINȚII TRUPEȘTI

Dumnezeu zice: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta” (Ieșirea 20, 12). E poruncă, și țineți seama de faptul că cele zece porunci ale lui Dumnezeu, după Sfântul Chiril al Alexandriei, sunt împărțite așa: primele privesc raportul dintre om și Dumnezeu, a cincea privește raportul dintre părinți și copii, iar celelalte privesc raportul între oameni și oameni.

Sfântul Chiril al Alexandriei observă un lucru care mie mi-a plăcut foarte mult, de când l-am aflat (îmi pare rău că nu l-am gândit și eu înainte de a-l afla), și anume: întâi e Dumnezeu, apoi părinții și după aceea sunt ceilalți oameni!

Eu nu pot zice ca Sfânta Tereza de Lisieux: „Să știți că am avut părinți sfinți!”. Părinții mei au fost ca toți oamenii. Știau de Dumnezeu, știau de biserică, știau de rugăciune, cât știau, nu făceau rugăciuni multe, nu citeau; mama, săraca, când pune mâna pe carte îi și venea somnul! Și chiar zicea: „Bată-l somn, că nu poci pune mâna pe carte. Cum pui mâna pe carte, cum îmi vine somnul!”. Și bineînțeles că și pe cartea de rugăciuni dacă pune mâna, îi venea somnul. De ce? Pentru că era ostenită!

A venit pe aici o femeie din Moldova și mi-a spus câte acatiste citește ea pe zi, și altele, și i-am zis: „Să știi că acatistele părinților mei au fost eu și frații mei!”. Că ne-au crescut pe noi...

PĂRINTELE SERAFIM POPESCU

Bucuros de oaspeți și bucuros de comunicare, Părintele Serafim era deschis la suflet, totdeauna gata să spună un cuvânt care să înveselească. Spunea și glume și râdea

bucuros el însuși. Ne amintim cu plăcere de spusa Părintelui, că unui om care a ajuns la stână ciobanii i-au oferit balmoș – un fel de mămăligă cu zăr și cu unt. Cum acela n-a vrut să primească spunând că nu-i place, ciobanii au zis: „Măi, țânețâ-l doi și dați-i unu”. Când omul o văzut cât este de bun balmoșul, o zis: „Acum schimbați-vă! Țânețâ-mă unu și dați-mi doi”. Ne mai veselim și acum când ne aducem aminte că zicea Părintele Serafim, aducând la mănăstire o vorbă din satul lui: „Dacă ar fi făină, precum nu-i slănină, ce mai apă bună de plăcintel!”.

Cu părintele Serafim eram așa de apropiați încât prietenii mei erau automat și prietenii Părintelui Serafim, și prietenii Părintelui Serafim erau automat și prietenii mei.

Părintele Serafim are câteva ziceri care-mi plac tare mult: „Unii dintre oameni își trăiesc o parte din viață în așa fel încât să și-o facă imposibil de suportat cealaltă parte”.

„Creștinismu-i viață, nu-i ghiață!”

„Se ține ca mortu’ de bănuț.”

„Toate merg după tipic, numa-n suflet nu-i nimic.”

PELERINAJELE

În zilele noastre foarte mulți tineri fac pelerinaje la mănăstiri, de multe ori în grupuri mixte. Cum trebuie să fie organizat un pelerinaj ca să fie binecuvântat de Dumnezeu și să aducă roade? Cum trebuie să se comporte tinerii într-o mănăstire?

Chestiunea pelerinajelor la mănăstiri este o chestiune care trebuie gândită, în sensul că un pelerinaj nu este o excursie. Eu am opinat ca studenții să meargă la mănăstiri de bărbați, iar studentele să meargă la mănăstiri de femei, și să nu meargă împreună deoarece de multe ori se constată că pelerinajul este privit ca o excursie, și atunci studenții își permit, și-n mănăstire, și-n afară de mănăstire, manifestări care nu întotdeauna se încadrează în stilul de viață al mănăstirii. Pe lângă aceasta, prezența bărbaților într-o mănăstire de maici și prezența femeilor într-o mănăstire de călugări nu vine totdeauna cu liniștea trebuitoare pentru unii și pentru ceilalți. De aceea, ca să se evite neorânduie și posibilități care nu se încadrează în stilul de viață al monahilor, cel mai bine este ca studentele să-și aleagă mănăstiri de călugărițe, iar studenții mănăstiri de călugări. Se pot întâlni studenți și studente la mănăstiri când se prăznuiește un hram, când vine multă lume și când, într-un fel, ar putea trece mai neobservați. Dar în general, când sunt puși în atenția viețuitorilor din mănăstire, este bine să se urmeze această orientare, această rânduială. Eu am opinat de la început și îmi pare bine că am fost ascultat în cele mai multe cazuri și că sunt și mănăstiri care refuză situațiile acestea de pelerinaj, sau care nu încurajează, nu ocrotesc, chiar dacă nu refuză, dar dau de înțeles că ar fi mai bine altfel.

Veniți la mănăstire, este bine ca tinerii să se încadreze în programul acesteia, să fie rezervați, să nu caute relații cu viețuitori din mănăstire, să-și vadă de problemele lor, de slujbă, și să lase mănăstirea să-și ducă viața ei, ca și când pelerinii nu ar fi acolo.

PLĂCERILE

Zice câte cineva așa, către mine, în glumă, pe la noi pe la mănăstire, că cutare lucru e foarte bun și nu ar trebui să-l mănânc de pildă, și eu zic: doar nu mi-a luat gustul Dumnezeu când m-am făcut călugăr! Noi trebuie să fim niște oameni reali în a vedea lucrurile, și dacă ne-a dat Dumnezeu gust ne-a dat și hrană gustoasă. De ce sunt bune fructele de pildă? Că le-a făcut Dumnezeu. De ce nu le-a făcut ca pădurețele?

Totuși există o plăcere îngăduită, o plăcere binecuvântată de Dumnezeu. Eu nu-mi pot închipui că în Împărăția lui Dumnezeu de pildă, unde vom sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov, nu vom avea ceva bun de mâncat, dacă o fi de mâncat. Însă există o iubire de plăcere care te axează pe plăcere, și aceea nu-i bună, că te înrobește. De exemplu omul căruia îi place băutura și nu se poate opri, din plăcere bea mai departe. Și apoi pățește cum era o vorbă mai demult pe la noi, că a zis unul vorbind cu vinul: „Eu te-am băut de bun și tu mă-mpingi”.

PLICTISEALA

Plictiseala o depășești numai cu o viață îngrijită, cu o viață superioară. Toți oamenii care se plictisesc sunt de fapt oameni inferiori, oameni neangajați în ceva deosebit. Pentru aceștia trebuie o angajare în rugăciune și muncă.

POCĂINȚA

Ce este pocăința? Cuviosul Pimen spune că pocăința este părăsirea păcatului. Sfântul Ioan Gură de Aur crede și el că pocăința este topirea păcatului. Sfântul Vasile cel Mare spune că se pocăiește cel care împlinește cuvântul psalmistului: „Nedreptatea o urăsc și o disprețuiesc, iar legea Ta o iubesc”. Iată trei răspunsuri la această întrebare.

Nu se poate pocăi cineva care nu părăsește păcatul și care nu îl nimicește. Cele două înfățișări ale pocăinței sunt deci părăsirea păcatului și împlinirea binelui: „Ferește-te de rău și fă binele”. Cel care lasă păcatul ajunge doar la măsura mortului, căci acesta nu mai face nici un păcat, dar nu la măsura omului viu. Aceasta se înțelege cel mai bine din cuvintele Sfântului Vasile cel Mare amintite mai sus. Când îi îndemna pe oameni la pocăință, Sfântul Ioan Botezătorul le spunea: „Faceți roade vrednice de pocăință”. Ce înseamnă asta? Că pocăința trebuie arătată celuilalt, nefiind un lucru secret, ci care se manifestă nu doar prin părăsirea păcatului, ci și prin împlinirea virtuții. Când te silești să faci tot binele pe care îl poți face, ești pe calea pocăinței. Prin bine nimicim răul.

Înțelesul pocăinței este acesta: schimbarea minții omului, metanoia. A te pocăi înseamnă a trăi după minte; bineînțeles, după o minte îmbunătățită. Sfântul Marcu Ascetul spune și el: „Să nu ascuți de inima ta câtă vreme n-ai scos din ea patimile,

pentru că cele ce le are înlăuntrul, pe acelea ți le pune înainte”. Metanoia înseamnă să trăim după o minte superioară, adică să fim raționali, cum ar zice Sfântul Antonie cel Mare.

Pocăința nu trebuie înțeleasă niciodată ca o încremenire cu fața spre trecut, nu trebuie înțeleasă niciodată ca o tânguire. Dumnezeu nu are nevoie de niște tânguitori, ci are nevoie de niște oameni care se angajează spre bine. Pocăința nu ține atât de trecut cât ține de prezent în vederea unui viitor schimbat spre bine. Pocăința este o lucrare, nu este o lucrare în prezent cu fața spre trecut, pentru că și așa trecutul este irecuperabil, nu mai ai ce face, dacă ai făcut un rău în trecut nu-l mai poți schimba. Ci pocăința este o lucrare în prezent cu fața spre viitor, pentru că viitorul este hotărât de prezentul pe care îl trăim noi. Și dacă trăim în prezent după voia lui Dumnezeu atunci ne și formăm un trecut luminos, un trecut curat, astupăm cu trecutul cel bun trecutul cel rău. Așa le spun eu de obicei la oamenii care au păcatele în trecut: acum la trecutul cel negativ adaugă un trecut pozitiv, și anume astupă cele rele cu cele bune. Fericitul Augustin zicea că: „Tatăl omului mare este copilul”. Nu se poate să faci abstracție nici de binele nici de răul cât l-ai făcut cândva. Numai Dumnezeu are putere asupra omului ca să-l schimbe. Ceea ce putem face noi este să ieșim cumva din negativul de odinioară, să facem cele bune în vederea preamării lui Dumnezeu, pentru că tot binele pe care-l facem conștienți că-I slujim lui Dumnezeu este de fapt pentru preamărirea lui Dumnezeu. În felul acesta noi ne încadrăm în ținta vieții creștine considerată ca preamărire a lui Dumnezeu.

Întristarea în pocăință nu e o chestiune esențială, ci esențialul este părăsirea păcatului, iar dacă se face părăsirea păcatului, se poate face foarte bine și cu bucurie, în sensul că omul e angajat pentru bine și, prin binele acela, acoperă cumva răul de odinioară.

Cum se schimbă viața noastră după fiecare spovedanie? Și care este pocăința noastră personală, de toată vremea?

Din cuvintele Domnului Hristos înțelegem că cine nu se pocăiește cu adevărat nu are ce căuta în Împărăția lui Dumnezeu, căci acolo nu poate intra nimic din ce este necurat. Ca să putem intra în Împărăția lui Dumnezeu, chiar și aceasta de pe pământ, la Sfânta Liturghie, trebuie o anumită învrednicire. Dacă vrem cu adevărat să ne bucurăm de intrarea în Împărăție încă de la Sfânta Liturghie, atunci toată viața noastră trebuie să fie o pregătire pentru a lua parte la Sfânta Liturghie. Preotul sau diaconul zice: „Câți sunteți chemați, ieșiți”, și noi ne gândim la cei nebotezați, nu la noi. Dar aceste cuvinte ne spun că trebuie să avem o vrednicie, adică să trăim o viață care să ne recomande în fața lui Dumnezeu și să ne apropie de El, pentru ca astfel să primim darurile lui Dumnezeu. Până la urmă pocăința este un dar de la Dumnezeu. El ni-l dă dacă ne îpuștinăm păcatele și ne ajută să nu le mai facem, chiar dacă mai facem greșeli.

Condițiile iertării sunt în primul rând pocăința, pentru că pocăința înseamnă părăsirea păcatului. Numai atunci te pocăiești când părăsești păcatul. Cine nu părăsește păcatul, acela nu este într-o stare de pocăință.

Mie întotdeauna îmi sună strident când cineva mă întreabă: „Părinte, oare pe mine mă iartă Dumnezeu?”. Nu există om pe care să nu-l ierte Dumnezeu, dacă se silește să ducă o altă viață. Sfântul Apostol Pavel spune: „Ce roade aveți atunci când erați în

neștiință? Roade de care acum vă e rușine”. Când începe să ne fie rușine de ceea ce am făcut, atunci înseamnă că părăsim păcatul și ne apropiem de Dumnezeu.

În **Pateric** se spune că doi frați au plecat din mănăstire și au făcut același păcat. După ce s-au întors, drept canon au fost închiși în locuri diferite. Când au fost scoși de acolo, peste un an, unul avea fața luminoasă și veselă, iar celălalt avea fața întunecată. Au fost întrebați ce au gândit în vremea pocăinței lor. Cel vesel a spus că Îi mulțumea lui Dumnezeu că n-a rămas în păcatul acela, că vrea să Îi slujească etc., iar celălalt se întreba mereu: Ce-am făcut Doamne? Cum am putut face așa ceva? Apoi, unui părinte i s-a descoperit că Dumnezeu a primit pocăința fiecăruia.

În ce mă privește, eu sunt pentru pocăința cu bucurie, în care se părăsește păcatul și se lucrează virtutea, cu încrederea că Dumnezeu ne binecuvintează.

Am fost întrebat odată: „Părinte, ce sfânt s-a pocăit cu bucurie?”. E foarte greu de știut tainele omului. Cred că toți sfinții s-au pocăit cu bucurie, pentru că numai cine are nădejde poate să se pocăiască cu adevărat, în înțelesul că cine n-are nădejde ajunge într-un fel de întristare, de nelucrare, de moleșală. Dar cine are nădejde, acela este străbătut de bucurie. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor: „Acestea vi le spun ca bucuria Mea să fie întru voi și ca bucuria voastră să fie deplină”.

Un părinte de la Mănăstirea Timișeni, Părintele Ioan Negruțiu, i-a spus unui tânăr un cuvânt care mie mi-a plăcut foarte mult și pe care aș vrea să-l cunoaștem cu toții: „Să ai grijă să nu cazi. Și dacă cazi, să ai grijă să cazi cu fața în sus”.

Asta înseamnă să nu uiți de Dumnezeu, să nu uiți de destinația ta de om, să nu uiți că ești ființă creată pentru Dumnezeu, să nu uiți că ești ființă care privește în sus (antropos), și să nu uiți că ești modelabil, să nu uiți de Dumnezeu, pentru că toate sunt prin Dumnezeu.

POEZIA MISTICĂ

Mie îmi plac foarte mult poeziile scrise de Zorica Lațcu. Acum, mai nou, au apărut poeziile lui Nichifor Crainic dintre care unele sunt poezii mistice, poezii care creează o atmosferă. Poeziile de Zorica Lațcu sunt poezii profunde. I-a dat Dumnezeu un dar de exprimare. Ea nu este o simplă versificatoare, ci este o poetă adevărată, în sensul că are figuri de stil care impresionează prin ele însele. De exemplu, îmi place foarte, foarte mult „Filă de acatist” și pentru conținutul de idei, dar și pentru expresia literară.

Există o poezie mistică izvorâtă dintr-o trăire mistică, iar poezia aceasta duce și ea, la rândul ei, către o trăire mistică. Dar pentru aceasta trebuie să fi cumva tu însuși înaintat, pentru că altfel cobori lucrurile sfinte la lucruri obișnuite.

Dacă luăm un alt exemplu, să zicem Sfântul Ioan Iacob, acesta este un versificator, nu este un poet. I-am citit toate poeziile și nici una nu m-a impresionat nici prin conținut, nici prin forma ei. De ce? Conținutul este o idee care poate fi foarte bine exprimată și fără versuri. Am cunoscut alte poezii mult mai bune decât cele ale Sfântului Ioan Iacob. De exemplu, poeziile lui Zorica Lațcu, poeziile lui Nichifor Crainic, ale lui Ion

Pillat, ale lui Vasile Militaru sau ale lui Vasile Voiculescu, care sunt poezii de poeți autentici, nu de versificatori.

PORUNCILE DUMNEZEIEȘTI

În general oamenii se manifestă spontan, adică cum le vine, după o expresie din părțile de unde sunt eu, din satul meu: „cum le țâpă dinlăuntru”. Așa cum îi vine, așa se manifestă. Ori în privința împlinirii poruncilor noi trebuie să avem în vedere o rânduială, și dacă avem în vedere rânduiala, atunci ne putem și disciplina prin poruncă. Porunca are rost să ne disciplineze, să ne ducă către Dumnezeu, să ne ducă în fața lui Dumnezeu, să ne apropie de Dumnezeu, și în măsura în care ne apropiem de Dumnezeu ne și asemănăm cu Dumnezeu.

Cine păzește poruncile este păzit de porunci. Sfântul Simeon Noul Teolog zice că: „Cel ce păzește poruncile, nu numai el păzește poruncile, ci și poruncile îl păzesc pe el”.

POSTUL

La o adunare, unul din frați a zis: „Eu nu mănânc această mâncare, căci eu postesc”. Părintele îl ceartă, zicându-i: „Mai bine nu posteai decât să te lauzi pentru fapta aceasta!”. Când suntem în post și mergem la rude, când ne pun bucate pe masă, ce să facem?

Să spuneți că postiți și să postească și ei! Dragă, asta din **Pateric**, cu „eu postesc” era o pravilă personală a lui, nu era o rânduială a Bisericii. Eu, de exemplu, dacă mă duc undeva și mi se pune o mâncare de dulce în post, refuz mâncarea de dulce! De ce? Pentru că și omul care îmi oferă trebuie să postească! Și acum există o rânduială precisă! Pe atunci nu existau rânduiele precise, ci existau niște deprinderi ale unora și altora... Dacă tu te duci într-o adunare unde nu se postește și tu vrei să postești ca o chestiune a ta particulară – e una, iar dacă postești pentru că e o rânduială a Bisericii să postești – e alta. De exemplu, când mergem la pomeni, dacă e zi de miercuri, de vineri sau zi de post, eu nu mănânc de dulce, că oamenii bagă de seamă ce mănânci (eu, de altfel, nu mănânc nici acasă de dulce în zi de post). Și-atunci, de ce să-mi stric rânduiala când mă duc la o pomană! Le spun oamenilor că astăzi se mănâncă de post și-atunci oamenii se orientează, eventual îți dau ceva și mănânci, iar dacă nu-ți dau – trece, te duci acasă și mănânci ce poți mânca. Astai rânduiala noastră de acum.

Eu, dacă mă duc la fratele meu sau la cineva cu care sunt apropiat, spun de la început că la noi la mănăstire postim luni (dacă-i luni și vreau să postesc, deși la postul de luni sunt puțin elastic, în sensul că, dacă sunt în afară de mănăstire, nu țin neapărat să postesc luna, pentru că postul de luni este totuși facultativ; la mănăstire, totdeauna postesc luna), dacă pot să postesc și rânduiala se poate împlini, le spun „uite, astăzi e luni, deseară vin la voi, pregătiți mâncare de post, ca să pot să postesc și luni”. Dacă nu-i anunț, pot să mănânc și de dulce, nu-i o problemă. Sunt chestiuni care sunt precise și sunt chestiuni cu elasticitate și nu-i nici o greșeală că le spun oamenilor că „azi e post și trebuie să postim”, că nu mă laud cu postul, ci vreau să împlinesc o rânduială pe care trebuie să o somplinească și ei.

Postul nu trebuie să rămână o faptă izolată, ci postul trebuie să fie unit cu părăsirea păcatului. Nu postim numai de bucate, ci trebuie să postim și de păcate.

Au venit la mine la spovedit niște femei care au fost pe la Mănăstirea Sihăstria și au primit acolo canon să mănânce luna, miercurea și vinerea fără ulei, deci post deplin. Lucrul acesta l-au primit pentru că au mâncat de dulce în post, nu știu când. Dar, ce se întâmplă: cei care le-au dat canonul ăsta – care poate că stau toată ziua la umbră – poate că n-au săpat niciodată la cucuruz să vadă cum e să sapi fără să mănânci, fără să te hrănești. „Zamă mănânci, zamă poți!”, cum zicem noi prin Ardeal. Deci, femeile au încercat să facă ceea ce li s-a spus și, bineînțeles, n-au putut să facă. Și au venit la mine și mi-au zis: „Părinte, ce ne facem, că nu ne putem săpa cucuruzul în condițiile astea!?” Și bineînțeles că eu am fost mai larg decât cei de la Sihăstria și le-am spus: „Mâncați cum se cade. Mâncați cu ulei, dar mâncați de post, totuși. După aceea vă vine puterea și vă săpați cucuruzul”.

PREDICA

Se zice că un părinte ținea o predică și a cam lungito. Un tată ținea un copil în brațe și copilul a adormit, după care sa trezit și la întreat pe tatăsău: „Na mai terminat o dată?”. Și tatăsău a zis: „Ba, a terminat, numai că nu se poate opri!”. Așa și eu, acum. Trebuie să cam gat și să mă pot opri!

PREOȚIA

Ce sfaturi le dați viitorilor slujitori ai altarului din Seminarul Teologic?

Dragă, eu am vorbit odată la Teologie despre rugăciune, era în 1955, în 4 aprilie. Și în timp ce vorbeam despre rugăciune, într-o sală de curs, mi-a venit o idee: că ar putea cineva să fie preot înainte să fie creștin, înainte de a avea convingeri creștine. Și le-am spus celor care mă ascultau: „Fiți atenți să nu ajungeți preoți înainte de a fi creștini!”. Sfatul meu este să se formeze mai întâi în calitate de creștini și apoi să urmeze preoția. Să se formeze duhovnicește pentru ceea ce urmează să facă, pentru că și ei, la rândul lor, trebuie să îndrume și să formeze alți oameni.

Sunt foarte mulți tineri care vor să devină preoți dar care, conform canoanelor, prezintă niște impedimente. Ei însă n-au cunoscut creștinismul, ortodoxia în speță. Pe când celor care n-au fost creștini și n-au dus o viață morală, dar venind la creștinism și botezându-se ei sunt primiți în treapta preoției. Situația practică e aceeași? Că nici unul nici altul n-au cunoscut creștinismul...

Da. Adică un om care a făcut niște păcate pe care creștinismul le înfierează ca păcate, pe care ei în vremea neștiinței nici nu le-au considerat păcate, nu se poate considera că sunt vinovați ca cei care au știut și totuși au făcut păcate. Sunt oameni care au ajuns să facă păcatele pe care le-au făcut, să le cunoască ca păcate, numai după ce au fost convertiți la creștinism, ei nefiind creștini propriu-zis în vremea în care au făcut păcatele. Eu cred că totuși ar trebui să acordăm niște circumstanțe atenuante în aceste situații.

Deci pot să spere în posibilitatea hirotonirii?

În general se fac derogări de la aceste impedimente canonice. Însă, de multe ori, păcatele pe care le-au făcut unii sau alții, se imprimă în acest fel încât ei, dacă ei nu sunt destul de atenți, tot în sfera păcatului rămân.

PREZICEREA

La mănăstire vin de multe ori credincioși care ar vrea să le spunem viitorul. Bineînțeles că nu li-l spunem pentru că nu putem să ne spunem nici viitorul nostru. N-avem cum să li-l spunem. Este totuși o practică prin unele locuri ca pentru a cunoaște viitorul cuiva să deschizi o carte. Sau să-și deschidă el o carte, cartea pe care i-o prezintă cel care urmează să o interpreteze. O fac și unii treaba asta și omul își deschide cartea și după aceea, desigur, el nu citește nimic de acolo, ci cartea este doar un pretext și-i spune anumite lucruri care privesc trecutul, în înțeles de influențe negative. La mine vin destui oameni care la urmă, după ce stau de vorbă cu ei, zic: „Părinte, da' cartea nu mi-o deschideți?”.

Bineînțeles că le spun tuturor că nu. Totuși mi-a venit odată în minte o idee pe care bineînțeles că dacă aș pune-o în practică nu ar aduce nici o rezolvare pentru cei care ar dori să le deschid cartea. Și anume, m-am gândit că ar fi tare bine să le deschid Sfânta Evanghelie de la Matei la capitolul 25, de la versetul 31 până la 46, despre Judecata de apoi. E ceva sigur din viitor. Toată lumea o să meargă la Judecată. Este mai sigur decât orice altceva ce le-ai putea spune oamenilor în legătură cu viitorul, căci acolo se arată cum trebuie să se pregătească omul ca veșnicia să-i fie bună. M-am gândit că ar fi bine să le deschid cartea totdeauna oamenilor la acest text, și încă la un text, și anume la cel despre spălarea picioarelor. Este ceva extraordinar de frumos, de instructiv.

PRIETENIA

Credeți în prietenie?

Da, din toate puterile.

Ce este aceasta?

Asta o știu cei care sunt prieteni. Ce este prietenia? Prietenia este confluența între iubiri, este o realitate din cer adusă pe pământ, este ceva ce se alcătuieste din reciprocitate în iubire și respect. Eu să știți că totdeauna am avut prieteni, de când mă știu am avut prieteni, am și acuma, și nu puțini, și sunt foarte bucurosi de prieteni. Sunt într-o măsură oarecare și o realizare a prietenilor mei care m-au ajutat să cunosc lucruri care prin puterile mele personale n-aș fi putut să le cunosc. Sunt multe cunoștințe pe care le-am câștigat prin intermediari, prin ajutorul prietenilor mei. Cred într-o prietenie adevărată și sfântă și curată și o recomand din toate puterile mele și atrag atenția a nu se implica în prietenie ceva ce nu ține de prietenie, să nu fie de pildă într-o prietenie, într-o prietenie între un băiat și o fată, anticipări ale căsătoriei.

Rămâne ea în veșnicie?

Da.

Dar dacă unul dintre prieteni ajunge în rai și celălalt în iad?

Nu se poate, pentru că prietenii trebuie să ajungă la același loc, că-s cam la fel. Cei care-s buni la bine, cei care-s răi la rău, pentru că sunt și prietenii întemeiate pe răutate. Nu se poate să ajungă unul în rai și unul în iad.

Să știți că cei care se potrivesc în lumea aceasta se potrivesc și în lumea cealaltă.

Eu am spus undeva că mi-am programat toate prietenii pentru veșnicie. De ce? Pentru că, mai înainte de toate, n-are rost să renunț la ceva pozitiv. În al doilea rând, când ele se realizează prin Hristos, rămân în veșnicie.

În prietenie e ca și în vasele comunicante: fiecare oferă și fiecare primește. Primește ce i se dă și oferă ceea ce are.

O întemeietoare a unui ordin călugăresc de ajutorare a nevăzătorilor, Pauline von Malinkrodt, are o deviză: „Iubirea nu calculează și, mai departe, numai iubirea calculează“. Adică iubirea nu calculează când oferă, ci iubirea calculează când i se oferă, ca să răspundă cu și mai multă iubire. Acest lucru se întâmplă în prietenie.

Sunt atâția oameni care spun, și mai ales eu am posibilitatea să aud spunând: „am avut un prieten și m-am certat cu el“. Nu se poate! Cum să te cerți cu un prieten? Ori ai prieten și nu te cerți niciodată, ori zici că ai prieten și te-ai certat cu el, dar asta înseamnă că nu ai avut un prieten.

Iubirea îi apropie pe oameni, dar nu-i angajează la lucruri care nu țin de prietenie, care pot aduce complicații (și de cele mai multe ori aduc complicații). Sunt puțini prieteni care își continuă prietenia în căsătorie.

Odată eram în fața unei fete care se numea Monica, și i-am zis:

Și eu am o prietenă pe care o cheamă Monica.

Nu se poate!

De ce să nu se poată?

Pentru că dumneavoastră sunteți călugăr și nu puteți avea prietene!

În realitate, așa călugăr cum sunt, pot avea prietene cât de multe, dacă prietenia este înțeleasă cum trebuie înțeleasă, fără implicații de altă natură care astăzi sunt gândite în legătură cu prietenia.

Prietenia este un lucru sfânt. Prietenia este ceva din realitatea raiului adus aici, pe pământ. De ce n-am putea (cum zice Sfântul Apostol Pavel) avea o soră cum au ceilalți apostoli, de ce n-aș putea avea și eu o prietenă cum a avut sfântul Ioan Gură de Aur? La măsurile acelea, putem avea toți prietene, cât de multe! Când este vorba de implicații care nu țin de prietenie, acelea nu țin nici de iubire!

Dacă este vorba să răspundem la întrebarea: „Cum trebuie să fie o prietenie între un băiat și o fată?“, răspunsul este acesta: Prietenia între un băiat și o fată trebuie să fie la măsura legăturilor dintre un frate și o soră. Un frate și o soră nu se angajează la

sexualitate și, deci, legătura între un frate și o soră poate fi luată drept măsură pentru legătura între un prieten și o prietenă.

PRIVIREA

Părinții din **Pateric** erau foarte hotărâți într-o privință: nu-i lăsau pe oameni să vadă lucrurile rele și să urmărească și să se uite și să fie cu ochii iscoditori. Am citit undeva despre un părinte care avea un ucenic (asta nu-i din **Pateric**, este din **Calea desăvârșirii creștinești**) și sa dus cu el odată în oraș și a văzut o fată. Și ucenicul sa uitat bine la fată și sa uitat și părintele cât so fi uitat și după aceea zice către ucenic: „Tare frumoasă este fata asta”; ucenicul zice: „Da, părinte”. Dar părintele continuă: „Păcat că are ceva la un ochi”. Ucenicul răspunde: „Nu, părinte, nare nimic”. „Ba are”, zice părintele, iar ucenicul: „Nu, că eu m-am uitat cum se cade, nare nimic”. Și atunci părintele nu la mai ținut de ucenic! A zis că nu-i bun dacă se uită cu ochi iscoditori. Acum poți să te uiți și cu ochii dacă ești deja câștigat pentru Dumnezeu, dacă ești câștigat pentru o viață superioară, dacă vezi curat. Sfântul Apostol Pavel spune undeva că: „Toate sunt curate pentru cei curați, iar pentru cei întinați nimic nu este curat” (Tit 1, 15). Când ai ajuns o dată la o privire sfântă, la o privire curată, poți să te uiți dacă te uiți cu ochii lui Dumnezeu la lumea aceasta.

PSALMI

Între cei 150 de psalmi, doi îmi sunt cei mai apropiați: Psalmul 22 și Psalmul 102. Sunt psalmii bucuriei, psalmii revărsării sufletești de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile primite. Am putea zice, ca odinioară Avva Filimon: „Psalmii aceștia, parcă eu i-am făcut”.

Cred că fiecare dintre noi ar trebui să ne alegem dintre psalmi unii care să se potrivească mai bine cu ceea ce simțim noi, ca să ne reversăm sufletul în rugăciune prin psalmii respectivi.

Nu trebuie să citești neapărat 150 de psalmi ca să te mântuiești.

PSHIOTERAPIA

Psihoterapia este pentru oamenii care n-au credință. Pe aceștia nu poți să-i angajezi prin credința în Dumnezeu – de exemplu, să le spui: „Du-te și fă-ți un Maslu”. Pe unul dintre aceștia nu-l interesează treaba asta, și atunci lucră la el cu psihoterapia. Celui credincios îi spui: „Toată darea cea bună și tot darul de sus este, pogorând de la Părintele luminilor” (Iacov 1, 17). Du-te și tu la biserică, uite, se face Maslu, du-te și primește ajutor de la Dumnezeu. Dar să știi că pe oameni îi poți ajuta numai în măsura în care îi și luminezi, în sensul că unii care cred că li se fac 700 de masluri, se fac sănătoși ș.a.m.d.. Sunt oameni care nu se fac sănătoși niciodată fiindcă așa le-a rânduit Dumnezeu calea. Apoi, pentru infirmități nu se fac masluri; ele se fac pentru boli propriu-zise și nu atât pentru vindecare – deși se cere vindecarea – cât pentru iertarea păcatelor, pentru înzdrăvenirea omului, pentru a-și putea duce partea de suferință. Acum văd că există o atmosferă de genul: „Vai, să facem atâtea și atâtea masluri, să ne ducem acolo și dincolo”. Eu cred că lucrurile trebuie lăsate mai mult în voia lui Dumnezeu decât în „hei-rup”-ul nostru.

PUSTIA

Ce Pustiu este mai pustiu, orașul sau Pustiul?

Păi, depinde! Poate să fie orașul pustiu și să nu fie pustiu Pustiul. Depinde cum ți-l faci. În oraș există pustiu în sensul acesta că oamenii se cunosc mai puțin, că oamenii se interesează mai puțin unii de alții, că nu cunoști nici pe cei dintr-un bloc cu tine, că ești mai izolat decât într-o Pustie, spre deosebire de sat, unde oamenii se cunosc, unde se întrebă unii pe alții, comunică unii cu alții, se salută când se întâlnesc.

RADIESTEZIA

Este conformă radiestezia cu învățăturile ortodoxiei?

Nu prea cunosc radiestezia, dar am aflat că ideile prin care se introduce cineva în radiestezie în general nu sunt ortodoxe. Dacă e vorba să studiezi știința spirituală a lui Rudolf Steiner ca să te învețe el ce ai de făcut și nu iei aminte la Evanghelie, înseamnă că ești mai prejos de ortodoxie în orice caz, pentru că ortodoxia este superioară oricărei alte învățături. Să știți că și eu, când am fost elev de liceu, am fost în legătură cu un cerc de antropozofi din Timișoara, nu știu dacă mai trăiește cineva din aceia de atunci. Și bineînțeles că după ce m-am dus la Teologie și am văzut cât eclecticism există și câtă încercare de sistematizare a unor lucruri care le-au gândit ereticii în special, am părăsit antropozofia din toate puterile. Acum mă țin de ortodoxie pentru că sunt sigur că mă duce unde trebuie.

Radiesteziștii care au venit pe la noi pe la mănăstire au venit nu să stea la noi, ci au zis că se duc să stea la o altă mănăstire, la Bucium, că acolo sunt niște energii... Eu am fost pe-acolo, da' ca butucu', n-am simțit nimic!

Radiestezia nu e de la diavolul, ci e o descoperire a omului. Nu se poate face dovada că e intervenția vrăjmașului în treaba asta.

Poate exista o radiestezie în ortodoxie.

RAIUL

Este o informație foarte foarte prețioasă pentru noi să știm că cel dintâi moștenitor al raiului a fost un tâlhar, un tâlhar pocăit, un tâlhar schimbat, un tâlhar care nu mai era tâlhar, dar care a fost totuși tâlhar și pe care Domnul Hristos l-a primit ca cel dintâi moștenitor al raiului, pentru că l-a schimbat și l-a făcut vrednic de rai. Și este important să știm că cea dintâi căreia i s-a arătat Domnul Hristos după Înviere, a fost o femeie, Maria Magdalena, de care, spune Sfântul Evanghelist Marcu, fără să se sfiască, că Domnul Hristos scosese din ea șapte draci.

Raiul este un fel de generalizare a Taborului.

La noi la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească, era un părinte. Și zicea: „Măi frate – Părintele Serafim îl chema – aici poate să fie raiul pe pământ”. Și eu ziceam: „Da părinte, dar cu alți oameni”. Adică raiul e o realitate pe care o face omul de rai. Dacă ești un om care face raiul, atunci raiul e acolo unde ești tu. Mie îmi place să spun că mănăstirea e tinda raiului, că mănăstirea e poarta cerului, că mănăstirea e casa lui Dumnezeu și locul împlinirilor. Și zic totdeauna: să știți că dacă nu e locul împlinirilor, adică dacă nu te îplinești în mănăstire prin Dumnezeu, și-ți mai trebuie lucruri din lumea asta ca să te îplinești, deci dacă nu-i locul împlinirilor nu-i nici tinda raiului, nu-i nici casa lui Dumnezeu, nu-i nici poarta cerului. Dar tot așa oamenii își pot face din căminul lor o tindă a raiului, o casă a lui Dumnezeu, o poartă a cerului. Se îmbină cerul cu pământul acolo unde este omul cel credincios. Cerul este o realitate care se răspândește, nu e un loc, un spațiu anume: acesta e cerul, de aici începe pământul și de aici începe cerul. Unde e omul care îl poartă în sufletul său pe Dumnezeu, unde e omul purtător de Dumnezeu, acolo e cerul, acolo e bucuria, acolo e pacea, acolo e binecuvântarea, acolo e iertarea păcatelor, acolo sunt darurile Învierii.

În rai va fi cam cum e la Paști, iar la Paști e bucurie, în rai e o bucurie. În raiul cel din lumea cealaltă, cel de deasupra pământului, este ceva asemănător cu ceea ce trăim noi la Paștile cele mântuitoare, la Paștile cele curățitoare, la Paștile cele veșnice, la Paștile care sunt izbăvirea de întristare. E ceva ce trăim noi la Paștile Domnului.

Dacă vrea să știe cineva cum e în rai, ce se face în rai, să se gândească ce se face la Sfânta Liturghie și mai ales ce se face în Săptămâna Luminată.

Noi credem că în veșnicie raiul cel de dincolo de lumea aceasta va fi așa cum e raiul anului bisericesc, o izbucnire de bucurie în legătură cu Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

RĂUTATEA

Cei care rămân încrâncenați în răutate aceia nu se pot bucura de Învierea lui Hristos.

RECUNOȘTIȚA

Știți că numai Sfântul Evanghelist Luca cuprinde în Evanghelia sa o relatare despre vindecarea a zece leproși pe care a făcut-o Domnul Hristos. Și nu s-a oprit numai la istorisirea în sine, ci a adăugat și ce s-a întâmplat îndată după ce Domnul Hristos i-a vindecat de la depărtare pe cei zece leproși. I-a trimis să se arate preoților, pe drum ei s-au vindecat și Sfântul Evanghelist Luca ține să informeze că dintre cei zece, unul s-a întors. S-a întors la Domnul Hristos, a căzut la picioarele Lui și preamărea pe Dumnezeu și mulțumea pentru vindecare, în timp ce ceilalți nu s-au întors. Și Domnul Hristos a zis: „Oare nu s-au vindecat zece? Unde sunt ceilalți nouă?” (Luca 17, 17). Deci Domnul Hristos aștepta și pe cei nouă să-și arate recunoștința. Noi vrem să fim ca cel unul care s-a întors. Vrem să fim ca acel unul, să ne întoarcem la Dumnezeu și să ne întoarcem la oamenii care ne-au primit și care ne-au omenit și care au stat cu noi și au fost bucuroși de prezența noastră.

REÎNCARNAREA

De ce teoria reîncarnării contrazice Învierea Domnului?

Gândiți-vă că, dacă e vorba de o teorie, o tot poți contrazice. Dacă ar fi vorba de un adevăr, atunci ar fi ceva, dar când e vorba de o simplă teorie... Domnule, dacă omul se mântuiește prin vieți succesive, printr-o experiență pe care o face, înseamnă că nu are Mântuitor, ci își este el însuși mântuitor, experiența îi este mântuitor. Or, noi credem că mântuirea se face prin Domnul Hristos, și atunci îți este de ajuns o singură viață ca să te întâlnești cu Domnul Hristos și să fii în veșnicie cu El, mai ales că desăvârșirea e fără hotar. Dacă ai trecut în cealaltă viață și duci o viață în plan spiritual, cum sunt sfinții, cum e Maica Domnului, nu rămâi în starea în care te găsește moartea, în sensul că nu mai poți progresa, ci progresezi în veșnicie, precum sfinții. Fiind fără hotar desăvârșirea, nu-i nevoie ca omul să revină pe alte planuri, pe planuri inferioare, în care faci și rele, pentru că nu poți spune că dacă ai făcut o experiență în viața asta, nu mai repeți niște lucruri rele într-o altă viață. În cazul acesta, viețile succesive aduc și încărcătură, nu aduc numai limpezire. Învierea Domnului Hristos are putere pentru suflet acolo unde se găsește acesta, nu trebuie să vie el să facă o experiență.

Acesta este un punct de vedere. Cei care susțin reîncarnarea poate au și ei punctele lor de vedere, însă noi, pentru că Biserica așa ne învață, credem așa, și Dumnezeu să ne ajute să ne desăvârșim cum credem noi, cum învață Biserica despre desăvârșire.

REÎNVIEREA NEAMULUI

Are nevoie poporul român de o nouă catehizare?

Cam are. Adică nu se poate zice că s-a părăsit vreodată catehizarea. Dacă nu s-a făcut altfel, s-a făcut cel puțin prin sfintele slujbe, important este să dăm viață slujirii, să medităm la cuvintele din sfintele slujbe și în cazul acesta suntem totdeauna catehizați. Însă contează totuși să i se atragă omului atenția asupra lucrurilor care altfel îi scapă, pe care le trece cu vederea. De pildă, odată am participat la o cununie și când s-a terminat cununia am spus și un cuvânt de învățătură, și mi-au spus mirii că ar fi fost bine să le spun cuvântul de învățătură la început, că ar fi trăit mai bine cununia.

Credeți că această generație tânără va reînvia viața creștină de odinioară?

Dacă ar fi numai atât, să te aduni într-o sală, cred că da. Numai că să știți că de la zis până la făcut e cale lungă. Părintele Arsenie avea o vorbă, că: „Cea mai lungă cale e calea care duce de la urechi la inimă”. Și mama mea, Dumnezeu s-o odihnească, venea câteodată pe la mine și ziceam: „Mamă, numai dumneata singură ai venit?”. „Da, numa' că o mai zis unele și altele dintre femeile de la noi că vin, da' când să plecăm n-o mai venit nici una”. Zic: „Știi cât e de departe de la zis până la făcut? Cât e de la noi din sat până la mănăstire”. Așa e și cu chestiunea aceasta: ne întâlnim, ne auzim, e frumos, însă e greu de împlinit. Când se face cineva călugăr i se spune că bun lucru a ales, numai de-l va și împlini. Că „lucrurile cele bune cu osteneală se câștigă și cu greutate se împlinesc”. Domnul nostru Iisus Hristos spune că: „Cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Matei 16, 24), crucea fiind efortul necesar de a te depăși pe tine însuși. Dacă ne angajăm în felul acesta, e nădejde de reînviere. Dacă nu ne angajăm în felul acesta, atunci ne-am întâlnit, ne-am bucurat, ne ținem minte. E frumos și asta, dar nu-i destul.

RÎSUL

Dacă un om este o fire veselă, trebuie să-și înfrâneze râsul?

Nu, poți să râzi de câte ori îți vine să râzi, numai să nu râzi ca să te găsești în treabă. Când îți vine să râzi poți să râzi, numai să nu râzi de oameni, să nu râzi de lucruri care sunt totuși serioase. Să știți că și eu sunt o fire din aceasta care cam râde, și nu mă gândesc niciodată că am păcătuit că am râs. Într-o traducere a psalmului 20 este: „Și i-ai veselit cu zâmbetul feței Tale”, adică despre Dumnezeu zicem că zâmbește, deși Dumnezeu nu are o figură umană așa cum Domnul Hristos are o figură umană, dar Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Duhul Sfânt nu știm cum am putea să zicem că zâmbește, dar prin zâmbet înțelegem o deschidere mângâietoare. Și atunci se poate râde când e cazul de râs. „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng” (Romani 12, 15) zice Sfântul Apostol Pavel, iar Sfântul Apostol Luca zice: „Fericiți cei ce plângeți acum, că veți râde” (Luca 6, 21). Sigur că nu poți avea aceeași atitudine totdeauna. Și apoi depinde foarte mult de structura omului; este câte unul care e mai predispus la râs. Aveam un părinte la noi la mănăstire, Părintele Serafim Popescu, era foarte deschis și râdea așa cu poftă. Și au venit odată unii din Germania și imediat l-au înregistrat, să-l mai audă și pe acasă cum râde. A făcut rău? Eu zic că nu a făcut nici un rău. Dacă râzi când nu se râde, atunci nu e corect.

ROMÂNII

Când eram copil, mi-aduc aminte cu multă plăcere de niște lucruri pe care oamenii de astăzi nu le mai fac. De exemplu, rugăciunea de la masă. Păi, sunt atâția preoți care mărturisesc că copiii lor nu-și mai fac rugăciunea la masă. De ce? Că doar ei au învățat în familia lor! Ei, și atunci, asta nu-i o scădere a neamului? Și nu-i un fel de moarte a neamului românesc? Și nu numai atât. Am luat, așa, un caz. În familia noastră de exemplu – bine că nu-i nici un frate de-al meu pe aici să mă audă că acum îl părăsc – noi am învățat în copilărie și ziceam rugăciunea totdeauna la masă, dar acum ei nu se mai roagă. Numai când mă duc eu pe la ei, zic și ei rugăciunea de la masă. Când nu-s eu pe acolo își uită. Și atunci ce poți să zici despre neamul nostru care scade din punct de vedere religios, pentru că nu mai are o legătură cu înaintașii care au fost oameni credincioși?

Mi-aduc aminte de ai mei de acasă că ziceau să nu facem sfărâmituri de pâine, că îi păcat, să nu călcăm pe pâine că îi păcat, că pe grâu îi obrazul lui Dumnezeu. Eu, când eram copil, tare aș fi vrut eu să știu cum îi obrazul lui Dumnezeu pe grâu. Îmi închipuiam că dacă se uită cineva cu microscopul, chiar vede cum îi fața lui Dumnezeu! Bineînțeles că ăsta era un gând de copil, după aceea mi-am dat seama că nu poate fi așa, dar că, de fapt, pe orice creatură a lui Dumnezeu e exprimat Dumnezeu în înțelepciunea Lui, în puterea Lui, în bunătatea Lui, în ceea ce poate El să manifeste. Și atunci, și pe grâu... Buna îmi arăta, și ziceam: „Mamă bună, unde e? Unde-i obrazul lui Dumnezeu pe grâu?”. Și-mi arăta punctul acela de germinare, gropița aceea: „Uite, aici e obrazul lui Dumnezeu!”. Dar nu l-o văzut nici Buna, ci ea credea în el, în asta. Și după aceea am crezut și eu tot așa. După aceea mi-am dat seama: domnule!, în fond, orice lucru pe care îl face Dumnezeu, îl exprimă pe Dumnezeu într-un fel sau altul! Și în cazul acesta, noi avem o legătură cu Dumnezeu prin făpturile Lui. Adică natura este un reflex al prezenței lui Dumnezeu. Acum oamenii nu mai au atâta legătură cu Dumnezeu și sunt așa, cumva nepăsători. Apoi nu știu cum ar putea învia un neam care n-are conștiința că trebuie să învieze!

Mi-aș dori să nu se mai lupte oamenii între ei pe motive de credință, ci fiecare să-și trăiască credința la măsura la care o are și să ducă înainte viața tuturor oamenilor fără să caute să-i câștige pe oameni pentru o credință sau alta, cum se întâmplă de multe ori.

Să ne gândim la Maica Tereza de Calcuta care-i îngrijea pe toți, și pe necredincioși și pe credincioși; le respecta credința și îi ajuta pe oameni așa cum sunt, ca să fie mai buni, să fie mai curați, să fie mai mângâiați, mai liniștiți, să moară – cum zicea cineva dintre ocrotiții dânzei: că „am trăit ca un animal și acum mor ca un înger”. E o vorbă, pentru că îngerul nu moare. Da' așa i s-a părut de schimbată viața în condiția respectivă încât a zis: „Până acum când am fost pe stradă și-am trăit bolnav și în mizerie, am trăit ca un animal, și acuma o să mor ca un înger”. Așa ceva aș dori să fie în țara asta pe care s-o binecuvinteze Dumnezeu cu mila și cu îndurările și cu iubirea Sa de oameni.

România a știut, în decursul ultimilor zece ani, să-și controleze, să-și dirijeze libertatea?

N-a știut nimic! În decursul acestor zece ani oamenii n-au știut de unde să înceapă, n-au știut cum să meargă, au mers întâmplător, au mers cum le-a venit. Au căutat ei să facă anumite lucruri dar ... Mă gândesc numai câtă vorbă a fost la început privind corupția, privind înlăturarea ei, și până la urmă s-a stins totul.

Ce putem face ca libertatea să nu mai aducă înrobire?

Nu știu ce putem face! Mai întâi de toate trebuie să se creeze niște legi care să îngreueze libertatea, iar omul să știe că libertatea îngreuită este mai mult decât libertatea neîngreuită. Adică să nu spună: sunt drepturile omului să facă cutare sau cutare lucru, este dreptul omului să facă avort, este dreptul omului să citească lucruri necuviincioase, este dreptul omului să aibă baruri striptease, este dreptul omului să privească filme necuviincioase... Tot auzim: e dreptul omului, e dreptul omului... E dreptul omului să fie prost, prost să fie dacă-i dreptul omului!

RUGĂCIUNEA

Sfântul Marcu Ascetul spune: „Când îți aduci aminte de Dumnezeu înmulțește rugăciunea, ca atunci când Îl vei uita Domnul să-și aducă aminte de tine”. Îi tare fain! M-am gândit de multe ori la cuvântul acesta și fac o legătură între el și ceea ce-mi spunea mama când mergeam la școală departe de casă: „Nu-ți uita de Dumnezeu, nu-ți uita de rugăciune”. Parcă ar fi fost un cuvânt din **Filocalie**.

În **Scara** Sfântului Ioan Scărarul se spune: „Rugăciunea este întărirea lumii”, deci oamenii care se roagă într-un fel sustin lumea aceasta. Ei Îl fac pe Dumnezeu milostiv față de lumea aceasta. Sigur că Dumnezeu, dacă a creat lumea aceasta, vrea să fie milostiv față de lume și s-o întărească, dar contribuim și noi la întărirea lumii cu rugăciunea pe care o facem, rugăciunea fiind nu numai un mijloc de îmbunătățire personală, ci și un mijloc de îmbunătățire a societății în care trăim.

Rugăciunea are foarte mare importanță pentru lume în general, ca și pentru persoanele singurate, în special; pentru cei sănătoși și în bună stare, ca și pentru cei bolnavi și în suferință. Numai că nu trebuie să rămânem doar la rugăciune când e nevoie de mai mult decât de rugăciune.

În **Pateric** se spune că un părinte, care era mai mare peste o obște de zece inși, se ruga lui Dumnezeu ca și în viața de dincolo de mormânt să fie și ucenicii împreună cu el. Condiția pentru aceasta a fost stabilită prin minune dumnezeiască: „Să fie ucenicii la măsurile părintelui” și atunci vor putea fi împreună în veșnicie. În viața aceasta pământească s-a constatat că ucenicii nu erau la măsurile părintelui, căci ei n-au ajutat pe un bolnav pe care l-au găsit pe cale, pe când părintele, cu toate că era singur, și-a dat toată silința să-l ajute pe acel bolnav, care de fapt nu era un bolnav obișnuit, ci era îngerul lui Dumnezeu, închipuit într-un bolnav fără ajutor.

Este interesant de observat că cei zece ucenici ai părintelui, deși erau cu toții împreună, nu s-au simțit îndemnați să facă ceva concret pentru cel ce se întâmplase a le fi în cale, în timp ce părintele, singur fiind, s-a gândit să-l transporte în spate și să nu-l lase acolo unde îl întâlnise.

Pe mine, de la prima lectură a acestui pasaj din **Pateric**, m-a surprins felul cum a întâmpinat bolnavul de pe cale constatarea celor zece ucenici, că n-au ce să facă cu el. Bolnavul, ca și cum ar fi fost de acord cu ei, că într-adevăr n-au cum să-l ajute, a zis: „Duceți-vă și rugați-vă pentru mine”. Mie, acest cuvânt a continuat să-mi rămână în minte ca o ironie. Bineînțeles, are și rugăciunea rostul ei, dar ea nu înlocuiește și nu

suplinește ceea ce s-ar mai putea face și ceea ce ar mai trebui făcut, adică mila, ajutorul material efectiv.

Rugăciunea în care nu-ți pui inima pentru aproapele nu-i rugăciune, ci formalitate și profesionalism.

Numai la rugăciune putem să știm ce legătură avem cu Dumnezeu, ce legătură avem cu oamenii. În rugăciune ne apar fel de fel de gânduri care arată cine suntem și ce suntem.

Sfântul Maxim Mărturisitorul de pildă, în dialogul între un bătrân și un frate, a răspuns la întrebarea cum Sfântul Apostol Pavel care avea atâtea griji pentru a propovădui și pentru a ajuta Bisericele spune totuși „neâncetat să vă rugați”, cum se ruga el neâncetat? Și Sfântul Maxim Mărturisitorul, răspunzând la această întrebare, nu spune că Sfântul Apostol Pavel zicea mereu: „Doamne, iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”, ci spune altceva. Zice că: „Rugăciunea neâncetată este să ai mintea pururea lipită de Dumnezeu cu multă dragoste și cu dor, să atârni cu nădejdea de Dumnezeu și să te încrezi în El în orice ai face și ți s-ar întâmpla”. Acesta este răspunsul Sfântul Maxim Mărturisitorul din care înțelegem că de fapt rugăciunea nu e de fapt o simplă repetare a unei formule de rugăciune, ci este o atitudine de rugăciune, o angajare spre slujirea lui Dumnezeu, să simți că ești lipit de Dumnezeu cu gândurile tale, să simți că atârni de El și să ai nădejde în El și să te încrezi în Dumnezeu în orice ai face și ți s-ar întâmpla, și atunci această stare sufletească ți se primește de Dumnezeu ca o rugăciune.

O concepție la fel cu aceasta a Sfântului Maxim Mărturisitorul o avea și un pustnic despre care se spune în **Pateric** că a fost vizitat de un oarecare străin care la plecare și-a cerut iertare de la părintele că l-a reținut de la rugăciunea lui, de la programul lui. Și părintele respectiv a răspuns așa: „Rugăciunea mea, frate, este să te primesc pe tine și să te petrec cu drag”. Cine Îi slujește lui Dumnezeu prin ceea ce face și își face datoria în viața aceasta, acela, dacă dă un sens religios vieții, prin tot ceea ce face Îi slujește lui Dumnezeu. De altfel Cuviosul Dorotei spune că: „A te ține de o singură faptă bună înseamnă a zidi un singur perete și nu o casă întreagă”.

Rugăciunea neâncetată nu trebuie înțeleasă ca o simplă repetare continuă a unei formule de rugăciune, ci mai degrabă ca o stare de rugăciune; conștiința permanentă a prezenței lui Dumnezeu, conștiința din care izvorăște, în mod necesar, preamărirea lui Dumnezeu.

În **Pateric** se spune că este necesar ca rugăciunea să fie unită cu faptele, adică lucrurile pe care le cerem de la Dumnezeu să le urmărim și cu fapta. Adică, trăim o viață de nepăsare și apoi să cerem de la Dumnezeu niște lucruri pe care le-am vrea, dar pe care, într-un fel, am putea să le câștigăm și noi înșine?

Biserica nu ne cere o singură metodă de angajare în rugăciune, ci ne cere o rugăciune vie, o angajare ca într-un fel de rugăciune în tot ceea ce facem noi pozitiv în această lume. De aceea este foarte important să-și găsească omul și munca pe care o face, ca muncă pe care o poate binecuvânta Dumnezeu și pe care o binecuvintează Dumnezeu.

E foarte important cuvântul acesta: „Rugăciunea este oglinda sufletului”. L-am putea lua ca o lozincă sau ca un principiu. Cel care se roagă își manifestă sufletul în

rugăciune în raport cu Dumnezeu, în raport cu lumea, în raport cu oamenii, în raport cu binele lui, cu nădejdea pe care o are, pentru că rugăciunea, zice undeva în **Scara** Sfântul Ioan Scărarul, este „arătarea nădejzii și secure împotriva deznădejzii”. Cum ție rugăciunea așa ție și sufletul.

În **Scara** Sfântului Ioan Scărarul, despre rugăciune se spune că este „judecată și judecătorie și scaunul judecătorului înainte de judecata viitoare”. Deci, cei rugăciunea? Judecată, judecătorie și scaunul judecătorului înainte de judecata viitoare. Ce înseamnă asta? Înseamnă că mai ales la rugăciune ne arătăm cine suntem noi din punct de vedere al raportului cu Dumnezeu.

Rugăciunea e răscolitoare și de bune și de rele.

Cine nu are inimă curată acela proiectează din necurăția lui asupra Mântuitorului nostru Iisus Hristos propriile sale necurății. Mărturisesc mulți dintre credincioșii noștri că la rugăciunile pe care le fac au imagini necuviincioase, și că în rugăciunile pe care le fac nu se întâlnesc cu Domnul Hristos, ci se întâlnesc cu propriile lor necurății. De ce se întâmplă așa ceva? Pentru că rugăciunea este oglinda sufletului, rugăciunea este măsura la care se găsește sufletul.

Rugăciunea înainte de a ne face să ne întâlnim cu Dumnezeu, înainte de a ne aduce conștiința legăturii cu Dumnezeu, ne aduce întâlnirea cu noi înșine, ne descoperă pe noi înșine nouă înșine. Și cum ne descoperă? Răscolește adâncurile sufletului nostru.

Poate știți că părinții cei duhovnicești spun că „rugăciunea este oglinda sufletului”. Ce înseamnă asta? Că în cadrul rugăciunii și în acțiunea de a ne ruga ne cunoaștem măsura la care suntem. Și să știți că măsurile mele au fost scăzute tare. M-am întâlnit cu furtuni de gând. Și zicând eu „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul” am simțit niște răscoliri de gând. Mă gândeam că toată lumea le are dar nu le spune. Nu m-am consultat cu nimenea, că nici nu știam că trebuie, nici nu știam să mă consult, au mers așa lucrurile de la sine. Și a fost bine că n-am pus niciodată răscolirile de gând în legătură cu rugăciunea, că poate așa fi renunțat la rugăciune. N-am renunțat, și a fost bine că n-am renunțat.

Asta a fost, să zicem, cunoașterea de sine prin rugăciune. Mi-am dat seama de înclinările negative, mi-am dat seama de agoniseliile negative, pentru că să știți că la încărcătura negativă cu care venim în lumea aceasta se adaugă și negativele pe care le acumulăm, în sensul că băgăm în noi fel de fel de impresii, fel de fel de informații, fel de fel de lucruri cu care nu ne putem prezenta oriunde și oricând, și aceasta și întâmplător și de multe ori și voit. De exemplu cineva care citește un roman excitant, își bagă el în suflet negative, niște lucruri care după aceea îl urmăresc. Sfântul Ioan Scărarul spune că rugăciunea poate fi întinată sau spurcată, poate fi furată, poate fi pierdută și poate fi curată. La rugăciune curată ajung cei care au rezolvat în ei întinăriunile. Dar Sfântul Ioan Scărarul nu spune că dacă ai rugăciune spurcată să nu te mai rogi, ci prin rugăciune progresezi în rugăciune. Nu trebuie să te sperii niciodată de ce-ți vine în minte, nici din cele ce le-ai văzut, nici din cele ce le-ai adus din străfunduri de existență, important este să vrei să nu le ai. Și atunci, pentru că noi nu suntem capabili prin noi înșine să ne facem rânduială, cerem ajutorul lui Dumnezeu.

Mântuirea, am zis, vine prin Mântuitorul. Și cerem ajutorul Mântuitorului: „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”.

Se spune despre Sfânta Maria Egipteanca că 17 ani a trăit în desfrânare și că tot 17 ani i-au trebuit ca să-și facă rânduială în minte. Deci lucrurile trebuie luate în serios.

Acuma să știți că nu sunt un rugător din acela care e copleșit de rugăciune în așa fel încât să-mi vină numai gânduri extraordinare în rugăciune; îmi mai vin și gânduri obișnuite. Dar nu-mi pare rău niciodată, dacă îmi vine în gând un binefăcător îl pun înaintea lui Dumnezeu în atmosfera de rugăciune și zic: Doamne, ajută-l pe cutare, că uite m-a ajutat și el pe mine, sau îmi vine în minte o poezie frumoasă, o spun și când mă rog, și zic: așa-i Doamne că-i fain? Asta înseamnă îmbunătățire de viață, să ajungi la niște gânduri care să le poți prezenta și să le poți învălui în rugăciune.

Cum ești, așa ție rugăciunea, cum te porți, așa te rogi. Nu te rogi, scazi în rugăciune, te rogi, înaintezi în rugăciune. Chiar există un îndemn: „Roagă-te cum poți, ca să ajungi să te rogi cum trebuie!”.

Un cuvânt vrednic de a fi reținut și urmat este acela că: „Rugându-te, înveți să te rogi”. Numai rugându-te mereu poți înainta în rugăciune. Cine renunță la rugăciune, renunță la progresul în ea.

Cât trebuie să se roage omul ca să-l miluiască Dumnezeu?

M-am întrebat și eu: de câte ori trebuie să zică cineva „Doamne miluiește-mă” ca să-l miluiască Dumnezeu? Și m-am gândit la fiul risipitor, de pildă. Fiul risipitor când s-a întors și-a făcut întâi o socoteală: „Mă voi duce la tatăl meu și voi spune: tată, am greșit la cer și înaintea ta, nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău, primește-mă ca pe unul din slujitorii tăi”. Și când s-a apropiat de casă, tatăl l-a văzut de departe și a alergat înaintea lui și a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Deci nu l-a pus în studiu, să zică: să vedem ce face acesta acum când se întoarce, să vedem ce zice, să vedem cum se prezintă. De ce nu l-a pus în studiu? Pentru că nu era cercetător științific, ci era tată, și inima de tată îl înghesuia să-l primească. Noi credem că Dumnezeu e Tatăl nostru. Când l-a primit a început să zică: „Tată, am greșit la cer și înaintea ta nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău”. Nu a mai zis și „primește-mă ca pe unul din slujitorii tăi”, cum și-a făcut el socoteala. Și tatăl său nu a zis: zi de vreo sută de mii de ori așa, că apoi te iert. Deci noi trebuie să avem încredințarea că Dumnezeu ne miluiește. Dar zicem „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul” de atâtea ori de câte putem să zicem, deși nu cred că la sfârșitul vieții va zice Dumnezeu către mine: tu mai puteai să zici de un milion de ori și nu ai zis. Nu cred lucrul acesta. De ce? Pentru că aceasta e o metodă de îmbunătățire sufletească, nu o metodă de a cere mila lui Dumnezeu în înțelesul acesta că numai atunci ți-o dă Dumnezeu dacă ai zis de nu știu câte ori. Important este să avem încredințarea în mila lui Dumnezeu, dar noi cerem mila lui Dumnezeu ca să ne putem observa pe noi înșine, e o metodă de îmbunătățire, de a ține legătura cu Dumnezeu și de a ne curăți sufletul.

Cea mai la îndemână nevoință a călugărului și a mireanului deopotrivă, este rugăciunea de toată vremea și privegherea.

Nu trebuie să se silească nimeni să facă performanțe de priveghere. Priveghere să faci în înțelesul de a nu fi împresurat de gânduri rele, să ai întotdeauna o trezvie, să fii întotdeauna treaz când trebuie să faci ceva.

E scris undeva în **Pateric**: „Călugărul care se roagă numai când se roagă, acela nicidecum nu se roagă”. Deci nu se roagă când se roagă după un program, ci toată viața trebuie să fie o rugăciune, acel „Rugațivă neâncetat” (I Tesaloniceni 5, 17) despre care știm că la zis Sfântul Apostol Pavel ca îndemna.

Un părinte duhovnicesc din Mănăstirea Agapia îi îndemna pe oameni să se roage neâncetat și le spunea să se roage chiar și când merg să facă un păcat, pentru că poate chiar faptul că te angajezi în rugăciune cu stăruință să te ajute să-ți schimbi gândul și să nu mai păcătuiești.

Cine ar putea să citească din Psaltire mai mult? Două categorii de oameni: pensionarii și șomerii, și nici unii nici alții nu citesc, mai ales din pensionari, deși vreme au.

De ce trebuie să citim rugăciunile? Nu ar trebui să vorbim cu Dumnezeu cu gândurile noastre așa cum sunt ele?

Păi încercați să vorbiți cu Dumnezeu cu gândurile voastre și o să vedeți că nu le veți putea ridica la măsurile la care sunt rugăciunile pe care le citim. În ce măsură mă pot identifica cu niște rugăciuni care au fost compuse de alții? În măsura în care câștigi și tu sentimentele altora.

Eu, de exemplu, „Domnul este păstorul meu” (Psalmul 22) v-am spus, socotesc că e o rugăciune ca și când aș fi făcut-o eu. Sunt altele cu care nu mă potrivesc foarte bine, dar în orice caz noi putem să ne cercetăm sentimentele și să ni le îndreptăm, să ni le apropiem de ceea ce aduc în noi ideile respective.

Evagrie Ponticul spune că rugăciunea este „vorbirea minții cu Dumnezeu”, nu este repetarea mecanică a unei formule de rugăciune.

Când recităm rugăciuni nu ne rugăm, ne rugăm atunci când ceea ce spunem simțim, când ceea ce spunem ne împriem.

Cine este în sfera recitărilor nu se roagă, ci doar spune rugăciuni, iar cel care vorbește cu Dumnezeu prin cuvintele rugăciunii, acela se roagă. Întâi este rugăciunea cu cuvântul, rugăciunea gurii, apoi vine rugăciunea minții, când cele ce le rostim cu gura le înțelegem și cu mintea, rugăciunea minții putând fi detașată de rugăciunea gurii, fiind mai înaintată decât rugăciunea gurii, rămâne la nivelul gândului, dar la nivelul gândului prin cuvinte, pentru că rugăciunea este prin cuvinte chiar când nu spunem cuvinte cu gura, spunem cuvinte cu gândul, tot cuvintele pe care le-am putea spune și cu cuvântul vorbit. Și există o rugăciune a inimii care este rugăciunea deplină, rugăciunea simțirii, rugăciunea în care nu se roagă numai gura, nu se roagă numai mintea, ci se roagă și inima, adică omul întreg se roagă, la idei adăugând și simțirea. Aceasta este de fapt rugăciunea inimii când inima se roagă împreună cu mintea, când între inimă și minte se face o legătură în așa fel încât omul întreg se roagă, adăugând la idei sentimente. Există și o rugăciune a simțirii, o rugăciune în care se taie cuvântul de pe buze, o rugăciune a inimii care este o îndreptare a sufletului către Dumnezeu, o rugăciune fără cuvinte, dar la această rugăciune ajung puțini.

Rugăciunea intră mai adânc decât intră cuvântul vorbit, intră mai adânc în suflet decât intră gândurile obișnuite.

Cum sporești în relația ta cu Dumnezeu prin rugăciunea din biserică și cum sporești în relația cu Dumnezeu prin rugăciunea făcută acasă? Care este diferența dintre ele și care este echilibrul dintre ele?

Dragă, într-un fel nu este nici o diferență, pentru că tot rugăciune e și acasă și la biserică! Ceea ce faci în biserică, faci organizat și împreună cu alții, faci într-un loc consacrat, într-un loc sfințit anume pentru Dumnezeu. Se recomandă ca atunci când e slujbă la biserică și când poți fi la biserică, să fii la slujbă, pentru că pentru rugăciunea particulară găsești și altă vreme, când nu este slujbă la biserică. Mă gândesc în special la Sfânta Liturghie.

Cea mai mare jertfă și rugăciune posibilă pe pământ este Sfânta Liturghie.

Nu locul, ci calitatea rugăciunii este ceea ce se caută.

Ca să înlocuiești studiul cu rugăciunea sau să-ți faci din rugăciune profesiune, nu-i corect.

Părinte, dacă pentru un motiv neprevăzut întârziem seara încât nu ne putem face canonul obișnuit de rugăciune până la ora la care ne culcăm de obicei, ce trebuie să facem?

Să vă culcați!

Roadele fiecărui fel de rugăciune sunt roadele pricinii care au determinat-o.

Sfântul Isaac Sirul spune că: „Rugăciunea este o bucurie care înalță mulțumire”. Deci ce este rugăciunea, între altele? „O bucurie care înalță mulțumire.”

Rugăciunea este cuvântul omului către Dumnezeu.

Taina rugăciunii este să te rogi în taină.

Puteti citi toate cărțile din lumea asta despre rugăciune, mai mult decât faptul de a te angaja nu-i nimic.

Dumnezeu se descoperă nu tehnicii, nu faptului că faci închinăciuni sau că stai în genunchi sau că stai în picioare, nu faptului că pui degetul într-un loc pe inimă și privești spre inimă. Astea sunt numai niște lucruri prin care se angajează omul simplu ca să se poată concentra mai bine. Dar în realitate, lucrurile astea n-au nici o valoare pentru viața lăuntrică, pentru viața sufletească interioară. Important este să iei aminte la gânduri, important este să te simți în legătură cu Domnul Hristos, să știi că mântuirea vine prin Mântuitor, nu de la tine, să ocolești gândurile cele rele prin așezarea aceasta de rugăciune, prin deprinderea aceasta de rugăciune.

Zic unii că trebuie să bagi mintea în inimă. Ca și când mintea na puso Dumnezeu unde trebuie, trebuie so iei tu din cap și so bagi în inimă! Nu e așa. Ce vrea să spună asta: „să bagi mintea în inimă”? Vrea să spună că trebuie să unești gândurile cu simțămintele, rugăciunea să fie o rugăciune deplină. Important este să spui rugăciunea, că mintea se așează ea la locul ei. Noi o simțim uneori în cap, uneori în piept, uneori și în cap și în piept. Nu asta este important, important este să simți

prezența lui Dumnezeu în tine, să simți că înviază Dumnezeu și se risipesc vrășmașii Lui, să simți că a venit la tine Lumina Mântuitorului, nu în înțeles de lumină fizică, ci de o luminare, de o conștiință luminată, de o limpezire sufletească și astai tot, până la urmă. Astai isihia, āstai viitorul, pentru că viitorul nu începe peste ani și ani, viitorul începe în fiecare clipă! Numai că viitorul noi nul trăim ca viitor și no să-l trăim niciodată ca viitor, ci totdeauna o să-l trăim ca prezent.

Tata, Dumnezeu să-l odihnească, tot ne spunea că un cioban nu știa nici o rugăciune. Da' sărea el peste o botă și zicea: „Una mie Doamne, una Țaie Doamne”. Asta i-o fost toată viața lui religioasă.

RUGĂCIUNEA LUI IISUS

Părinții cei duhovnicești ne îndeamnă să folosim mai ales rugăciunea aceasta: „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul” și au dat și o rânduială în privința aceasta. Pe mine m-a învățat Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, în 1942, cum să fac această rugăciune, lipind-o de respirație. Și anume a zis așa: să spun cu mintea – deci cu cuvântul gândit – „Doamne” între respirații; concomitent cu inspirarea, deci trăgând aerul în piept, să zic: „Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu”, și expirând, dând afară aerul din piept, să zic: „miluiește-mă pe mine păcătosul”. Aceasta nu e o condiție necesară pentru mântuire, adică acela care zice pe respirație se mântuiește și cel care zice altfel nu se mântuiește. Important e să fi angajat în rugăciunea aceasta, în metoda aceasta de curățire a sufletului. Bineînțeles că lucrul acesta nu trebuie să-l facă cineva care este angajat în alte lucrări în care e solicitată mintea.

Poate unii ați citit mărturisirile pelerinului rus, despre trăirile lui interioare, în legătură cu rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”. Acolo se insistă pentru un anumit număr de rugăciuni, mai întâi 3000, după aceea 6000, după aceea 12000 și așa mai departe. E o metodă de fapt. Eu nu cred că trebuie să ne numărăm rugăciunile.

Să știți că mie nu mi-e frică să mă duc înaintea lui Dumnezeu și că o să-mi zică Dumnezeu: bine, bine, dar să știi că tu ai mai fi putut zice de vreun milion de ori „Doamne Iisuse” și n-ai zis. Sunt sigur.

Când am ajuns la Teologie a venit vorba despre rugăciunea asta și îmi spune cineva: „Măi frate, stai, că nu se poate face așa ceva fără îndrumător, trebuie un îndrumător, un duhovnic!”. Și eu n-am găsit un îndrumător nici până atunci și nici de atunci încoace. Că dacă m-am dus de exemplu la un părinte care era socotit cu viață îmbunătățită și cu nume mare și cu cunoștință multă, el mi-a spus cunoștințele tot din cărți. Pe acelea din cărți le pot citi eu singur, nu trebuie să mi le spună el, că ce spune Ioan de Valaam, că ce-a spus cutare care-i zăvorât și ce-a spus Ignatie Brancianinov. Pe mine mă interesează experiența, ce ți-a adus ție, care zici „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”. Ți-a adus limpezimea minții? Ți-a adus liniștea sufletească? Ți-a adus dorința de rugăciune? Ți-a adus dorința de Dumnezeu? Ți-a adus capacitatea de a ocoli pricinile păcatelor? Ți-a adus fermitatea în cunoștința de Dumnezeu și înlăturarea gândurilor rele? Ți-a adus statornicie în bine? Ți-a adus dorința de bine? Ți-a adus dorința de depășire de tine însuși? Astea sunt lucrurile pe care le aduce rugăciunea, rugăciunea de toată vremea și orice rugăciune.

Eram elev de liceu la Timișoara și de unde locuiam mergeam până la școală cam o jumătate de oră. În timpul acesta de câte ori mergeam singur, și se întâmpla deseori să merg singur, ziceam într-una: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, cum m-a învățat Părintele Arsenie, pe respirație.

Pe lângă furtunile de gând, pe lângă confruntările negative, am avut însă și niște bucurii pentru care eu recomand din toate puterile mele rugăciunea aceasta în înțelesul că, mergând la școală și zicând rugăciunea aceasta, aveam așa o bucurie de mare încât mi se părea că mă ridică cineva pe sus. Bineînțeles, nu mă ridică nimeni pe sus, era o impresie a mea născută din plinătatea bucuriei.

Când zicem rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” întins, adică nu de două, trei ori, ci vreme mai îndelungată, de pildă o jumătate de oră, începem să răscolim înăuntru niște negative care sunt realități necunoscute pentru noi. Apar din subconștient și inconștient în conștientul nostru. Lucrul acesta s-a întâmplat și cu mine. Însă norocul meu de la Dumnezeu a fost că nu l-am pus în legătură cu rugăciunea, că poate dacă procedam așa renunțam la ea.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că rugăciunea de toată vremea este rugăciunea aceea când mintea este atârânătoare de Dumnezeu. Un frate oarecare l-a întrebat pe Sfântul Maxim Mărturisitorul cum putea Sfântul Apostol Pavel, care avea atâtea de făcut, de propovăduit, de purtat grija Bisericii, cum putea să se roage neâncetat? Și atunci, Sfântul Maxim Mărturisitorul – citiți în **Filocalie** în volumul II, în „Cuvântul ascetic al Sfântului Maxim Mărturisitorul” – răspunde fratelui că rugăciunea neânteruptă este a avea mintea atârânătoare de Dumnezeu, a nădăjdui în El și a crede în El în orice ai face și ți s-ar întâmpla. Deci ajungem la o stare de rugăciune.

Despre Rugăciunea Inimii s-a vorbit foarte mult în istoria Bisericii, mai mult decât este necesar. Aceasta este părerea mea.

Mi-am dat seama că deși este foarte important să ne rugăm cu această rugăciune, aceasta este doar o rugăciune de cerere, în timp ce sunt și alte multe rugăciuni mai esențiale, cum sunt rugăciunile de preamărire aduse lui Dumnezeu, în stilul ecfoniselor de la sfintele slujbe sau cum sunt rugăciunile din Apocalipsă.

Susțin din toate puterile mele că rugăciunea și rânduiala liturgică nu trebuie să fie părăsită sau înlocuită, ci trebuie doar să fie completată prin rugăciunea de toată vremea, indiferent dacă este făcută personal, în chilie sau în altă parte, fie că este făcută în obște, la ascultări, dar cu agajare personală, din partea fiecărui participant.

Să învățăm noi rugăciunea aceasta, să îi învățăm și pe alții, să învățăm copiii încă din copilărie să zică „Doamne Iisuse”. Dar dacă îi învățăm să zică rugăciunea, iar pe de altă parte le ținem televizorul deschis ca să vadă spurcăciunile care se dau acolo, apoi degeaba zic „Doamne Iisuse”. Fiți atenți! De noi depinde viitorul țării noastre nu numai, cum se zice, de tineret. Depinde și de tineret dar și de bătrâni, de felul cum îi dirijează și cum îi îndrumă pe tineri.

„Pe copil să-l ții în frâne

De vrei om la toți să placă

Nu-l lăsa orice să-ngâne,

Nu-l lăsa orice să facă,

Nu-l lăsa după dorirea-i

Unde vrea el să se ducă.

Din același lemn se scoate

Și icoană și măciucă”,

zice Vasile Militaru, și are dreptate.

Părinte, un călugăr mi-a zis: Să te liniștești și abia apoi să spui rugăciunea minții.

Nu o avut dreptate. Rugăciunea minții nu are o regulă. Să ții minte de la mine și să nu uitați niciodată: rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase” este o rugăciune a tuturor celor care vreau s-o facă. Nu există nici o piedică în calea rugăciunii, ci este o metodă de îmbunătățire sufletească, o metodă de a fi în legătură cu Dumnezeu.

La mine o venit un călugăr, Dumnezeu să-i ajute, și-o zis că el când se roagă își acopora ceasul cu o perină ca să nu-l audă, că-l scoate din liniște. Și-am zis: „Măi frate, trebuie să ai liniște și când auzi un tractor lângă tine, nu numai un ceas”. Nu zici „Doamne Iisuse” pentru că te-ai liniștit, ci ca să te liniștești.

De-a lungul vieții mele, din 1942 încoace, deci vreme de 59 de ani, n-am întâlnit pe nimeni despre care să fiu încredințat că m-ar putea ajuta datorită experienței pe care o are. Chiar și cei socotiți ca fiind duhovnicii cei mai mari din țara noastră, când i-am întrebat despre rugăciune, mi-au spus ceea ce puteam să aflu eu însumi din cărți, pentru că mi-au pus înainte citate din învățăturile Părinților care au fost preocupați de această lucrare. Și mai adaug ceva: n-am întâlnit pe nimeni despre care să am încredințarea că practică la măsuri mari „Rugăciunea lui Iisus”.

Eu încă nu am conștiința, acum la șaptezeci de ani, că m-am întâlnit cu cineva care are rugăciunea de toată vremea și care este un adevărat isihast. Nici în țară, nici în altă parte, câți oameni am cunoscut.

SĂRUTUL

Cum priviți sărutul între doi adolescenți?

Sărutul între doi adolescenți e o manifestare, o revărsare de suflet, poate fi o revărsare de suflet și se poate realiza pățimaș și nepățimaș. În cazul când e nepățimaș, e admis. Totuși e bine să se găsească altă modalitate de apropiere, pentru că, de multe ori, manifestările acestea au și implicații care nu țin de prietenie; în componența sărutului pot intra – și intră adeseori – implicații sexuale.

SCARA PĂRINTELUI TEOFIL

Tot ce se face spre bine ne pregătește spre fericire. Orice lucru pe care-l facem noi în viața noastră pentru preamărirea lui Dumnezeu aduce în sufletul nostru mulțumire și ne pregătește pentru tot mai mult și mai mult, până când suntem între cei fericiți. Urcușul acesta se poate exprima în niște nume pe care le poartă oamenii și care nu totdeauna corespund cu viața lor. Când vine la mine la spovedit cineva care are un nume frumos, de exemplu cum ar fi Floare, zic: să-ți fie viața cum ți-i numele. Numele în limba greacă are întotdeauna o însemnătate, spune ceva despre cel care poartă numele. De exemplu numele Hristos – care de fapt nu este un nume, ci este o calitate, dar se pomenește mereu împreună cu numele Domnului nostru Iisus, care este și Hristos – înseamnă Unsul, Alesul. Unsul, în înțeles de Ales, este Mesia, este Cel trimis, este Cel rânduit de Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Și de fapt cuvântul acesta a fost pronunțat de îngerul binevestitor când a zis către păstorii din Betleem: „Iată vă binevestesc vouă bucurie mare care va fi pentru tot poporul, că vi s-a născut vouă un Mântuitor care este Hristos Domnul” (Luca 2, 10-11). Sau numele de Iisus, care înseamnă Mântuitor, a fost pronunțat tot de îngerul binevestitor în vis și a fost adresat Sfântului și dreptului Iosif când i s-a spus că: „Vei chema numele Lui Iisus pentru că El va mântui pe poporul Său de păcat” (Matei 1, 21). Prin urmare sunt nume de oameni care pot exprima trepte ale vieții duhovnicești, trepte ducătoare la fericire. Și numele acestea nu trebuie neapărat să le purtăm, ci trebuie să le întrupăm.

Cel dintâi nume care duce spre numele de fericit – care înseamnă „macarie”, în limba greacă înseamnă „fericit” – este Teopist, adică credincios lui Dumnezeu. Pornim de la credința în Dumnezeu. Cine crede în Dumnezeu este slujitor al lui Dumnezeu, rob al lui Dumnezeu și devine Teodul, adică rob al lui Dumnezeu. Cel ce este Teodul, desigur ajunge să-L cunoască pe Dumnezeu, pentru că cel ce împlinește poruncile lui Dumnezeu ajunge să-L cunoască pe Dumnezeu, căci Dumnezeu Însuși i se descoperă, după cuvântul Sfântului Marcu Ascetul care zice că: „Hristos este ascuns în poruncile Sale și se arată – se descoperă – celui care împlinește poruncile Lui”. Și, în felul acesta, cine cunoaște pe Domnul Hristos din împlinirea poruncilor Lui, cel căruia Domnul Hristos i se arată, se numește Teognost, cunoscător de Dumnezeu. Și în măsura în care cineva cunoaște pe Dumnezeu devine iubitor de Dumnezeu, adică Teofil, și cel care îl iubește pe Dumnezeu e fericit din însăși iubirea aceasta și devine Macarie. Sunt și acestea niște trepte: credința în Dumnezeu, slujirea lui Dumnezeu, cunoașterea lui Dumnezeu, iubirea față de Dumnezeu și fericirea care vine din iubirea față de Dumnezeu. Aceasta este calea fericirii.

SCRIPTURA

Să știți că Evangheliile sunt cărți ocazionale. Nu sunt cărți scrise ca să rămână posterității. Sunt un fel de scrisori, un fel de revărsări de suflet pentru anumite trebuințe ale oamenilor care doreau să știe ceva despre Domnul Hristos și atunci Sfinții Evangheliști au scris cărțile ca niște cărți ocazionale. Singura carte a **Noului Testament** care e scrisă ca un fel de studiu e Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel.

Sectarii nu au dreptate să spună că ajunge **Scriptura**, pentru că **Scriptura** este numai o parte din ceea ce s-a propovăduit. Sfântul Apostol Pavel spune, scrie în Epistolele

sale, că: „Celelalte lucruri le voi rândui când voi veni” (I Corinteni 11, 34), sau: „țineți la predaniile pe care le aveți” (II Tesaloniceni 2, 15). Deci nu numai ceea ce e scris.

Și apoi scrierile Noului Testament nu le-au avut toți, cum avem noi acum Noul Testament, știm și ce a scris Matei și ce a scris Ioan și ce a scris Luca și așa mai departe, ci cărțile lor au fost cărți din care unii au avut una dintre ele, ceilalți au avut alta și cu vremea, abia după tipărire, s-a ajuns să poți avea **Scriptura** și să spui: uite ce scrie aici și uite ce scrie dincolo. Biserica a existat, să zicem așa, fără **Scriptura** scrisă. A existat prin Scriptura vorbită, prin Scriptura propovăduită.

Dacă ar dispărea **Scriptura**, Biserica totuși ar exista în continuare, pentru că trăiește prin ceea ce se crede, prin ceea ce se învață prin propovăduirea vie.

Tradiția bisericească este de fapt întruparea **Sfintei Scripturi**. **Sfânta Scriptură** nu a fost înțeleasă niciodată în Biserică numai ca o carte sau numai ca o colecție de cărți, ci a fost înțeleasă ca o învățătură care se întrupează în viața Bisericii și care formează o gândire bisericească. De fapt norma credinței noastre nu este **Sfânta Scriptură**, chiar dacă și noi prețuim **Sfânta Scriptură**, ci norma credinței noastre este învățătura Bisericii. Toți creștinii folosesc **Sfânta Scriptură** dar diferențele dintre creștini toți și le întemeiază pe **Sfânta Scriptură**, ceea ce înseamnă că **Biblia** sau **Sfânta Scriptură** nu este prilej de unire între oameni, ci este prilej de despărțire între oameni prin faptul că ea trebuie să fie interpretată și interpretarea nefiind la fel se fac diferențe între oameni. Ori ceea ce asigură norma credinței noastre este învățătura Bisericii noastre, Sfânta noastră Biserică fiind păstrătoarea, propovăduitoarea și tâlcuitoarea **Sfintei Scripturi**. De altfel, ca să înțelegem bine **Sfânta Scriptură** trebuie să avem și o pregătire specială pentru aceasta. În **Filocalie** se spune așa: „Bate la porțile Scripturii cu mâinile virtuții” (Evagrie Ponticul), iar Sfânta Evanghelie ne este prezentată ca ceva mai presus de mintea noastră. La sfintele slujbe se spune: „Și pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeu nostru să-L rugăm”. Tradiția Bisericii noastre se manifestă mai ales în dumnezeieștile slujbe ale Bisericii noastre, dumnezeieștile slujbe ale Bisericii noastre fiind de fapt „Filocalia pentru toți” sau Filocalia tuturor, o altă Filocalie.

Gândiți-vă la un lucru foarte important de avut în vedere, și anume că diferențele care există între creștini (și acum sunt vreo 3000 de grupări creștine, creștini cu gânduri diferite) pornesc de la Biblie. Ori, învățătura Bisericii este numai una și nu trebuie interpretată. Să știți că învățătura Bisericii este neinterpretabilă. **Scriptura** se interpretează și din pricina aceasta **Biblia** este pricină de neunire între creștini.

Toți creștinii care gândesc altfel decât ortodox, toți aceia gândesc altfel pentru că se întemeiază pe interpretări eronate ale **Sfintei Scripturi**, ale **Bibliei**. Așa încât **Sfânta Scriptură** se poate face pricină de neunire, și de fapt se face pricină de neunire, nu prin ea însăși, ci prin interpretarea care i se dă.

Unui frate care a spus că a învățat **Noul** și **Vechiul Testament** pe de rost, un părinte i-a spus: „Ai umplut văzduhul de cuvinte”. O fecioară care, l-a fel a învățat **Noul** și **Vechiul Testament** pe de rost, a fost întrebată de un părinte: „Ți s-a făcut ocară ca cinstea? Dar lipsa ca îndestularea? Dar paguba ca și câștigul? Dar străinii ca rudele după trup?”. Când ea a mărturisit că n-a ajuns la o măsură ca aceasta, părintele i-a zis: „Du-te și pune de acum început bun”.

Biblia sau **Sfânta Scriptură** rămâne până acum cea mai răspândită carte. Din păcate, nu toți cei care o au o și citesc sau știu cum să o citească. Cum recomandați sfinția voastră citirea **Sfintei Scripturi**?

Eu recomand celor care se lasă îndrumați de mine să citească în fiecare zi două capitole din **Noul Testament**, începând cu Evanghelia de la Matei, continuând cu celelalte Evanghelii, și apoi să le citească încă o dată și încă o dată, de trei ori Evangheliile una după alta, după aceea fiecare carte din **Noul Testament**, să o citească de trei ori în parte, Faptele Apostolilor o dată, de două ori, de trei ori, Epistola către Romani o dată, de două, de trei ori și așa mai departe până la sfârșitul **Noului Testament**. Recomand să se citească Evangheliile una după alta de trei ori pentru că există și multe texte paralele și atunci e bine să ai o perspectivă generală. Celelalte cărți al **Noului Testament** nu au o legătură unele cu altele, sunt fiecare de sine stătătoare, așa că e bine să se citească fiecare în parte de trei ori. După ce ai citit **Noul Testament** de trei ori în felul acesta, apoi se citesc câte două capitole în fiecare zi fără să se mai țină seama de numărul de citiri. Și asta până la sfârșitul vieții în scopul de a ne împodobi mintea cu gânduri cerești și de a le avea la îndemână pentru înlăturarea ispitelor celui rău sau pentru întărirea în bine. Mă gândesc că citirea **Scripturii** în general, și a Noului și a Vechiului Testament, trebuie făcută în perspectiva în care Biserica ne îndeamnă să o facem. Când se citește din **Noul Testament** și din Epistolele Sfinților Apostoli, credincioșii sunt anunțați că se citesc lucruri izvorâte din înțelepciune, chiar se spune: „Înțelepciune”, se anunță de unde se citește și slujitorul sfințit spune în continuare: „Să luăm aminte!”. Deci citirea trebuie făcută cu luare-aminte, considerând că se citesc lucruri excepționale, lucruri care ies din comun.

Poate vi se pare curios că spun eu lucrul acesta, călugăr fiind, că **Scriptura** nu s-a scris pentru noi. S-a scris și pentru noi, dar nu s-a scris mai întâi pentru noi, ci s-a scris pentru cei care au primit mai întâi învățătura care e cuprinsă în **Scriptură**. Dacă **Scriptura** era anume scrisă pentru noi, nu s-ar fi vorbit în **Scriptură** despre trei compartimente ale cosmosului. Sfântul Apostol Pavel spune că Dumnezeu I-a dat Mântuitorului un nume care este mai presus de orice alt nume: „Ca-n numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și ale celor de dedesubt” (Filipeni 2, 10). Cele de dedesubt pământului sunt cele care țin de iad, pământul este la mijloc și sus cerul. Așa gândeau oamenii din vremea Sfântului Apostol Pavel. Sfântul Apostol Pavel vorbind în limbajul acelor oameni a spus că Dumnezeu I-a dat Mântuitorului un nume, care e mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus să se plece orice genunchi, anume al celor cerești (al îngerilor care Îl cunosc pe Mântuitorul), al celor pământești (al oamenilor) și al celor de dedesubt (adică al celor care nu sunt nici în cer, nici pe pământ, ci sunt undeva mai jos decât pământul). Așa gândeau oamenii de atunci. Dacă s-ar fi scris **Scriptura** în vremea noastră, nu s-ar fi întrebuințat acest limbaj pentru că noi gândim altfel și Dumnezeu ar fi vorbit omului la măsurile gândurilor pe care le are omul în vremea lui.

SECTARII

Ce atitudine să avem în fața prozelitismului sectar? Dacă ne manifestăm fâțiș, suntem considerați de alții nedemocrați.

Atunci, să fiți democrați! Dragă, noi n-avem rostul să împiedicăm niște lucruri care nu ne privesc pe noi; fiecare poate să-și urmeze calea. Democrația noastră stă în aceea că-

I slujim lui Dumnezeu în felul nostru și îi lăsăm pe alții să-și urmeze calea în stilul lor. Dacă vom avea un ascendent moral real, nu o să ne poată sta nimeni împotriva. Dacă nu, n-avem credit, în general. Ortodoxia noastră este viața noastră ortodoxă.

Cred că prezența sectelor își are cauza în lipsa unei trăiri ortodoxe autentice. Mulți dintre cei considerați ortodocși nici nu știu că aparțin Ortodoxiei, ceea ce de fapt înseamnă că nici nu aparțin. Nu știu nici ce este Ortodoxia. Mulți, chiar dintre ortodocși, nu cunosc avantajele Ortodoxiei față de celelalte organizații și concepții creștine. În concluzie, se poate spune că nu ortodocșii trec la sectari, ci la sectari trec oameni care de fapt n-au avut nici o apartenență religioasă. Un ortodox autentic este și rămâne ortodox, el doar putând să înainteze în ortodoxie.

Bunica mea dinspre tată, neștiutoare de carte, nu voia nici măcar să participe la adunările Oastei Domnului conduse de preot, pe considerentul că acestea nu se făceau în biserică și mai ales că era ceva nou, ceva ce n-a fost în Biserică de la început, sau cel puțin, bunica mea nu s-a pomenit cu ele. Invitată de mine să ia parte la o astfel de adunare, ea mi-a răspuns simplu: „Eu nu-mi las legea!”. Unii credincioși nu mai gândesc așa, pentru că nu mai trăiesc așa. Ei când primesc ceva nou, ceva ce n-a mai fost înainte, n-au nici o ezitare, pentru că, la drept vorbind, nu renunță la nimic în schimbul a ceea ce li se oferă. E destul să le placă, e destul să fie de acord cu ceea ce li se spune, cu ceea ce se face, și nu mai au nimic de obiectat.

Ceea ce au sectele și îi tentează pe unii este predica, cântarea și „siguranța” mântuirii. Sectele menajează și comoditatea omului. „Hristos ne primește și nu ne cere nimic, decât să credem în El”, zic ei. Ori la noi e altfel: post, asceză, privațiuni, efort.

A zis un sectar către mine, la noi la mănăstire, în biserica mică, unde avem niște icoane pictate pe lemn: „Părinte, ce rost are să pupi scândurile astea?”. Și i-am răspuns: „Mă, dacă tu pupi scânduri, apăi să nu le pupi. Eu să știi că nu pup scânduri, eu pup icoane!”.

SEXUALITATEA

Părinte, în ce măsură îi scade pe soți sau nu îi scade relația intimă, în scopul nașterii de copii, dacă toți zicem: „în fărădelegi m-am zămislit și în păcate ma născut maica mea”?

Bine, asta este o raportare la păcatul strămoșesc. Noi nu putem duce lucrurile la extrem. Așa au făcut gnosticii, care au spus că materia trebuie distrusă, nu trebuie înmulțită, pentru că materia este rea, deci căsătoria e rea, pentru că înmulțește materia. Astea nu sunt concepții ale Bisericii. Noi zicem că la temelia existenței noastre este ceva care nu ne favorizează. Dar nu putem zice totuși lucrul acesta, pentru că actul acesta sexual, care este până la urma un act fizic, de ce îl folosește Dumnezeu atunci pentru concepere dacă e scăzut ca act? Nu putem susține lucrul acesta decât într-o anumită perspectivă, dar perspectiva asta nu este una reală.

Putem spune însă altceva, și anume, că actele sexuale care nu urmăresc și nașterea de fii ar fi cu scădere, dar nici în acest caz nu poți să te menții pe poziția aceasta mult, pentru că e întradevăr o insuficiență a omului. Cei care au făcut

rânduilele acestea cu marțea, joia și nu la sărbători, au vrut să-l ridice pe om mai presus de sine însuși. Ei, în realitate, ca oameni necăsătoriți, au făcut program oamenilor căsătoriți! Or, lucrul acesta nu se poate realiza. Nici ei, poate, căsătoriți fiind, nu puteau realiza lucrul acesta, pe care ei nu l-au experimentat. Poate să nu fie scădere, poate să fie o ridicare faptul acesta că te angajezi la aducerea în lume a unui copil. Lucrul acesta te face colaborator cu Dumnezeu, și dacă te face colaborator cu Dumnezeu, îl mai poți socoti inferior?

Nil Ascetul, în **Filocalia**, volumul I, citând din Deuteronom, Capitolul al XXV-lea, deduce că atingerea părților rușinoase sau cugetarea la ele, întinează, și completează că cele ce ajută la naștere arată creatura. Întrebarea ar fi tot în ceea ce privește gnosticiei, dacă ar fi întradevăr o scădere?

Nu este o scădere. Nu există nimic în trupul omenesc care să fie întinat, să fie prin sine scăzut; și organul sexual și ochiul sunt pe același plan din punct de vedere creatural. Nu se poate spune că astai spurcat și astai curat. În momentul în care „Câți în Hristos vați botezat, în Hristos vați și îmbrăcat”, nu mai e vorba de spurcăciune. Este vorba de întinare prin gândirea pe care o poți avea; de exemplu, se recomandă călugărilor să nuși privească trupul și mai ales părțile ascunse ale trupului, ca să nu se excite, adică să aibă un mijloc de înlăturare a unor porniri care, la ei, sunt vinovate. Asta nu înseamnă însă că soțul și soția nu se pot bucura chiar și de ceea ce pare a fi scăzut, pentru că nu e nimic scăzut. Citeam undeva, într-o carte de sexologie, că aceia care se rușinează când au un act sexual, sting lumina și așa mai departe, greșesc. Era o părere a unui laic în chestiunea aceasta, dar omul trebuie să se reverse, în fond, în actele sexuale, nu să se jeneze și să zică: „Vai de mine că iar am făcut păcat și vai de mine că nar mai fi trebuit...”. Astea sunt lucruri care trebuie să ridice ființa omenească, nu trebuie să o scadă.

Animalele, de exemplu, care se împreună, nu au o jenă, o pudoare, o fac oriunde, nu? Oamenii au o jenă nu pentru că e jenă, ci pentru că este o intimitate. Dar unul care sa fâgăduit la călugărie și trăiește viață călugărească, sigur că nu trebuie să aibă relații intime, sau homosexualii, să se desfăteze unul de celălalt, sau cei care au porniri nefirești...

Problema s-ar fi pus nu în sensul că ar fi necurat, ci dacă nar fi fost mai bine – în viziunea Sfântului Ioan Scărarul – să se aibă grijă de desăvârșirea proprie...

Lasă-mă, măi, cu Sfântul Ioan Scărarul! Sfântul Ioan Scărarul a scris pentru călugări, nu a scris pentru oameni de rând. Adevărul este că **Scara** este pentru călugări, nu este pentru mireni. Este scrisă de un călugăr și sigur că tot ce e scris în ea e valabil pentru călugări, nu și pentru ceilalți. Nu se poate orienta cineva după **Scara**, de exemplu, în chestiuni de sexualitate, dacă el este căsătorit.

Dumnezeu a binecuvântat sexualitatea prin însăși crearea omului, așa cum este, bărbat și femeie. După aceea, dacăi vorba să aducem argumente, Biserica binecuvintează căsătoria cu sexualitate cu tot, nu o binecuvintează ca și când ar fi vorba despre doi care ar fi trebuit să se facă călugări și care totuși vor trăi în viața comună de căsătorie. Nu e așa! O căsătorie cu tendințe din acestea, de necăsătorie, e de fapt o caricatură de căsătorie și de călugărie. Nu e nici călugărie, nici căsătorie. Biserica zice: „Să se veselească ei la vederea fiilor și a fiicelor lor”. Este o datorie a celor care se căsătoresc să aibă familie și nu un singur copil și să se uite la el ca la știu eu ce. Dacă poți avea mai mulți copii și ai numai unul, ai un idol, nu un copil!

Unii zic că vin la călugărie pentru a se mântui, ca și când mântuirea nu ar fi și în altă parte. Unul a zis aici la mănăstire, când a fost întrebat, „de ceai venit să te faci călugăr”, că el vrea să ducă viață curată, iar celălalt la întrebat: „Dar ce, eu duc viață spurcată?”.

Dragă, mai întâi de toate, să știți că cine a făcut rânduiești în viața de familie și a ajuns la concluzii dintr-acestea că îi păcat să ai legături sexuale în cadrul vieții de familie, în general nu au fost oameni căsătoriți, ei nu au știut cum se desfășoară viața în familie. Eu să știți că nu mă bag în intimități. Și la spovedit nu încep: și-apoi când, și-apoi cum, și-apoi cât..., că acestea sunt niște chestiuni de intimitate. Important este să nu stai împotriva consecințelor când urmează să vină copilul și să nu fi axat pe sexualitate. Asta-i totul. Sunt și perioade în care femeia nu este fertilă. Părintele Arsenie le mai spunea unora, mai ales celor care aveau probleme, să aibă în vedere calendarul sarcinii. Deci, acestea sunt chestiuni pe care nu le reglementează nimeni. Citiți toată Scriptura din cap în cap și tot nu veți găsi nici un fel de dispoziție în legătură cu de câte ori, când anume și când nu, deși, ca să duci o viață spirituală trebuie să insiști pentru o spiritualizare în sensul acesta, că acuma este post și hai să fim abștinenți, sau acuma sunt sărbători mari și să nu ne coborâm la obișnuitul vieții, dar un program propriu-zis nu face nimeni în cadrul Scripturii. Doar atât se spune la Iezechiel că bărbatul să nu se apropie de femeie în timpul ciclului. Asta este reglementat în Scriptură, și se prezintă apoi ca păcat satisfacerea numai pentru satisfacere, adică cumva cu grija de a nu avea consecințele pe care le are un astfel de act. Important este ca omul să fie corect, să-și rânduiească viața cum poate el să și-o rânduiească. Să știți că mie nu mi-e frică să-i întreb pe oameni – dar nu-i întreb pentru că nu mă interesează și pentru că nu aș vrea ca oamenii să ajungă la concluzia că trebuie să înlăture legăturile. Mai ales femeile vin și zic: Părinte, mă gândesc să nu mai păcătoiesc, mă gândesc să nu mai am legătură cu bărbatul ș.a.m.d., și atunci le spun: Bine, bine, câtă vreme sunteți doi nu îți poți face program de unul singur, și apoi dacă se duce el în altă parte bine-i? Deci trebuie să vedem lucrurile la măsurile oamenilor pe care îi avem în față. Degeaba vreau eu să dau niște îndrumări pe care le-ar putea face sfinții, dar nu le pot face păcătoșii. Și atunci important pentru mine este ca omul să-și vadă de familia lui, de soția lui, soția de soț, să fie delicați unii cu alții, să fie binevoitori. Bineînțeles că sunt și situații grele când unu-i bețiv și vrea ce n-ar trebui să vrea la beție, și atunci sunt probleme, într-adevăr. Dar când lucrurile merg normal, atunci oamenii trebuie să fie delicați unii cu alții.

Dragă, eu nu sunt pentru ideea că credincioșii căsătoriți nu trebuie să se împreune sexual decât marța și joia. Pentru că lucrurile acestea nu le-au făcut oamenii căsătoriți, ci oameni necăsătoriți.

Cineva m-a întrebat zilele trecute: „Câtă vreme nu pot lua anafora după ce am avut contact sexual cu soția? Că unii mi-au zis că 9 zile”. Și am răspuns: „În cazul ăsta poți să nu mai fi căsătorit și, Doamne ajută, te duci și te faci călugăr, că apoi îi bine. Păi dacă un preot poate să slujească după ce a fost abștinent o singură zi, atuncea de ce trebuie să treacă 9 zile?” Sunt niște exagerări. Adică oamenii își fac fel de fel de gânduri, le e frică de vina pe care ar putea să o aibă.

Unii consideră metoda de nefertilitate a femeii, deci metoda calendaristică, ca o metodă lăsată de Dumnezeu.

Păi și eu o consider așa. Și dacă oamenii știu și pot să folosească practica aceasta, n-am nimica împotriva. De ce? Pentru că dacă Dumnezeu a rânduit așa și dacă omul

poate să fie abstinent până la vremea aceea, înseamnă că totuși e ceva. Se zice că Părintele Arsenie chiar recomanda metoda aceasta.

Patimile sexualității au două izvoare în firea noastră, unul în suflet și altul în trup. În trup este pornirea spre plăcere trupească, iar în suflet este îndemnul, dorința de plăceri trupești. De aceea și vindecarea este pe două planuri: în trup prin înfrânare, prin post, iar în suflet prin ocolirea pricinilor care duc la desfrânare, ocolirea gândurilor celor rele, de desfrânare, ocolirea tentațiilor și a locurilor unde omul este expus la plăcere, ocolirea chipurilor care, intrând în suflet, îi pot da de lucru celui care vrea să rămână în curăție. Patima aceasta își are puterea într-o pornire firească pe care omul trebuie să și-o stăpânească ca să fie el stăpân pe sine și nu patima.

SFINTELE SLUJBE

Sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt prilejuri de rugăciune și de învățatură. Ne rugăm învățând și învățăm rugându-ne.

Sfintele slujbe ale Bisericii noastre de fapt sunt ceea ce trebuie să cunoască credincioșii noștri, întrucât contactul nostru cu învățătura mai presus de lume, cu învățătura adusă din cer pe pământ – pentru că Sfântul Ioan Gură de Aur spune că citirea **Scripturii** este „deschiderea cerurilor” – se realizează prin dumnezeieștile slujbe. Sfintele slujbe sunt modalitatea de întâlnire a credincioșilor cu învățătura Evangheliei, cu Evanghelia chiar, pentru că în cuprinsul sfintelor slujbe se și citește din Evanghelie, mai ales la Sfânta Liturghie. Sfintele slujbe au darul de a ne pune în legătură cu Domnul nostru Iisus Hristos, cu Dumnezeu Tatăl, cu Duhul Sfânt, cu Maica Domnului, cu sfinții, ne angajează. Deci la sfintele slujbe învățăm rugându-ne și ne rugăm învățând și asta înseamnă că sfintele slujbe ne dau prilejul să ne întâlnim cu învățătura Domnului nostru Iisus Hristos în prezența Domnului nostru Iisus Hristos.

La slujbele noastre – am spus că sfintele slujbe sunt întrupări ale Evangheliei – sunt atâtea izbucniri de bucurie în legătură cu viața noastră de credincioși.

Slujbele Sfintei noastre Biserici sunt lucrul cel mai important, sunt ceea ce ne reprezintă pe noi ca dreptmăritori creștini, ca creștini ortodocși. Sfintele slujbe sunt mijlocul de angajare a credincioșilor în fața lui Dumnezeu, sunt un mijloc prin care Dumnezeu ni se face cunoscut și un mijloc prin care noi luăm act despre Dumnezeu.

Orice credincios trebuie să știe că el nu este simplu spectator la o slujbă dumnezeiască, că el nu este un simplu asistent la slujba dumnezeiască, ci este un slujitor. Orice credincios care ia parte la sfintele slujbe trebuie să aibă conștiința că el slujește, nu se duce să vadă o slujbă, să audă o slujbă, ci se duce să facă o slujbă. În Biserica noastră nu slujesc numai preoții, numai arhierii, numai diaconii, numai cântăreții bisericești, ci slujesc toți credincioșii care iau parte la sfintele slujbe.

Slujbele noastre sunt o **Filocalie** pentru toți!

Dacă gândim sfintele slujbe ca pe o **Filocalie**, învățăm din sfintele slujbe cum să ne curățim, cum să ne luminăm și cum să ne desăvârșim, nu numai din texte, ci mai ales din textele trăite la sfintele slujbe.

Unul dintre gândurile pe care le am cel mai mult la inimă este gândul că Duhul Sfânt are un vuiet și că vuietul lui sunt sfintele slujbe.

Eu aveam un părinte la noi la mănăstire – Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească – și zicea că atunci când a fost el la Sfântul Munte, învățat fiind cu slujbe scurtate de pe la oraș și de pe la sat, și cu slujbe rare, când s-a dus acolo și-l ținea părintele ore întregi la rugăciune, i se părea lung, și a zis către părintele: „Tare lungă a fost slujba asta”. Și părintele a zis: „E lungă lenea ta!”.

SFINȚII

Părintele Arsenie le spunea la oameni să nască sfinți. Cine poate naște sfinți? Cine-i sfânt. Ori fiind noi cu păcatele pe care le avem, transmitem predispoziții păcătoase și negative la cei pe care îi aduce Dumnezeu prin noi în lume, uneori ca o pedeapsă pentru noi înșine.

Să nu gândim cumva că sfinții au fost cândva de demult iar acum nu ar mai fi. Să știți că sfinți sunt și astăzi. Sunt și între noi sfinți, Dumnezeu îi știe care și unde sunt, oameni care și-au sfințit viața, oricare le-a fost chipul de viețuire, fie c-au fost în mănăstire, fie c-au fost în pustietăți, fie c-au fost oameni cu familie, fie c-au fost oameni singuratici, fie că și-au dat viața pentru Domnul Hristos, fie că au trăit viața pentru Domnul Hristos.

Unii dintre credincioșii noștri cred că sfinții au trăit numai pe vremuri și acum nu mai pot fi oameni sfinți. Dar să știți că și acum sunt oameni sfinți chiar dacă nu suntem noi vrednici să-i cunoaștem, îi știe Dumnezeu. Biserica trăiește prin sfinți. Biserica este sfințită și prin faptul că are sfinți în cuprinsul ei.

Nu trebuie să ne gândim la sfinți ca la niște oameni care nu pot fi urmați, ci dimpotrivă, să știm că oamenii sfinți pot să fie urmați și de către alți oameni, adică e cu putință ca și noi să fim sfinți.

SFÎNTA EUHARISTIE

S-a făcut așa o atmosferă, să zicem așa, de neluare aminte la Sfintele Taine. Sunt credincioși care se împărtășesc o singură dată pe an. Eu să știți că n-am încredere în spovedania celor ce se spovedesc o singură dată pe an și în împărtășirea celor ce se împărtășesc o singură dată pe an. N-am încredere pentru că nu-mi pot închipui că cineva care prețuiește Cinstitele Daruri se poate reține de la împărtășire atâta vreme.

Eu n-am nimica împotriva celor pe care nu-i interesează primirea Sfintelor Taine, dar dacă sunt credincioși care doresc să se împărtășească, sunt împotriva acelor duhovnici care îi opresc pe credincioși să se împărtășească pentru că s-au împărtășit de curând. Fiecare Sfântă Liturghie e prilej de împărtășire. Și de câte ori nu ne împărtășim, de atâtea ori refuzăm ceva ce Dumnezeu vrea să ne dea. Noi refuzăm. Dintr-un motiv sau altul. Că nu suntem pregătiți, de pildă. Pregătirea pentru Sfânta Împărtășire e pregătire de o viață întreagă.

Dacă trăiești corect, te pregătești pentru Sfânta Împărtășire și dacă nu trăiești corect nu te pregătești nici atunci când gândești că te pregătești, și atunci când citești știu și eu ce rânduieli ca totuși să te poți împărtăși, ca să fii vrednic. Eu nu sunt împotriva unei pregătiri pentru împărtășirea cu Sfintele Taine, a unei pregătiri imediate, adică împotriva citirii de pildă a canonului pentru Sfânta Împărtășire. Sunt de acord. Și chiar trebuie făcut lucrul acesta. Măcar atât. Dar asta nu înseamnă că omul trebuie să aștepte până când se împlinește un soroc, știu eu, de șase săptămâni sau de cât, ca să se mai poată împărtăși o dată.

Vin la mine unii și zic: „Părinte, a murit tata și nu a fost împărtășit. Ce pot face pentru el?” Zic: „Știi de ce nu a fost împărtășit la moarte? Că nu a fost împărtășit în viață. Dacă se împărtășea în viață, îl învrednicea Dumnezeu să se împărtășească și la moarte, dar dacă nu-l interesa lucrul acesta în viață, uite, nu l-a învrednicit Dumnezeu nici la moarte”.

Când ne împărtășim cu Sfintele Taine, în ce constă aceasta, în ființa lui Hristos sau în energiile necreate?

Lucrurile acestea au încercat să le elucideze unii și alții. Noi credem că ne împărtășim cu Hristos întreg. Cum, nu știm. Adică nu ne împărtășim cu o parte din Hristos, nu numai cu Trupul și Sângele Lui ne împărtășim. Trupul și Sângele Mântuitorului este ceea ce ni se oferă, dar nu ni se oferă separat de Mântuitorul. Deci unde e Trupul și Sângele Mântuitorului, acolo e Mântuitorul. E Mântuitorul întreg: și în largime, adică nu primim o parte din Domnul Hristos, o parte din Trupul Lui, ci-L primim întreg, tot Trupul și tot Sângele Mântuitorului Îl primim fiecare dintre noi, și așa cum primim pe Hristos întreg în ceea ce privește Trupul și Sângele, cât e necesar să primim atât primim, nimenea nu a spus că primește o parte din Trupul Domnului Hristos. Cum primim pe Domnul Hristos întreg în ceea ce privește Trupul și Sângele – și e un lucru tainic, un lucru peste înțelegere – tot așa primim și pe Hristos întreg în ceea ce este El, adică nu numai Trupul și Sângele, ci Trupul unit cu sufletul și cu dumnezeirea.

Am putea răspunde la întrebarea aceasta că Îl primim cum știe Domnul Hristos și cum nu știm noi. Pentru noi important este să avem încredințarea că Îl primim în întregime.

Este bine să ne împărtășim mai des sau mai rar?

Cum îți rânduieste duhovnicul, și atunci te poți împărtăși chiar și la toate Liturghiile. Nu există vreo opreliște propriu-zisă. Zic unii că numai la șase săptămâni, ș-apoi eu zic: Atunci când zice preotul: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați”, nu zice: „dar numai ăia care s-au împărtășit acum șase săptămâni”. Chemarea e pentru toți!

Oamenii care au îngăduință de la duhovnic s-ar putea împărtăși la fiecare Sfântă Liturghie. De ce acum, în vremea Sfântului Post, sunt Liturghiile ale Darurilor mai înainte sfințite? Pentru că credincioșii doreau să se împărtășească mai des decât sâmbăta și duminica. E adevărat că aceasta depinde foarte mult și de duhovnic, dar să știți că și duhovnicii sunt cu gânduri felurite. Sunt unii care nu te lasă să te împărtășești. Eu nu știu cum vin ei la împărtășire, dacă pe credincioși nu-i lasă.

Să ne depășim și în înțelegerea valorii acestor Daruri prin care ne unim cu Domnul Hristos, prin care vine în noi, Se alcătuieste în inimile noastre, devenindu-ne mai intim decât ne suntem noi înșine.

Eu pe oamenii care n-au posibilitate să se împărtășească la ortodocși în străinătate, de exemplu cei care stau acolo ani de zile și-s departe de Biserica Ortodoxă, n-am nimic împotriva dacă vor să se împărtășească la catolici.

Este bine să știm și să nu uităm niciodată că Trupul și Sângele Mântuitorului nu le primim separat de sufletul și de dumnezeirea Mântuitorului.

Dacă Sfintele Taine sunt așa de uimitoare, de înfricoșătoare, de înalte, de departe de noi, așa de neatins și de nepătruns, atunci mai putem noi să ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului? Noi, ăștia nevrednici, care ne socotim nevrednici și care oricum suntem nevrednici; oricum suntem mai prejos de Taine. Răspunsul ni-l dă Domnul Hristos, care ne-a dat Tainele. El n-a dat Tainele pentru îngeri, ci pentru oameni. Gândiți-vă, de pildă, că doi dintre cei care s-au împărtășit la Cina cea de Taină cu Trupul și Sângele Mântuitorului au făcut lucruri care nu țin de o viață superioară: Iuda cel împărtășit l-a vândut și Petru cel împărtășit a zis că nu-l cunoaște. Domnul Hristos, când le-a dat Tainele acestea, n-a știut ce urmează? A știut.

Noi trebuie să căutăm să ne silim pentru o vrednicie la care niciodată nu putem ajunge. Dacă așteptăm vrednicia nu ne mai împărtășim niciodată, pentru că niciodată nu suntem vrednici. Dar Domnul Hristos ne face vrednici. Cum zic copiii în rugăciunea către îngerul păzitor: „Eu sunt mic. Tu fă-mă mare; eu sunt slab, Tu fă-mă tare”, așa putem spune și noi în fața Domnului Hristos. Doamne, știu că sunt nevrednic, știu că dacă ar fi după vrednicia mea nu ar trebui să mă împărtășesc niciodată în viață, nici înaintea morții. Dar: „Eu sunt mic, Tu fă-mă mare...”. Adică: Doamne, Tu ai putere să mă faci vrednic, fă-mă vrednic. Și să știți că Domnul Hristos ne face vrednici. Gândiți-vă, de exemplu, când avem în față un copil, ori ne plecăm la el, ne facem mici ca el, ori îl ridicăm în brațe.

SFÎNTA EVANGHELIE

Sfânta Evanghelie pentru noi, dreptmăritorii creștini, este prilej de întâlnire cu Domnul Hristos, este Hristos în mijlocul nostru.

Sfânta Evanghelie este considerată ca o icoană cuvântătoare.

Noul Testament este cuvântul lui Dumnezeu către om.

Nu știu dacă v-ați gândit vreodată că dacă am lua în considerație toată Evanghelia câtă o știm și câtă o înțelegem, și am căuta un moto pentru Evanghelia întreagă sau pentru părți din Evanghelie, oare care s-ar potrivi cel mai bine? Să știți că eu m-am gândit și mi-am și ales un moto pe care l-aș pune în fața Evangheliei și în fața Evangheliilor și în fața fiecărei părți din Evanghelie. E un cuvânt pe care l-au spus oameni din mulțime și pe care îl găsim în Sfânta Evanghelie de la Marcu. În Sfânta Evanghelie de la Marcu, în capitolul 10, de la versetul 46 se spune cum Domnul Hristos a dat vedere unui orb de la Ierihon. Și în istorisirea aceea se spune că orbul de la Ierihon striga: „Iisuse, Fiul lui

David, miluiește-mă!”, după ce a aflat el de ce e mulțime, a auzit tumultul. El cerșea la marginea Ierihonului și a auzit tumultul mulțimii și a întrebat cine e, ce se întâmplă. Și i s-a spus că trece Iisus din Nazaret. Și atunci el, din toate puterile, a început să strige: „Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!”. Și lumea ca lumea: taci mă acolo, vezi-ți de treabă! Și el striga mai departe. Și atunci Domnul Hristos le-a poruncit oamenilor să-l ducă la El. Și cineva, unii din mulțime, s-au dus la el și au zis așa: – tare m-aș bucura dacă ați ține minte, dacă nu citiți singuri în Sfânta Evanghelie de la Marcu, dar să-l fixați pentru cealaltă vreme a vieții dumneavoastră – „Ai încredere, scoală-te. Te cheamă!” (Marcu 10, 49). Deci ai încredere, scoală-te, te cheamă. Eu cred că aceste cuvinte spuse de oameni din mulțime și cuprinse în Sfânta Evanghelie de la Marcu se potrivesc pentru toată Evanghelia, pentru toate Evangheliile și pentru toate părțile din Evanghelie care sunt adresate fiecăruia dintre noi. Ai încredere, scoală-te, te cheamă!

Evanghelia ne aduce în față nădejde mai presus de nădejde.

Eu când am ajuns la Teologie (la facultate) am aflat că se discută atâtea pe marginea Evangheliilor. Și m-o luat groaza! Până atunci, când îl auzeam pe preot zicând: „Din Sfânta Evanghelie de la Marcu citire, să luăm aminte”, îmi plecam genunchii și deodată cu genunchii și mintea. După aceea am ajuns să-mi plec genunchii, dar să nu mai îmi plec mintea chiar așa de sigur, pentru că am zis: Dom'le, da' dac-or avea dreptate și ăia care zic altfel? În sfârșit. Ultimul cuvânt îl are Biserica, în sensul că ceea ce ne dă Biserica aceea primim, nu ceea ce ne dau cei care ciopârțesc textul scripturistic.

Credincioșii întemeiați în credință e bine să-și găsească în fiecare zi timp să citească din **Sfânta Scriptură**. Eu recomand în mod special **Noul Testament** și recomand să se citească în fiecare zi două capitole din **Noul Testament**.

SFÎNTA LITURGHIE

Cea mai de căpetenie etichetă a Ortodoxiei este Sfânta Liturghie.

Toate slujbele Bisericii ne pregătesc pentru Liturghie, Liturghia nu e desprinsă de celelalte slujbe ale Bisericii, ci e împreună cu slujbele Bisericii, așa încât cineva care vrea să slujescă Sfânta Liturghie trebuie să participe și la celelalte slujbe ale Bisericii ca să se poată pregăti pentru cea mai înaltă slujbă a Bisericii, pentru Sfânta Liturghie.

Sfânta Liturghie este un fel de rezumat al celorlalte sfinte slujbe în înțelesul că în Sfânta Liturghie se prezintă evenimentele de mântuire care țin de viața ortodoxă, de viața Bisericii Ortodoxe.

Nu numai în cuprinsul unui timp limitat cât ține o Sfântă Liturghie, ci în toate zilele vieții noastre și toată viața noastră, chiar și viața de studiu, chiar și viața de îndatoriri sociale trebuie să fie un fel de liturghie după Liturghie, trebuie să fie un fel de strădanie de a aduce pe Dumnezeu, pe Domnul Hristos, în mijlocul nostru, cum se spune la Sfânta Liturghie când slujesc mai mulți preoți și când se îmbrățișează și zic: „Hristos în mijlocul nostru”, și celălalt: „Este și va fi”, și primul iarăși: „Totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor”, iar al doilea: „Amin”.

Conștiința aceasta a aducerii în lumea aceasta a Domnului Hristos în conștiința noastră, și în viața noastră și în viața socială, este o conștiință ortodoxă, este o gândire ortodoxă, care are drept etichetă, drept rezumat, drept firmă să zicem așa, Sfânta Liturghie, care nu trebuie să rămână în biserică, ci trebuie dusă de fiecare dintre noi la măsurile noastre până acolo unde ajungem cu viața noastră și să ne ferim de tot ce ar împiedica preamărirea lui Dumnezeu, pentru că unde nu este preamărirea lui Dumnezeu, acolo nu este nici Liturghie, pentru că nu este Ortodoxie.

Toată vremea de slujire a lui Dumnezeu este o liturghie și toată vremea de a-I sluji lui Dumnezeu, în orice latură a vieții, trebuie să fie o prelungire a Sfintei Liturghii. Toată vremea vieții credinciosului trebuie să fie o liturghie, o liturghie pentru care se pregătește prin slujbele Bisericii și prin ceea ce face el pentru îmbunătățirea sufletului lui prin puterea lui Dumnezeu. Și toată viața creștinului trebuie să fie o liturghie și după Liturghia cea din biserică, o slujbă liturgică, adică o slujbă de sfințire a ființei personale, a ființei noastre umane, și de sfințire a naturii, de sfințire a întregii existențe umane. Pe ceea ce ne punem pecetea, să fie o pecetluire adusă din partea lui Dumnezeu.

Sfânta Liturghie este o sărbătorire cuprinzătoare. Sărbătorim evenimente legate de mântuirea noastră, evenimente care au dus la mântuirea obiectivă, la mântuirea în general a credincioșilor și totodată Sfânta Liturghie este și un prilej de sărbătorire a oamenilor lui Dumnezeu, a Maicii Domnului, a sfinților, așa încât anul bisericesc, în cele din urmă, se rezumă în fiecare Sfântă Liturghie cu tot ce are el ca sărbători anume de peste an. De câte ori luăm parte la Sfânta Liturghie, luăm parte la toate sărbătorile pe care le avem în cursul unui an bisericesc, iar aceasta în timp scurt și cu participarea câtă o avem noi la aceste evenimente și la aceste sărbători.

Sfânta Liturghie este o sărbătorire cuprinzătoare în înțelesul că în ea se rezumă, se cuprinde într-un timp scurt, ceea ce s-a întâmplat în timpuri mai îndelungați, ceea ce s-a întâmplat în istoria Bisericii și ceea ce sărbătorim noi. Nu trebuie să așteptăm Paștile, până când mai vin o dată Paștile, pentru că fiecare Sfântă Liturghie e și Sfintele Paști. Nu trebuie să așteptăm până va veni Vinerea cea Mare în legătură cu Paștile, pentru că fiecare Sfântă Liturghie este Jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nu trebuie să așteptăm Cina cea de Taină până în Joia Mare de anul viitor de pildă, pentru că Sfânta Liturghie este și Cina cea de Taină. Nu trebuie să așteptăm Înălțarea Domnului până la vremea când se va sărbători după Paști, pentru că fiecare Sfântă Liturghie este și Înălțarea Domnului. Nu trebuie să așteptăm cea de-a doua venire, când va fi ea – Dumnezeu știe când va veni din nou Domnul Hristos cu mărire să judece viii și morții – pentru că la fiecare Sfântă Liturghie e și a doua venire a Domnului Hristos.

Fiecare Sfântă Liturghie este o rază din Paștile cele mari și preasfințite, este o înaintegustare a Paștilor celor veșnice. Noi credem că în veșnicie vom fi într-o prăznuire neîncetată a Sfintelor Paști.

Acesta este îndemnul poate cel mai nebăgat în seamă din Sfânta Liturghie: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă”. Pe de-o parte pentru că oamenii nu se apropie, și pe de altă parte pentru că unii fac o modă din asta și se apropie, dar nu „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste”.

Cine nu are decât **Biblia**, are prea puțin. Cine are și **Biblia** și Liturghia, are cât trebuie. De pildă, în cadrul Sfintei Liturghii sărbătorim și Întâmpinarea Domnului. Noi știm că atunci când era Prunc de 40 de zile, Domnul Hristos a fost dus de Maica Domnului și

de dreptul Iosif la Templul din Ierusalim și L-a întâmpinat dreptul Simeon și Proorocița Ana. Și dreptul Simeon e prezentat de Biserică ca fiind primitor de Dumnezeu. Apoi noi suntem mai primitori de Dumnezeu decât dreptul Simeon! Pentru că dreptul Simeon l-a avut pe Domnul Hristos în brațe, dar noi Îl avem pe Domnul Hristos în inimă! Posibilitatea aceasta ne-o dă Biserica noastră prin Sfânta Liturghie. **Biblia** ne informează, dar Biserica ne dă posibilitatea să se realizeze lucrul acesta. Deci Sfânta Liturghie este prilej de întâmpinare a Domnului Hristos.

SFÎNTA TREIME

Eram odată la Cluj și zice cineva către mine: „Părinte, să ne spunei ceva despre Taina Sfintei Treimi!”. Și am zis: „Nu vă spun nimic”. „De ce?”. „Pentru că nu vă pot spune, nu vă pot descoperi tainele”. Nimeni nu ne poate descoperi lucrurile mai presus de noi. Numai Dumnezeu se poate descoperi pe El Însuși și numai Dumnezeu poate descoperi și celelate Persoane ale Sfintei Treimi, și dacă ne descoperă Dumnezeu, înlăuntru nostru ni le descoperă, Îl înțelegem cât putem înțelege. Toți niciodată n-ajungem să-nțelegem. Om pe om nu-l poate face să-nțeleagă lucrurile mai presus de om.

SFÎNTUL MARE MUCENIC PANTELIMON

Cum putem noi să ne asemănăm cu Sfântul Mare Mucenic Pantelimon fără să fim doctori? El a fost doctor, a primit dar de la Dumnezeu să fie doctor și a fost doctor fără de arginți, adică unul care n-a umblat după averi când tămăduia. Însă noi, care nu suntem doctori, cum putem să fim asemenea sau măcar să urmăm ceva, din cât se poate, pe Sfântul Pantelimon, doctor fără de arginți? Știți cum iubiți credincioși? Să facem noi, la puterile noastre, ceea ce ne-a dat nouă Dumnezeu să facem.

Vin la mine uneori oameni care îmi cer ajutorul, cer ajutorul Bisericii și întotdeauna le spun, când lucrurile sunt mai presus de puterea noastră: cu putere omenească nu putem face nimic. Singurul lucru pe care poți să-l faci tu, ca unul care ai necazuri, este să rabzi necazurile și să te rogi lui Dumnezeu, pentru că numai Dumnezeu mai poate limpezi necazul pe care îl ai.

Mă gândesc la acei patru inși care l-au dus pe slăbănogul din Capernaum în fața Domnului Hristos. Ei nu puteau să-l vindece, își dădeau seama că nu pot să-l vindece, dar, totuși ceva puteau: să-l ducă în fața Domnului Hristos. Sfântul Marcu Ascetul, în **Filocalie**, spune că Sfinții Evangheliști, cei patru evangheliști, sunt închipuiți de cei patru care l-au dus pe slăbănogul din Capernaum în fața Domnului Hristos și ne duc și ei în fața Domnului Hristos. Ne dau o putere sufletească din darul lui Dumnezeu.

Nu suntem doctori, nu suntem tămăduitori, dar mângâietori putem fi, alinători de suferință cu putere omenească, asta o putem face și noi. Și dacă facem cele la măsurile noastre, face și Dumnezeu prin noi ceea ce nu putem face noi numai prin puterea noastră. Și atunci, iată că suntem și noi pe calea Sfântului Mare Mucenic Pantelimon.

SINUCIGAȘII

Se pot trece la pomelnicul de la Sfânta Liturghie cei ce trăiesc în necurăție sau sinucigașii?

În general nu se trec, pentru că la Liturghie, de fapt, ar putea fi pomeniți numai cei care s-ar putea și împărtăși. Pe Sfântul Disc se prezintă Biserica. Din Biserică fac parte sfinții și toți cei ce duc o viață cu gândul la sfințenie și cu dorința de sfințenie. Și atunci, normal ar fi ca la Sfânta Liturghie să fie pomeniți numai aceia care ar putea și să se împărtășească, vii sau morți. Dacă ar fi vii s-ar împărtăși, dacă sunt morți s-ar putea împărtăși de darul lui Dumnezeu din Sfânta Liturghie. Însă practic nu se prea poate face lucrul acesta, în înțelesul că nu totdeauna poți să știi când îți aduce cineva un pomelnic câți sunt vrednici și câți nu sunt vrednici. Și atunci îi pomenim de-a valma și îi va deosebi Dumnezeu, sau îi va primi Dumnezeu și pe aceia pe care gândim noi că nu-i primește. N-avem de unde să știm. În orice caz, un lucru e sigur: dacă iubești pe cineva, așa cum nu-l excluzi tu din iubire, nu l-ai putea exclude nici din pomelnic. De exemplu, dacă părinții mei n-au fost oameni cumsecade, eu nu am dezlegare de undeva să nu-i pomenesc, pentru că eu trebuie să fiu cinstitor de părinți în continuare. Porunca: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta” (Levitic 20, 12) nu este valabilă doar cât trăiesc părinții. Și, în cazul acesta, eu m-aș simți îndemnat să-i pomenesc așa cum au fost ei, pentru că iubirea mă obligă și Biserica, cumva, mă împiedică. Dar de fapt nu mă împiedică în sensul acesta, ci îmi dă de gândit, și atunci omul nu mai știe, de multe ori, ce să facă: iubirea îl îndeamnă să-i pomenească și rânduielile Bisericii exclud posibilitatea aceasta. Totuși, cred că trebuie să ascultăm de iubire, pentru că iubirea e mai mare decât toate. Dumnezeu este iubire.

SMERENIA

Sfinții nu aveau o smerenie ostentativă, așa cum fac unii dintre noi și mai ales dintre călugări, care tot timpul se prezintă ca păcătoși, că sunt păcătos, că sunt nevrednic. Nu în sensul acesta. Au avut în conștiința lor gândul că ei sunt datori lui Dumnezeu. Nu au avut niciodată gândul că Dumnezeu le este dator lor, ci gândul că ei sunt datori lui Dumnezeu.

De multe ori avem, cum zicea Părintele Arsenie, „mintea care discută cu Dumnezeu în loc să se supună fără discuție”. Dacă am avea mintea care se supune lui Dumnezeu am avea smerenie în gânduri și am fi ridicați din robia cugetului, că nu ne-ar mai lăsa Dumnezeu la mintea noastră, ca să ne lovim de noi înșine și de nepăsarea noastră și de neștiința noastră și de răutatea noastră.

Dumnezeu vrea să ne miluiască și noi vrem să fim așa cum suntem noi sau cum am vrea noi să fim, nu ne lăsăm modelați, nu ne lăsăm alcătuiți de Domnul Hristos.

Dacă vrei să faci pe smeritul, fără îndoială că nu ești smerit. Mai sunt unii care tot timpul vor să fie la urmă, dar vor să fie la urmă ca să se știe că sunt la urmă. Asta-i falsă smerenie!

Cred că ați citit din Sfânta Evanghelie cuvântul spus de Domnul Hristos: „Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt

scrise în ceruri” (Luca 10, 20). Poate ar fi bine să mă opresc asupra acestui cuvânt, pentru că este foarte important.

Este important în înțelesul că și noi trebuie să dorim a fi scriși în cartea cea din ceruri, în gândurile Mântuitorului. În cartea proorocului Isaia este scris că Dumnezeu a zis: „Te-am însemnat în palmele Mele” (Isaia 49, 16) (este vorba de Ierusalim). Ce înseamnă să ai ceva scris în palmă? Să vezi mereu ce este scris. De câte ori vezi mâinile, vezi și ce este scris în palmă. Bineînțeles, este un fel de a vorbi, pentru că deși vorbim de mâinile lui Dumnezeu („Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit” – Psalmul 118, 73), Dumnezeu nu trebuie gândit ca având mâini, ca având picioare ș.a.m.d. Numai Domnul Hristos, Care este Fiul lui Dumnezeu întrupat, este cu fire omenească și are trup omenesc, bineînțeles, transfigurat, mai presus de lumea aceasta. El poate să aibă ceva scris în palme. Și, de fapt, chiar are: semnul cuielor! Acesta este semnul iubirii lui Dumnezeu. De câte ori privește Domnul Hristos prin firea Sa omenească la firea Sa omenească, la mâinile Sale, vede și semnul cuielor, semnul pe care voia să-l vadă Sfântul Apostol Toma. Când Domnul Hristos vede semnul cuielor, vede semnul iubirii, pentru că Fiul lui Dumnezeu S-a jertfit din iubire pentru noi, pentru ca numele noastre să fie scrise în ceruri.

Dar știm noi când anume vor fi scrise numele noastre în ceruri? Atunci când vor fi scrise mai întâi în cerul smereniei, după cum afirmă Sfântul Ioan Scărarul. Mai întâi să fim smeriți, și-atunci sigur suntem scriși în ceruri. Nu numai pe cer, ci și în cer. Sfânta Tereza de Lisieux era bucuroasă că vedea cumva că pe cer este litera T scrisă cu stele, și zicea că e numele ei scris acolo. Dacă suntem smeriți, îi facem locaș lui Dumnezeu în sufletul nostru. Sufletul nostru devine cer al lui Dumnezeu, iar numele nostru, dacă-L avem pe Dumnezeu în noi, este scris în cerul smereniei.

M-aș mira să aibă cineva smerenie dacă nu se silește prin toate și în toate a aduce slujbă lui Dumnezeu.

O sfântă din Apus zicea că așa cum oamenii au multe lucruri înlesnitoare în casa lor, și cum la casele mari, deși sunt scări, merg oamenii pe trepte, urcă din treaptă în treaptă, totuși mai sunt și alte posibilități ca să nu mai urce din treaptă în treaptă până la etajul al X-lea. De pildă, sunt niște unelte cu care se ridică omul aproape dintr-o dată: ascensoarele. Și așa zice că așa cum este ascensorul, cum este liftul pentru cei care merg repede în sus la o casă, la o clădire, așa-i în viața sufletească smerenia. De unde știm? Ne-a spus Domnul Hristos când a zis: „Cel ce se smerește se va înălța”. Știm că Domnul Hristos S-a înălțat la cer de pe același munte în care S-a smerit mai tare. Cum S-a smerit mai tare? În fața patimilor, când a tremurat, când a intrat într-un fel de zbucium, și a zis: „Doamne, de este cu puțință să treacă de la Mine paharul acesta, să treacă, dar nu voia Mea să se facă, ci voia Ta”. Asta-i smerenia. Asta înălță. Și cred că nu este întâmplător că Domnul Hristos S-a înălțat de pe același munte unde S-a rugat să treacă paharul, dar nu cum vrea El, ci cum vrea Tatăl, și apoi, de pe vârful muntelui, S-a înălțat la cer ca un fel de răsplătire a coborârii în smerenie. Dacă ne-ar ajuta Bunul Dumnezeu, și să ne ajute să ne rugăm cât mai mult, să agonisim această cale a smereniei, să ne urcăm dintr-odată ca și cu un ascensor la înălțimea vieții duhovnicești pe care dorim să o avem și pe care de multe ori vedem că n-o avem.

Sfântul Isaac Sirul zice că dacă ai smerenie nu te gândești cum să ajungi să ai smerenie, ci o ai ca pe un lucru ce-l porți în tine și se desfășoară în viața ta. Până când noi avem căderi, până când noi avem întrebări, până când noi dorim să avem smerenie, înseamnă că nu o avem încă așa cum trebuie.

Nu cred că poate cineva să fie nepăsător față de faptul că, de pildă, atunci când l-a întâlnit pe Domnul Hristos la templul din Ierusalim, Maica Domnului a zis: „Iată, tatăl Tău și eu îngrijorați Te căutăm” (Luca 2, 48). Cine? „Tatăl Tău”. Păi, nici un tată, că se știe că Iosif n-a fost tatăl Domnului Hristos. Și totuși, Maica Domnului a zis: „Iată, tatăl Tău și eu îngrijorați Te căutăm”. Asta face smerenia. Așa se acoperă omul cu smerenie. Lucruri de felul acesta ar trebui să ne preocupe și pe noi la spovedit: cât suntem de delicați, cât suntem de binevoitori, cât suntem de îngăduitori, cât suntem de înțelegători față de neputința omenească, cât suntem de învăluitori, cât suntem de revărsători, dacă privim pe omul de lângă noi ca cel care îl reprezintă pe Domnul Hristos, ca cel cu care Domnul Hristos are o legătură, că îl ajutăm pe cel de lângă noi slujindu-l și Domnului Hristos. Sunt niște lucruri care ar trebui să ne preocupe mai mult la spovedanie. Și atunci poate că am avea ceva de spus. Pentru că altfel, și trebuie să recunoaștem, cei care se spovedesc des nu mai au ce spune că a jignit pe cineva, că a fost nepăsător, că a bruscat și treburi din acestea, deja sunt lucruri, să zicem așa, groase. Trebuie să ne mai gândim și la lucruri din acestea de subțirime sufletească. Dacă îi cuprinzi pe oameni în rugăciune, dacă îi cuprinzi pe oameni în sfera sufletului tău, dacă te raportezi și la străini ca la rudele după trup, dacă nu faci deosebire între unii și alții, niște lucruri care bineînțeles că sunt insuficiente, nu sunt păcate așa încât, dacă le ai, gata ai căzut din dar. Nu este așa. Totuși, când e vorba să-L urmezi pe Domnul Hristos și să-i urmezi pe cei aproape de Domnul Hristos trebuie să te silești să fii ca ei. Pentru că nu poți s-o urmezi pe Maica Domnului, de exemplu, afirmându-te, cu orice te-ai afirma. Nu poți să-l urmezi pe dreptul Iosif care era acoperitor de rele, să zicem, când a considerat că e vorba de rele, a fost acoperitor de rele, n-a fost vădit de rele. Nu poți să-i urmezi femeii cananeence dacă nu ești stăruitor în rugăciune și tare în credință. Nu poți să urmezi samarineanului milostiv, dacă te gândești mai mult la ce să-ți rămână decât la ce poți să dai. Sunt niște lucruri care, așa zice eu, pentru cei care sunt înaintați în viața spirituală, ar trebui să fie niște preocupări de îmbunătățire sufletească.

Sfântul Petru Damaschin spune că cu cât e omul mai aproape de Dumnezeu cu atât se smerește mai mult, pentru că își dă seama de faptul că Dumnezeu l-a primit să-i fie colaborator în lucrarea binelui și că cu cât face mai mult bine cu atât trebuie să ne smerim mai tare.

Dacă ai smerenia, atunci ea te învață ce ai de făcut, și cum să ocolești patimile, și nu ești ca acela mândru, care citește o carte, că doar eu sunt stăpân peste carte. Tu crezi că o carte, un roman de dragoste de pildă, îl citești cu încrederea că pe tine nu te clintește. Și după aceea nu-l mai poți scoate din tine. Asta-i plata celui mândru, păcatele se plătesc, mândria îți aduce neodihnă, neliniște.

SOCRII

Au venit la mine cineva și mi-au spus: „Părinte, niciodată ginerele nu ne-o zis tată și mamă.” Și-atunci, eu mi-am făcut o întrebare la spovedit. Când vin la mine la spovedit oamenii îi întreb: Îți trăiesc părinții? „Da.” Îți trăiesc socrii? „Da.” Le zici tată și mamă? „Nu.” Du-te și le zi tată și mamă, și-apoi vii la mine. Fără condiția aceasta eu nu dau dezlegare de păcate! De ce? Pentru că nu se împlinește o rânduială a lui Dumnezeu și-o rânduială a poporului nostru. Dacă poți să-i desconsideri pe socrii tăi și să nu le zici tată și mamă, ci să le zici pe nume, sau să ocolești, să nu le spui nicicum, înseamnă că

nici pe soția ta nu o iubești, sau soția nu-și iubește soțul și nu cuprinde în iubire pe toți ai lui sau pe toți ai ei.

SOMNUL

Mă întreba pe mine cineva – cred că ați citit în colaborarea mea la **Convorbiri duhovnicești** – că ce fac eu ca să-mi alung somnul. Și am zis că mă culc. E de fapt un fel de a-ți alunga somnul. Somnul ți l-a dat Dumnezeu nu să-l alungi, ci ți l-a dat Dumnezeu să te folosești de el. Doamne ferește să ajungi să nu poți dormi. Eu când mă trezesc noaptea, primul gând e: Doamne, cum să fac ca să dorm mai departe? Nu cum să fac să nu dorm. De ce? Pentru că dacă nu dormi noaptea, apoi dormi ziua, sau ești târbăcit, nici nu mai știi dacă ești cu cei care dorm sau cu cei care-s treji. Așa că toate lucrurile trebuie gândite bine și trebuie folosite bine. Noi ne rugăm lui Dumnezeu și-I mulțumim lui Dumnezeu pentru somnul pe care ni l-a dat pentru a putea să ne refacem.

Când am venit eu aici, la mănăstire, ziceau părinții care erau atunci, că vine vrăjmașul șiți aduce somnul seara, ca să nu te poți ruga. Bineînțeles că n-am fost niciodată de acord cu afirmația aceasta, pentru că ziceam că dacă vine vrăjmașul seara, ar trebui să vină și dimineața, pentru că și dimineața ne rugăm, că doar nici dimineața nu-i place că ne rugăm. Atunci, dimineața de ce nu vine? Înseamnă că nu-i vrăjmașul, ci e altceva, e oboseala! Nu trebuie acum să le punem toate pe socoteala diavolului.

La noi în sat era o femeie căreia cam venea somn seara la șezătoare și zicea: „Îmi vine somnul, aducăl Domnul!”. Somnul e o binecuvântare de la Dumnezeu, atunci de ce să nu nil aducă? Câteodată, eu și din picioare dorm, și mi zic, când mă trezesc: „undes aici?”. Da, pentru că e o neputință. Bineînțeles că nu o să mă condamne Dumnezeu că am dormit. Poate să mă condamne că n-am dormit destul acasă, dar nici asta nu se poate realiza totdeauna; suntem limitați, suntem solicitați, cu una cu alta...

Eu maș bucura foarte mult să fie slujba dimineața, pentru că dimineața numi vine somn. Să facem slujba pe care o facem seara, Utrenia, so facem dimineața, și atunci aș fi mai prezent. Am fost la Poșaga în trei rânduri când sau organizat tabere pentru studenți și mi-a plăcut foarte mult; mă duceam dimineața odihnit, puteam să particip cu toată bucuria și cu toată simțirea la slujbe. Dacă nu-i așa, atunci nu pot să particip, pentru că e neputința aceasta care te împiedică.

Cel mai mult îmi place slujba la cares cel mai odihnit, pentru că atunci pot să o urmăresc, pot să mă urmăresc, pot să mă raportez și asta este foarte important. Dar la voi nu se pune problema, voi dormiți până vă săturați, mai ales acum, în vacanță... Dar să nu dormiți când trebuie să fiți la biserică, duminica! Vă sculați mai devreme, ca să fiți la biserică, iar dacă dormiți și în timpul slujbei, să vă uitați aici, unde iadul, ce sentâmplă cu cei care dorm în timpul slujbei!

O rugăciune făcută sub povara somnului n-are nici un efect.

Câtă vreme somnul ne este necesar, el este o binefacere, nu o neputință de care trebuie să scăpăm. Să ne gândim și la faptul că Însuși Domnul nostru Iisus Hristos a dormit!

SPOVEDANIA

Când ne spovedim cercetăm anumite îndreptare de spovedanie. Uneori întâlnim acolo scris despre păcate care nu ni se par a fi păcate. Este sau nu păcat ceea ce noi nu considerăm păcat?

Mai sunt și exagerări în listele astea de păcate. Omul trebuie să-și aleagă de acolo numai ceea ce știe că i se potrivește lui, nu să-și asume toate câte sunt scrise în listele de păcate. Nu te poți lua după lucruri generale pe care nici nu le poți considera păcate, ci stări. De exemplu, vin unii la spovedanie și zic: „Nu-L iubesc pe Dumnezeu din toată inima, nu-l iubesc pe aproapele ca pe mine însumi...”. Nu poți să zici că acestea sunt păcate, ci stări ale sufletului care nu manifestă călcarea legii lui Dumnezeu, ci atestă mai degrabă o slăbiciune. Poate că omul nu ajunge niciodată să-L iubească pe Dumnezeu din toată inima, dar aceasta nu înseamnă că păcătuiește, ci că nu a ajuns încă la măsura aceea. „Nu-l iubesc pe aproapele meu ca pe mine însumi”... Păi, care om, din câți oameni știm noi, avem siguranța că-l iubește pe aproapele său ca pe sine însuși?

Mai sunt și altele care nu cred eu că trebuie luate în considerare. La spovedit trebuie să spui ceea ce vezi tu că e în tine ca insuficiență. Sunt și lucruri care pot fi socotite la greșeli, sunt și lucruri care pot fi socotite la neputință, la neștiință, la rea voință, știu eu, la alte categorisiri decât păcatul, păcatul fiind călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință.

Eu nu fac anchete la spovedanie.

La spovedit îi întreb pe cei care se spovedesc la mine dacă știu să spună „Cuvine-se cu adevărat”. Unii știu, cei mai mulți nu știu, câte unii nici nu știu despre ce este vorba și zic simplu: „știu”.

Mi-a venit odată un tânăr pe care l-am întrebat:

Știi să zici „Cuvine-se cu adevărat”?

Da

Zi!

Cuvine-se cu adevărat!

Nici nu știi despre ce-i vorba! Și el, după mine:

Nici nu știi despre ce-i vorba.

Asta-i situația reală! Nu-i o situație de glumă!

Vin la mine la spovedit oameni de 80 de ani și-i întreb dacă știu rugăciuni, iar ei îmi răspund: „Da, părinte, Tatăl nostru și Îngerul”. Și le zic: „Și acuma tot așa spui, eu sunt mic, Tu fă-mă mare?!” Adevărul este că fiecare dintre noi suntem și mici și vrem a fi făcuți și mari, numai că asta nu prea se mai potrivește la 80 de ani. Oamenii îmi

spun: „Părinte, astea le-am învățat, astea le știu”. Gândiți-vă, ce religiozitate a avut omul acela dacă el o viață întreagă numai Tatăl nostru și Îngerul a zis... E prea puțin!

Când vine cineva la spovedit și e fumător îi zic: Ne întâlnim când nu mai ești fumător. Dar unii zic: Părinte, da' sunt unii preoți care și ei fumează. Și zic: Păi, la ei să te duci!

La mine mai vin la spovedit oameni și eu îi întreb: Când te-ai spovedit ultima dată? Și zice: Anul trecut în Postul Paștilor. Zic: La cine? Și zice: La dumneavoastră. Și zic: Măi, da' nu ți-am spus eu că trebuie să te spovedești în toate posturile? Mi-ai spus părinte, da' acuma ce să fac? Mă gândesc acuma ce să fac eu cu el? Și îs cam îngăduitor, nu știu ce va zice Dumnezeu în cele din urmă, poate că totuși mă va milui, că îngăduința îi un lucru bun. Dar îi spun omului că la anul viitor să caute alți părinți dacă va fi tot așa.

Să știți că n-am încredere în spovedania celor ce se spovedesc o singură dată pe an. Câteodată când am vreme așa mai multă și stau de vorbă cu omul, îi mai pun câte o problemă de felul ăsta: Da' dacă într-un an s-ar întâmpla să nu mai fie Postul Paștilor, în ăla te-ai mai spovedi?

Păcatele nu se povestesc, ci se spovedesc. Să nu vă spuneți păcatele oamenilor care nu le pot purta!

STILIȘTII

Este păcat să mergi într-o mănăstire de stil vechi?

Păi nu știu ce ai avea de căutat pe acolo. De ce să-ți lași pe ale tale pentru ale altora? Poți să înveți niște lucruri care, chiar dacă nu te derutează, te încurcă totuși, și atunci nu are rost. Eu, de exemplu, am fost o dată în situația aceasta de a putea vizita Mănăstirea Slătioara. Am fost cu niște colegi de la noi de la mănăstire pe-acolo, dar n-am vrut să mă duc, pentru că mă gândeam că după aceea se laudă și ei că am fost și eu pe-acolo, și am zis: decât să se laude ei, mai bine să mă laud eu că n-am fost.

STUDIUL

Părintele Arsenie zicea: „Cine face curte nu face carte”.

Părinte, cum să facem să scăpăm de stresul din timpul sesiunii?

Să învățați la vreme!

La mine vin oameni și spun: „Părinte, rugați-vă pentru copilul meu că dă examen”. Și eu le zic: „Examenele nu se iau cu rugăciunea, ci se iau cu învățătura”.

Dacă un student aude de isihasm și de rugăciunea de toată vremea și se lasă de studii, învață puțin, numai să zică „Doamne Iisuse”, nu-i corect. Noi trebuie să ne vedem de viață și de familie, trebuie să vedem de tot ce avem de făcut, dar toate acestea în

atmosferă de rugăciune. Fără atmosferă de rugăciune nu realizăm nici isihasm, nici altceva.

SUFERINȚA

Sfântul Marcu Ascetul ne învață să fim cu luare aminte la suferință pentru că nu e important să știi din ce pricină a venit suferința, ci cum trebuie să suporti o suferință. Asta îmi aduce aminte de exemplu de doctorul Suciul Sibiianul, Dumnezeu să-l odihnească, a lucrat el mult în „Oastea Domnului”, și zicea el că: „Mai ales două lucruri nu poți face fără credință în Dumnezeu: să crești copii buni și să suporti o suferință grea”. Să crești copii buni și să suporti o suferință grea nu se poate face fără credința în Dumnezeu.

Un părinte din mănăstirea noastră, Părintele Arsenie Boca, spunea: „Dacă tot trebuie să suferim, măcar să nu suferim zadarnic”. Pentru a putea folosi suferința spre binele său, omul trebuie să creadă că suferința are un sens pentru el, chiar dacă pe moment nu înțelege. De fapt, cel care înțelege și știe cum să suporte suferința, nu mai suferă.

Suferința este o realitate, este o problemă și este o taină.

Oricâtă bunăvoință am avea în înțelegerea suferinței, oricare ar fi învățătura ce ni s-ar da despre suferință, rămân totuși multe lucruri neexplicate și inexplicabile: suferința copiilor, catastrofele, suferințele grele, durerile care diminuează și chiar anulează capacitatea de înțelegere, de cugetare, de deliberare și de hotărâre, suferințele care desființează capacitatea de gândire etc.

Se spune că cineva ar fi zis: „Moartea a 100.000 de oameni e o statistică; moartea unui singur om este o tragedie!”. Aceste cuvinte sunt valabile într-un fel și pentru suferință, în înțelesul că se poate da o explicație, dar pentru o suferință privită în abstract, nu însă și pentru o suferință concretă, nu pentru propria ta suferință, pentru suferința ce o ai de suportat.

Cea mai evanghelică atitudine a creștinului față de suferință este să o primească ca din mâna lui Dumnezeu, deci cu bucurie, cu încredințarea că îi este de folos și cu dorința sinceră de a se sfinți prin ea, știind că fără suferință nu este mântuire.

Un credincios care știe cu adevărat că suferința are rost, și în condiții de suferință primește liniște sufletească, are seninătate. Noi cunoaștem credincioși care au de suferit și care suferă. De exemplu, imobilizați la pat și care totuși sunt senini și oameni care dau slavă lui Dumnezeu și pentru o situație de felul acesta. Ceea ce înseamnă că fericirea n-o condiționează bunăstarea materială sau sănătatea deplină, deși Biserica noastră este pentru sănătate deplină și este și pentru stare materială bună.

Cineva care are o suferință grea și o duce, e mai mult decât dacă ar avea o sănătate deplină și s-ar bucura de sănătate și ar mulțumi lui Dumnezeu.

Dacă ai bucurie în suferință ești mai mare decât omul care n-are de ce să sufere și care are bucurie înafară de suferință.

Părinte Teofil, referitor la bolile trupești sau la bolile sensibile pe care noi le sesizăm și le înțelegem ca atare, mai ales la cazurile grave, incurabile, la boli chinuitoare (cancer, SIDA), ce atitudine trebuie să aibă un creștin autentic?

Un creștin autentic trebuie să ia toate ca din mâna lui Dumnezeu, adică dacă ai ajuns la o boală, înseamnă că boala la care ai ajuns îți este necesară pentru mântuire, dacă boala respectivă nu te desființează ca om, iar dacă te desființează ca om prin dureri chinuitoare, prin alterări ale minții, în cazul acesta nu putem spune nimic, pentru că dacă omul este desființat nu mai poate să folosească situația ca atare ca pe un mijloc în favoarea lui. Am spus că boala, totuși, este și o taină. Sunt lucruri inexplicabile: în momentul în care o boală te desființează, îți ia capacitatea de gândire, îți anulează dorința de împotrivire când te vezi, eventual desființat, nici măcar nu poți să-ți dai seama în ce situație ai ajuns, lucrul acesta este inexplicabil. Inexplicabile sunt bolile incurabile, inexplicabile sunt bolile care desființează capacitatea omului, care desființează pe om ca om, și la fel bolile copiilor sunt inexplicabile. Ca să suferi în situația de copil, ca unul care n-ai prilejuit, nu ai provocat boala respectivă și totuși o ai. E inexplicabil, noi trebuie să recunoaștem, din cer până-n pământ, faptul că suferința n-are o explicație satisfăcătoare, este o problemă nerezolvată și nerezolvabilă în multe cazuri chiar din punct de vedere al înlăturării suferinței, al înlăturării bolii, în cazul nostru, dar este inexplicabilă, și atunci când nu poate fi rezolvată, este inexplicabilă ca realitate. În orice caz, noi nu avem o explicație satisfăcătoare a bolii, dar când e vorba de o boală pe care o putem duce și care nu ne desființează ca oameni, în cazul acesta trebuie să ne gândim că dacă am ajuns la suferința respectivă, ne este de folos și poate fi un ajutor spre îmbunătățirea sufletească.

Totuși, Domnul nu vindecă mereu. Pe unii îi lasă să sufere pentru binele lor și al celor din jur. Am constatat adesea că oamnei care suferă sau care au trecut prin mari suferințe, sunt oameni puternici. Ei au căpătat o altă perspectivă asupra vieții și au dobândit unele calități pe care oamenii scutiți de suferință nu le pot avea. Suferința poate fi primită ca un dar, ca o îmbogățire. Unii simt suferința ca pe o nedreptate, ca pe ceva care nu ar fi trebuit să li se întâmple lor. Asta pentru că ei se compară cu ceilalți, ceea ce nu are nici un sens, fiecare om trebuie să-și trăiască viața care i-a fost dată. Fiecare are raportul său cu suferința, fiecare poate câștiga ceva din suferință. Cred că ceea ce trebuie să ne ajute este conștiința că Dumnezeu îngăduie această suferință și că ea are un motiv, chiar dacă noi nu-l știm. Această conștiință, sau mai bine zis această încredere, ne ajută să ne purtăm crucea cu seninătate.

În limba franceză există un dicton care zice: „Suferința în sine trece, dar faptul că ai suferit nu trece niciodată”, ce ai băgat în tine te alcătuiește pozitiv sau negativ și te face ceea ce ești.

Să ne pregătim să suferim, suferință fizică sau suferință morală. Pentru a putea răbda suferința morală și pentru a putea profita de ea, trebuie însă să ne smerim. Să nu ne tulburăm văzând că suferința este o realitate pe care nu o putem evita, o problemă pe care nu o putem rezolva, o taină care pentru binele nostru, pentru progresul nostru spiritual ne unește cu Crucea Domnului. Ea este o taină care ne unește cu suferința Domnului care a avut milă de noi și ne-a mântuit, pentru că ne iubește. Ea este o taină care ne unește cu Domnul, care ne iubește chiar și atunci când ne lasă să suferim și care ne șterge lacrimile atunci când știe că suferim pentru binele nostru.

SUTAȘUL DIN CAPERNAUM

Așa mi-i de drag mie de sutașul din Capernaum! Știți de ce? Pentru că și el l-a fost drag Mântuitorului, în înțelesul că Domnul Hristos s-a minunat de el. Când s-a apropiat de Domnul Hristos, el de fapt și-a mărturisit credința. A spus că are un servitor care este bolnav și l-a rugat pe Domnul Hristos să-l vindece. Avea credința că Domnul Hristos poate lucrul acesta. Dar avea credința că poate să facă lucrul acesta de la depărtare, nu numai din apropiere. Și a zis: „Doamne, zi numai cu cuvântul și se va vindeca servitorul meu. Că și eu sunt om sub stăpânire și am sub mine oameni și zic unuia du-te și se duce, și altuia vino și vine, și slugii mele fă aceasta și face” (Matei 8, 9). Și Domnul Hristos s-a minunat de el și-a zis că nici în Israel nu a găsit atâta credință. Credința lui era însoțită și de nădejde, în înțelesul că nu se poate să ai credință și să nu ai nădejde în plinirea făgăduinței pe care o dă Domnul Hristos. Și mai avea iubire, avea iubire față de servitorul său, într-o vreme în care servitorii erau disprețuiți, și avea și smerenie, pentru că a zis: „Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu”.

TĂCEREA

În **Pateric** se spune așa: „Iubiți neagoniseala și tăcerea, căci de acestea atârnă toată viața călugărului!”. Deci, se presupune că un călugăr trebuie săși ducă viața mai ales în tăcere; bineînțeles, nu în tăcerea animalului sau în tăcerea mutului! De ce? Pentru că, dacă nea dat Dumnezeu grai, ni la dat ca să vorbim, nu ca să tăcem! Aveam un profesor de latină la Timișoara (eu am făcut liceul la Timișoara) și când scotea pe câte unul la răspuns și nu știa, zicea: „Tăcereai de aur, vorbai de argint! Țstai plin de aur!”. Nu în înțelesul acesta să taci, ca să te numeri la cei care tac, ci să taci ca să știi când să vorbești și cum să vorbești, corect și frumos! În **Pateric** se pune și problema aceasta și se zice: sunt trei feluri de oameni care tac. Unii care tac din fire, unii care tac pentru slava deșartă, ca să fie numărați la cei care tac, și unii care tac ca să nu greșească. Se zice că numai tăcerea celor din urmă câștigă darul. La întreat cineva pe Avva Pimen: „Cei mai bine, să vorbesc sau să tac?”. Și Avva Pimen ia zis așa: „Dacă vorbești, pentru Dumnezeu să vorbești, iar dacă taci pentru Dumnezeu, e bine să taci!”.

Și tot în **Pateric** se spune că „sunt oameni care de dimineața până seara vorbesc, dar fără de folos nimic nu vorbesc. Aceia toată vremea se socotește că duc tăcere; și sunt oameni care nu scot nici un cuvânt, dar în inima lor osândesc pe alții, aceia toată vremea se socotește că vorbesc”.

TEATRELE ȘI SPECTACOLELE

Părinte, despre teatre sau spectacole, evident că monahii nau ce căuta acolo, dar mirenii?

Depinde despre cei vorba. Sunt lucruri pe care poți să le asculți sau să le vezi fără a avea consecințe negative. La Timișoara, când eram, eu mergeam la teatru, dar acuma, de când sunt călugăr, nu am mai fost, pentru că nu mi se mai șede; dar nu sunt

împotriva lucrurilor bune. Noi nu trebuie să ocolim lucrurile în sine; de exemplu, nu mă duc la teatru pentru că acolo e teatru, cum nu mă duc eu la bar.

Mi-a spus unul căl are pe dracu' în stomac, căl simte cum umblă, cum nu știu ce... Eu iam spus că ăla nu-i dracu'. Și a venit după aceea la spovedit la mine și mi-a spus că sa dus la un spectacol cu femei goale. Atunci iam zis: „Măi, să știi că îl ai pe dracu' în cap, nu în stomac!”. Adică sunt lucruri care pot fi evitate din start, și sunt lucruri care pot fi folosite fără nici un fel de îndoială.

Nu-i un păcat în sine să mergem la teatru?

Nu e. Poți să te duci la toate piesele despre care știi că sunt bune, poți să te duci la Operă, la cinematograful, la filme cuviincioase, poți să te uiți la televizor la tot cei ziditor, la tot cei frumos. Noi nu suntem exclusiviști. Te poți folosi de toate lucrurile bune și frumoase pe care le-a dat Dumnezeu. Dacă nu vrei tu să te duci la teatru, poți să nu te duci, nu te obligă nimeni, dar să știi că ocolești o sursă de cultură și nu numai de cultură, chiar de înnobilitare.

TELEVIZORUL

M-au întrebat unii: Cum îi televizorul, bun sau rău? Și le-am spus: Dacă nu îi stricat, îi bun.

Dragă, acum să ne înțelegem. Orice lucru în mâinile omului poate să fie și bun și rău. După cum îl folosești. Dacă te robește televizorul, atunci îi rău. Dacă nu te robește și poți să urmărești la televizor numai lucruri pozitive, atunci îi bun.

Chiar a zis o femeie: Părinte, să știți că așa m-am bucurat că ați ajuns și în casa noastră că am pupat televizorul (că mă văzuse la televizor). De ce o pupat televizorul? Păi l-o pupat pentru că o zis că îs eu acolo și s-o gândit că o să mă pupe pe mine. Numai că eu am fost departe tare, că nu era o emisiune în direct, ci a fost o casetă înregistrată. Prin urmare, uite că oamenii se pot bucura de un lucru pe care ni-l dă civilizația noastră, de un lucru care ne poate fi de folos.

Eu sunt foarte împotriva faptului de a se uita cineva la filme necuviincioase, la televizor, la spurcăciuni pe care și le bagă în suflet și care, după aceea, nu le mai poate scoate și care lucrează, carel excită și care îi dau stări pe care nu le poate contracara.

Ori te uiți la slujba de la televizor, ori te uiți la meci, tot atâta-i! Și de fapt mulți dintre credincioși nu se uită cu atâta interes la Slujba Bisericii de la televizor cum se uită necredincioșii la meci.

TENTAȚIILE

Părinte Teofil, de ce credeți că este așa de greu exercițiul ascezei, al înfrânării, pentru omul, chiar creștin, al acestui sfârșit de veac?

Cred că este greu pentru că și tentațiile sunt multe și mult mai multe decât odinioară. Astăzi există, pe lângă comoditatea care nu se potrivește cu crucea pe care cere Domnul Hristos să ne-o purtăm și multe tentații care răscolesc, care excită și este greu să ocolești pricinile, pe care odinioară nu le aveau oamenii în față. Sunt atâția oameni care mărturisesc că le vin în față, mai ales vara, când oamenii sunt mai puțin îmbrăcați, lucruri care îi scormonesc din obișnuitul lor în care ar fi dacă n-ar apărea astfel de lucruri și atunci, sigur că e mai greu să te înfrânezi, să ocolești situațiile acestea de răscolire.

TIMPUL LIBER

Cum credeți car trebui săși petreacă timpul liber un student? Prin timpul liber se înțelege și timpul afectat rugăciunii.

Un student săși folosească timpul liber tot ca student! Mai întâi de toate să se odihnească pentru a fi disponibil pentru o muncă de student. Să știți că școala nu se face numai cu munca, se face și cu odihna! Dacă nu ești odihnit, nu ai randament, nu înțelegi și e foarte important când pornești la o muncă intelectuală să fii totdeauna odihnit. Timpul liber se poate folosi și pentru studiu, eventual pentru alt fel de studiu decât cel de la școală, sau care ți se cere pentru școală, poți să te și plimbi, poți să faci și sport dacă vrei, dacă simți nevoia de sport, de ați folosi energiile; mă rog, la tinerețe omul e pornit așa, să facă ceva, și la oraș nai ce face, nu e ca la țară, undei pui coasan mână și zici: Ești student, no, ia să vedem, știi cosi? Șii trageo coasă... La oraș nu se pot realiza niște lucruri care se pot realiza la sat. La sat îi pui sapan mâna copilului de când o poate ținen mână. La oraș trebuie să faci ceva șiatunci mai faci un sport, mai ieși la o plimbare, în orice caz, să nuți pierzi timpul în priviri fără rost la televizor (eu nu zic să nu vă uitați la televizor, că și eu am într-un fel televizor, am sonorul de la televizor, numai că n-am vreme de el). Important este săți găsești totdeauna ceva de făcut, totdeauna ceva frumos, ceva care te îmbogățește sufletește șiatunci e foarte bine. Și dacă nuți găsești ceva de făcut, atunci te stăpânește vrăjmașul șiapoi îți dă el de lucru!

TINEREȚEA

Tinerețea are ceva al ei, ceva ceți place, ceva ce te odihnește. Mie dintotdeauna mi-au plăcut tinerii, și la tinerețe și la bătrânețe, și mi plac șiacuma. Da' să știți, eu spun așa cu toată inima! De ce? Pentru că tânărul e modelabil, bătrânui țapăn, nu mai ai ce face cu el, a ajuns cea ajuns, este ce este și, Doamneajută! Stai de vorbă cu el, că tot aia țio spune și prima oară și a zecea oară! Pe când un tânăr zice: „Domnule, dacă o avea dreptate, ia să văd eu, mă mai gândesc eu”. Îi spui: „Măi frate, uite, n-are nici un rost să te duci la discotecă, numai te-ntuneci acolo, te pătezi cu tot felul de păcate, te agiți și te exciți... Ce rost are să te duci acolo și să aduci în biserică ce-ai văzut acolo”, pentru că realitatea asta este, omul duce în el ce a acumulat. Așa-i omul, produsul societății în care trăiește. Și mai ales dacă-și alege el niște lucruri negative și trăiește negativ.

Tinerii, prin structura lor, prin năzuințele lor, prin felul de a se angaja în anumite acțiuni, sunt mai aproape de fericire, sunt mai aproape de realizări care să le dea mulțumire și fericire. Și tinerii mai sunt cumva fericiți, în sensul că nu au un trecut lung care să fie pătat de gânduri rele, de fapte necuviincioase, de vorbe nelalocul lor, pentru că tinerețea este mai aproape de copilărie, iar copilăria este într-un fel idealul creștinului. Nu în sensul să rămânem la copilărie ca fază de început, ci în înțelesul să ne menținem în sfera copilăriei în ceea ce privește seninătatea, nerăutatea sau răutatea fără durată și în ceea ce privește nevinovăția câtă este în copilărie.

Când m-am dus eu la Mitropolitul Nicolae Bălan să primesc binecuvântarea pentru Teologie, mi-a spus să am lumină în suflet. A aflat că sunt fără lumină fizică și a zis: „Să ai lumină în suflet”. Asta e ceea ce dorim noi mai ales tinerilor. Pentru că dacă ai lumină, mai ales la tinerețe, poți avea până la sfârșit și până în veșnicie. Și dacă n-o ai la tinerețe, nu-i sigur că o poți dobândi după aceea.

Mijlocul pentru a ajunge „bătrâneți fericite” este, în primul rând, tinerețe cinstită.

Se spune despre copil că este „oginda părinților” și că este „tatăl omului mare”, pentru că omul mare moștenește cele ale copilăriei. De aceea noi suntem pentru o tinerețe cinstită ca să putem ajunge și la o bătrânețe fericită.

Mitropolitul Bălan avea o vorbă faină: „Cea mai frumoasă podoabă a unui tânăr este inima curată și mintea trează”. Să știți că inima se murdărește și ea. Cu ce se murdărește ? Cu gânduri murdare, cu imagini murdare, cu fapte murdare. Toate acestea se înscriu în noi. Suntem ce am devenit. Dacă inimai curată, intră în ea Domnul Hristos. Când intră Domnul Hristos la noi ? Când îi facem loc, când scoatem murdăriile din noi, pentru că nu poate intra în loc spurcat.

Mie mi s-a părut totdeauna curios când am întâlnit un tânăr trist. De ce? Pentru că tinerețea nu se potrivește cu tristețea. Și de fapt un om credincios trebuie să fie totdeauna un om tânăr. Și într-un fel toți suntem tineri, numai că suntem tineri de mai multă vreme. Și dacă suntem tineri înseamnă că trebuie să fim și oameni de bucurie, ca bucuria credinței să stăpânească în sufletele noastre, pentru că credința noastră este izvor de bucurie, este izvor de nădejde, este deschiderea raiului spre noi, este raiul în viața noastră.

Sfânta Evanghelie de la Ioan ne prezintă o minune făcută de Domnul Hristos, înmulțirea pâinilor, când a săturat cu cinci pâini și doi pești o mare mulțime de oameni. În relatarea acestei minuni, Sfântul Ioan are o afirmație pe care nu o găsim în celelate Evanghelii, și anume, unul dintre apostoli a spus către Domnul Hristos, când era vorba să sature mulțimea care era acolo: „Este aici un tânăr care are cinci pâini și doi pești” (Ioan 6, 9), deci nu apostolii aveau cele cinci pâini și doi pești, ci un tânăr. E foarte frumos când te gândești că un tânăr avea ceva de oferit pentru mulțime.

Ceea ce îmi place mie să pun în evidență este faptul că un tânăr a avut ceva de oferit. Ar trebui ca toți tinerii să aibă ceva de oferit și ceea ce ar trebui să ofere toți tinerii ca ofrandă pentru Domnul Hristos este ceea ce spune Mitropolitul Nicolae Bălan în legătură cu tinerii că: „Cea mai frumoasă podoabă a unui tânăr este inima curată și mintea trează”.

Un tânăr care ar vrea să se angajeze într-o lucrare, oricare ar fi ea, în Biserică, trebuie mai întâi să se angajeze în lucrarea modelării de sine.

Eram student la Teologie în anul I sau al II-lea când a venit la noi Mitropolitul de atunci, Nicolae Bălan, la un curs. A venit vorba despre tânărul cel bogat. A cerut Mitropolitul un Noul Testament. I s-a dat și el a citit din Sfânta Evanghelie de la Marcu că Domnul Hristos a privit la el, la tânăr, și i-a fost drag de el. Am citit Noul Testament cu mult timp înainte de a fi la Teologie și am citit despre tânărul cel bogat de mai multe ori dar nu m-am oprit niciodată la afirmația că Domnului Hristos i-a fost drag de tânărul bogat. Dar, de atunci încolo, m-am gândit adeseori cu drag la omul de care i-a fost drag Domnului Hristos. Nu ni se spune de ce i-a fost drag Domnului Hristos de tânărul bogat, dar înțelegem din Sfânta Evanghelie că Domnul Hristos a privit la el după ce tânărul bogat a spus că a împlinit poruncile pe care i le-a pus în atenție Domnul Hristos și după aceea e scris că i-a fost drag de el. E o bucurie pentru noi să ne gândim la un om pe care Domnul Hristos l-a cuprins în inima Sa. E o bucurie să știm că au existat oameni de care i-a fost drag Domnului Hristos în mod special. Și știind aceasta, să ne gândim cum am putea face ca să intrăm și noi în atenția Domnului Hristos și ca să-I fie drag de fiecare dintre noi. Asta înseamnă că fiecare dintre cei care vor să fie ca tânărul cel bogat să știe ce anume cere Domnul Hristos de la el și să facă ceea ce El cere. Tânărul bogat l-a întrebat pe Domnul: „Ce să fac să moștenesc viața de veci?”. Domnul Hristos i-a spus: „Dacă vrei să intri în viață păzește poruncile, împlinește poruncile”. Tânărul a întrebat care porunci. Domnul Hristos a zis: „Să nu ucizi, să nu curvești, să nu furi, să nu depui mărturie mincinoasă, să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta”. Sunt cinci porunci din Decalog. Deci, Domnul Hristos nu i-a spus toate poruncile din Decalog, ci numai cinci dintre ele, la care a adăugat, după Evanghelia de la Matei, „să iubești pe aproapele tău ca pe tine înșuți”, iar după Evanghelia de la Marcu, „să nu înșeli pe nimeni”. Sunt șapte porunci care trebuie neapărat împlinite. Și dacă le împlinim ne asemănăm cu tânărul cel bogat care a spus: „Toate acestea le-am împlinit”. Domnul Hristos a privit la el și i-a fost drag.

Să pornim de la acest gând în formarea noastră, în modelarea noastră ca tineri. Dacă facem așa, avem parte de viață veșnică.

TÎLHARUL ȘI MAGDALENA

E o mare bucurie să știm că cel dintâi moștenitor al raiului a fost un tâlhar pocăit. De ce? Ca să îndrăznească toți cei ce, făcând rele, se întorc la Domnul Hristos, să îndrăznească și să știe că Domnul Hristos nu are pe nimenea de pierdut și că mântuiește pe toți aceia care vor să fie mântuiți, numai să se mute de la rău la bine, să se întorcă de la cele rele la cele bune.

Tâlharul de pe cruce, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, a sărit de pe cruce în rai.

E o mare bucurie pentru noi să știm că Maria Magdalena a fost cea dintâi care l-a văzut pe Domnul Hristos înviat, ea din care Domnul Hristos cândva scosese șapte draci, ceea ce înseamnă că Domnul Hristos este binevoitor față de toți oamenii, față de toți păcătoșii care nu vor să rămână păcătoși, față de toți păcătoșii care își schimbă viața prin darul lui Dumnezeu și devin sfinți prin puterea lui Dumnezeu.

TRANSPLANTUL DE ORGANE

Părinte Teofil, ce părere aveți vizavi de transplantul de organe? Un creștin poate accepta să doneze sau să primească organe în timpul vieții sau după moarte?

Chiar acum de curând au fost un tată cu un fiu, fiul avea nevoie de un rinichi și tatăl era dispus să-i ofere copilului unul dintre cei doi rinichi ai lui. Mi-a plăcut gestul tatălui, deși nu știu dacă eu personal aș putea ajunge în situația să ofer un organ cuiva ca să trăiască el mai departe în lumea aceasta prin ceea ce pot eu să-i ofer. De fapt, ar trebui cu toții să avem capacitatea aceasta adoptată. Acest tată, fără să fie deosebit de religios, nu din motive religioase, ci din motive de paternitate, e dispus să-i ofere fiului său un organ. Eu cred că se poate oferi un organ și în viață, și după moarte, nu se mai pune problema, în fond, că nu mai ești tu cel care dispui de organele tale, se poate oferi cine are tăria morală ca să facă lucrul acesta. Poate să-l facă ca o jertfă, deși nu știu dacă e chiar jertfă în toate cazurile. Poate să fie o jertfă în sensul că suportă omul o operație și după aceea se poate trăi, de exemplu, fără un rinichi, se poate trăi ca și cu doi rinichi, nu mai este o jertfă după aceea, dar atunci poate să fie o jertfă, atunci când te supui la operația respectivă. În rest, ai bucuria că ai putut să ajuți pe cineva și acel cineva e un membru al familiei tale, e o bucurie să-l vezi trăind lângă tine prin ceea ce ai putut tu să-i oferi. Nu cred că e un lucru rău să oferi un organ care poate să fie pentru binele altuia.

UCENICUL

Părinte Teofil, ce înseamnă să fii ucenic?

Să fii ucenic înseamnă să te lași îndrumat și modelat. Asta-i situația de ucenic: să te pleci cu mintea, să nu știi tu mai multe decât cel care te îndrumă. Să faci ceea ce a zis Domnul Hristos: să mergi pe urmele Lui, să-l urmezi pe cel care te îndrumă. Sfântul Apostol Petru, de pildă, la Pescuirea Minunată, a zis către Domnul Hristos: „Toată noaptea ne-am trudit și n-am prins nimic, dar pentru cuvântul Tău arunc mreaja în mare și pentru că zici Tu” (Luca 5, 5). Asta înseamnă să fii ucenic. De aceea a putut fi Sfântul Apostol Petru ucenic, pentru că s-a plecat cu mintea. Părintele Arsenie Boca zicea că noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuție. O astfel de minte avea Sfântul Apostol Petru la Cina cea de Taină, când a zis: „Doamne, Tu să-mi speli mie picioarele?”. Și a auzit de la Domnul Hristos: „Ceea ce fac Eu acum tu nu înțelegi, dar mai târziu vei înțelege” (Ioan 13, 6-7). S-a împotrivit mai departe și atunci a zis Domnul Hristos: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine” (Ioan 13, 8). De unde înțelegem că ucenicia este plecare de minte. Dacă nu te pleci cu mintea, dacă știi tu mai bine, dacă ai tu opinii care te scot de sub ascultarea față de duhovnic, în cazul acesta sau duhovnicul nu-i duhovnic, sau ucenicul nu-i ucenic. Sau amândouă.

URCUȘUL DUHOVNICESC

Să ne cercetăm pe noi înșine unde suntem, ca să știm ce trebuie să facem pentru a fi unde trebuie să fim!

Se vorbește despre o carte a vieții. Și există o carte a vieții, dar nu în afară de noi, ci în noi. Cineva poate citi de pe figura omului, de pe fizionomia lui, realizările lui interioare. Cineva care Îi slujește lui Dumnezeu nu se poate să nu aibă o prezentare care să aducă aminte de Dumnezeu, să aducă aminte de o viață superioară.

Fericitul Augustin zice că „tatăl omului mare este copilul” și are dreptate. Are dreptate în înțelesul că omul mare moștenește pe copil. Nu poți ajunge om mare înainte de a fi mic. Și dacă ajungi mare înseamnă că ai fost mic și acumulezi în tine pe cel mic făcut mare. Și apoi omul mare străbate prin viață și acumulează multe lucruri din afară, acumulează multe lucruri pe care el însuși și le-a pregătit prin atitudini, prin felul de a fi, prin acumulările pe care le-a făcut și le-a însumat în sine.

Noi suntem într-un fel proprii noștri părinți. Din punct de vedere al formării duhovnicești noi suntem proprii noștri părinți. Bineînțeles, aducem din străfunduri de existență, din moși-strămoși, aducem așa cum aducem figura părinților noștri într-o altă ediție, așa cum aducem figura bunicilor noștri într-o altă existență, tot așa aducem și o realizare din ceea ce facem noi și o proiectăm apoi mai departe, fiecare în felul nostru. De aceea e nevoie și de o îndrumare, de o atenționare, de niște jaloane pe care să le aibă în vedere fiecare și să știe că de el depinde fericirea sau nefericirea lui în viață, fericirea sau nefericirea lui la bătrânețe. Sigur, sunt lucruri și în afară de noi, și anume noi suntem o sinteză, o sinteză a celor dinaintea noastră.

Domnul Hristos vrea să ne împodobim cu virtuțile copilăriei la tinerețe și la bătrânețe, în toată vremea, pentru că omul în fiecare clipă este un rezumat al propriei sale existențe.

Noi suntem așa cum e lumina, lumina care e compusă. Cei care ați studiat fizică știți că lumina e compusă, nu e ceva simplu așa cum se vede, simplu, e ceva simplu realizat din componente. Așa e și viața omului. Cum există un spectru al luminii, există și un spectru vital, niște antecedente care intră în componența noastră și de care nu putem face abstracție. Și apoi toate lucrurile acestea, în sinteza care suntem noi la tinerețe și la bătrânețe, le ducem mai departe în veșnicie în noi și le lăsăm lucrătoare pentru cei din jurul nostru. Așa că e foarte mare lucru ca cineva să aibă această conștiință, să se gândească și la responsabilitatea proprie, pentru el și pentru alții.

Într-o alcătuire din slujba de la înainte-prăznuirea Schimbării la Față se spune așa: „Munte înalt având noi inima curățită de patimi, să vedem Schimbarea la Față a lui Hristos care luminează mintea noastră”. Fiți atenți: „Munte înalt având noi inima curățită de patimi”. Asta înseamnă că Domnul Hristos nu s-a schimbat o singură dată la față în Muntele Taborului. Asta este Schimbarea la Față din istorie, dar transfigurarea Lui, schimbarea Lui la față se realizează în orice suflet care are inima ca un „munte înalt”, inima curățită de patimi fiind ca un munte înalt în care apare Domnul Hristos altfel decât L-au văzut cei care n-au avut inima curățită de patimi.

Omul trebuie să se angajeze la ceva, să nu aștepte rezultatele finale înainte de a face ceea ce duce la rezultatele finale.

Iubiți credincioși, uităm, prea mult uităm. Uităm când vrem să cunoaștem mult.

URMAREA LUI HRISTOS

De obicei, noi ne tot uităm în dreapta și în stânga și am vrea să știm unele și altele despre alții, dar nu ne gândim destul de mult să-I urmăm Domnului Hristos independent de ceea ce fac alții. Chiar dacă nu se creează o atmosferă pentru urmarea lui Hristos, noi să fim dispuși să-I urmăm Domnului cum a zis către Sfântul Apostol Petru: „Ce-ți este ție, tu urmează-Mi Mie”. Nu știu dacă ne-am gândit vreodată că cuvântul acesta „Tu urmează-Mi Mie”, este ultimul cuvânt rostit de Domnul Hristos cuprins în Sfânta Evanghelie de la Ioan.

Viața nu se trăiește prin comparație.

VADIM TUDOR

Ne-am întâlnit o dată la mănăstire. O venit să-mi dea o carte, i-am dat și eu una de Zorica Lațcu, și zice el: „Eu v-am văzut pe dumneavoastră de mai multe ori – deci el o mai fost la mănăstire, cu mine n-o vorbit – iar dumneavoastră nu m-ați văzut pentru că Dumnezeu e nedrept”. Cred că o vrut să spună că Dumnezeu la unii le-o dat vedere iar la alții nu le-o dat, și deci e nedrept că nu le-o dat și la ceilalți care n-au vedere. Și-am zis: „Poate Dumnezeu lui Vadim Tudor, dar al meu îi perfect!”

VEDEREA

Dacă lipsa vederii trupești este o excepție, lipsa vederii sufletești parcă este regulă generală!

Este important de știut că mai ales două lucruri trebuie să vadă omul în această lume ca să fie într-adevăr cu lumină sufletească. Să vadă pe Dumnezeu și lucrurile lui Dumnezeu. Să nu vă-nchipuiți că cineva care vede pe Dumnezeu, își ridică ochii spre cer și-L vede pe Dumnezeu undeva în nori, sau undeva în Soare, sau undeva în stele, sau undeva în Lună, sau ca o umbră, sau ca știu eu ce, cum vin unii și spun: „Părinte, eu am văzut pe Domnul Hristos cum Îl vedem în icoane ș.a.”. Nu-i vorba de așa ceva. Pe Dumnezeu Îl vezi atunci când știi că nu-L poți vedea!

Și mai trebuie să vedem ceva. Ce? Păcatele noastre. Cine nu-și vede păcatele încă nu a văzut ce trebuie să vadă!

În **Pateric** se spune că un frate l-a înterbat pe un părinte: „Ce zici părinte de cei care au vedenii cu îngeri?”. Și părintele a zis: „Frate, eu îi fericesc pe aceia care își văd păcatele lor”.

Cine își vede păcatele? Numai acela le vede care nu ia aminte la păcatele altora. Acela și vede păcatele care știe că el este păcătos și nu alții-s păcătoși, sau acela care știe că mai sunt și alți păcătoși, dar nu ia aminte la păcatele altora, ci ia aminte la păcatele sale.

Unde trebuie să privim noi ca să vedem pe Domnul Hristos? În două locuri mai ales: în Sfânta Evanghelie, să citim Sfânta Evanghelie care ni-l descoperă pe Domnul Hristos și care, de fapt, este într-un fel cer. Sfântul Ioan Gură de Aur spune că: „Citirea Scripturilor este deschiderea cerurilor”. Deci cerul nostru cel pământesc este Sfânta Evanghelie! Acolo ni se descoperă Domnul Hristos, ni se arată Domnul Hristos, bineînțeles dacă avem cuget curat.

Și mai putem privi undeva unde se descoperă Domnul Hristos oamenilor care citesc **Sfânta Scriptură**. Se descoperă în noi înșine, în inima noastră!

La Cuviosul Dorotei este o istorisire despre unul care, stând pe marginea drumului, l-au văzut trei care au trecut pe lângă el. Și unul a zis: acesta este tâlhar și vrea să pândească să fure. Altul a zis: acesta-i un desfrânat și vrea să găsească ocazie de desfrânare. Și altul a zis: uite! acesta și la marginea drumului și-a găsit loc de rugăciune. De fapt, noi nu știm cum era acela pe care l-au văzut cei trei, dar știm că fiecare și-a proiectat așezarea lui sufletească asupra lui. Cel care l-a văzut pe cel de la marginea drumului ca pe un om care se roagă, desigur, el însuși era un rugător și oriunde se găsea, înălța rugăciune către Dumnezeu. Așa se întâmplă cu noi toți: fiecare proiectăm din noi așezarea sufletească.

VIAȚA

Să știți că eu totdeauna am fost pentru echilibru, pentru o viață așa cum se desfășoară viața în natură, fără zgomot, chiar dacă există și un zgomot pe care n-l auzim, dar noi nu știm de zgomotul acela decât în împrejurări unice. De pildă, se spune undeva că Sfânta Ecaterina de Sienna odată, într-o vedenie, și-a pus urechea la picioarele Domnului Hristos, unde au fost rănile de la cuie, și a întrebato Domnul Hristos ce aude. Și ea a zis: „Aud o căldare, o căldare care fierbe”. Și a tras Sfânta Ecaterina concluzia că ar fi iubirea care pulsează înăuntru. Zică cineva ce va vrea să zică, în realitate, circulația sanguină se desfășoară cu un fel de zgomot. Eu am auzit în două cazuri, la oameni care fac dializă, un zgomot, ca și cum ar curge un râu. Acum, viața e fără zgomot, pentru că noi nu auzim aceste lucruri decât în cazuri speciale. Deci cum nu-i viața cu zgomot, așa nu trebuie să fie nici rugăciunea cu zgomot, ci trebuie să fie naturală, așa cum e și respirația, naturală. Deci fără crispări și fără altceva de felul acesta.

VIAȚA SPIRITUALĂ

Am citit odată o carte despre stareții ruși și nu mi-a mai rămas din cartea aceea decât o singură afirmație, o singură frază: „Nu poți să-i ceri unui copil să meargă la același pas cu un om mare”. Este o frază cât o carte! Este o învățătură pe care ar trebui s-o avem în conștiința noastră și să ne gândim la ea.

Mi-aduc aminte, când eram copil, că am venit de la Ocna Sibiului pe jos, vreo 9 km, cu părinții mei; m-au mai luat în brațe, m-au mai lăsat pe jos, mă dureau picioarele, mi-era greu și ziceam: „Hai să mai stăm puțin...”, hai să mai mergem”. De aici mi-am dat eu seama că trebuie să ai o înțelegere specială față de cei mici.

Dacă este adevărat lucrul acesta pentru viața fizică, este adevărat și pentru viața spirituală, pentru viața sufletească. Nu-i poți cere unui om mic din punct de vedere spiritual, să facă lucruri mari, ca unul care este înaintat în viața spirituală.

Domnul Hristos n-a legat mântuirea de o singură faptă, ci a legat mântuirea de viața cea nouă pe care trebuie să o ducă credinciosul.

În locul în care se găsește se mântuiește omul. Am citit cândva predicile Sfântului Ioan Gură de Aur despre pocăință, și acolo, într-una din predici, este următoarea afirmație: „Adam, în rai fiind, a căzut; și Lot în Sodoma fiind s-a mântuit; nu s-a mântuit regele Saul în palat împărătesc, ci s-a mântuit Iov pe o grămadă de gunoi”. Deci lucrurile trebuie făcute cu nădejdea la Dumnezeu unde te găsești. Noi zicem la slujbă: „Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Nu zicem: numai o parte din viața noastră. Toată viața noastră să o trăim în așa fel încât să fie o slujbă adusă lui Dumnezeu. Asta este esențial.

Dacă luăm aminte la acest cuvânt al Sfântului Ioan Gură de Aur, constatăm că nu locul, ci așezarea sufletească îl ajută pe om ca să fie împlinit. Să ne mai gândim apoi că Sfântul Petru Damaschin spune că a văzut mântuire și cădere și în pustiu, și în viața obișnuită, și-n călugărie, și-n căsătorie, și să ne mai gândim că el afirmă că „de va lăsa omul voile și cugetele sale și va face voia și cugetul lui Dumnezeu, în toată lumea asta nu se va găsi nici loc, nici lucru ca să-i împiedice mântuirea”.

Viața spirituală nu constă numai în limpezirea sufletului, ci constă în adaosul de virtute care ne aseamănă cu Dumnezeu.

VIZITA PAPEI

Părinte Teofil, știm cu toții că la începutul lunii mai 2000 va veni pentru întâia oară în țara noastră primul papă, în persoana Papei Ioan Paul al II-lea de la Roma. Ce atitudine trebuie să aibă un credincios ortodox în fața unui asemenea eveniment? Vă întreb acest lucru deoarece există păreri diferite și uneori contradictorii în rândul credincioșilor și chiar al preoților.

Mai întâi am să răspund la această întrebare cu un răspuns pe care l-am dat unui profesor de teologie care a trecut pe la noi pe la mănăstire, un profesor romano-catolic și care mi-a pus această întrebare în vara anului trecut, se știa de atunci de intenția de a veni Episcopul Romei în țara noastră, de opiniile diferite în legătură cu asta, și părintele respectiv m-a întrebat ce zic eu despre venirea Papei. I-am răspuns foarte simplu: „eu mă bucur că vine... – și am stat puțin și după aceea am zis – și că pleacă”.

Un părinte care era cu mine și cu profesorul respectiv mi-a spus că cel care m-a întrebat ce zic eu despre venirea Papei a avut o față lumioasă când am zis eu „mă bucur că vine” și nu a rămas aceeași lumină când am zis „și pleacă”. Adevărul este acesta: că Papa vine și pleacă. Pentru cei care îl consideră Sfântul Părinte de la Roma, o să vină ca Sfântul Părinte de la Roma. Pentru noi, care îl știm un Episcop al Bisericii, o să vină un Episcop al Bisericii, noi nu îi retragem Episcopului de la Roma, respectiv Papei, calitatea de Episcop și atunci îl primim cu concepțiile noastre, îl întâmpinăm cu sentimentele pe care ni le deșteaptă în suflet concepția pe care o avem. În orice caz, Papa este o persoană deosebită, este un unic în lume, indiferent de ce crede cineva despre el. Adevărul este că există un singur Papă, un singur conducător al Bisericii Catolice. Pentru noi vine conducătorul Bisericii Catolice, noi respectăm Biserica Catolică și atunci de ce nu ne-am bucura că vine conducătorul Bisericii Catolice în țara noastră. Vine și ne bucurăm că vine. După aceea pleacă și ne bucurăm și că pleacă

pentru că nu aici este rostul lui. El nu vine pentru toți câți îl vor vedea. Totdeauna când Papa merge undeva într-o țară se adună foarte, foarte multă lume în jurul lui pentru că este un eveniment, realitatea asta este, nu e un lucru întâmplător că Papa ajunge într-o țară, catolică sau necatolică, pentru catolici sau pentru alții, lumea se adună ca să vadă pe cel care este unic în lumea asta. Un singur om reprezintă Biserica Catolică și toată Biserica Catolică cumva este însumată în persoana Papei de la Roma. Unii dintre cei care îl așteaptă pe Sfântul Părinte, deci catolicii, respectiv supușii lui, cei conduși de el, îl vor privi pe Sfântul Părinte poate ca pe „vicarius fili Dei”, deci ca pe locțiitorul Fiului lui Dumnezeu, poate îl vor primi pe „servus servorum Dei”, adică slujitorul slujitorilor lui Dumnezeu, iar noi ceilalți îl vom primi ca pe o persoană deosebită, un om care reprezintă ceva, chiar dacă reprezintă mai mult pentru alții decât pentru noi. În orice caz este un eveniment în care Biserica Ortodoxă își are importanța ei, înțelegerea ei prin faptul că l-a invitat pe Episcopul Romei să vină aici și noi îl primim și îl cinștim așa cum cinștim pe orice ierarh al Bisericii. Când mi se întâmplă să ascult postul de radio Vatican, care transmite și în limba românească, de câte ori mi se întâmplă să îl ascult pe Papa spunând binecuvântarea pe care o dă el peste lume, totdeauna, indiferent cum am stat ca ascultător, totdeauna mă ridic în picioare din considerație față de cel care vine și după aceea pleacă, vine să-i bucure pe cei care-l așteaptă și pleacă pentru că rostul lui nu este aici.

Eu să știți că am o considerație față de Papa de la Roma. Nu în înțelesul că ar fi conducătorul meu și că mă orientez după el. Nu. Ci pentru că este și el un Episcop al Bisericii, al Bisericii Universale. Eu, de exemplu, când ascult Vaticanul (câteodată) și se dă în cuprinsul emisiunii o binecuvântare a Papei (Urbi et Orbi), când începe binecuvântarea, în orice poziție m-aș găsi, mă ridic în picioare.

VOCAȚIA MONAHALĂ

Cum s-ar putea descoperi vocația monahală?

Mai întâi de toate o poți descoperi în faptul că te simți bine în preajma călugărilor, te simți bine pe la mănăstiri, te simți bine acolo unde se duce o viață superioară, ai o înclinație spre asta. Eu, de exemplu, din copilărie am simțit că asta mie calea mea, mi-am dorit totdeauna, mă bucuram de un călugăr. Când mă întâlneam cu un călugăr era o chestiune excepțională pentru mine, o bucurie. Asta înseamnă că am avut o vocație monahală.

VORBELE RELE

Noi nu avem nici o putere asupra trecutului, nu-l putem desființa și nu putem strica răul pe care l-am făcut odinioară. Într-o istorioară interesantă se spune că o femeie care vorbea de rău s-a spovedit la duhovnic, iar acesta i-a dat drept canon să ia un sac cu pene, să-l golească în bătaia vântului și apoi să adune toate penele înapoi. Femeia i-a spus duhovnicului că nu poate face așa ceva. Iar acesta i-a răspuns: „Așa cum nu poți să mai aduni penele aruncate în vânt, tot așa nu mai poți să aduni vorbele rele pe care le-ai spus și să repari cinștea acelor pe care i-ai clevetit”.

Iată că nu mai avem putere să schimbăm lucrurile pe care altădată le-am făcut rău, nici cuvintele rele pe care le-am spus, nici gândurile rele pe care le-am ocrotit. Toate

acestea intră și rămân în noi. De aceea oamenii sunt ceea ce au devenit. În fiecare clipă, omul e rezumatul lui însuși, al întregii lui vieți. De aceea la moarte ne ducem înaintea lui Dumnezeu cu ceea ce am agonisit toată viața.

Sfântul Ioan Scărarul spune că unde-i pomenirea de rău nu poate fi iubire. Și zice el că pomenirea de rău îl chinuiește pe omul care are nemulțumire în suflet pentru vreun rău oarecare care i s-a făcut vreodată. Și zice și că: „Pomenirea de rău e rugina sufletului, e viermele minții, e fărădelege de toată clipa, e răutate neînteruptă, e cui înfipt în suflet”. Când cineva are însă iubire, acela n-are pomenire de rău și acela n-are toate acestea câte le are pomenirea de rău.

Sfântul Isaac Sirul spune: „Dacă n-ai minte curată să ai măcar gură curată”. Întâi trebuie să ne silim să înlăturăm din vorbirea noastră între noi orice necuviință, orice cuvinte cu care nu ne-am putea prezenta în fața lui Dumnezeu. De la grija aceasta de a avea gură curată trebuie să ajungem să ne facem rânduială în minte, să ne cercetăm pe noi înșine în ceea ce privește gândurile pe care le purtăm în minte și care pot fi bune sau rele.

YOGA

Practic yoga și cred cu putere în această cale. Sunt convins că chiar dacă nu te-ai ruga, ci pur și simplu ai conștientiza respirația în mod continuu, văzând-o ca pe o manifestare divină ce susține viața, ai ajunge la rezultate la fel de minunate ca și ale isihasmului.

Nu e adevărat! Și știți de ce nu e adevărat? Pentru că yoga e o metodă, pe când isihasmul este o angajare religioasă. Faptul de a te gândi la tine, la respirația ta, și faptul de a te pune în mâinile lui Dumnezeu, care să te mântuiască, să te modeleze, să te sfințească, e cu totul altceva. Noi nu contăm pe noi, pe meditația noastră, nici chiar pe rugăciunea noastră, ci contăm pe bunătatea lui Dumnezeu, pe mila lui Dumnezeu, pe care o cerem. Și atunci e altceva să fii încredințat în bunătatea lui Dumnezeu, să te predai în mâinile lui Dumnezeu, și altceva este să faci tu ceva pentru tine ca să devii ceva mai bun.

Yoga este ceva inferior creștinismului.

La yoga se ajung la niște întinăciuni. Eu nu pot să vă spun, mi-e și rușine să scot prin gura mea niște lucruri în legătură cu sexualitatea, așa cum e văzută la yoga. Și-apoi mai zic că se ridică de la pământ... ba se bagă în pământ! Nu se ridică de la pământ.

Eu nu zic că dacă ai un prieten yoghin, gata, nu trebuie să mai ai nici o legătură cu el. Sfântul Apostol Pavel zice în Epistola către Corinteni: „Nu v-am spus să vă depărtați de păcătoșii lumii acesteia, căci ar însemna să ieșiți din această lume, și să-i evitați ...” (1 Corinteni 5, 9-10). Eu nu pot spune că nu sunt în legătură cu oameni de alte credințe. Dar știți ce facem când ne întâlnim? Facem cum fac catolicii cu protestanții când se întâlnesc în Apus: vorbesc despre fotbal, ca să nu se certe.

CELE MAI FRUMOASE CUVINTE ALE PĂRINTELUI ARSENIE BOCA EXPLICATE DE PĂRINTELE TEOFIL

Părintele Arsenie a fost un om cu o capacitate sufletească deosebită și cred că Părintele orice ar fi fost, ar fi fost un om deosebit. Adică dacă era inginer, nu era un inginer comun; dacă era profesor, era un profesor excepțional; dacă era un doctor, era un doctor deosebit. El a avut o înzestrare nativă deosebită și când l-am cunoscut eu în '42 avea 32 de ani și deja avea un nume mare. Cum a ajuns la aceasta Părintele nu a spus niciodată, însă eu personal cred că a avut o înzestrare de la Dumnezeu pe care dacă nu o ai nu poți fi niciodată ceea ce a fost Părintele Arsenie. Apoi el a studiat mult, nu numai Teologie, ci a studiat și artă, a făcut Școala de Belle Arte, secția pictură, a făcut și ceva Medicină, cunoștea și chestiuni de medicină, și toate acestea la un loc i-au dat capacitatea de a lucra ca un om bine înzestrat și cu o cultură bine pusă la punct.

Cândva stăteam în fața unei icoane făcute de Părintele Arsenie, la București, pentru mănăstirea noastră, o icoană cu Adormirea Maicii Domnului, care se găsește în holul stăreției mănăstirii noastre. Stăteam în fața acestei icoane și o prezentam unui cadru universitar de la Sibiu, și zic: „Eu cred că Părintele Arsenie este un geniu”. Și respectivul spune: „Asta înseamnă că are o cultură perfectă și încă ceva”. Și zic eu: „Nu știu dacă are o cultură perfectă, dar sunt sigur că are încă ceva”. Asta a fost Părintele Arsenie.

Avea o putere de sinteză deosebită, o putere de intuiție și o putere de a cunoaște totdeauna esențialul într-o chestiune. Când îi puneai o problemă, el imediat avea răspunsul. Și de la el au rămas și cuvinte scrise, în manuscrisele lui. De pildă, când l-am întâlnit eu pentru prima dată, mi-a și spus un cuvânt, o formulă. Zice:

„Mă, nu toți din lume se prăpădesc, nici toți din mănăstire se mântuiesc”.

Deci avea o posibilitate de a formula ceva.

În legătură cu sexualitatea în familie, Părintele Arsenie zicea:

"Nici abuzul, nici refuzul".

Sau cândva spunea el așa: „În mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă”. Asta le place la mulți, am băgat de seamă că le place. Când le spun că Părintele a zis că:

„În mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă”,

oamenii râd în general. De ce râd? Pentru că își dau seama că așa e. Numai că e greu să știi când ți-e mintea strâmbă. Sau zicea Părintele că: „Cea mai lungă cale e calea care duce de la urechi la inimă”, adică de la informație la convingere. Și zicea Părintele că:

„Mustrarea învinge, dar nu convinge”,

sau că:

„Bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune, iar el se crede grâu nedreptățit”.

Să-ți ferești capul de frig și de prostie!

E un cuvânt care merită să fie știut și urmat, el putând fi de folos tuturor celor ce nu iau aminte la ei înșiși, tuturor celor care vor să braveze și nu se gândesc la urmările pe care le pot avea, spre răul lor, niște atitudini care nu sunt destul de bine gândite și controlate. Să luăm deci aminte la cuvântul de mai sus și să-l împlinim în cele două laturi ale lui.

Concepția de viață creștină.

Câtă o avem, ne statornicește în gândul și dorința de a ne ridica mai presus de fire, de a îndumnezei firea, prin harul și îndurărilor și iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Tocmai de aceea folosim și resursele firești, câte le avem la îndemână: aerul (aerul bun), hrana rațională, somnul și energia vitală, pe care nu vrem să o risipim pe plăceri, ci vrem s-o canalizăm spre binele nostru material și spiritual. Așa dorea Părintele Arsenie, care a formulat îndreptarul de viață, pe care l-a predat tinerilor și oricui care vrea să ia aminte la el.

În mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă.

Așa obișnuia să spună Părintele Arsenie, care urmărea pentru oameni o minte dreaptă și lucruri drepte și îndreptare spre mintea cea bună. Valoarea acestui cuvânt o intuiesc toți cei ce îl aud, și asta se întâmplă des, căci noi îl aducem înaintea vizitatorilor și închinătorilor noștri, mai ales atunci când au prilejul să vadă o pictură a Părintelui Arsenie reprezentând Adormirea Maicii Domnului, pictură în fața căreia se opresc cu admirație mulți dintre cei ce vizitează Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta. Mintea se strâmbă în urma patimilor și se îndreaptă pe măsura curățirii de patimi. Când mintea se îndreaptă, vede lucrurile drept, deci așa cum sunt ele.

Cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă.

Cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă, adică de la informație la convingere. Oameni de informație religioasă sunt mai mulți decât cei ce au convingeri religioase. E necesară și informația, care adeseori se face prin auzire. Dar a rămâne la informație înseamnă doar a fi la începutul drumului, „la urechi”. Până la inimă mai e o cale lungă, „cea mai lungă cale”.

Un suflet trist este un suflet cu luminile stinse.

Cuvântul acesta ne aduce aminte de un cuvânt asemănător, cu circulație mai ales în lumea din Apus: „Un sfânt trist este un trist sfânt”. Părintele a fost întotdeauna pentru optimism, pentru bucurie, credința noastră fiind „izvor de bucurie”, creștinismul fiind „religia bucuriei”. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi : „Acestea vi le spun, ca bucuria Mea să fie întru voi și ca bucuria voastră să fie deplină” (Ioan 15, 11).

Bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune, iar el se crede grâu nedreptățit.

Așa caracteriza Părintele Arsenie pe omul care se abate de la cele bune și care nu caută și nu primește îndreptarea, ci își explică el mai bine cele pentru sine condamnând pe cei ce vreau să-l îndrepte. Începutul oricărei îndreptări este să-ți recunoști greșeala. „Când greșeala s-a făcut în tine așezare și adevăr”, când o ai ca drepindere și o mai și justifici, atunci „nu mai e greșeală, ci e păcat de moarte”. Într-o astfel de situație, cel ce se crede a fi drept, fără să și fie de fapt, nu mai e bob de grâu, ci doar tăciune.

Mustrarea învinge, dar nu convinge.

Este și aceasta o cugetare la care e bine să luăm aminte. Are și mustrarea rostul și puterea ei, dar ea, ca și constrângere, doar învinge, însă de convins nu convinge. De la învingere până la convingere e o cale lungă, poate tot atât de lungă cât cea de la informație la convingere, cât cea de la urechi la inimă.

Dragostea lui Dumnezeu pentru cel mai mare păcătos este mai mare decât dragostea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu.

Cu o astfel de afirmație, părintele ne dă încredere în bunătatea lui Dumnezeu, în iubirea lui Dumnezeu față de noi, păcătoșii, căci se afirmă și în rugăciunile de dezlegare ale sfintei noastre Biserici, că mila lui Dumnezeu este tot atât de mare, tot atât de infinită, cum este de infinită și mărirea Lui, de vreme ce se spune: „Că precum este mărirea Ta, așa este și mila Ta”. Cuvântul spus de Părintele Arsenie, în formularea de mai sus, ne aduce aminte și de ceea ce spune Psalmistul, prin cuvintele acestea: „Cât e de sus cerul deasupra pământului, atât de mare e bunătatea Lui (a lui Dumnezeu) spre cei ce se tem de Dânsul. Cât de departe e Răsăritul de Apus, atâta a depărtat El de noi fărădelegile noastre. Cum miluiește un tată pe copiii Săi, așa miluiește Domnul pe cei ce se tem de Dânsul” (Psalmul 102, 10-13).

Ajutați-mă să vă pot ajuta.

Asta înseamnă că nu cel care vrea să te ajute te ajută cel mai mult, ci tu ești cel care poți să fii ajutat. Dacă ești deschis spre ajutor te poate ajuta omul de lângă tine și omul superior ție; dar dacă nu-l recunoști superior, ba, dimpotrivă, îl judeci și-l calci în picioare, atunci nu te poate ajuta, pentru că omul este ființa care poate zice nu, și zice nu!

Dacă tot trebuie să suferim, măcar să nu suferim zadarnic.

Pentru a putea folosi suferința spre binele său, omul trebuie să creadă că suferința are un sens pentru el, chiar dacă pe moment nu înțelege. De fapt, cel care înțelege și știe cum să suporte suferința, nu mai suferă.

Domnul Hristos a fost răstignit cu spatele pe crucea materială și cu fața pe crucea spirituală.

Unii dintre călugări nu sunt călugări, ci cuire de haine călugărești.

Cine face curte nu face carte.

Zicea Părintele Arsenie referindu-se la trup: „Fiecare dintre noi ducem un necredincios în spate”.

Pe o pictura făcută de Părintele Arsenie cu Judecata de Apoi e scris: „Tu ești noi”. „Tu ești noi”, ca și când ar spune faptele oamenilor: Fii atent că tu cum ești acum, să știi că ești noi, tu ești ceea ce ai făcut, tu ești ceea ce ai gândit, tu ești ceea ce ai vorbit, tu ești ceea ce ai simțit, tu ești ceea ce ai citit. Tu ești noi. Noi ne-am alcătuit în tine. Cartea vieții tale ești tu însuși.

Părintele Arsenie îi îndemna pe oameni să nască sfinți. Bineînțeles că pentru a naște sfinți trebuie să fii sfânt sau trebuie să tragi de tine spre idealul sfințeniei. Și când începem să ne ocupăm de noi înșine, putem să ne cunoaștem, să aflăm negativele noastre, să cunoaștem încărcătura dată de alții și pusă în noi, s-o rezolvăm; dar aceasta cere timp și osteneală.

Părintele Arsenie, Dumnezeu să-l odihnească, mi-a spus cândva un cuvânt; de fapt, nu mie ci unui părinte, pe atunci student la teologie, un cuvânt pe care eu îl socotesc cel mai important cuvânt pe care l-am auzit de la el din câte știu că le-a spus și le-a scris, anume: „Să ai înțelegere față de neputința omenească”.

Părintele zicea că de două ori trebuia să se întâlnească omul cu el: o dată când îi spune și a doua oară la moarte, să-i spună dacă a făcut ce i-a spus. Foarte corect! Ce rost are să mergă cum merg unii că să-i spună unul, că să-i spună altul, că un cuvânt de folos, că nu știu ce... și-apoi adună la cuvinte de folos și nu împlinește nimic!

Din câți oameni am cunoscut eu lucrători în Biserică, Părintele Arsenie a fost unic. Unic prin gândirea lui, prin stilul lui de lucru.

PROGRAM DE ANGAJARE ÎNTR-O VIAȚĂ DUHOVNICEASCĂ AUTENTICĂ

Ce program dau eu: întâi frecvența la biserică. Nu concep un creștin să nu meargă la biserică, și mai ales un creștin ortodox să nu meargă la biserică în duminici și sărbători, mai ales în duminici la Sfânta Liturghie. Două ceasuri pentru Dumnezeu, dacă cred în Dumnezeu, nu e prea mult două ceasuri pe săptămână. Și dacă nu le găsești cele două ceasuri pentru Dumnezeu pe săptămână, să știi că nu ai Dumnezeu. Să nu te mai numeri la credincioși, că nu ești credincios.

Al doilea punct este să începi ziua cu Dumnezeu și să o sfârșești cu Dumnezeu, adică cu rugăciuni de dimineață și seara și rugăciunile de la masă. Asta iarăși ține de program. Cine poate începe ziua fără Dumnezeu și o poate sfârși fără Dumnezeu înseamnă că nu își dă seama de raportul lui cu Dumnezeu. Dacă crezi în Dumnezeu, să știi că Dumnezeu nu poate fi neglijat, dacă Îl neglijezi să știi că nu Îl ai.

Al treilea punct e să citești din **Noul Testament** în fiecare zi două capitole, ca să ți se îmbogățească mintea cu gânduri bune, pentru că mintea omului e ca o moară, zic părinții, și ce bagi pe moară aceea macină moara. Dacă bagi pe moară gânduri bune, bune macină, dacă bagi pe moară gânduri rele, rele macină. Și atunci, ca să-ți înmulțești gândurile bune, trebuie neapărat să ai un izvor de gânduri bune, pentru că zice Domnul Hristos că: „Din prisosința inimii grăiește gura”, sau că: „Din inima omului purced gândurile cele rele”. Deci, întâi gândurile cele rele. Ca să purceadă gândurile cele bune trebuie să bagi în minte gânduri bune și acestea se pot găsi în **Noul Testament**, în **Biblie** în general, în slujbele Bisericii, în cărțile de învățături duhovnicești, cum e **Filocalia**, **Patericul** și alte cărți cum ar fi **Războiul nevăzut**, **Paza celor cincisimțuri**, care acum au început să circule și e foarte bine.

Al patrulea punct e să-ți păzești mintea prin rugăciunea de toată vremea, adică zicând „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, bineînțeles atunci când nu ai altceva anume de făcut cu mintea. Eu nu zic ca un student să zică „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” și să nu asculte cursurile sau să nu învețe. Ci când e mintea liberă și se poate gândi la orice, atunci să zică „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” în loc de a se gândi la orice. Și asta ca să i se limpezească mintea, pentru că toate ale omului pornesc de la gândul omului. De exemplu la Sfântul Pimen s-a dus cineva și a zis: „Părinte, cum se răsplătește răul cu rău?”. Și a zis el: „Răul cu rău, frate, se răsplătește întâi în gând, după aceea în privire – te uiți urât la cel care ți-a făcut rău – după aceea în cuvânt – zici două vorbe în loc de una, nouă în loc de două și așa mai departe – și după aceea în faptă. Dar – zice Părintele și asta e foarte important – dacă înlături gândul cel rău, la celelalte nu mai vii”. Asta este o metodă de sfințire a minții, de limpezire a minții, să zici „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, dar întins, nu așa că zici de trei ori și după aceea te-ai lăsat. Atunci nu ai niciodată posibilitatea să te întâlnești cu propriile tale gânduri dacă nu te ocupi de propriile tale gânduri.

Să știți însă că rugăciunea de toată vremea nu înseamnă numai asta, adică să zici mereu „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, pentru că Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost întrebat: cum, Sfântul Apostol Pavel, care avea grija Bisericilor și propovăduia și el, zice „neâncetat să vă rugați”, cum se ruga el neâncetat? Și soluția pe care o dă Sfântul Maxim Mărturisitorul este aceasta, că: „Rugăciunea de toată vremea este a avea mintea lipită pururea de Dumnezeu cu multă evlavie și cu dor, a atârna cu nădejdea de El și a te încrede în El

în toate, orice ai face și ți s-ar întâmpla”. Deci Sfântul Maxim Mărturisitorul vede rugăciunea de toată vremea mai mult într-o așezare sufletească, într-o lipire a sufletului de Dumnezeu.

Și în sfârșit, al cincilea punct este postul. În Biserica Ortodoxă toate sunt egale. Postul este obligator, numai că nu-l pot face toți, dar cei care nu pot să postească trebuie să știe că o datorie nu și-o împlinesc și trebuie să găsească modalitatea să facă altceva în loc de postul pe care nu-l pot ține.

Acestea sunt cele cinci puncte de program pe care le dau eu. După aceea, după ce au fost consemnate acestea în **Convorbiri duhovnicești**, a trecut pe la mine un tânăr care a fost la Părintele Arsenie. Și știind eu că a fost la Părintele Arsenie, zic: „Măi, ce ți-a spus Părintele Arsenie?” Și tânărul acela spune: „Știți ce mi-a spus? Oxigen, glicogen, somn, să-ți păstrezi hormonii și să ai concepție de viață creștină”. Se cunoaște că Părintele a învățat medicină și că de fapt el își dădea seama că omul este și trup, nu e numai suflet. Eu am dat un îndrumar pentru suflet. Părintele vine și dă ceva pentru trup, și zice:

Oxigen. Ce înseamnă asta? Aer cât mai bun, să trăiești în aer cât mai bun.

Glicogen: să ai o hrană rațională, căci numai așa poți să ai un echilibru organic. Să ai glicogen, adică zahăr din ficat. Cum? Printr-o hrană rațională, nici mai mult nici prea puțin.

După aceea somn. Sunt unii care spun că e destul călugărului să doarmă un ceas. Dacă m-aș întâlni cu acela care a spus așa, i-aș spune că nu are dreptate. Știți de ce? Pentru că somnul e o binecuvântare de la Dumnezeu și Părintele și-a dat seama de lucrul acesta. De curând am găsit în volumul XI din **Filocalie** că trebuie să dormi cel puțin șase ore, e mai rațional Sfântul Varsanufie decât cel care a scris în **Pateric** că e destul să dormi numai un ceas. Și Părintele Arsenie zicea că cel puțin șase ceasuri de somn continuu. Cel puțin, adică înseamnă și mai mult. Bineînțeles nu vreo zece ceasuri, cum dorm unii acuma vara, se culcă pe la zece și se scoală a doua zi tot pe la zece. E cam prea mult.

Al patrulea punct: să-ți păstrezi hormonii, adică să nu faci risipă de energie sexuală. Și Părintele și noi care spovedim, întâlnim oameni dărâmați prin abuzuri și de aceea îndrăznim să spunem: fiți atenți, nu faceți abuz, nu faceți risipă de energie sexuală.

Și al cincilea punct: să ai concepție de viață creștină, adică să nu umbli după alte concepții de viață, știu eu, yoga, zen și altele.

MĂRTURISIRI

Când eram copil, eram foarte rău. Și aveam un vecin care zicea: „Nănașă (ii zicea nănașă mamei, dar nu-i era mama nănașă), ăsta nu e botezat bine. Ăsta să-l duci la popa să-l mai citească ceva, că la ăsta nu i le-a zis toate!”. Nu m-a mai dus la nici un părinte să mi le citească toate, mi-am mai citit eu ce-am mai putut!

M-o întrebat odată un copil, eram așa de vreo 5 ani: „Mă, tu ai drăguță?”. Și eu am zis: „Nu știu. Stai să mă duc s-o întreb pe mama”.

Eu personal am intrat în viața conștientă ca nevăzător. Să zicem că vina pentru aceasta o poartă bunicii sau străbunicii mei. Dacă vina pentru aceasta o poartă străbunii mei, pentru ei situația mea n-are nici un sens, căci eu sunt îngrădit în posibilitățile mele, iar ei nu știu nimic despre acesta. Dacă vina o poartă bunicii mei, nici pentru ei n-ar prea avea sens situația mea deficitară, deoarece ei prea puțin au fost martori la această situație de neputință și în orice caz situația mea deficitară se prelungește cu mult după durata vieții lor. Dar poate că vina pentru situația mea o poartă părinții mei. Nici în acest caz nu văd nici o justificare a insuficienței mele, întrucât ei au privit totdeauna ca ceva normal pentru mine și pentru ei situația mea.

În ce mă privește, mărturisesc că n-am constatat și n-am observat niciodată la părinții mei vreun avantaj moral față de alți oameni care n-au avut în familia lor astfel de cazuri. Dar, poate în cele din urmă la baza situației mele deficitare nu e o vină propriu-zisă, ci e o rațiune divină, pozitivă, în vederea folosului meu propriu și al altora care ar veni în legătură cu mine și care ar putea câștiga ceva pozitiv din situația mea specială. Eu așa am nădejde. De aceea dau laudă lui Dumnezeu pentru toate.

Lipsa vederii nu este o lipsă simțită, privită în ea însăși. Vreau să spun că mie mi se pare tot atât de normal că nu văd, cum li se pare celor cu vedere de normal că văd. Și, ca să fiu înțeles, este locul să spun și aceea că eu nu simt nevoia să văd ca să știu cum se prezintă lumea în latura ei cunoscută numai celor cu vedere, sub aspectul ei vizual. Mie îmi ajunge cât știu despre lume și despre oamenii cu care vin în legătură. Nu mă stingherește cu nimic faptul că pentru a mă orienta am nevoie de cineva să mă ajute. Asta intră în normalul meu de viață.

Credincioșii care vin la mănăstire sunt bucuroși să mă asculte. Ei nu caută în mine un orb, un deficient, ci caută pe omul despre care au încredințarea că ar corespunde așteptărilor lor. Sau, căutându-mă pe mine, caută pe omul în care s-au împlinit cândva, pe omul în care s-au odihnit și în care speră să se mai odihnească. Infirmitatea mea nu înseamnă nimic pentru ei, cum nu înseamnă ea nimic nici pentru prietenii mei cu vedere, care îmi suplinesc lipsa prin puterile lor, fără să fie stingheriți de aceasta.

M-a întrebat cineva odată: Părinte, nădăjduiți cu mila lui Dumnezeu să vedeți ceva din lumea aceasta? Și i-am răspuns: Nu, nicidecum. Iar dacă pe lumea cealaltă fiind eu, Dumnezeu mi-ar zice mie: „Tu să rămâi așa cum ești”, eu i-aș răspunde strigând: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!”

Să știți că eu m-am trezit cumva în biserică. Când aveam eu 54 de ani, am rămas în tren... Eram cu un părinte de la noi și am rămas în tren... Sa blocat ușa și, până să cobor eu, a pornit trenul. Și zic eu: „De 54 de ani n-am rămas niciodată în tren!”. Și

părintele acela a zis că să nu număr toți anii, că doar nu m-am născut în tren! Eu număr toți anii și zic că m-am trezit în biserică. M-au adus părinții mei de când eram foarte mic și mi-a plăcut. Dar să știți că nu înțelegeam nimic! Gândindu-mă acum, în urmă, mi-am dat seama că nu înțelegeam nimic. Credeam că în biserică nici nu se spune ceva cu sens, ci se spun așa...niște cântări, fără text...

Când m-am dus la școală, la Cluj, m-au întrebat colegii dacă la noi se cântă „Ca pe Împăratul ...”. Și eu am spus: „Nu, nu se cântă!”. Când m-am dus acasă, dacă ei mi-au atras atenția, am auzit și eu „Ca pe Împăratul tuturor să-L primim ...”. Când m-am dus la școală în clasa a doua, le-am spus colegilor: „Bă, să știți că și la noi se cântă «Ca pe Împăratul...»”.

Când eram copii mama ne-a învățat rugăciuni. Tot ea ne spunea să ne facem cruce pe pernă. Dacă vreodată eram obosiți și nu doream să ne mai și rugăm, ne spunea: „Măi copii, sculați-vă la rugăciune, nu vă puneți precum caii!”.

Când eram eu copil îmi aduc aminte – Dumnezeu să-i odihnească pe ai mei pe toți, că nu mai sunt în lumea asta – că mama mea m-a trimis la bunica mea să zic: „Hristos o înviat, mama tână!”. Și a zis că dacă zic așa, îmi dă mama tână un ou. Și așa a fost. M-am dus și am zis: „Hristos a înviat, mama tână!” Și mama tână a zis: „Adevărat că a înviat! Hai să-ți dau un ou”. Cu asta mi-am început eu credința în Înviere, dar târziu am ajuns să-mi dau seama ce înseamnă.

Când o fost vorba să fac Teologia (facultatea) în 1947 m-am prezentat al Mitropolitul Nicolae Bălan cu dorința de fapt de a mă face preot. Și știam că nu se poate. Și m-am dus la Mitropolitul Nicolae Bălan – o fost un concurs de împrejurări, și în concursul acela de împrejurări eu n-am zis că vreau să fac Teologia, ci i-am zis mitropolitului că vreau să mă fac preot. Și-asta nu m-o favorizat.

E la noi o glumă. Tatăl meu, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că o femeie și-o cumpărat cizme noi. Și cu gândul la cizmele ei noi, când o trecut prin sat prin fața unor oameni care stăteau la poartă – era o zi de sărbătoare, că atunci umblă omul cu ce are nou – în loc să zică: „Bună hodina oameni buni!”, o zis: „Cizme nouă oameni buni!”. Și-așa am făcut și eu. Trebuia să mă duc să-i zic mitropolitului că vreau să fac Teologia. Și-atuncea mitropolitul poate că zicea: no bine, hai să vedem cum să facem. Eu, când i-am spus că vreau să mă fac preot o zis că nu se poate. Și-o cam terminat cu mine. Da’ n-o terminat cu mine înainte de-a-mi spune un cuvânt care mie mi-a prins foarte bine și pe care dacă nu mi l-ar fi spus, sau mai bine zis cuvânt pe care poate nu mi l-ar fi spus dacă nu era împrejurarea favorizantă pentru asta. Și-o zis mitropolitul, dacă mi-o zis că nu se poate să mă fac preot, o zis: „Să ai lumină în suflet!”. Nu știu ce-o fost. O urare? O binecuvântare? În orice caz mi s-o împlântat în mine cuvântul acesta.

V-am spus eu că de multe ori înveți și niște lucruri care nu-ți trebuie chiar în momentul în care le înveți, dar care după aceea pot fi folositoare. Mama, Dumnezeu s-o odihnească, când citeam eu câte ceva și studiam, zicea: „Mă copile, asta-ți trebuie la ceva, te-ntrabă cineva din ce-nveți acuma, dai vreun examen?”. Și ziceam: nu. „Mă copile, nu-ți mai bate capul dacă nu te-ntrabă nimeni”. Așa-i pentru cineva care nu are preocupări intelectuale. Când lucram la licență și nu mai gătam odată și vedea mama că fac și stric și mai scriu odată, zicea: „Apoi tu de aceea nu mai gați odată, că tot faci și strâci. Fă dintr-o dată”. Nu merg lucrurile, nu le-nțelegi dacă nu le faci, dacă nu ești în ele nu le-nțelegi.

Eu, când am sfârșit studiile teologice de școală, nu cred că am avut mai multă credință în Dumnezeu decât atunci când am intrat la Teologie. Dimpotrivă, cred că am fost chiar mai derutat. Am aflat că se discută atâtea pe marginea Evangheliilor. Și m-o luat groaza! Până atunci, când îl auzeam pe preot zicând: „Din Sfânta Evanghelie de la Marcu citire, să luăm aminte”, îmi plecam genunchii și deodată cu genunchii și mintea. După aceea am ajuns să-mi plec genunchii, dar să nu mai îmi plec mintea chiar așa de sigur, pentru că am zis: Dom'le, da' dac-or avea dreptate și ăia care zic altfel? În sfârșit. Ultimul cuvânt îl are Biserica, în sensul că ceea ce ne dă Biserica aceea primim, nu ceea ce ne dau cei care ciopârțesc textul scripturistic.

După experiența pe care o am, am ajuns la concluzia că Teologia îți dă doar informații, nu și convingeri. Părintele Arsenie zicea că „cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă”, deci de la informație la convingere. Mai zicea Părintele că „teologie pot studia și păgânii” și că „adevărată teologie nu se învață din cărți, ci din viața trăită după voia lui Dumnezeu”.

Teologia adevărată o face Duhul Sfânt în noi, pe măsura curăției inimii, după cuvântul Domnului Hristos: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”.

Așa cu lipsă cum sunt studiile teologice, ele au avut totuși darul lor și nu pot face abstracție de ele. Toate câte au urmat după aceea, s-au adăugat la cele ale teologiei de studiu, ceea ce înseamnă că teologia, ca studiu, m-a favorizat totuși.

Îmi pare bine că mi-am bătut capul cu învățătura, că acuma mi-l pot dezbate.

Când am început Teologia și cu mult mai înainte, dorința mea a fost să ajung preot. Cu gândul acesta am studiat teologia, deși mitropolitul Nicolae Bălan, mitropolitul de atunci, mi-a spus clar și cu vorbă hotărâtă: „Preot n-o să te poți face”. Am acceptat să studiez teologia, chiar știind că n-o să pot fi preot. Până la urmă, mitropolitul n-avea de unde să știe că voi fi și preot. Și am ajuns preot, chiar și în condiția de călugăr. Vreau să spun că un călugăr nu poate să ceară nimic mai mult decât călugăria și cu călugăria trebuie să se mulțumească. Ai ajuns călugăr, tu nu mai poți face nimic altceva decât să-ți trăiești călugăria, pentru că scopul celui care face parte dintr-o mănăstire este să fie călugăr și atâta tot. Eu m-am împăcat cu gândul acesta și n-am avut nici o rezervă sau ezitare. A venit însă vremea ca alții, și anume cei mai mari, să dorească să mă hirotonescă. Astfel, mitropolitul Nicolae Colan m-a hirotonit diacon, în vederea faptului de a fi preot duhovnic. Lucrurile nu s-au putut desfășura cum s-a gândit mitropolitul Nicolae Colan, pentru că el n-a mai ajuns să mă hirotonească preot, așa că am rămas diacon vreme de 23 de ani, până când actualul mitropolit, ÎPS Antonie, m-a hirotonit preot. Și tot el mi-a dat și gradele de protosințel și de arhimandrit. Toate au mers cumva înafară de mine, cu mine. Deci eu am mers pe linia călugăriei, în sensul că nu mi-am dorit nimic altceva decât să fiu un călugăr cât mai bun. Dumnezeu a vrut mai mult și de aceea și oamenii s-au angajat la împlinirea voii lui Dumnezeu. Eu am vrut ce a vrut Dumnezeu cu mine, pentru că știam din Evanghelie că „și perii capului nostru toți sunt numărați”. Știam din **Filocalie** că atunci „când vrea Dumnezeu să se îplinească un lucru, toată zidirea ajută să se îplinească”. Știam din **Pateric** că „cea mai mare faptă bună a omului este să-și unească voia sa cu voia lui Dumnezeu”. Am făcut așa și a fost bine de mine, în toate împrejurările. Mi-a dat Dumnezeu darul de a fi mulțumit cu ceea ce mi-a dat El, în orice împrejurare.

Hotărârea pentru călugărie mi-a venit în felul următor: Era în Duminica a doua a Postului Mare din 1953. Mă găseam în biserică, la Utrenie. Tocmai se citea icosul Sfântului Grigorie Palama. Mie mi-a venit atunci în minte ideea că Biserica prețuiește, mai presus de orice, stilul de viață monahală. Mi-am dat atunci seama că eu nu am nici o piedică pentru a realiza, pentru a trăi acest stil de viață și m-am hotărât să pornesc pe calea călugăriei. Odată cu acest gând mi s-a umplut inima de o negrăită bucurie care m-a urmărit mai multă vreme. Am pornit deci la împlinirea celor de trebuință pentru a mă putea încadra într-o mănăstire. Preferam Sâmbăta.

Mitropolitul Nicolae Bălan, după cum mi-a spus el însuși, aștepta această hotărâre așa că totul a mers repede și cu succes. La 1 aprilie 1953, în miercuri săptămâni celei mari, m-am prezentat la mănăstire, unde mă găsesc și acum, după 48 de ani. În același an am fost tuns în monahism de către Mitropolitul Nicolae, în ziua de 15 august, la hramul mănăstirii.

Eu mai și glumesc câteodată că m-am așezat la mănăstire odată cu păcălelile, că m-am dus la mănăstire la 1 aprilie. Acuma nu știu, cred că o fost o păcăleală cam lungă, că o trecut de atunci 48 de ani, dacă o fost o păcăleală... Păcăleala, dacă-i păcăleală, o ținut 48 de ani până acuma și să vedem cât va mai ține. Că oamenii când le spun câți ani am ei spun „mulți înainte!”, și eu zic: „mulți is în urmă!”.

Când m-am dus eu la mănăstire prima dată, înainte de a mă așeza la mănăstire, la un singur lucru m-am gândit: să-mi ajute Dumnezeu să Îi slujesc Lui în condițiile în care mă găsesc la mănăstire. Totuși la început mi-au venit și niște gânduri, un fel de nedumeriri, un fel de întrebări, că oare cum voi putea eu să-i ajut pe oameni prin rugăciune. Cum voi putea să-i ajut eu pe oameni la mănăstire? Și am avut atunci un duhovnic, Dumnezeu să-l odihnească, Părintele Serafim Popescu, și a zis către mine așa: „Măi frate, nu te gândi tu cum să-i ajuți pe oameni. Ci pregătește-te în așa fel ca să-i ajute Dumnezeu prin frăția ta”. Și mi-am dat seama că a avut dreptate.

Când mi-am început eu viața la Mănăstire la Sâmbăta părintele meu duhovnic mi-a spus să mă pregătesc în așa fel ca să lucrez Dumnezeu cu mine. Nici el, nici eu n-am știut atunci cum va lucra Dumnezeu în mine. Am încercat să-mi împlinesc datoria și am simțit că Dumnezeu lucrează cu mine. Am ajuns la împrejurări de viață în care mi-am dat seama că eu și nu altcineva eram cel mai potrivit om cu care a lucrat Dumnezeu atunci.

M-am spovedit în viața mea de până acum la mai mulți duhovnici. Majoritatea dintre duhovnicii mei s-au mulțumit doar să asculte spovedania făcută de mine și să-mi dea îndrumări generale. Câțiva însă m-au folosit în chip real.

Un duhovnic, care mi s-a impus prin seriozitatea cu care pune problemele și pe care l-am întâlnit încă în vremea când eram elev la liceu, a fost Părintele Justinian Dalea, pe atunci duhovnicul mănăstirii de maici Timișeni, din Banat. Alt duhovnic care mi-a rămas în atenție, de data aceasta de o factură cu totul nouă, serafică, cu o lărgime de înțelegere a neputinței omenești și cu o pogorâre care aduce aminte de Sfântul Ioan Hrisostom, un duhovnic de inimă, adică un duhovnic în care inima primează, a fost Părintele Serafim Popescu, care m-a chivernisit și pe care l-am menținut până la sfârșitul vieții lui.

La puțină vreme după ce am intrat în mănăstire, venindu-mi gândul că în această nouă situație aș avea mai puține posibilități și mijloace de a fi de folos oamenilor, deși

în realitate aveam mai multe posibilități dar nu le cunoșteam, spunându-i Părintelui Serafim acest gând și arătându-i nedumerirea mea, Prea Cuvioșia Sa mi-a spus simplu: „Nu te mai gândi la aceasta, pentru că nu noi hotărâm folosul pe care-l aducem oamenilor, ci Dumnezeu lucrează prin noi, spre folosul altora. Frăția ta pregătește-te în așa fel ca Dumnezeu să poată lucra cu frăția ta acolo unde vrea El și unde știe El că trebuie să fii de folos”. A fost un sfat pe care l-am verificat ca foarte bun și de care mă voi ține toată viața. Cu un alt prilej, tot într-o situație de nedumerire, mi-a spus Părintele Serafim: „Oriunde simți că se cinstește Hristos, să te duci că nu greșești”. Mai târziu, cu ocazia unei spovedanii la Părintele Cleopa, acesta mi-a atras atenția, prin prima întrebare ce mi-a pus-o, asupra importanței pe care o are păzirea minții.

În 1965 m-am dus la Părintele Arsenie Boca cu un student de la Teologie care se pregătea pentru preoție. A zis Părintele către el – eu eram numai diacon – : „Mă, o să ajungi preot, să ai înțelegere față de neputința omenească”. Cred că Părintele i-a spus lui ca să aud eu. Nu vă puteți închipui de câte ori m-am gândit eu la cuvintele acestea: să ai înțelegere față de neputința omenească.

Poate că eu nu am ajuns la înțelegere câtă ar trebui să am, dar cuvintele acestea mi s-au împlântat în minte și le am în vedere: să ai înțelegere față de neputința omenească. Pentru că oamenii nu pot mai mult decât fac. Asta înseamnă să ne fie milă de oameni că nu pot mai mult, că dacă ar putea mai mult ar fi și mai fericiți și ar fi mântuiți și ar fi mai bine de ei.

Să-mi dea Dumnezeu lumină în suflet ca să pot pricepe ce trebuie să fac cu oamenii care vin să fie și ei luminați în lumina pe care o dă Dumnezeu celor pe care i-a pus Dumnezeu să lumineze oamenii.

Părinte, tot timpul chipul sfinției voastre este plin de veselie, bucurie și seninătate. Cum reușiți, dacă nu e un secret?

Dragă, secrete dintr-ăstea nu-i voie să aibă omul. Dacă poate să știe el cum îi vine veselia trebuie s-o spună și la alții. Ceea ce știu eu despre mine este că aș putea zice că am venit cu o fire deschisă în lumea aceasta. Totdeauna am fost receptiv față de lucrurile dătătoare de bucurie.

Eu dacă am citit Evanghelia totdeauna m-am oprit la lucrurile acelea care îs dătătoare de bucurie și de nădejde și totdeauna am cam ocolit gândurile care aduc aminte de mânia lui Dumnezeu, de pedeapsa lui Dumnezeu, de diavol, de lucruri dintr-acestea care sunt reale. Dar îmi place să știu mai mult de bunătatea lui Dumnezeu, de mila lui Dumnezeu, că „Dumnezeu este bun și iubitor de oameni”, că Dumnezeu este Tatăl nostru, mai bun decât părinții cei pământești, că ne iubește, că e iubire, că ne cuprinde în Sine.

Nu știu să fi făcut ceva anume pentru a avea o fire deschisă.

Hai să vă zic o vorbă pe care-o zis-o un profesor de la Teologie în legătură cu un Părinte Episcop vicar, Teodor Scorobeț. Eram în curtea Facultății de Teologie din Sibiu și o venit vorba de P.S. Teodor, de care mie mi-a plăcut foarte mult, un om echilibrat, un om fără pretenții. Și-am zis: Oare prin ce osteneală a ajuns Prea Sfințitul Scorobeț așa de bun și așa de cumsecade? Și un profesor, Părintele Dumitru Călugăr a zis: „Prin

osteneala lui Dumnezeu, că așa l-o lăsat Dumnezeu!”. Poate ceva asemănător se poate spune și despre bucuria câtă o am eu, că poate m-o lăsat Dumnezeu cu această predispoziție spre bucurie și spre veselie, ca să se împlinească cuvântul: „Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri”.

Totdeauna mi-a plăcut să mă știu, să mă prezint, să mă simt, să mă angajez spre bucuria altora. Vreau să fiu lucrător de bucurie.

Până de curând, dacă m-ar fi întrebat cineva care este cea mai mare bucurie a vieții mele, n-aș fi putut răspunde la această întrebare. Și e firesc să fie așa, devreme ce viața mea a fost urzită pe bucurii și întrețesută cu bucurii. Viața mea, în principal, a fost un șir de bucurii.

Am avut bucurii din credința în Dumnezeu și din tot ce ține de practicarea credinței. Am avut bucurii din succese. Am avut bucurii din realizări. Am avut bucurii din relațiile cu oamenii, cu cei din familia în care am venit pe lume și în mijlocul cărora mi-am trăit anii copilăriei. Am avut bucurii din relațiile cu rudele, cu prietenii, de care n-am dus lipsă, cu colegii, cu oamenii binevoitori câți au fost în jurul meu.

Am avut bucurii din multe din cărțile citite de mine sau pe care le-au citit pentru mine cei din jurul meu. Am avut, deci, bucurii peste bucurii. Și într-o astfel de situație este greu să alegi o bucurie anume și să spui despre ea: aceasta este cea mai mare bucurie a vieții mele. Și cu toate acestea, iată că a venit vremea să pot spune, abia în al șaptezeci și doilea an al vieții mele, că cea mai mare bucurie a vieții mele este apariția cărții de poezii a Maicii Teodosia – Zorica Lațcu. Conștiința mea îmi spune că cea mai mare bucurie a vieții mele nu-i vreo bucurie din vre-un succes personal, nici din vreo realizare, fie ea cât de importantă, ci cea mai mare bucurie a vieții mele mi-o dă „cartea cu bucurii”, „cartea cu poezii minunate și înminunătoare”, scrise de Zorica Lațcu Teodosia.

Mai zilele trecute m-a întrebat cineva: „Părinte, cum explicați faptul că dumneavoastră sunteți așa de optimist și cum se explică faptul că atâta seninătate izvorăște din cărțile dumneavoastră?”. Și am răspuns: Asta se întâmplă pentru că eu cred! Cred în Evanghelie, cred în ceea ce a spus Mântuitorul, cred că El ne cheamă, cred că ne ajută, cred că este „Bun și iubitor de oameni”, că este „Milostiv și iubitor de oameni”, că al Lui este „a ne milui și a ne mântui”, cred că Dumnezeuul nostru este „Dumnezeul milei și-al îndurărilor și-al iubirii de oameni”.

În general, intelectul se angajează mai ușor decât simțirea; depinde și de structura omului. Îmi spunea Părintele Serafim Popescu: „Măi, la tine nu s-a făcut acordul între minte și inimă”. Eu sunt un tip mai rațional, mai mental. Din acest motiv doresc, fiindcă nu am, să am o sensibilitate mai mare. Mă bucur de cei care au o sensibilitate mai mare.

Ziceam că dacă s-ar putea face un om din doi, mie mi-ar conveni foarte mult un om cu mintea Părintelui Arsenie și cu inima Părintelui Serafim.

Lui Dumnezeu să-I slujești cu structura ta și cu firea ta, nu trebuie să te formalizezi. Din **Pateric** aflăm despre doi părinți cu totul deosebiți ca structură și anume: Avva Arsenie, care era un tip introvertit și distant (poate de aceea era distant fiindcă era mai mult cu gândul la Dumnezeu), îi respingea pe oameni, se retrăgea. Și celălalt, Sfântul

Moise Arapul, despre care în **Filocalie** Părintele Ioan Casian spune că a fost cel mai iscusit dintre părinții pe care i-a întâlnit în pustia sketică. Spune că Sfântul Moise, „cel dintre tâlhari”, care a devenit sfânt după ce mai întâi a fost el însuși tâlhar, a fost cel mai iscusit dintre părinți. Și acesta era un om foarte comunicativ. Se punea problema: care este mai bine primit în fața lui Dumnezeu, cel comunicativ sau cel distant? Și s-a arătat într-o vedenie unui părinte două corăbii care mergeau pe râu; una era cu Avva Arsenie, și Duhul Sfânt era asupra lui, iar cealaltă era cu Sfântul Moise Arapul și îngerii îl hrăneau cu faguri de miere. Deci amândoi erau primiți la Dumnezeu, fiecare în felul lui lucrând. Și ne pare foarte bine de treaba asta, fiindcă mie, care sunt mai deschis, mai comunicativ, mi-ar trebui foarte mult să mă obișnuiesc să fiu departe, să fiu rezervat, să fiu distant, să mă izolez. Eu nu sunt un tip care să mă izolez și nici nu e necesar lucrul acesta, că dacă așa crede lucrul acesta așa face tot posibilul să fiu așa.

Când m-am făcut eu călugăr aveam un prieten cu care am fost coleg, ca studenti la Teologie, și care mi-a scris la mănăstire după ce el ajunsese preot: „Îți doresc să nu fii nici prea mult, nici prea curând, un călugăr tip”. N-aș putea zice că m-am gândit la aceasta sau că așa fi fost preocupat de așa ceva, căci m-am gândit că omul se mântuiește în firea sa reală și nu trebuie să-și facă altă fire ca să-l primească Dumnezeu.

Eu sunt un om care iubește cultura. Pe mine două lucruri m-au ajutat în viață: credința în Dumnezeu și cultura, și pe amândouă le recomand.

Sunt destul de râvnitor pentru agonisirea unei culturi atât duhovnicești, cât și generale. Pentru nevoile ceasului de față, am învățat și unele limbi străine care mie, ca nevăzător, îmi sunt necesare pentru că prin mijlocirea lor am acces la cărțile pe care străinii la tipăresc pentru nevăzători. Pe lângă aceasta, pot fi de folos trecătorilor străini care vizitează mănăstirea noastră și care sunt bucuroși să poată comunica cu noi.

Fac ce-mi este propriu și am convingerea că nu mă va osândi Dumnezeu că am lucrat cu puterile pe care El mi le-a dăruit. Când voi putea face mai mult, mai mult voi face. Deocamdată sunt în situația celui care, deși călugăr, își lucra țarina și din ce agonisea dădea milostenie. Unora li se părea că acest mod de lucrare nu se potrivește cu viețuirea cea mai presus de lume și i-au interzis acest mod de lucrare. El a spus: „Dacă nu mi se dă voie să fac ceea ce pot face, altceva nu pot face” (**Pateric**). Așa sunt și eu. Veni-va oare vremea să las toate și să urmez Domnului Hristos? Sau poate voi urma Domnului totdeauna cu toate ale mele, iar realizările pe care le voi avea în această situație le voi oferi Domnului, zicând: „Ale Tale dintru ale Tale”, iar cei ce se vor bucura de ele poate vor zice în rugăciunea către Dumnezeu: „Pe Tine Te laudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru”. Fie voia Domnului!

Adeseori sunt la îndemâna vizitatorilor care vin la noi, prezentând istoricul mănăstirii și dând explicații și lămuriri. Când sunt solicitat stau de vorbă cu unii dintre credincioșii care doresc cuvânt de folos. Odată cu aceasta mă ocup și de diferite studii în vederea progresului meu sufletesc și în vederea pregătirii pentru predică.

Nu am un program bine precizat, pentru că în condițiile noastre așa ceva nici nu se poate realiza. Deseori este cazul să zicem ca un părinte din **Pateric**: „Cu Hristos merg să lucrez în cutare loc”. Se ivesc și slujbe neprogramate, cum ar fi Sfântul Maslu.

Lucrurile esențiale nu le-am învățat la Teologie (la facultate), ci la mănăstire, din **Pateric** și din **Filocalie**.

Filocalia este cartea mea preferată.

Eu am o vorbă și le spun celor de la mănăstire că fiecare dintre noi ar trebui să gândim așa: dacă în această mănăstire numai unul ar putea să fie bun, acela vrea să fiu eu.

Unii, după ce mă întorc la mănăstire, zic: „Părinte, v-am simțit lipsa!”. Și eu zic că îmi pare bine că mi-ați simțit lipsa, asta înseamnă că îmi simțiți și prezența.

Pe mine unii mă socotesc „duhovnic mare” și așa mă socotesc cei care mă ascultă și urmează sfatul meu. Alții mă socotesc „duhovnic mic” și așa mă socotesc cei care nu mă ascultă. Iar alții mă socotesc „de nimic” și așa se raportează la mine aceia care mă desconsideră. Și sunt și din aceștia destui. Norocul meu este că eu le iau pe toate cum vin și nu mă opresc prea mult nici la cei ce mă socotesc „mare”, nici la cei ce mă socotesc „mic” și nici la cei ce mă socotesc „de nimic”. M-am convins de multă vreme că cei care te laudă nu adaugă nimic la ceea ce ești, după cum nici cei care te defaimă nu îți iau nimic din ceea ce ai. Toți suntem oameni și toți putem și să greșim în aprecierile noastre.

M-a impresionat faptul că un fost deținut politic, când a început să vorbească într-o adunare festivă, înainte de toate, a zis cu glas tare: „Doamne ajută-mă să nu greșesc”. Greșim noi înșine și greșesc și alții în ceea ce ne privește pe noi. Lucrul de căpetenie este să ni se facă „ocara, ca cinstea; lipsa, ca îndestularea; paguba, ca și câștigul și străinii, ca rudele după trup”. Dacă ajungem la măsura aceasta am ajuns la nepătimire și suntem fericiți.

Un părinte de la noi de la mănăstire zicea: „Să știi că ție nu-ți dă Dumnezeu nici o plată, că ție îți place aici la mănăstire!”. Păi îmi și place. E drept că-mi place. Dar nu stau pe plată, dacă e vorba.

Vin la mine unii oameni după cuvânt de folos. De la o vreme încoace, știți ce cuvânt de folos le spun? „Să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim.” E un cuvânt de la Sfânta Liturghie. Sau le mai spun: „După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii mei, dacă veți avea iubire unii către alții”.

Am și eu un cuvânt care zic că e bine să-l țină minte și alții: Întâi e datoria și apoi vine bucuria. Deci întâi ne facem datoria și după datorie vine bucuria.

De multe ori le spun oamenilor care au un nume deosebit: Să-ți fie viața cum ți-i numele! De exemplu, dacă spune cineva că îl cheamă Modest, îi zic: Să-ți fie viața cum ți-e numele!

De când am început să predic totdeauna m-am adresat oamenilor cu „voi”. Și zice tata către mine: „Măi, tu le zici la oameni „voi” când spui poveștea la biserică”. (Poveștea înseamnă predica. Dar de ce îi spunea el „poveștea”? Pentru că la înmormântare se spune predica și tot atunci se spune și „poveștea omului”; și atuncea tata zicea că-i „povește” și ce spune preotul la biserică). Păi, zic: Cum să zic? Păi, „Dumnevoastră”! Că doar acolo-s oameni mai bătrâni ca tine... Și-i zic: Bine, bine tată, la slujbă cum zicem: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos să vină peste dumneavoastră peste toți”? Sau: „Binecuvântarea Domnului să vină peste dumneavoastră peste toți”?

Săracu' tata. L-am învins, dar să știți că nu l-am convins.

Să vă spun ceva frumos: e acolo lângă noi la mănăstire un doctor cu care mă am eu foarte bine, și el totdeauna îmi spune: „Domn' părinte, domn' părinte”. I-am spus: „Nu-mi mai zice domn' părinte, zi-mi „părinte”, că dacă zici așa, zici și domn' și toate le zici”. Dar el tot așa o ținea. Atunci îi spun copilului său: „Ia zi către tăticu-tău să nu mai zică domn' părinte, să-mi zică numai părinte”. Și copilul mi-a răspuns ceva care mi-a plăcut foarte mult și am zis că mai învăț și eu de la copii: „Asta aș putea face dacă eu aș fi tatăl lui”. Adică trebuie să ne mai cunoaștem și poziția.

M-am întâlnit o dată la mănăstire cu Vadim Tudor. O venit să-mi dea o carte, i-am dat și eu una de Zorica Lațcu, și zice el: „Eu v-am văzut pe dumneavoastră de mai multe ori – deci el o mai fost la mănăstire, cu mine n-o vorbit – iar dumneavoastră nu m-ați văzut pentru că Dumnezeu e nedrept”. Cred că o vrut să spună că Dumnezeu la unii le-o dat vedere iar la alții nu le-o dat, și deci e nedrept că nu le-o dat și la ceilalți care n-au vedere. Și-am zis: „Poate Dumnezeuul lui Vadim Tudor, dar al meu îi perfect!”

Eram, mai anul trecut sunt 20 de ani, în fața unui magazin din Făgăraș. Și un părinte cu care eram, Părintele Paisie, a intrat să-și cumpere ceva din magazin și pe mine m-a lăsat afară. Eu acuma, ca să nu stau împlântat într-un loc, mergeam așa pe vreo câțiva metri înainte și înapoi. Și numa' aud pe un copil strigând: Uite mortu'! Uite mortu'! Și-aud o femeie, o femeie cu glas bătrânesc – poate o fi fost bunica lui – care zice: „Unde vezi măi mortu'!? Unde vezi mortu'!?” Și copilul m-a arătat pe mine. Și femeia atunci l-a corectat, și i-a zis: „Mă, ăla nu-i mortu', ăla-i popa!”. Ce mă gândesc eu că s-a întâmplat. Pe copil l-o fi dus la vreo înmormântare și i-or fi zis că-l duce la mort. Și atuncea, când l-o văzut acolo pe preot o gândit că ăla-i mortu'...

Eu am 72 de ani împliniți și încă nici o zi din viața mea n-am trăit-o fără să întâlnesc pe cineva, fără să întâlnesc un om. Și nu-mi pare rău. Nu-mi pare rău pentru că prin oameni creștem.

Părintele Arsenie când mi-a dat mie în atenție rugăciunea lui Iisus, nu mi-a spus să mă interesez undeva de vreo carte despre rugăciune, nu mi-a spus să iau legătura cu cineva care ar putea să mă îndrume. Poate că Părintele și-a dat seama că n-aș găsi un îndrumător, și să știți că nici n-am găsit. N-am găsit nici când n-am căutat, și nu pentru că n-am căutat. Se putea întâmpla să găsec pe cineva fără să-l caut, dacă-i vorba. N-am găsit nici când am căutat și nici eu nu pot fi un îndrumător bun în privința aceasta.

Acuma să știți că nu sunt un rugător din acela care e copleșit de rugăciune în așa fel încât să-mi vină numai gânduri extraordinare în rugăciune, îmi mai vin și gânduri obișnuite. Dar nu-mi pare rău niciodată dacă îmi vine în gând un binefăcător. Îl pun înaintea lui Dumnezeu în atmosfera de rugăciune și zic: Doamne, ajută-l pe cutare, că uite m-a ajutat și el pe mine, sau îmi vine în minte o poezie frumoasă, o spun și când mă rog, și zic: așa-i Doamne că-i fain? Asta înseamnă îmbunătățire de viață, să ajungi la niște gânduri care să le poți prezenta și să le poți învălui în rugăciune.

Are un cuvânt Sfântul Isaac Sirul în volumul X din **Filocalie**, cuvântul 72, de care m-au luat frigurile când l-am citit prima dată. Și așa mi-a plăcut, și așa m-a impresionat! În acest cuvânt spune el că „Dragostea de Dumnezeu – care-i fericirea sufletului – este vinul care veselește inima omului”.

Nu știu, parcă pe mine m-a stingherit totdeauna când am auzit că Dumnezeu Se și mânie. Parcă aș vrea să fie un Dumnezeu care nu Se mânie. Că Dumnezeu pedepsește, că Dumnezeu trăznește. Totdeauna când am auzit așa ceva, parcă Dumnezeul meu e altfel. Totdeauna am avut o aderență la lucrurile acestea pozitive. Sfântul Apostol Pavel are un cuvânt care așa de mult îmi place. Zice că „dacă Dumnezeu L-a dat pe Fiul Său pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El?” (Romani 8, 32). E extraordinar!

Personal cred că Dumnezeu va mântui mult mai mulți oameni decât credem noi că se mântuiesc.

Ce fain ar fi în lumea aceasta dacă ar fi mulți oameni care să se lupte împotriva fărădelegii spunându-i răului rău și să nu aibă ezitări să atragă atenția atunci când ceva trebuie îndreptat!

De două lucruri nu-mi pare rău din viața mea: dacă am făcut un bine și dacă am dormit. De ce? Poate pare curios. Păi cineva care doarme și îi odihnit apăi ăla are elan de muncă și muncește într-o oră mai mult decât în trei ore de neodihnit.

Uneori mă gândesc că dacă ar fi să am posibilitatea să mă întâlnesc cu Domnul Hristos față către față și să am siguranța că este chiar El Acela, n-aș avea să-I spun altceva decât ceea ce îi spun în rugăciune, când zic: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Și dacă totuși L-aș ruga și ceva special pentru mine, L-aș ruga să-mi dea mai multă putere să fac voia Lui și să-I slujesc cu gând de preamărire.

Uite, eu acuma sunt bătrân, am 72 de ani, și la 72 de ani nu mă simt mai aproape de moarte decât la 20 de ani.

Eu tare mi-aș dori – și sunt sigur că o să se întâmple în veșnicie – să mă întâlnesc cu trei sfinți: Iosif din Arimateea, Sfântul Evanghelist Luca și Sfântul Ioan Gură de Aur. Țștia trei parcă mi-s cei mai apropiați!

Câteodată mă gândeam că oare n-o să mi se întâmple ceva? Că n-o să mor de bucurie, de câtă bucurie aveam din rugăciune?

Eu, dacă mor, vreau să mor de bucurie!

Mai zic eu câteodată așa: atunci când o să trec eu prin „vămile văzduhului” o să se ducă dracii de- or mai intra și alții pe lângă mine. Nu pentru că sunt eu un om așa de excepțional. Da' nu-mi pot închipui să-L port pe Domnul Hristos în suflet și să poată să facă dracii ceva asupra mea.

Să știți că eu cred din toate puterile mele că o să mă duc în rai! Nu pentru că fac niște fapte bune, că fac niște lucruri extraordinare. Nu. Ci pentru că eu știu cum îi Dumnezeu. Și dacă Dumnezeu îi Tatăl nostru și dacă Dumnezeu îi ca tatăl fiului risipitor și mai bun decât tatăl fiului risipitor, păi nu se poate să te respingă Dumnezeu dacă vrei să fi cu El, dacă e Tată. Nu se poate! Și eu am conștiința asta. Și de-aceea nici nu mi-e frică. Doamne ajută. Sunt sigur că o să cad direct în brațele lui Dumnezeu!

Pomeniți-mă vă rog și pe mine, să fiu măcar cum gândesc oamenii că sunt.

Postfață la cartea intitulată „Veniți de luați bucurie”

Un cuvânt lămuritor

Ca încheiere la cartea de față, m-am gândit să prezint un cuvânt lămuritor. Acest cuvânt lămuritor mi-l încep cu o amintire.

Era pe la începutul lui mai, din anul 1954. Mă găseam atunci, ca închinător și ca vizitator, la Mănăstirea Maicii Domnului din localitatea Tudor Vladimirescu, din apropiere de Tecuci, cunoscută de toți ca „Mănăstirea Vladimirești”. Mă dusesem acolo și cu intenția și cu dorința de a o întâlni pe Maica Teodosia – Zorica Lațcu, despre care știam, dar încă nu ajunseseam să o cunosc; îi cunoșteam doar unele din minunatele poezii pe care le tipărise.

La Mănăstirea Vladimirești l-am întâlnit pe Părintele Ștefan Slevoacă, care pe atunci era preot la Câmpulung Moldovenesc. Am spus „l-am întâlnit pe Părintele Ștefan Slevoacă”, sau puteam să spun că „Părintele Slevoacă m-a întâlnit pe mine”. Fapt e că **ne-am întâlnit**, iar după întâlnirea noastră am ajuns la concluzia că de fapt **„Dumnezeu ne-a întâlnit pe noi”**. Veți afla îndată de ce.

Părintele Slevoacă avea un mare necaz: fiica lui, pe nume Sanda, în urma unei meningite, își pierduse vederea la vârsta de 11 ani. Trecuseră de atunci doi ani, iar Sanda nu se putea împăca cu noua situație și Părintele Slevoacă și soția sa nu știau ce să facă pentru a o liniști și a se liniști ei înșiși. **Întâlnirea noastră a fost o minune**. Părintele avea nevoie de un om ca mine. Eram tânăr. Trecusem doar cu puțin de vârsta de 25 de ani. Eram licențiat în teologie. Aveam în mănăstire doar un an și eram călugăr. Toate acestea erau lucruri obișnuite; nimic nu era deosebit în ele. Ceea ce îmi dădea însă o competență în împrejurarea de atunci, pe lângă cele enumerate mai sus, era faptul că cele realizate erau toate împlinite în condițiile lipsei de vedere. Poate că purtam în suflet lumina pe care mi-a dorit-o Mitropolitul Nicolae Bălan, care mi-a adresat cuvintele: „Să ai lumină în suflet”.

Părintele Ștefan Slevoacă a considerat întâlnirea noastră ca un dar de la Dumnezeu, iar pe mine m-a văzut ca un „trimis al lui Dumnezeu” în folosul fiicei sale și a familiei în general. La fel m-am considerat și eu și am înțeles întâlnirea noastră de atunci ca o confirmare a unei îndrumări, pe care mi-a dat-o Părintele Serafim Popescu din mănăstirea noastră, când am mărturisit că sunt nelămurit și nedumerit și că mă întreb: „Cu ce voi putea să fiu eu de folos oamenilor în situația mea de simplu monah”. La aceasta Părintele Serafim mi-a răspuns: „Nu te neliniști, că și așa nu noi îi folosim pe oameni, ci Dumnezeu îi folosește prin noi, când vrea și cum vrea El. Frăția ta pregătește-te în așa fel ca Dumnezeu să poată lucra prin frăția ta”. Am luat în seamă cuvintele Părintelui Serafim, deși, trebuie să mărturisesc, nu eram sigur de adevărul cuprins în ele. Siguranța am primit-o la destul de scurtă vreme, la Mănăstirea Vladimirești.

În chip asemănător s-au întâmplat multe lucruri în viața mea. Așa s-a ajuns la tipărirea celor 9 cărți ale mele, și tot așa s-a ajuns și la cartea de față. „A lucrat mai mult Dumnezeu decât omul.” După cum aș putea zice că „a lucrat Dumnezeu prin oameni”. Și încă și mai mult: „Dumnezeu a rânduit lucrurile în așa fel încât aceste cărți să existe și să-și facă lucrarea”.

Cartea de față este alcătuită din gândurile mele. Cuprinse în cele 9 cărți de până acum, precum și în diferite articole sau pe casete. În acest înțeles, cartea este a mea, „âmi aparține”. Cartea de față însă nu este a mea după alcătuirea ei. De aceasta s-a ocupat prietenul meu Ionuț Gânscă, Absolvent al Academiei de Arte Vizuale „Ioan Andreescu”, iar acum la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj. El a avut și inițiativa pentru această carte așa cum se prezintă ea și tot el a scos din cărți, din articole și de

pe casete, gândurile mele și le-a grupat pe idei. Din acest punct de vedere cartea nu este a mea, ci a prietenului meu Ionuț.

Așa cum odinioară, înainte cu aproape o jumătate de secol, m-am întâlnit cu Părintele Slevoacă, și ne-am mers prietenia împreună în vremea vieții Părintelui și ne-o continuăm și după aceea, tot așa se întâmplă și cu prietenia dintre mine și Ionuț Gânscă, deocamdată concretizată în cartea de față, care este și a mea și a lui, cum este și a lui și a mea.

La sfârșitul acestor rânduri lămuritoare, dau slavă lui Dumnezeu pentru tot ce s-a făcut ca această carte să existe și le mulțumesc tuturor care au colaborat în vederea existenței cărții de față. Mă gândesc la cei care au lucrat direct sau indirect, la cei care au contribuit financiar, pentru a se putea realiza această carte pe care o trimitem cu toții ca să-și facă lucrarea de înmulțire a bucuriei, ea fiind o invitație la bucurie prin titlul ei: „Veniți de luați bucurie”. Să ne bucurăm așadar toți de Părintele Ceresc, „de la care vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit”, și de la care și prin care s-a ajuns și la cartea de față, pe care o dorim lucrătoare de bucurie pentru toți cei ce o vor citi sau vor citi din ea.

Arhimandritul Teofil